

Jurnalul Oficial

al Uniunii Europene

C 48

Ediția în limba română

Comunicări și informări

Anul 54

15 februarie 2011

Numărul informării

Cuprins

Pagina

I Rezoluții, recomandări și avize

REZOLUȚII

Comitetul Economic și Social European

A 465-a sesiune plenară din 15 și 16 septembrie 2010

2011/C 48/01

Rezoluția Comitetului Economic și Social European privind situația romilor în Uniunea Europeană 1

AVIZE

Comitetul Economic și Social European

A 465-a sesiune plenară din 15 și 16 septembrie 2010

2011/C 48/02

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Strategia Uniunii Europene pentru regiunea Dunării (aviz exploratoriu) 2

2011/C 48/03

Avizul Comitetului Economic și Social European privind rolul imigrației legale în contextul provocării demografice (aviz exploratoriu) 6

RO

Preț:
8 EUR

(continuare în pagina următoare)

Numărul informării	Cuprins (continuare)	Pagina
2011/C 48/04	Avizul Comitetului Economic și Social European privind locurile de muncă ecologice (aviz exploratoriu)	14
2011/C 48/05	Avizul Comitetului Economic și Social European privind situația flotei UE de pescuit ton tropical și provocările cu care se confruntă aceasta (aviz exploratoriu)	21
2011/C 48/06	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Către un spațiu european al siguranței rutiere: orientări strategice pentru siguranța rutieră până în 2020” (aviz la solicitarea Parlamentului European)	27
2011/C 48/07	Avizul Comitetului Economic și Social European privind structurile de finanțare pentru IMM-uri în contextul financiar actual (aviz din proprie inițiativă)	33
2011/C 48/08	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „După criză: un nou sistem financiar pe piața internă” (aviz din proprie inițiativă)	38
2011/C 48/09	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Creativitatea și spiritul întreprinzător: instrumente pentru ieșirea din criză” (aviz din proprie inițiativă)	45
2011/C 48/10	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Răspunsul UE la redistribuirea puterii economice mondiale” (aviz din proprie inițiativă)	51
2011/C 48/11	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Redresarea economică: situația actuală și inițiative practice” (aviz din proprie inițiativă)	57
2011/C 48/12	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Către un summit mondial privind dezvoltarea durabilă în 2012” (aviz din proprie inițiativă)	65
2011/C 48/13	Avizul Comitetului Economic și Social European privind îmbunătățirea modelelor de „parteneriat public-privat participativ” în extinderea serviciilor electronice pentru toți în UE 27 (aviz din proprie inițiativă)	72
2011/C 48/14	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Ce servicii de interes general sunt necesare pentru combaterea crizei?” (aviz din proprie inițiativă)	77
2011/C 48/15	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Noua politică energetică a Uniunii Europene: aplicare, eficacitate și solidaritate pentru cetățeni” (aviz din proprie inițiativă)	81
2011/C 48/16	Avizul Comitetului Economic și Social European privind relațiile dintre UE și Canada (aviz din proprie inițiativă)	87
2011/C 48/17	Avizul Comitetului Economic și Social European privind situația persoanelor cu handicap în țările mediteraneene partenere (aviz din proprie inițiativă)	94
2011/C 48/18	Avizul Comitetului Economic și Social European privind politica UE privind multilingvismul (aviz suplimentar)	102

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

REZOLUȚII

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 465-A SESIUNE PLENARĂ DIN 15 ȘI 16 SEPTEMBRIE 2010

Rezoluția Comitetului Economic și Social European privind situația romilor în Uniunea Europeană

(2011/C 48/01)

În cadrul sesiunii plenare care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 16 septembrie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezenta rezoluție cu 151 de voturi pentru, 22 de voturi împotriva și 28 de abțineri.

1. Comitetul condamnă cu fermitate acțiunile discriminatoare împotriva romilor sau a oricărei minorități etnice.

2. CESE a depus întotdeauna eforturi în vederea apărării drepturilor fundamentale ale tuturor persoanelor care trăiesc în Uniunea Europeană și s-a mobilizat întotdeauna împotriva tuturor formelor de discriminare a minorităților naționale, împotriva rasismului și xenofobiei. Intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona a consolidat cadrul de reglementare și politic al unui astfel de demers, precum și instrumentele pentru punerea lui în aplicare.

3. De asemenea, Comitetul a susținut întotdeauna cu tărie dreptul la libera circulație și sedere pentru toți cetățenii europeni și familiile acestora, în conformitate cu dreptul comunitar.

4. Comitetul a solicitat dintotdeauna cu fermitate politici active de incluziune socială în favoarea minorităților și migranților, și în special a romilor.

5. CESE dorește, totodată, să-și manifeste adeziunea la principiul statului de drept conform căruia răspunderea pentru orice act, inclusiv pentru eventuale acte de delincvență, trebuie să rămână întotdeauna la nivel individual.

6. Conștient că problemele privitoare la integrarea romilor se situează, mai întâi, la nivelul statelor membre, subliniază totuși responsabilitatea UE, pe baza noului tratat, și necesitatea unui răspuns la scara Uniunii Europene, atât pentru a se lua în considerare caracteristicile minorităților rome, cât și pentru a se asigura un tratament echitabil pe întregul teritoriu al Uniunii.

7. Comitetul pledează fervent în favoarea integrării economice și sociale atât a populației rome, cât și a celorlalte minorități și a migranților și propune celorlalte instituții ale Uniunii Europene să conceapă o strategie globală și convingătoare din punctul de vedere al statelor membre, pentru a realiza o integrare reală, bazată pe drepturile și obligațiile comune tuturor cetățenilor UE. O astfel de strategie trebuie elaborată în mod participativ, prin implicarea comunităților rome, și trebuie sprijinită prin fonduri corespunzătoare, adaptate mizelor majore puse în discuție.

Bruxelles, 16 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Secretarul general
al Comitetului Economic și Social European
Martin WESTLAKE

AVIZE

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 465-A SESIUNE PLENARĂ DIN 15 ȘI 16 SEPTEMBRIE 2010

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Strategia Uniunii Europene pentru regiunea Dunării (aviz exploratoriu)

(2011/C 48/02)

Raportor: **dl Miklós BARABÁS**Coraportor: **dl Mihai MANOLIU**

La 26 februarie 2010, dl Šefčovič, vicepreședinte al Comisiei Europene, a solicitat Comitetului Economic și Social European să elaboreze un aviz exploratoriu cu privire la

Strategia Uniunii Europene pentru regiunea Dunării.

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 20 iulie 2010. Raportor: dl Miklós BARABÁS; coraportor: dl Mihai MANOLIU.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 16 septembrie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 123 de voturi pentru, 2 voturi împotrivă și 8 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Prezentul aviz al CESE își propune să profite de ocazia oferită de Comisia Europeană societății civile organizate din Europa pentru a formula propuneri practice concrete, care să constituie o contribuție la planul de acțiune al Strategiei pentru regiunea Dunării⁽¹⁾, aflată în curs de elaborare. CESE speră că recomandările sale reflectă în mod corespunzător angajamentul și sprijinul puternic ale acestuia și ale societății civile organizate față de această strategie. CESE se așteaptă ca viitoarea strategie să reprezinte o adevărată contribuție la îmbunătățirea condițiilor de viață și de muncă ale tuturor cetățenilor din regiunea Dunării, pe care o consideră oglinda Europei.

1.2 La nivel politic, strategia planificată pentru regiunea Dunării:

1.2.1 trebuie să aibă un caracter deschis, favorabil incluziunii și sensibil la aspectele sociale, economice și de mediu, să ia în considerare recomandările organizațiilor societății civile și să se bazeze pe experiența acestora;

1.2.2 având în vedere caracterul complex și interdependent al problemelor atinse, poate fi eficientă numai dacă urmează în

mod consecvent principiul abordării integrate, în locul punctelor de vedere sectoriale, și dacă subliniază necesitatea realizării obiectivelor principalelor părți interesate;

1.2.3 trebuie să stimuleze și să țină seama de cooperarea în domeniile securității civile (*soft security*), cum ar fi serviciile de urgență care colaborează pentru a face față dezastrelor naturale, mobilitatea lucrătorilor, a întreprinderilor etc. sau pentru întocmirea unor planuri de urgență pentru a face față accidentelor ecologice;

1.2.4 trebuie să contribuie la utilizarea cât mai completă a posibilităților oferite de Tratatul de la Lisabona, precum aplicarea consecventă a principiului democrației participative;

1.2.5 trebuie să reprezinte un instrument corespunzător pentru:

a. a contribui în mod real, sub forma unei politici de dezvoltare macroregională, la aprofundarea procesului de integrare europeană, în special în cadrul Strategiei Europa 2020 (pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii);

⁽¹⁾ Viitoarea strategie pentru regiunea Dunării va include următoarele state membre ale UE: Germania, Austria, Ungaria, Slovacia, Republica Cehă, Slovenia, Bulgaria și România și următoarele state care nu sunt membre ale UE: Croația, Serbia, Ucraina, Republica Moldova, Bosnia și Herțegovina și Muntenegru.

b. a apropia de Uniunea Europeană cele șase state din regiune care nu sunt membre, sprijinindu-le în eforturile lor de integrare;

1.2.6 trebuie să reflecte politica Uniunii Europene la nivel macroregional și, astfel, contribuția și rolul activ și creativ ale societății civile organizate;

1.2.7 trebuie să contribuie la armonizarea activităților sistemelor de cooperare existente deja în regiune, care activează la diferite niveluri și în diferite domenii, la eficiențizarea acestora și la evitarea suprapunerilor;

1.2.8 structura de guvernanta a acesteia trebuie să fie clară, simplă și transparentă și să permită abordarea de jos în sus din punctul de vedere al societății civile organizate; rezultatele obținute ar trebui evaluate în cadrul unor conferințe anuale;

1.2.9 trebuie să fie pusă în aplicare sub forma unui proces care presupune, pe parcursul derulării, flexibilitate și revizuire periodică și, atunci când este posibil, alocarea de resurse financiare suplimentare;

1.2.10 trebuie să urmărească obiective realiste și să stabilească anumite priorități în vederea unei implementări eficiente; trebuie elaborat un plan de acțiune pe termen mediu pentru realizarea acestor obiective, care să exprime faptul că implicarea activă și participarea tuturor actorilor, prin aplicarea principiului parteneriatului, reprezintă o condiție importantă a succesului;

1.2.11 trebuie să aibă rezultate vizibile și concrete pentru societate și cetățeni, în vederea creării unor condiții de viață și de muncă mai bune pentru cetățeni, inclusiv pentru tineri;

1.2.12 trebuie să reflecte importanța dialogului social și civil;

1.2.13 trebuie să recunoască importanța conexiunilor în regiunea Dunării;

1.2.14 trebuie să ia în considerare experiențele obținute în urma punerii în aplicare a Strategiei UE pentru regiunea Mării Baltice.

1.3 *Recomandări practice, la nivelul societății civile, privind planul de acțiune al strategiei planificate pentru regiunea Dunării:*

1.3.1 ar trebui creată o rețea a organizațiilor societății civile din regiune (Forumul societății civile din regiunea Dunării), care să faciliteze, printre altele, acțiuni și proiecte comune; membrii rețelei ar urma să se întâlnească în fiecare an în altă țară din regiune;

1.3.2 ar trebui să conțină manifestări (întuniri, festivaluri, vizite, expoziții, târguri etc.) care să consolideze sentimentul de apartenență al popoarelor din regiunea Dunării, formarea unei conștiințe regionale și menținerea diversității culturale, cu

un accent deosebit pe tineret; la atingerea acestui obiectiv ar putea contribui și o publicație culturală regională;

1.3.3 ar trebui organizată anual, în localități diferite, o „Săptămână a Dunării”, care ar putea reprezenta un forum adecvat pentru dezbaterile chestiunilor de actualitate legate de Strategia pentru regiunea Dunării și pentru prezentarea rezultatelor acesteia;

1.3.4 pentru a asigura sprijinul continuu din partea cetățenilor și a societății civile organizate, atât în UE, cât și în statele vecine care nu sunt membre ale UE, este necesară o strategie de comunicare pentru regiunea Dunării eficientă și permanentă;

1.3.5 în cursul elaborării programelor din cadrul Strategiei pentru regiunea Dunării, ar trebui să se acorde o atenție sporită categoriilor sociale defavorizate și marginalizate, în special romilor;

1.3.6 ar trebui să se consolideze cooperarea și relațiile sistematice între actorii din regiune, precum și dialogul social și civil; în acest context, consiliile economice și sociale de la nivel național pot juca un rol important;

1.3.7 înființarea Forumului antreprenorial din regiunea Dunării (*Danube Business Forum*), care ar include actori sociali și economici, ar putea reprezenta un instrument important pentru realizarea cooperării și a coeziunii economice, sociale și teritoriale în această regiune; organizațiile patronale din regiune ar trebui să aibă acces și ar trebui încurajate să participe la programe de finanțare care vizează organizarea acestui forum;

1.3.8 ar trebui să contribuie la consolidarea relațiilor interumane prin reducerea în continuare a piedicilor din calea liberei circulații, chiar eliminarea acestora, și prin aplicarea principiilor muncii decente și remunerației echitabile;

1.3.9 în vederea implementării Strategiei pentru regiunea Dunării, ar trebui valorificate realizările și serviciile societății informaționale;

1.3.10 ar trebui să se instituie un grup de cercetare internațional, care să aibă ca obiect de activitate examinarea și analizarea în mod științific a aspectelor legate de Strategia pentru regiunea Dunării; activitatea acestuia ar trebui sprijinită printr-un program de burse;

1.3.11 ar trebui să se analizeze modul în care se pot corela diversii ani tematici ai Uniunii Europene și programele acestora cu Strategia pentru regiunea Dunării;

1.3.12 ar trebui sprijinite inițiativele care vizează predarea limbilor utilizate în regiune;

1.3.13 Comitetul Economic și Social European ar trebui să înființeze un observator sau un grup de studiu care să funcționeze permanent și să se ocupe de Strategia pentru regiunea Dunării;

1.3.14 punerea în aplicare și monitorizarea prevederilor Strategiei pentru regiunea Dunării, respectiv ale planului său de acțiune, ar trebui realizate de un comitet de gestionare, alcătuit din reprezentanții societății civile, care să-și prezinte concluziile în rapoarte anuale;

1.3.15 în paralel cu adoptarea Strategiei pentru regiunea Dunării, Comisia Europeană ar trebui să sprijine câteva proiecte-pilot adecvate pentru testare și pentru dobândirea unor experiențe de început;

1.3.16 finanțarea în vederea realizării Strategiei pentru regiunea Dunării și a prevederilor din cadrul planului de acțiune ar trebui să provină din diferite surse: alături de fondurile europene (în primul rând, fondurile structurale), pot fi luate în considerare și fondurile proprii ale țărilor din regiune, sursele private și instituțiile financiare internaționale. Ținând seama de contribuția acestora, Comitetul recomandă instituirea unui fond separat;

1.3.17 CESE consideră că Strategia pentru regiunea Dunării – a cărei adoptare este programată pentru primul semestru din 2011, în perioada Președinției ungare a UE – poate reprezenta un instrument hotărâtor pentru crearea unei regiuni a Dunării dinamice, competitive și prospere.

2. Liniile directoare ale Strategiei pentru regiunea Dunării

2.1 Pentru elaborarea Strategiei pentru regiunea Dunării, este important să se definească structura conceptuală care va sta la baza strategiei de cooperare în regiunea Dunării și programul de acțiune pentru realizarea acesteia.

2.2 Astfel, pentru elaborarea Strategiei pentru regiunea Dunării trebuie avute în vedere următoarele aspecte:

— coeziunea economică, socială și teritorială;

— rolul pe care îl joacă fluviul în domeniile navigației, transportului (cu un accent deosebit pe coridorul paneuropean de transport VII, care include Dunărea) și infrastructurii și potențialul de dezvoltare a activităților economice în general; sunt necesare susținerea măsurilor privind întreținerea șenalului navigabil oriunde este nevoie pentru asigurarea transportului, înlăturarea blocajelor în transportul maritim menționate în proiectul prioritar 18 TEN-T (în acest context, declarația comună elaborată sub auspiciile Comisiei Internaționale pentru Protecția Fluviului Dunărea - ICPDR - ar trebui considerată drept un ghid și pusă în practică), precum și continuarea unor proiecte vizând transportul intermodal (realizarea de terminale de containere în

porturi) și transportul rutier adiacent în regiunea Dunării (poduri cu impact major în asigurarea fluenței transportului de mărfuri); în plus, este necesară dezvoltarea unor proiecte cu impact major în dezvoltare, cum ar fi canalul Dunăre-București, care ar avea efecte benefice asupra economiei europene;

— Dunărea ca sursă de apă potabilă și energie, precum și ca mediu natural care trebuie protejat; elementul-cheie este dezvoltarea durabilă; trebuie să fie susținute proiecte care vizează infrastructura energetică, cum ar fi hidrocentralele;

— rolul inovării, al cercetării și al educației în această regiune;

— necesitatea dezvoltării turismului dunărean și posibilitățile de dezvoltare rurală; referitor la aceasta din urmă, trebuie luată în considerare finanțarea proiectelor care vor stimula activitățile în țările cu o puternică tradiție agricolă; finanțarea unor proiecte care să permită construirea unui lanț de încărcare pentru cereale va duce la valorificarea potențialului agricol local, în special în țări cu îndelungată tradiție agricolă;

— rolul fluviului în dezvoltarea unei conștiințe și identități comune „dunărene”, care să vină în completarea conștiinței și identității europene în întreaga Uniune Europeană; în acest sens, dialogul intercultural și solidaritatea dintre statele membre și țările terțe din regiune joacă un rol-cheie;

— orice creștere a volumului de transport trebuie să respecte mediul;

— existența unui potențial de soluționare a conflictelor care să poată aborda tensiunile apărute de-a lungul istoriei în regiune.

2.3 Având în vedere valorile și interesele diferite și adesea în opoziție, este importantă elaborarea unei strategii integrate pentru regiunea Dunării, bazate pe principii comune, care să țină seama, pe lângă rațiunile de ordin economic, de necesitățile și factorii sociali, inclusiv de punctele de vedere și contribuția societății civile.

2.4 O strategie de succes pentru regiunea Dunării, care să aibă la bază coeziunea economică, socială și teritorială, va avea drept consecință crearea unei regiuni a Dunării dinamice, competitive și prospere.

3. Context

3.1 În cadrul reuniunii din 18 și 19 iunie 2009, Consiliul European a solicitat Comisiei Europene ca, până la sfârșitul lui 2010, să elaboreze o Strategie europeană pentru regiunea Dunării. În cursul lucrărilor pregătitoare, mulți și-au exprimat punctele de vedere, printre altele și în cadrul consultărilor publice lansate de Comisia Europeană.

3.2 Comitetul Economic și Social European sprijină ferm noua viziune privind politica macroregională a Uniunii Europene și, în cadrul acesteia, elaborarea Strategiei pentru regiunea Dunării. CESE este pregătit, în calitate de reprezentant instituțional al societății civile organizate din Europa, să joace un rol activ și inițiator în cadrul elaborării și implementării acestei strategii.

3.3 Interesul și angajamentul CESE față de chestiunile legate de regiunea Dunării nu reprezintă o noutate. De-a lungul anilor, acesta a adoptat numeroase documente care au abordat diferite domenii, precum transporturile sau protecția mediului. Acestea

sunt o dovadă clară a motivelor pentru care CESE consideră că regiunea Dunării este importantă și sprijină elaborarea unei strategii pentru această regiune.

3.4 Trebuie menționat faptul că, în urma ultimelor extinderi ale Uniunii Europene, centrul geografic al acesteia s-a deplasat în mod clar spre est, în timp ce centrul de greutate economic a rămas în partea de vest a Europei. Coeziunea economică, socială și teritorială, care reprezintă elementul-cheie al Strategiei pentru regiunea Dunării, iar ideile de ordin practic privind implementarea acesteia contribuie în mod adecvat la eliminarea dezechilibrului menționat mai sus.

Bruxelles, 16 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind rolul imigrației legale în contextul provocării demografice (aviz exploratoriu)

(2011/C 48/03)

Raportor: **dl Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

Prin scrisoarea sa din 16 februarie 2010, dna Joëlle Milquet, viceprim-ministru și ministrul ocupării forței de muncă și al egalității de șanse, responsabilă pentru politica de migrație și azil, în numele viitoarei Președintii belgiene, a solicitat Comitetului Economic și Social European, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, elaborarea unui aviz exploratoriu pe tema

„Rolul imigrației legale în contextul provocării demografice”.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 2 septembrie 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 15 septembrie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 115 voturi pentru, 1 vot împotriva și 2 abțineri.

1. Concluzii

1.1 CESE consideră că este necesară o abordare holistică pentru a face față provocărilor demografice, acționându-se asupra a numeroase aspecte economice, sociale și politice. Imigrația legală face parte din răspunsul UE la această situație demografică.

1.2 Mobilitatea internă a cetățenilor europeni este redusă, fiind mai mică decât imigrația resortisanților din țări terțe. Comitetul consideră că trebuie eliminate obstacolele și trebuie facilitată mobilitatea internă a lucrătorilor europeni.

1.3 CESE sprijină Agenda Europa 2020, astfel încât nivelul de ocupare a populației cu vârsta între 20 și 64 de ani să atingă 75 %, printr-o mai mare participare a femeilor, a lucrătorilor în vârstă și o mai bună integrare a imigranților pe piața forței de muncă.

1.4 Politica comună în materie de imigrație trebuie să cuprindă o abordare strategică, o viziune pe termen mediu și lung, având în vedere toate aspectele, cum ar fi: contextul demografic, evoluția piețelor forței de muncă, integrarea, diversitatea culturală, drepturile fundamentale, egalitatea de tratament, nediscriminarea și colaborarea cu țările de origine.

1.5 Este de competența fiecărui stat membru să decidă cu privire la admisia de noi imigranți. UE poate contribui cu o mare valoare adăugată, cu ajutorul unei politici comune și al unei legislații care să aibă un înalt nivel de armonizare.

1.6 În ciuda unor diferențe naționale, UE și statele membre trebuie să dispună de o legislație deschisă, care să permită imigrația forței de muncă pe căi legale și transparente, atât pentru lucrătorii cu o înaltă calificare, cât și pentru activitățile cu un nivel de calificare mai redus.

1.7 Având în vedere provocarea demografică, CESE consideră că trebuie modificate directivele aflate în vigoare și trebuie elaborate noi instrumente legislative.

1.8 Odată cu adoptarea Tratatului de la Lisabona, a intrat în vigoare Cartea drepturilor fundamentale, care va facilita o abordare mai echilibrată de către UE a legislației în materie de imigrare, precum și respectarea într-un mai mare grad a drepturilor omului.

1.9 Cu toate acestea, în Europa sunt în creștere intoleranța, rasismul și xenofobia împotriva imigranților și a minorităților. Este necesar ca responsabili politici, liderii de opinie și mediile de informare să acționeze cu mare responsabilitate și cu spirit pedagogic din punct de vedere politic și social, astfel încât să prevină astfel de comportamente. De asemenea, trebuie ca instituțiile UE să acționeze în mod hotărât, iar organizațiile societății civile să fie foarte active în lupta împotriva acestor ideologii și comportamente.

1.10 Legislația europeană în materie de imigrare trebuie să garanteze egalitatea de tratament, pe baza principiului nediscriminării.

1.11 Cooperarea cu țările de origine nu ar trebui să se concentreze în mod exclusiv pe lupta împotriva imigrației ilegale, întoarcerea în țara de origine și controlul frontierelor, ci acordurile trebuie să aibă în vedere interesul tuturor părților implicate: interesul imigranților, ale căror drepturi fundamentale trebuie respectate; interesul țărilor de origine, astfel încât emigrația să aibă rezultate pozitive pentru dezvoltarea lor economică și socială; interesul societăților europene care primesc imigranți.

1.12 Politica comună în materie de imigrare trebuie să cuprindă integrarea, care este un proces social bidirecțional de adaptare reciprocă între imigranți și societatea-gazdă, proces care trebuie sprijinit printr-o bună guvernare în Uniunea Europeană, la nivel național, la nivel regional și local. O abordare comună europeană are o mare valoare adăugată deoarece face legătura între integrare, pe de o parte, și, pe de altă parte, valorile și principiile înscrise în tratat, egalitatea de tratament și nediscriminarea, Carta drepturilor fundamentale, Convenția europeană a drepturilor omului, Agenda Europa 2020.

1.13 CESE propune Comisiei Europene să solicite elaborarea unui aviz exploratoriu privind oportunitatea creării unei platforme europene de dialog pentru gestionarea imigrației profesionale.

2. Populația Uniunii Europene

2.1 Populația UE este de aproape **500 de milioane de locuitori** ⁽¹⁾. În ultimii zece ani s-a înregistrat o variație pozitivă, iar populația a crescut cu peste 18 milioane de locuitori ⁽²⁾.

2.2 Cu toate acestea, se observă mari diferențe la nivel național. Populația a scăzut în diverse țări, în special în Ungaria, Polonia, Bulgaria și România. În restul statelor membre, populația a rămas stabilă sau a crescut, în special în Spania, Franța, Italia și Regatul Unit. De asemenea, în unele state membre se observă mari diferențe la nivel regional.

2.3 **Creșterea naturală** a populației a adus peste 3 milioane de noi locuitori în UE ⁽³⁾. Țările cu o creștere naturală mai pronunțată în termeni absoluți au fost Franța, Regatul Unit, Spania și Țările de Jos, deși s-au înregistrat valori pozitive și în alte țări. În Germania, Bulgaria, România și Ungaria s-au înregistrat cele mai mari solduri naturale negative.

2.4 **Populația UE este în curs de îmbătrânire**. Procentul populației cu vârsta sub 15 ani a scăzut de la 17,7 % în 1998 la 15,7 % în 2008.

2.5 Proporția populației UE cu vârsta de peste 65 de ani a crescut de la 15,3 % în 1998 la 17 % în 2008. Această proporție a scăzut ușor în Irlanda și Luxemburg, în timp ce în Germania și Italia se apropie de 20 %, iar în Grecia este de peste 18,5 %.

2.6 **Rata de dependență demografică** ⁽⁴⁾ în UE a rămas practic stabilă în ultimii zece ani, fiind de 49,2 % în 1998 și

de 48,6 % în 2008. În Danemarca, Germania, Grecia, Italia și Țările de Jos, această rată a crescut în ultimii ani, a rămas stabilă în Franța și Finlanda și a scăzut în celelalte țări UE, într-o măsură mai mare în țările unde numărul copiilor și tinerilor a scăzut mai mult.

2.7 În anul 2006 **indicele sintetic de fecunditate** ⁽⁵⁾ era de 1,53 copii la o femeie. Între 1999 și 2008 a crescut în toate statele membre ale UE, dar continuă să fie sub 1,5 copii la o femeie în multe state membre. Numai în Franța se atinge un indice de 2 copii la o femeie.

2.8 **Crește speranța de viață** la naștere a populației europene, situându-se în medie la peste 82 de ani pentru femei și peste 76 de ani pentru bărbați.

2.9 **Mortalitatea infantilă** ⁽⁶⁾ a scăzut în majoritatea statelor membre, situându-se sub 5 decese la 1 000 de nașcuți vii, în ansamblul UE în 2006.

3. Migrațiile în Uniunea Europeană

3.1 Europa este destinația unei mici părți din migrațiile internaționale, iar de ani buni numeroase persoane de origine imigrantă fac parte din populația europeană.

3.2 În tratat și, prin urmare, în avizele CESE, imigrația se referă la persoanele care sunt resortisanți ai unor țări terțe.

3.3 Imigrația constituie cauza principală a creșterii populației UE în perioada 1999-2008. Migrația netă adaugă aproape 15 milioane de persoane la populația UE ⁽⁷⁾. Aceasta este negativă numai în Bulgaria, Letonia, Lituania, Polonia și România. Are valori ușor pozitive în diverse state membre, în timp ce un sold migrator mai ridicat se înregistrează în Germania, Spania, Franța, Italia și Regatul Unit. Între 1999 și 2008, **majoritatea statelor membre au înregistrat un sold migrator pozitiv**, cu excepția Bulgariei (- 215 600), Letoniei (- 24 700), Lituaniei (- 88 100), Poloniei (- 566 100) și României (- 594 700).

3.4 **Fluxurile migratorii fac să crească populația UE**. Imigrația reprezintă cauza a peste 80 % din creșterea populației în ultimii zece ani.

⁽¹⁾ Date provizorii provenind de la Eurostat, raportate la 1 ianuarie 2009.

⁽²⁾ Pe baza datelor Eurostat referitoare la perioada 1999-2009, la 1 ianuarie al fiecărui an.

⁽³⁾ Calculată pe baza datelor Eurostat referitoare la anii 1999-2008 (nașteri minus decese).

⁽⁴⁾ Aceasta se definește ca fiind raportul dintre, pe de o parte, suma populației de sub 15 ani și de peste 65 de ani și, pe de altă parte, populația cu vârste cuprinse între 15 și 64 de ani.

⁽⁵⁾ Numărul mediu de copii la o femeie pe an, obținut prin însumarea ratelor de fecunditate după vârstă.

⁽⁶⁾ Mortalitatea infantilă ia în calcul decesele până la vârsta de un an.

⁽⁷⁾ Calculat pe baza educației compensatorii (soldul migrator = populația din 2009 - populația din 1999 - creșterea naturală între 1999-2008).

3.5 În unele țări UE, soldul migrator reprezenta peste 4 % din populația medie din perioada respectivă: Italia, Malta, Austria și Portugalia; peste 10 %: Cipru (11,64 %), Spania (12,62 %), Irlanda (10,66 %) și Luxemburg (11,08 %). În extrema cealaltă, pierderile de populație datorate migrației nete au variat între 0,75 % din populația Letoniei și 2,62 % din populația României.

3.6 În 2008, numărul străinilor (inclusiv cetățeni europeni și resortisanți din țări terțe) se ridica la aproape 31 de milioane de persoane. Germania este țara cu cea mai mare populație străină (peste 7 milioane), urmată de Spania (5,3 milioane), Regatul Unit (4 milioane), Franța (3,7 milioane) și Italia (3,4 milioane), în 2009 înregistrându-se o creștere în toate aceste state, cu excepția Germaniei. Grecia și Belgia se apropie de un milion de străini, în timp ce Irlanda, Țările de Jos, Austria și Suedia depășesc jumătate de milion.

3.7 În trimestrul IV 2009 ⁽⁸⁾, aproape **11 milioane de cetățeni europeni locuiau în alt stat membru**. Dintre aceștia, 2,5 milioane locuiau în Germania, 1,8 milioane în Regatul Unit, 1,6 milioane în Spania, 1,2 milioane în Franța și 1,1 milioane în Italia; într-un număr mai mic în Belgia (642 900), Irlanda (350 500), Luxemburg (191 000), Austria (322 200), Țările de Jos (272 100), Grecia (142 500) și Suedia (185 700).

3.8 Începând din trimestrul IV 2005, numărul cetățenilor unui stat membru care își au reședința în alt stat membru a crescut cu peste 2,7 milioane de persoane, Italia, Regatul Unit și Spania fiind destinațiile preferate ale acestor mișcări interne, reprezentând peste 1,7 milioane.

3.9 În **2009**, creșterea numărului de străini **a scăzut** sub un milion, un nivel similar celui din 2006.

4. Viitorul populației Uniunii Europene

4.1 În anul **2018 populația UE va varia între 495 și 511 milioane**, conform proiecțiilor demografice ale Eurostat, această variație datorându-se prezenței sau absenței migrației în acești ani.

4.2 **Luând în calcul imigrația resortisanților din țări terțe, proiecția populației UE în 2020 ajunge la 514 milioane, iar în 2030, la 520 de milioane.** Această proiecție are la bază ipoteza că în fiecare an va avea loc o migrație netă de aproape 1,5 milioane de persoane.

4.3 **În consecință, se prevede că, în anul 2020, creșterea populației, calculând inclusiv migrația, va atinge 14 milioane de persoane.** Din aceștia, 5,3 milioane ar reveni Spaniei, 4 milioane – Regatului Unit, 1,4 milioane – Italiei,

1,3 milioane – Franței, aproximativ 1 milion – Irlandei, circa 0,5 milioane – Suediei și Belgiei și aproape 0,5 milioane – Portugaliei. În extrema cealaltă, ar avea loc pierderi demografice de peste 660 000 de persoane în România, 530 000 în Germania și 419 000 în Bulgaria, în timp ce în Polonia, Ungaria, Lituania și Letonia s-ar depăși nivelul de 100 000.

4.4 Comparativ cu 2008, în 2020, populația UE ar crește cu aproape 845 000 de persoane cu vârsta cuprinsă între 0 și 14 ani, ar scădea cu 2,8 milioane de persoane cu vârsta între 15 și 64 de ani și ar crește cu 18,1 milioane de persoane de peste 65 de ani. În plus, ar scădea cu 4,7 milioane populația cu vârsta între 20 și 59 de ani. Astfel, prognoza creșterii populației UE se bazează în principal pe sporirea numărului persoanelor de peste 65 de ani, de unde rezultă **o îmbătrânire demografică mai accentuată**, populația de peste 65 de ani atingând nivelul de 20 %.

5. Piața forței de muncă în Uniunea Europeană

5.1 Variabila demografică pe piețele forței de muncă trebuie apreciată în contextul altor variabile economice, sociale și politice, care depășesc domeniul prezentului aviz.

5.2 În perioada 1998-2008, populația potențial activă pe baza vârstei a crescut cu 12,1 milioane de persoane și cu aproape 12 milioane de persoane în grupa de vârstă 20-59 de ani.

5.3 **În anul 2009, în UE erau aproximativ 218 milioane de persoane ocupate**, cu 3,8 milioane mai puțin decât în anul anterior. Peste 24 de milioane (11 %) aveau un loc de muncă temporar. Vârsta medie de încetare a activității era de 61,4 ani.

5.4 În trimestrul IV 2009, **5,8 milioane de cetățeni UE lucrau în alt stat membru**. Dintre acestea, 1,4 milioane lucrau în Germania, 1,1 milioane în Regatul Unit, 820 000 în Spania, 650 000 în Italia, 540 000 în Franța, 280 000 în Belgia, 190 000 în Irlanda, 180 000 în Austria, 150 000 în Țările de Jos și 125 000 în Suedia.

5.5 **Rata de ocupare a crescut** în UE-15 între 1998 și 2008 în toate grupele de vârstă, dar cu diferențe care oscilează între 1 punct procentual (15-19 ani) și 10 puncte procentuale (60-64 de ani). Ratele de ocupare în rândul bărbaților s-au menținut practic constante, cu excepția grupei de vârstă între 50 și 70 de ani, în care au crescut cu un nivel maxim de 10 puncte procentuale în grupa 60-65 de ani. Ratele de ocupare în rândul femeilor au crescut în toate grupele de vârstă și, în special, între 30 și 65 de ani, înregistrându-se un maxim de 10 puncte procentuale pentru grupa de vârstă între 50 și 65 de ani.

⁽⁸⁾ Conform cifrelor din Ancheta privind forța de muncă.

5.6 În ultimii ani a crescut considerabil integrarea femeilor pe piața forței de muncă, însă **rata de ocupare în rândul femeilor continuă să fie inferioară celei masculine.**

5.7 Populația potențial activă în 2020 va fi de 361 de milioane de persoane, dintre care aproximativ 238 de milioane vor fi cu adevărat active⁽⁹⁾, rămânând astfel 123 de milioane de persoane fără activitate profesională. Aceasta presupune o rată de ocupare de 74,2 % pentru persoanele cu vârste între 20 și 64 de ani, ușor mai mică față de cea din anul 2008, datorită schimbărilor înregistrate în structura demografică.

5.8 Având în vedere rata șomajului⁽¹⁰⁾, persoanele ocupate ar putea fi 221,5 milioane în 2020, ceea ce ar presupune o rată de ocupare de 69,3 % pentru persoanele cu vârste între 20 și 64 de ani.

5.9 Cu toate acestea, Agenda Europa 2020⁽¹¹⁾ propune ca nivelul de ocupare a populației cu vârsta între 20 și 64 de ani să atingă 75 % printr-o mai mare participare a femeilor, a lucrătorilor în vârstă și o mai bună integrare a imigranților pe piața forței de muncă.

5.10 Peste 17,5 milioane de persoane în plus ar putea fi ocupate în 2020 dacă se atinge rata de ocupare de 75 % pentru persoanele cu vârste între 20 și 64 de ani. Chiar și așa, ar rămâne peste 76 de milioane de persoane neocupate în acest grup de vârstă, deși printre ele s-ar include persoanele bolnave și persoanele cu handicap, care nu ar fi în măsură să lucreze.

5.11 Există diferențe semnificative între ratele de ocupare înregistrate în diverse state membre UE, diferențe care în 2009 oscilau între valoarea minimă în Malta (sub 60 %) și valoarea maximă în Țările de Jos (aproape 80 %), alte țări depășind, de asemenea, ținta de 75 %. Din acest motiv, creșterea ratei de ocupare în țări unde în prezent această rată este scăzută (sub media UE, în cazul majorității statelor membre, și peste media UE, dar sub 75 %) ar putea avea ca efect deplasări ale populației în interiorul UE.

5.12 Unul dintre factorii de creștere a ratelor de ocupare îl reprezintă **creșterea nivelului de educație în rândul populației.** În 2008 pentru persoanele cu vârste cuprinse între 15 și 64 de ani, rata de ocupare a persoanelor cu studii universitare era de 84 %, față de 71 %, cât se înregistra în rândul persoanelor cu studii medii, și de 48 % pentru persoanele cu un nivel de studii inferior. În plus, rata de ocupare a persoanelor cu studii universitare depășea în mod evident media de 66 %. Îmbunătățirea nivelului de educație poate fi, de asemenea, un factor de creștere a productivității și contribuie la satisfacerea unei cereri crescute de lucrători cu nivel ridicat de formare.

5.13 În actuala situație de **criză economică**, piețele forței de muncă nu au capacitatea de a oferi de lucru întregii populații cu vârstă de muncă (autohtoni și imigranți), iar rata șomajului se situează în jur de 10 %. În februarie 2010, **șomajul** afecta 23,01 milioane de bărbați și femei din UE care aveau vârstă de muncă, cu 3,1 milioane mai mult decât în februarie 2009.

5.14 **Îmbătrânirea populației se accelerează.** Odată cu ieșirea la pensie a generației boom-ului demografic din anii '60, populația activă a UE va scădea, iar numărul persoanelor de peste 60 de ani va crește de două ori mai rapid față de perioada de dinainte de 2007, și anume cu două milioane pe an față de un milion în perioada anterioară.

5.15 Potrivit Comisiei Europene⁽¹²⁾, începând din anul 2020, numărul de lucrători va fi și mai redus, așa încât Europa își va putea menține cu dificultate nivelul de activitate economică și de ocupare a forței de muncă, această situație putând să dureze câteva decenii.

5.16 În unele state membre se iau măsuri pentru ca persoanele în vârstă să rămână active pe piețele forței de muncă, apropiindu-se vârsta reală de pensionare de vârsta legală, promovându-se inclusiv reforme legislative cu scopul de a majora vârsta de pensionare peste 65 de ani, astfel cum s-a menționat în Cartea verde a Comisiei⁽¹³⁾.

6. Rolul imigrației în acest context demografic

6.1 Comitetul Economic și Social European consideră că **este necesară o abordare holistică pentru a face față provocărilor demografice**, acționându-se asupra aspectelor economice, sociale și politice. Între altele, UE trebuie să acționeze în direcția politicilor de ocupare a forței de muncă și de formare, a îmbunătățirii piețelor forței de muncă, a sistemelor de pensii, a raporturilor de muncă, a politicilor active în domeniul familiei etc.

6.2 **Politica de imigrare face parte din deciziile politice** pe care trebuie să le adopte UE în acest context.

6.3 Comitetul subliniază concluziile grupului înțelepților condus de Felipe González, formulate în documentul **Europa 2030**⁽¹⁴⁾, în care se afirmă că: „provocarea de ordin demografic cu care se confruntă Uniunea Europeană poate fi abordată numai prin intermediul a două seturi de acțiuni complementare: creșterea drastică a ratei de participare pe piața forței de muncă și punerea în aplicare a unei politici privind imigrația echilibrată, echitabilă și proactivă”; „forța de muncă din migrație va face parte din soluția la viitoarele insuficiențe de forță de muncă și de competențe din Europa, iar UE va trebui să dezvolte o abordare proactivă a imigrației.”

⁽⁹⁾ Estimarea se bazează pe ratele de ocupare medii în trimestrul IV 2007 și trimestrul I 2008.

⁽¹⁰⁾ Idem nota de subsol 9.

⁽¹¹⁾ COM(2010) 2020 fin.

⁽¹²⁾ COM(2009) 674 fin.

⁽¹³⁾ COM(2010) 365 fin.

⁽¹⁴⁾ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/ro_web.pdf.

6.4 CESE a adoptat numeroase avize pentru ca UE să beneficieze de o politică comună în materie de imigrare, astfel încât alte noi persoane să-și poată desfășura proiectele de migrare în Europa, prin intermediul unor proceduri legale și transparente.

6.5 Europa este destinația unei părți din migrațiile internaționale, întrucât relativa prosperitate economică și stabilitatea politică sunt considerate de unii imigranți o referință atractivă pentru a-și căuta aici norocul.

6.6 UE trebuie să aibă în vedere faptul că mulți imigranți au un **spirit întreprinzător** dezvoltat și că înființează întreprinderi în Europa și contribuie la crearea de noi locuri de muncă.

6.7 **Circulația internă în cadrul UE pentru gășirea unui loc de muncă este mai restrânsă decât imigrarea.** În ultimii ani, cei care și-au exercitat în cea mai mare măsură dreptul de liberă circulație în interiorul UE sunt cetățenii polonezi și cei români. CESE consideră că UE trebuie să promoveze și să faciliteze circulația forței de muncă a cetățenilor europeni, motiv pentru care rețeaua EURES ar trebui întărită, iar titlurile universitare și profesionale ar trebui recunoscute.

7. Politica comună în materie de imigrație

7.1 **Politica comună în materie de imigrare se desfășoară cu multă dificultate.** S-a îmbunătățit colaborarea în lupta împotriva imigrației fără forme legale și a traficului de persoane, s-au încheiat unele acorduri cu țări terțe, s-a dezvoltat o abordare europeană în vederea integrării, dar s-au înregistrat puține progrese în ceea ce privește legislația privind admitia de noi imigranți din motive economice, precum și în ceea ce privește condițiile de intrare și de ședere și drepturile persoanelor imigrate.

7.2 La elaborarea politicii comune în materie de imigrație trebuie avut în vedere faptul că fiecare stat membru are propriile sale caracteristici (piețe ale forței de muncă, sisteme de drept, legături istorice cu țări terțe etc.).

7.3 Legislația comună în vederea admitiei cuprinde directive diferite în funcție de categoriile profesionale ale lucrătorilor imigranți.

7.4 Întreprinderile europene doresc să se îmbunătățească angajarea la nivel internațional a lucrătorilor imigranți cu înaltă calificare. Pentru îndeplinirea acestui obiectiv, UE a adoptat Directiva ⁽¹⁵⁾ privind Cartea Albastră, care, cu anumite propuneri de modificare, a fost sprijinită de Comitetul.

⁽¹⁵⁾ Directiva 2009/50/CE a Consiliului din 25 mai 2009 privind condițiile de intrare și de ședere a resortisanților din țările terțe pentru ocuparea unor locuri de muncă înalt calificate.

7.5 Cu toate acestea, încă nu există o legislație comună pentru alte activități profesionale, în ciuda faptului că, în viitor, UE va primi numeroși lucrători imigranți, pentru a îndeplini activități care necesită o calificare redusă și medie.

7.6 În contribuția sa la Programul de la Stockholm, Comisia a propus instituirea unei Platforme europene pentru migrațiile pe motive profesionale, la care să participe partenerii sociali, dar aceasta nu a fost acceptată de Consiliu. **CESE dorește ca Comisia să se consulte cu Comitetul cu privire la utilitatea creării acestei platforme.**

8. Legislație

8.1 De doi ani, UE dezbată propunerea Comisiei privind o **directivă-cadru** ⁽¹⁶⁾ a drepturilor imigranților, care să cuprindă și o procedură unică. CESE consideră că este esențială adoptarea acestei directive în timpul Președinției belgiene.

8.2 La 13 iulie, Comisia a adoptat **două noi propuneri legislative**: una pentru lucrătorii imigranți sezonieri ⁽¹⁷⁾ și alta pentru lucrătorii imigranți care sunt deplasați temporar în alt stat membru ⁽¹⁸⁾. CESE va analiza abordarea prezentată de aceste propuneri și va elabora avizele corespunzătoare acestora.

8.3 Caracterul minimal al **Directivei 2003/86 privind dreptul la reîntregirea familiei** permite ca, în anumite legislații naționale, să nu se garanteze pe deplin dreptul la reîntregirea familiei. Directiva trebuie modificată astfel încât, după un an de rezidență legală, persoanele imigrate să poată solicita autorităților reîntregirea familiei, pentru a-și exercita dreptul fundamental la viață de familie. Comitetul consideră, de asemenea, că soții sau partenerii de viață și fiii acestora, la împlinirea vârstei legale, trebuie să poată obține autorizația de muncă. Comisia va prezenta o Carte verde în luna octombrie.

8.4 De câțiva ani este în vigoare **Directiva** ⁽¹⁹⁾ **privind studenții**. Comitetul consideră că persoanele care dețin permisul de rezidență menționat în această directivă, la expirarea valabilității acestuia, trebuie să poată solicita ulterior un permis de muncă pe baza unei proceduri accelerate, prin extinderea perioadei de valabilitate a permisului de rezidență anterior. În 2011 Comisia va elabora un raport privind aplicarea acestei directive.

8.5 De asemenea, este în vigoare **Directiva** ⁽²⁰⁾ **privind cercetătorii**. Comitetul consideră că trebuie să se instituie o procedură accelerată pentru ca aceste persoane, la încheierea proiectului lor de cercetare, să poată avea acces la Cartea Albastră, pentru a desfășura o activitate profesională. În 2012 Comisia va elabora un raport privind aplicarea acestei directive.

⁽¹⁶⁾ COM(2007) 638 final.

⁽¹⁷⁾ COM(2010) 379 final.

⁽¹⁸⁾ COM(2010) 378 final.

⁽¹⁹⁾ Directiva 2004/114/CE a Consiliului.

⁽²⁰⁾ Directiva 2005/71/CE a Consiliului.

8.6 Este necesară rezolvarea unei dintre problemele cele mai importante cu care se confruntă mulți imigranți și multe întreprinderi în Europa: **recunoașterea diplomelor universitare și profesionale.**

8.7 Comitetul consideră că, pentru ca cea mai mare parte a imigrației să se desfășoare în mod legal și transparent, legislația privind admisia trebuie să aibă în vedere inclusiv activitățile profesionale care se desfășoară în microîntreprinderi și în cadrul familiilor. De aceea CESE, în alt aviz⁽²¹⁾, a propus utilizarea **unui permis de intrare și de rezidență cu o durată de șase luni, cu caracter temporar, în vederea căutării unui loc de muncă.**

8.8 Având în vedere Carta drepturilor fundamentale, UE trebuie să-i asigure fiecărei persoane **protecția drepturilor omului**, în cadrul ordinii juridice a UE și a statelor membre.

8.9 **Drepturile omului sunt universale**, irevocabile și îi protejează pe toți, indiferent de condiție și statut juridic. De aceea CESE a elaborat un aviz⁽²²⁾ din proprie inițiativă, în care se propune ca politicile și legislațiile UE în materie de imigrație și frontiere să respecte în mod corespunzător drepturile omului.

8.10 Legislația europeană în materie de imigrare trebuie să **garanteze egalitatea de tratament, pe baza principiului nediscriminării** (articolul 21 din Cartă), precum și aplicarea articolului 15 alineatul (3), conform căruia „*resortisanții țărilor terțe care sunt autorizați să lucreze pe teritoriul statelor membre au dreptul la condiții de muncă echivalente acelor de care beneficiază cetățenii Uniunii.*”

8.11 Egalitatea de tratament în ce privește munca se referă la condițiile de muncă, salarii, concedieri, sănătate și siguranță la locul de muncă, precum și la drepturile de afiliere la un sindicat și dreptul la grevă. De asemenea, egalitatea de tratament privește alte drepturi sociale fundamentale, cum sunt: asistența sanitară, drepturile de pensie, protecția în caz de șomaj și formarea.

8.12 CESE observă cu îngrijorare creșterea în Europa a rasismului, a xenofobiei și a intoleranței. Comitetul apreciază pozitiv activitatea Agenției europene a drepturilor fundamentale.

8.13 CESE consideră că o parte dintre proiectele migratorii au caracter temporar și, în unele cazuri, caracter circular, dar experiența arată că mare parte din proiectele migratorii sunt permanente sau de lungă durată și de aceea este necesar ca politicile și legislația europeană să promoveze întotdeauna

respectarea drepturilor omului, siguranța statutului juridic al imigranților, integrarea și reintegrarea familiei.

8.14 UE și statele membre pot stabili împreună cu țările de origine **sisteme de imigrație circulară**, care să faciliteze imigrația pe baza unor proceduri transparente. CESE sprijină **parteneriatele pentru mobilitate** care s-au creat cu unele țări de origine. Dar Comitetul propune ca acordurile să fie echilibrate, astfel încât să fie avantajoase pentru toate părțile: pentru imigranți, pentru țările de origine și pentru statele membre ale UE.

8.15 Pentru ca un sistem de imigrație circulară să poată funcționa este necesar ca legislația comunitară să ofere permise pe termen scurt, foarte flexibile, împreună cu proceduri de întoarcere și garanții pentru o nouă angajare în anii următori. În acest mod, mulți dintre imigranți vor utiliza canalele legale și nu vor rămâne în Europa fără forme legale la încheierea valabilității permisului lor de rezidență.

8.16 CESE propune eliberarea de permise temporare frecvente, între trei și nouă luni, care să poată fi reînnoite timp de trei, patru și cinci ani. Aceste proceduri presupun resurse financiare și logistice, precum și colaborarea angajatorilor cu autoritățile statului de origine și ale statului-gazdă și cu sindicatele.

8.17 Comitetul dorește să avertizeze că imigrația circulară îngreunează procesul de împământinare și de integrare, nu favorizează stabilirea de către lucrători a unor relații stabile cu întreprinderile și nici afilierea la sindicate. De asemenea, îngreunează formarea.

8.18 Procedurile de admisie temporară pot cuprinde **convenții de formare și de recunoaștere a calificărilor profesionale**, astfel încât imigranții temporari care lucrează în Europa să poată să-și îmbunătățească calificarea profesională și, la întoarcere, să-și lărgască posibilitățile de încadrare în muncă.

8.19 Imigranții care dispun de statut de rezident permanent, în contextul **Directivei privind statutul de rezident pe termen lung**⁽²³⁾, își pierd statutul legal dacă sunt absenți timp de 12 luni.

8.20 Pentru a facilita libera circulație a imigranților și inițiativele antreprenoriale și profesionale în țara de origine, legislația europeană în materie de imigrație trebuie să permită menținerea pe termen lung (cel puțin timp de trei ani) a dreptului de rezidență permanentă, precum și ca întoarcerea să nu însemne pierderea permisului de muncă și de rezidență în Europa.

⁽²¹⁾ JO C 80 din 3.4.2002, p. 37.

⁽²²⁾ JO C 128, 18.5.2010, p. 29.

⁽²³⁾ Directiva 2003/109/CE a Consiliului din 25 noiembrie 2003 privind statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung.

8.21 Este necesar să se garanteze **drepturile de pensie** dobândite în UE, fapt pentru care va trebuie să se negocieze convenții de reciprocitate cu țările de origine, precum și ratificarea Convenției nr. 157 a OIM.

8.22 Comitetul propune ca statele membre UE să ratifice Convențiile nr. 97 și 143 ale OIM cu privire la lucrătorii imigranți. În mod similar, statele membre trebuie să adere la Convenția internațională⁽²⁴⁾ privind protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migranți și ale familiilor acestora, astfel cum a propus CESE într-un aviz din proprie inițiativă⁽²⁵⁾.

9. Colaborarea cu țările de origine

9.1 CESE a propus⁽²⁶⁾ ca, în domeniul politicii externe, UE să promoveze un cadru normativ internațional în materie de migrații.

9.2 În prezent, UE a adoptat diverse instrumente privind vecinătatea și asocierea. CESE consideră că în acordurile sus-menționate trebuie consolidat capitolul privind migrația și mobilitatea. Reprezintă o prioritate punerea în aplicare a acordurilor privind mobilitatea între UE și țările din zona noastră geografică, cu care deja avem relații de colaborare economică și politică.

9.3 Comitetul a adoptat două avize⁽²⁷⁾ prin care se propune ca imigrația în Europa să fie profitabilă pentru dezvoltarea economică și socială în țările de origine.

9.4 Formarea în țările de origine poate facilita politica de imigrare și poate contribui la gestionarea imigrației, având în vedere cerințele profesionale ale întreprinderilor europene.

9.5 CESE propune semnarea de convenții între UE și țările de origine, pentru a facilita recunoașterea titlurilor profesionale și formarea în țările de origine.

9.6 Trebuie luată în considerare posibilitatea ca UE și statele membre să finanțeze programe de formare în țările de origine, contribuind și în acest fel la dezvoltarea de structuri de formare de calitate. Titlurile dobândite ca urmare a acestor programe vor trebui recunoscute ca titluri europene. Aceste programe de formare trebuie însoțite de o procedură accelerată de obținere a permisului de muncă și de rezidență.

10. Politicile de integrare

10.1 Agenda Europa 2020 cuprinde integrarea printre obiectivele sale. **Integrarea este un proces social bidirecțional de**

adaptare reciprocă, ce se desfășoară în cadrul unor relații complexe între persoane și între grupuri. Procesele de integrare se desfășoară lent în structurile societății (în familie, în școli și universități, în cartiere și localități, la locul de muncă, în sindicate, în organizațiile de întreprindere, în instituțiile religioase, culturale și sportive etc.).

10.2 Ca urmare a colaborării dintre Comisia Europeană și CESE, s-a creat **Forumul european pentru integrare**, cu scopul ca societatea civilă și organizațiile de imigranți să participe la politicile de integrare ale UE.

10.3 CESE a elaborat diverse avize pentru a impulsiona politicile de integrare și a creat un grup permanent pentru promovarea integrării și întărirea relațiilor cu organizațiile societății civile și cu Forumul.

10.4 CESE a adoptat un nou aviz⁽²⁸⁾ din proprie inițiativă privind **integrarea și agenda socială**, astfel încât, în cadrul Agendei Europa 2020, în noua agendă europeană privind politica socială să se consolideze obiectivul integrării, luându-se în calcul într-o mai mare măsură efectele sociale ale imigrării, situația imigranților în cadrul ocupării forței de muncă, incluziunea socială, egalitatea de gen, sărăcia, educația și formarea, sănătatea, protecția socială și lupta împotriva discriminării.

10.5 De asemenea, Președinția spaniolă a solicitat CESE elaborarea unui Aviz exploratoriu privind **integrarea lucrătorilor imigranți**. Acest aviz⁽²⁹⁾ analizează importanța pe care o au pentru integrare ocuparea forței de muncă, egalitatea condițiilor de muncă, a șanselor și a tratamentului. De asemenea, include recomandări pentru autoritățile europene și naționale, precum și pentru partenerii sociali.

10.6 Conferința ministerială care a avut loc la Zaragoza la 15-16 aprilie 2010 a solicitat Comisiei elaborarea unei **noi agende pentru integrare**. CESE colaborează la elaborarea unui document de informare privind **noile provocări legate de integrare**, în care se propune ca noua agendă să întărească participarea civică a persoanelor imigrate, precum și participarea acestora la procesul democratic.

10.7 Abordarea din ambele direcții presupune un nou angajament al guvernelor, astfel încât legile naționale să faciliteze acordarea cetățeniei imigranților care o solicită, iar procedurile să fie transparente.

⁽²⁴⁾ Adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite prin Rezoluția 45/158 din 18 decembrie 1990.

⁽²⁵⁾ JO C 302, 7.12.2004, p. 49.

⁽²⁶⁾ JO C 44, 16.2.2008, p. 91.

⁽²⁷⁾ JO C 120, 16.5.2008, p. 82 și JO C 44, 16.2.2008, p. 91.

⁽²⁸⁾ JO C 347, 18.12.2010, p. 19.

⁽²⁹⁾ JO C 354, 28.12.2010, p. 16.

10.8 CESE a elaborat un aviz⁽³⁰⁾ din proprie inițiativă adresat Convenției care a elaborat Tratatul constituțional, în vederea acordării cetățeniei europene resortisanților din țări terțe care beneficiază de statutul de rezidenți de lungă durată.

10.9 În plus față de provocarea demografică, UE și statele membre trebuie să facă față unei alte mari provocări de natură politică și socială, și anume integrarea de noi cetățeni, care să fie egali în drepturi și obligații. Pentru aceasta, drepturile care emană din cetățenia națională și cetățenia europeană trebuie să se aplice și persoanelor imigrate, care aduc Europei o mare diversitate etnică, religioasă și culturală.

11. Imigranții aflați în situație nereglementată

11.1 CESE dorește să amintească faptul că în UE își au reședința câteva sute de mii de persoane care se găsesc într-o

situație nereglementată din punct de vedere administrativ, care își desfășoară activitatea în economia informală și sunt angajați în mod nereglementat și care sunt „invizibili” în societatea oficială și nu se pot bucura de drepturile fundamentale.

11.2 În documentul grupului înțelepților Europa 2030 se propune ideea de „a armoniza drepturile imigranților fără forme legale din întreaga UE.” CESE împărtășește această propunere.

11.3 Așa cum a propus CESE în alte avize⁽³¹⁾, trebuie facilitată reglementarea individuală a imigranților aflați în situație nereglementată, avându-se în vedere integrarea profesională și socială, pe baza Acordului Consiliului UE în cadrul Pactului european pentru imigrație și azil⁽³²⁾.

Bruxelles, 15 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

⁽³⁰⁾ Aviz din proprie inițiativă, JO C 208, 3.9.2003, p. 76.

⁽³¹⁾ JO C 354, 28.12.2010, p. 16.

⁽³²⁾ Consiliul UE 13440/08, 24 septembrie 2008.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind locurile de muncă ecologice (aviz exploratoriu)

(2011/C 48/04)

Raportor: **dl Edgardo Maria IOZIA**

Prin scrisoarea din 7 iunie 2010, dna Joëlle MILQUET, viceprim-ministru și ministrul ocupării forței de muncă și al egalității de șanse, însărcinată cu politica privind imigrația și azilul, a solicitat Comitetului Economic și Social European, în numele Președinției belgiene a Consiliului UE și în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, elaborarea unui aviz exploratoriu cu privire la

Locurile de muncă ecologice.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 2 septembrie 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 16 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 142 de voturi pentru, 3 voturi împotrivă și 8 abțineri.

1. Propuneri și recomandări

1.1 Având în vedere că toate sectoarele trebuie să contribuie substanțial la reducerea gazelor cu efect de seră (GES), CESE consideră că, în principiu, ar fi mai bine să se vorbească despre „ecologizarea locurilor de muncă” (*greening jobs*) decât despre locuri de muncă ecologice (*green jobs*).

1.2 De multe ori Uniunea își propune obiective ambițioase, fără a indica instrumentele și resursele necesare în contextul respectiv. Și în privința „ecologizării locurilor de muncă” s-a vorbit mult, dar s-au luat puține inițiative concrete. Comisia, Consiliul și Parlamentul ar trebui să elaboreze un plan european de promovare a locurilor de muncă ecologice, iar Comitetul Economic și Social European întâmpină cu mare satisfacție inițiativa Președinției belgiene, care a inclus tema aceasta printre prioritățile mandatului său. Acesta este un răspuns deosebit de important la criza ocupării forței de muncă care a cuprins întreaga Europă.

1.3 CESE recomandă Comisiei elaborarea unei comunicări specifice pe tema „Promovarea ecologizării locurilor de muncă”, pe baza analizei datelor în curs de elaborare de către Comitetul FSE și a documentului de lucru pe care îl pregătește DG Ocuparea Forței de Muncă (DG EMPL). Dată fiind importanța strategică a temei, aceasta merită o dezbatere amplă și aprofundată.

1.4 CESE nutrește convingerea că Uniunea Europeană poate avea o contribuție fundamentală la identificarea instrumentelor și obiectivelor comune și la ajutorarea statelor membre cu un potențial economic și tehnologic mai slab, în vederea atingerii obiectivelor stabilite, împreună cu celelalte state membre. Toate politicile Uniunii ar trebui să fie îndreptate către crearea de locuri de muncă mai ecologice (*mainstreaming*).

1.5 În acest scop, odată definite zonele concrete de utilizare și posibilitățile de transfer ale fondurilor structurale și de coeziune, acestea pot contribui, fără îndoială, la acoperirea enormelor nevoi financiare. O politică clară în acest sens ar contribui la materializarea perspectivelor care se conturează

pentru locurile de muncă ecologice. Viitorul program financiar (2014-2020) va trebui să țină seama de această necesitate care nu suportă amânare și să adapteze resursele disponibile în cadrul diverselor fonduri structurale la o viziune de ansamblu, care să acorde prioritate eficienței și eficacității programelor.

1.6 Fondul social european (FSE) poate juca un rol esențial. Pentru a susține Strategia Europa 2020, care are drept obiectiv „o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii”, rolul FSE trebuie redefinit și orientat cu precădere către priorități concrete, în acord cu noua strategie. Anul acesta, în luna iunie, Comitetul FSE a emis un aviz privind viitorul FSE, în care se susține necesitatea orientării fondului către promovarea ocupării forței de muncă, fiind menționate explicit locurile de muncă ecologice. CESE nu consideră absolut necesară construirea unui al șaselea pilon al fondului dedicat locurilor de muncă ecologice, ci, mai degrabă, orientarea alocării resurselor îndeosebi către acele activități care pot contribui la reducerea amprente de carbon.

1.7 Pentru a face față exigențelor financiare ale programelor de susținere a reconversiei profesionale, Fondul european de ajustare la globalizare (FEG) poate reprezenta un instrument util, ai cărui destinatari sunt în prezent doar întreprinderile cu cel puțin 500 de angajați, dar care poate deveni mai accesibil prin reducerea acestui număr la 50 de angajați.

1.8 CESE consideră că ideea excelentă a consiliilor sectoriale europene privind ocuparea forței de muncă și competențele (CSE) merită susținută, deoarece acestea „ar trebui să ofere un sprijin important procesului de gestionare a mutațiilor de la nivel sectorial”, contribuind în special prin anticiparea nevoilor „în materie de ocupare a forței de muncă și de competențe necesare, precum și prin adaptarea competențelor la cerere și ofertă”. În opinia Comitetului, aceste consilii ar trebui să se bazeze pe rezultatele unor inițiative precum Cadrul european al calificărilor (CEC), Sistemul european de credite acumulate și transferabile (ECTS), Sistemul european de credite pentru educație și formare profesională (ECVET), Cadrul european de

referință pentru asigurarea calității în educație și formare profesională (EQARF) și Europass, contribuind în același timp la dezvoltarea acestora ⁽¹⁾.

1.9 Crearea unui „Fond suveran european”, a cărui gestiune ar putea fi încredințată BEI (deja foarte activă în sprijinirea inițiativelor în favoarea eficienței energetice), precum și contribuția financiară pentru investițiile hotărâte în cadrul Pactului primarilor (*Covenant of Mayors*) ar putea reprezenta unul din răspunsurile la probleme în prezent aproape imposibil de rezolvat, probleme legate de dificultățile enorme în a găsi capitaluri pe piețe.

1.10 CESE consideră că este necesar un nou „plan Marshall” pentru mediu și pentru durabilitate socială, în sensul unei noi dezvoltări, compatibile cu capacitatea planetei de a-și păstra neafectat nivelul de entropie, adică de „îmbătrânire”. Se impune un plan european extraordinar, având în vedere schimbarea epocală căreia va trebui să-i facem față în cel mai scurt timp, pentru a produce creștere, însă un alt fel de creștere, una durabilă, care respectă mediul și care determină progresul în termenii obiectivelor stabilite de tratate. În acest mod va putea fi alimentat procesul de reflecție privind indicatorii de „dincolo de PIB”.

1.11 Este extrem de important ca necesitatea unei politici economice durabile să fie înțeleasă de cetățeni, inclusiv prin intermediul unei informări corecte și la obiect. Un bun exemplu de sprijinire a informării cetățenilor este programul Life+, pe care CESE l-ar dori prelungit și în cursul următoarelor perioade de programare financiară, 2014-2020.

1.12 Gestionarea trecerii de la vechiul sistem de dezvoltare la unul nou reprezintă desigur cel mai mare efort la care vor trebui să se asocieze, la nivel european, național și teritorial, autoritățile publice și partenerii sociali. În cadrul dialogului social dintre confederații și dintre sectoare, ar trebui să fie prevăzute proiecte specifice, care să anticipeze efectele previzibile ale schimbării asupra sistemelor de producție, în diversele sectoare interesate. La nivelul întreprinderilor, este necesar ca partenerii sociali să poarte un dialog continuu, să se urmărească obiective clare, în funcție de nevoile profesionale, de îmbunătățirea competențelor, de anticiparea proceselor. Este nevoie de o politică serioasă de evaluare a impactului în ceea ce privește analiza planurilor energetice și climatice, pe baza legislației europene și naționale.

1.13 Politicile de dezvoltare a activităților cu emisii mai reduse vor crea noi oportunități de angajare, dar, pe de altă parte, tranziția riscă să aducă cu sine pierderea multor locuri de muncă. De aceea, trebuie pregătite din timp instrumente adecvate de sprijinire a veniturilor și a reconversiei profesionale. În acest scop, rolul partenerilor sociali și al autorităților locale este esențial. În afară de aceasta, este important să se intensifice cercetarea și dezvoltarea pentru a se vedea în ce direcție se

îndreaptă dezvoltarea tehnică și care sunt noile domenii generatoare de locuri de muncă. Pentru utilizarea sporită a energiei din surse regenerabile, pe lângă extinderea rețelelor trebuie rezolvată în special chestiunea stocării.

1.14 Politicile bugetare au redus – adesea, drastic – stimulentele și finanțările, provocând o scădere a ocupării forței de muncă, astfel cum s-a întâmplat în Spania în sectorul energiei eoliene și fotovoltaice. Este de dorit ca investițiile publice și cadrul legislativ să rămână stabile, cu schimbări previzibile și, pe cât posibil, convenite la nivel global, pentru a permite întreprinderilor private o programare la fel de stabilă.

1.15 Cercetarea și dezvoltarea sunt axele strategice pe care se bazează în continuare strategia de creștere a Uniunii. Strategia Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii relansează obiectivul de a investi anual cel puțin 3 % din PIB în cercetare și dezvoltare.

1.16 Cel puțin 50 % din fondurile provenite din comercializarea certificatelor de emisii de gaze cu efect de seră (ETS – *Emissions Trading Scheme*) ar trebui să fie investite pentru îmbunătățirea eficienței energetice și promovarea economiei ecologice. Trebuie transferate resursele principalelor întreprinderi responsabile de emisii către cele care, dimpotrivă, contribuie la reducerea gazelor cu efect de seră. Pentru sectoarele neacoperite de ETS (precum transportul rutier și cel maritim) trebuie luate măsuri alternative.

1.17 Promovarea locurilor de muncă ecologice – pentru CESE, este preferabilă utilizarea conceptului de locuri de muncă durabile pentru o economie durabilă – trebuie să se facă printr-o combinație de măsuri de stimulare și sancționare, după modelul ETS, care ar trebui să furnizeze resursele necesare, fără a greva în mod semnificativ finanțele publice, deja vlăguite. Acest aspect al finanțării va fi crucial și va solicita implicarea tuturor părților interesate, dat fiind că Strategia UE 2020 și programele de asistență nu vor putea funcționa dacă statele membre nu mai dispun de marjă de manevră bugetară. Ar trebui să primească înlesniri și să fie susținute întreprinderile care se vor angaja să îmbunătățească calitatea ocupării forței de muncă și să adopte un mod de producție mai durabil. Întreprinderile solicită un cadru legislativ clar, stabil și, în măsura posibilului, cu reguli convenite la nivel internațional. O rezolvare unanim acceptată și urgentă a problemei brevetului european s-ar înscrie, fără îndoială, în direcția cea bună.

1.18 Fondurile publice ar trebui să fie mai întâi canalizate spre sprijinirea lucrătorilor din sectoarele poluante („black jobs”) care își vor pierde locurile de muncă, cu alte cuvinte acele sectoare care produc multe emisii de gaze cu efect de seră și multă poluare. O parte semnificativă din aceste resurse ar trebui alocată pregătirii profesionale, prin programe de formare adecvate, care ar trebui să se regăsească în formarea pe tot parcursul vieții.

⁽¹⁾ JO C 347, 18.12.2010, p. 1.

1.19 CESE consideră utilă abordarea modelului CECO, care a permis gestionarea unei tranziții la fel de importante, cea de la cărbune la petrol, ținând seama, evident, de schimbările survenite între timp. Acest model prevedea o puternică implicare a partenerilor sociali, despre care CESE reafirmă că trebuie să fie protagoniștii schimbărilor cruciale așteptate, și planuri durabile de asistență.

1.20 Va trebui acordată o atenție specială ofertei de șanse egale pentru femei, atât în ce privește educația și formarea, cât și nivelul de remunerare și de calificare. În mod special, de acum trebuie să se vorbească despre educație de bază în economia ecologică și despre educația ecologică („greening education”). Iar dialogul social trebuie să călăuzească formarea continuă în economie ecologică.

1.21 În domeniul energiei din surse regenerabile, de exemplu, dacă numărul femeilor ce exercită activități administrative este în esență egal cu cel al bărbaților, acesta scade drastic spre minimum în cazul activităților cu un mai mare conținut profesional și al celor tehnice, de instalare și întreținere.

1.22 Într-un aviz anterior, CESE a pus accentul pe rolul educației și al formării într-o societate cu emisii reduse de gaze cu efect de seră și, în acest scop, a semnat un protocol de cooperare cu Fundația națională Carlo Collodi, și anume proiectul Pinocchio, în vederea utilizării păpușii de lemn ca emblemă a campaniilor europene de promovare a educației energetice și ecologice ⁽²⁾.

1.23 Oferta de formare trebuie să vină de la școli și de la serviciile publice de ocupare a forței de muncă.

1.24 Trebuie eliminată discrepanța dintre nevoile profesionale și oferta de formare, printr-o legătură mai strânsă între toate părțile interesate. Este nevoie de consultări permanente la nivelul întregului teritoriu, în cadrul cărora să se reunească și să colaboreze experți ai partenerilor sociali din domeniul formării profesionale, reprezentanți ai autorităților publice însărcinate cu ocuparea forței de muncă și reprezentanți ai autorităților locale și regionale, în vederea identificării corespunzătoare și în mod anticipat a nevoilor profesionale și de formare.

1.25 Un sistem european de certificare a competențelor i-ar putea stimula și mai mult pe tineri să se orienteze spre activități mai durabile, deschizând perspectiva unei piețe europene a muncii și făcând posibilă exercitarea efectivă a dreptului la mobilitate (exemplul cel mai elocvent al unui drept negat în realitate, din cauza inadecvării și lipsei de armonizare a sistemelor de educație și formare). Proiectul ESCO (*European Skill, Competencies and Occupations taxonomy – o taxonomie europeană pentru aptitudini, competențe și profesii*) va oferi un instrument fundamental pentru corespondența cerere-ofertă, în special în contextul așa-numitelor locuri de muncă noi. Implicarea rețelei EURES (promovarea mobilității intraeuropene) ar putea avea, de asemenea, o contribuție pozitivă în acest sens.

1.26 Întreprinderile și sindicatele au responsabilitatea de a orienta activitățile de formare și de a colabora în mod constant în vederea îmbunătățirii rezultatelor. În multe țări europene, această cooperare este instituționalizată prin intermediul institutelor bilaterale sau al institutelor de formare profesională distincte, care colaborează permanent. Aceste exemple ar trebui diseminate printr-un program special în cadrul Strategiei Europa 2020, care înscrie cunoașterea printre cele trei priorități.

1.27 Dialogul social și civic are rolul său. Fără participarea societății civile, niciun program fundamental de acest tip nu va putea fi realizat. Partenerii sociali pot depune eforturi durabile pentru ca toate locurile de muncă să devină „mai ecologice”. În acordurile comerciale pot fi integrate obiective de eficiență energetică și de economisire, astfel încât o parte a economiilor efective realizate să fie redistribuite sub formă de prime colective. În Regatul Unit și în alte țări există deja câteva asemenea exemple.

1.28 Pentru a orienta întreaga societate către o economie durabilă, trebuie fixate obiective clare, este necesar ca informațiile să fie bine difuzate, să existe o coeziune socială și politică temeinică, precum și un consens cu privire la instrumentele ce trebuie utilizate. Uniunea poate juca un rol deosebit de important, atât printr-o legislație de sprijin (cum este cazul pachetului climatic), cât și – mai ales – prin propunerea unei metode coerente de dialog și de discuție, ce ar trebui aplicată la nivel național și local. Este din ce în ce mai imperioasă necesitatea de consolidare a rolului politicii energetice și ecologice comune. CESE s-a exprimat deja în favoarea unui serviciu public european al energiei ⁽³⁾. Date fiind enormele dificultăți, într-o primă fază ar fi de dorit un sistem de cooperare consolidată între statele membre în domeniul energetic, de exemplu pornind de la interconectarea rețelilor și de la extinderea rețelilor inteligente („smart grid”), care pot contribui semnificativ la soluționarea problemelor de distribuție a energiei. CESE, CNEL italian și CES din Franța și Spania lucrează în prezent la această temă, pentru a elabora o propunere comună. Pentru utilizarea sporită a energiei din surse regenerabile, pe lângă extinderea rețelilor trebuie rezolvată în special chestiunea stocării.

1.29 Cetățenii trebuie convinși de importanța avantajelor ce decurg din propunerile care le sunt adresate, căci acestea presupun o mobilizare de energii și resurse extraordinare, pe măsura epocii în care trăim. De asemenea, trebuie abandonate unele modele de consum și de dezvoltare și adoptate altele mai sobre, mai ecologice și mai umane.

1.30 Informarea și implicarea cetățenilor și a asociațiilor este de o importanță fundamentală. O bună informare va putea fi deosebit de fructuoasă, cu condiția să fie însoțită de obiective clare și transparente.

⁽²⁾ JO C 277 din 17.11.2009, p. 15-19.

⁽³⁾ JO C 175, 28.7.2009, p. 43; JO C 128, 18.5.2010, p. 65-68; JO C 306, 16.12.2009, p. 51-55.

1.31 Politicile de adaptare trebuie să ia în considerare nu doar persoanele, lucrătorii și managerii, ci și întreprinderile și autoritățile publice. Trebuie făcut mai mult cu mai puțin. În domeniul energiei, aceasta înseamnă reducerea intensității energetice (raportul reprezentat de unitatea de energie pe unitatea de PIB) și îmbunătățirea constantă a EROEI (*energy returned on energy invested* – raportul dintre energia produsă și energia investită).

1.32 Un rol important le revine, în special la nivel regional, asociațiilor de întreprinderi, care pot disemina informații și cultura întreprinderilor durabile. Înființarea de districte energetice durabile și integrate, în cadrul cărora se pot dezvolta sinergii importante (cum este exemplul cogenerării), impune sprijinul și coordonarea pe care mediile asociative le pot manifesta atât în raport cu întreprinderile, cât și cu autoritățile publice.

1.33 Exemplul geotermiei este foarte elocvent. În Suedia, dezvoltarea geotermiei și o reglementare favorabilă în acest sens au fost posibile datorită contribuției determinante a întreprinderilor și sensibilizării autorităților publice, care au decis să sprijine utilizarea extinsă a tehnologiei pompelor de căldură. Un exemplu similar poate fi găsit în Lombardia, cu o legislație care a încurajat întreprinderile să opteze pentru soluții cu circuit închis, care nu afectează mediul și garantează un EROEI foarte ridicat.

1.34 De mare importanță în dezvoltarea locurilor de muncă ecologice este și contribuția agriculturii. Agricultorii trebuie să înfrunte mari provocări: producția descentralizată de energie, utilizarea biomasei, reducerea utilizării substanțelor biocide și pesticide.

1.35 Elementele esențiale ale acțiunii de sprijinire și promovare a economiei durabile și a locurilor de muncă ecologice în Europa, care corespund criteriilor europene privind locurile de muncă de bună calitate, așa cum le-a formulat deja Consiliul European în martie 2007, sunt următoarele: un cadru legislativ stabil, participarea susținută a societății civile, mobilizarea extraordinară a capitalurilor și a resurselor intelectuale, sprijinirea cercetării și dezvoltării, programe clare de sprijinire a tranziției, de educație și formare în spiritul unei societăți cu emisii scăzute de CO₂, promovarea politicilor ecologice de mobilitate urbană și extraurbană, lansarea unui plan extraordinar pentru economie durabilă (finanțat corespunzător prin fonduri europene), precum și crearea factorilor pentru o nouă creștere.

2. Introducere

2.1 Dat fiind că urmărește să introducă această temă printre prioritățile sale, Președinția belgiană a solicitat Comitetului Economic și Social European un aviz referitor la promovarea politicilor de ocupare a forței de muncă, utile în contextul unei tranziții către o economie bazată pe emisii scăzute de gaze cu efect de seră (GES).

2.2 CESE a adoptat un aviz din proprie inițiativă pe o temă similară („Promovarea locurilor de muncă ecologice și durabile în cadrul pachetului de măsuri al UE privind energia și schimbările climatice”) ⁽⁴⁾ iar prezentul aviz îl completează și îl nuanțează pe primul.

2.3 În rândul opiniei publice, s-a răspândit convingerea că, de acum înainte, va fi indispensabilă modificarea în profunzime a modelului de dezvoltare.

2.4 Pentru a răspunde provocărilor impuse de

— programele de eficiență energetică,

— schimbările climatice,

— reducerea treptată a rezervelor de hidrocarburi,

— necesitatea sporirii independenței energetice,

— necesitatea înlocuirii treptate a centralelor electrice învechite și poluante

— și de sustenabilitatea socială, economică și ecologică,

trebuie elaborat un program strategic pe termen lung, care să abordeze toate problemele induse de această schimbare fundamentală.

2.5 Aceste politici vor avea un impact semnificativ asupra pieței muncii. Sectoarele cele mai influențate, care vor trebui să-și modifice actualele modele de producție, sunt construcțiile, transporturile, energia și crearea de rețele.

2.6 Aceste schimbări vor ridica serioase probleme de adaptare și de reconversie, de mobilitate profesională și teritorială, în special în acele țări care depind în mai mare măsură de sursele de energie cu emisii ridicate de gaze cu efect de seră (de exemplu, petrol, cărbune), care au industrii energofage (de exemplu, industria cimentului sau a aluminiului) și pentru care energia disponibilă la un preț abordabil reprezintă principalul factor de supraviețuire economică a instalațiilor industriale existente.

2.7 Până în 2030, se prevede că în Europa vor fi create peste un milion de locuri de muncă, dar aceste estimări trebuie actualizate, date fiind efectele negative asupra creșterii, determinate de politicile de stabilizare a deficitelor publice, care întârzie relansarea economică. Până acum, crearea de locuri de muncă ecologice, în special în sectorul energiei, a fost sprijinită prin politici de promovare a energiei din surse regenerabile, în special energie solară, fotovoltaică, termică și eoliană, în transportul auto, pentru automobilele hibride, electrice sau alimentate cu gaz.

⁽⁴⁾ A se vedea Avizul CESE din 14 iulie 2010 privind promovarea locurilor de muncă ecologice și durabile în cadrul pachetului de măsuri al UE privind energia și schimbările climatice (raportor: dl IOZIA), adoptat în sesiunea plenară din 14 și 15 iulie 2010.

2.8 Stimulentele destinate sectorului construcțiilor noi și celui al renovării au jucat un rol foarte important în dezvoltarea unei industrii durabile, care are astăzi o viziune clară a eforturilor ce trebuie întreprinse, dar și a oportunităților de muncă pe care le oferă renovarea clădirilor publice și private, renovarea vizând o înaltă eficiență energetică a clădirilor publice destinate administrației și serviciilor, renovarea birourilor și imobilelor cu destinație industrială.

2.9 Trebuie căutată și promovată o nouă formă de competitivitate. Produsele inovatoare, care să dăuneze mai puțin mediului, procesele de producție mai curate, consumul mai moderat reprezintă soluția pentru o etapă nouă de dezvoltare și progres. Europa dorește să ocupe în continuare un loc fruntaș în procesul de trecere către o economie fără emisii; pentru aceasta, industria trebuie ajutată să-și păstreze capacitatea competitivă, fiind vizate în special IMM-urile, care sunt cele mai expuse riscului de pierdere a capacității de a se menține pe piață. Ar trebui pus în aplicare *Small Business Act*, în special în domeniul inovării.

2.10 Ar trebui luate în considerare în primul rând exigențele și nevoile întreprinderilor și lucrătorilor (*bottom-up*), mai degrabă decât să se recurgă la politici de tip dirijist (*top-down*); Comisia ar trebui să fie mai direcționată în acest sens și să orienteze strategiile Uniunii acordând o atenție specială acestor exigențe. Obiectivul general ar trebui să fie realizarea factorilor ce pot favoriza o nouă creștere durabilă, care să țină seama de mediu și, în același timp, să favorizeze înmulțirea locurilor de muncă și progresul.

2.11 În contextul raporturilor bilaterale și multilaterale cu țările terțe, în special China, India și Brazilia, ar fi bine-venită elaborarea unor programe de informare și de schimb cu aceste țări, referitoare la bunele practici adoptate deja sau care urmează să fie adoptate.

3. Economia durabilă, promovarea locurilor de muncă ecologice

3.1 Posibilitatea ca Europa să aibă ceva de spus în viitorul context economic mondial depinde de capacitatea sa de a-și păstra rolul de lider în domeniul dezvoltării energiei din surse regenerabile, o poziție deja amenințată de creșterea impetuoasă a economiilor asiatice, China și Taiwan în primul rând. Noua administrație americană intenționează să recupereze terenul pierdut și să-și consolideze enormul potențial prin importante investiții în sectorul energetic. Recentele evenimente din Golful Mexic, cu dezastrul ecologic provocat de platforma petrolieră Deepwater Horizon, care – ironia sorții – s-a produs chiar de Ziua Pământului, grăbesc deciziile privind reconversia către o economie durabilă.

3.2 Necesitățile profesionale pe care le implică abordarea provocărilor impuse de politicile climatice și ecologice sunt enorme. Toate sectoarele și toate activitățile pot reprezenta în mod potențial obiectul acestor politici. Este necesar un considerabil efort de programare și de coordonare, de definire a priorităților și de identificare a resurselor financiare necesare,

dar este nevoie mai ales de definirea unei bune politici, însoțită de o bună capacitate tehnică și de un bun nivel de resurse umane.

3.3 Piața forței de muncă va trebui să răspundă provocării reprezentate de această schimbare și, în acest context, să lanseze reconversia mâinii de lucru utilizate în domenii învechite și pregătirea unor noi competențe profesionale necesare.

3.4 Va trebui ca serviciile publice de ocupare a forței de muncă să depună eforturi maxime pentru a face față unei tranziții care va afecta sute de mii de lucrători și lucrătoare. Este indispensabilă elaborarea unor programe de formare profesională de calitate, care să garanteze egalitatea de șanse între femei și bărbați. Rolul serviciilor publice va fi esențial pentru a garanta calitatea pregătirii, respectarea egalității de șanse și impulsul dat creării de locuri de muncă.

3.5 Întreprinderile private vor trebui, de asemenea, să depună eforturi maxime pentru a sprijini saltul tehnologic necesar tranziției de la o economie care utilizează în principal hidrocarburi ca sursă de energie la o economie bazată pe emisii scăzute de GES, o economie durabilă.

3.6 În special IMM-urile vor avea nevoie de asistență și sprijin. În pofida bunelor intenții ale sistemului bancar, accesul la credite este tot mai dificil și mai costisitor, iar situația de pe piața creditelor cu siguranță nu este de natură să promită pe termen scurt o mare disponibilitate a creditelor.

3.7 Locurile de muncă create în economia ecologică trebuie să fie, prin definiție, de calitate și remunerate corespunzător. Cum se poate asigura acest lucru? Doar un dialog permanent și continuu între partenerii sociali și autoritățile publice poate face posibil acest scenariu. Utilizarea pârgheii fiscale, de exemplu, poate contribui la menținerea în echilibru a unui sistem care trebuie să țină seama de concurența acerbă din partea celor care dețin în prezent sursele de energie și care nu sunt dispuși să piardă piețe și beneficii.

3.8 Nu este de conceput transferarea tuturor costurilor conversiei asupra prețurilor finale, după cum nu este de conceput nici să se lase toate aceste costuri pe umerii contribuabililor. Cel puțin în acest domeniu, ar trebui impusă armonizarea fiscalității tuturor statelor membre. Recenta criză a monedei euro arată încă o dată necesitatea consolidării armonizării sistemelor fiscale și a taxelor.

4. Rolul Uniunii: fondurile structurale

4.1 Direcția Generală Întreprinderi (DG EMPL) a oferit unele considerații interesante, ca răspuns la seria de întrebări formulate de CESE, dintre care:

4.2 Regulamentul general privind fondurile structurale, la articolul 3, introduce dezvoltarea durabilă printre prioritățile Uniunii și încurajează statele membre să includă în programele lor creșterea, competitivitatea, ocuparea forței de muncă și incluziunea socială, având în vedere protecția și îmbunătățirea calității mediului.

4.3 Articolul 3 din Regulamentul FSE precizează că acesta trebuie să susțină inițiativele care urmăresc creșterea capacității de adaptare a lucrătorilor, a întreprinderilor și a conducătorilor acestora, sprijinind în special dezvoltarea calificărilor și competențelor și răspândirea tehnologiilor care respectă mediul.

4.4 Nu pot fi cuantificate numeroasele intervenții ale FSE în domeniul locurilor de muncă ecologice și al dezvoltării competențelor, deoarece nu reprezintă nici o prioritate, nici o categorie de cheltuieli (în sensul articolului 2 din Regulamentul FSE). Ținând seama de faptul că definiția locurilor de muncă ecologice este generică (toate locurile de muncă pot deveni mai „ecologice”), CESE nu consideră esențială constituirea unei a șasea categorii specifice pentru locurile de muncă ecologice, solicitând mai degrabă mai multe indicații referitoare la programele de adaptare și reconversie profesională.

4.5 Pentru o intervenție a fondurilor europene care să reprezinte un fel de „plan Marshall european”, în cadrul actualei perioade de programare financiară, cu greu poate fi luată în considerare o modificare a programelor operaționale existente. S-ar putea prevedea acțiuni specifice pentru următoarea perioadă de programare care, în cadrul Strategiei Europa 2020, să orienteze diversele fonduri structurale în domeniul lor de intervenție (FEDER și fondurile de coeziune pentru infrastructuri și locuințe, iar FSE pentru susținerea programelor de formare profesională și de adaptare a competențelor).

4.6 Pentru următoarea perioadă de programare financiară (2014-2020) s-ar putea opta pentru desemnarea ecologizării locurilor de muncă ca prioritate specifică în cadrul strategiilor FSE, dincolo de principiul orizontal al dezvoltării durabile, ceea ce ar contribui la o promovare mai concretă și la o mai atentă monitorizare a realizării proiectelor respective. Nu este sigur că aceasta este opțiunea cea mai eficientă. CESE consideră că trebuie susținute în mod transversal toate acțiunile care vizează reducerea impactului asupra mediului și a amprentei de CO₂. Este neapărat necesară contribuția tuturor activităților de producție și a serviciilor publice și private la îndeplinirea obiectivelor de reducere a GES, astfel încât poluarea de origine antropică să scadă la un nivel compatibil cu dezvoltarea durabilă.

4.7 Comisia s-a implicat activ în activitățile de cercetare și dezvoltare, conform angajamentelor pe care și le-a asumat Uniunea. DG EMPL a lansat recent un sondaj printre autoritățile responsabile de gestionarea proiectelor finanțate de FSE, privind competențele și ecologizarea locurilor de muncă, și, în paralel, un studiu pe tema „FSE și dezvoltarea durabilă”, aceste documente urmând a fi distribuite și discutate în cadrul Comitetului FSE. CESE dorește ca ele să poată fi făcute publice și inserate într-o comunicare ad-hoc a Comisiei, care să țină seama și de documentul de lucru al Comisiei privind locurile de muncă ecologice, ce se află în curs de elaborare la DG EMPL. Această

comunicare ar trebui să examineze diversele posibilități legate de „promovarea locurilor de muncă verzi” pentru pregătirea unor decizii corelate, în viitorul program financiar.

5. Locuri de muncă poluante și locuri de muncă ecologice

5.1 Tranziția va aduce cu sine pierderea multor locuri de muncă. Noua economie socială de piață a Uniunii nu-i poate nesocoti pe angajații care vor fi afectați de schimbări. Câteva inițiative care vor trebui luate se referă la posibilitățile de reconversie profesională, la unele măsuri de sprijinire a veniturilor, la ajutoare acordate mobilității regionale. Dialogul social la nivel european (interconfederal și sectorial), național și regional va trebui să țină seama de gestionarea anticipată a schimbărilor, în vederea creării unui model incluziv de dezvoltare.

5.2 Se impune un model de cooperare și participare în relațiile industriale, acestea trebuind să-și fixeze obiective ambițioase și comune, pentru a putea consolida sistemul economic și a-i îmbunătăți durabilitatea socială și ecologică.

5.3 Dincolo însă de locurile de muncă noi, vor trebui transformate cele vechi, astfel încât să devină mai ecologice, cu alte cuvinte mai durabile. Vor trebui implementate programe de eficiență energetică în toate întreprinderile și la toate locurile de muncă din sectoarele publice și private. O nouă sensibilizare în vederea unui consum mai moderat va elibera resurse care vor putea căpăta o altă destinație. Acorduri sindicale privind obiective cuantificabile și partajarea beneficiilor între întreprinderi și angajați pot constitui instrumente utile, prin care toți vor deveni conștienți de importanța economisirii energiei.

6. Mobilitatea urbană și extraurbană

6.1 În spiritul politicii de reducere a gazelor cu efect de seră, trebuie încurajat transportul public (tramvai, autobuz, metrou, tren) pentru zonele extraurbane. Descurajarea utilizării automobilului personal, mai ales în orașe, va determina creșterea ofertei de muncă din sectorul transporturilor publice, care ar trebui să devină din ce în ce mai ecologic. Autobuze electrice, cu hidrogen verde, cu hidrocarburi cu emisii scăzute (cum este metanul) circulă deja în capitalele europene. Autorităților publice le revine responsabilitatea promovării extinderii transportului ecologic prin proceduri de atribuire a contractelor de achiziții publice care să favorizeze aceste moduri de transport.

6.2 Experimentele de *gestionare a mobilității* în întreprinderi au dat, în unele cazuri, rezultate excelente, fiind necesar ca aceste experimente să se răspândească și să devină mai eficiente. Ar trebui luată în considerare răspândirea rolului de „green manager”, responsabil cu reducerea impactului ambiental și a emisiilor întreprinderii, nu doar în cursul ciclului de producție, ci și, de exemplu, în birouri, în materie de transport al bunurilor produse, de aprovizionare cu materii prime sau cu semipreparate, optând, în măsura posibilului, pentru distanțele reduse.

6.3 Noua Agendă digitală propusă de Comisia Europeană poate și ea contribui substanțial la creșterea ecologică, la economia ecologică și la ecologizarea locurilor de muncă. În numeroase cazuri, lucrul la distanță (*tele-working*) ar putea contribui la ecologizarea locurilor de muncă, reducând considerabil consumul energetic cauzat de naveta domiciliu-loc de muncă. Partenerii sociali europeni au negociat, cu ceva timp în urmă un acord-cadru în acest sens. Comisia ar trebui să susțină în mod eficient lucrul la distanță, prin inițiative vizând răspândirea acestuia. Ar trebui programate campanii de informare, conferințe, studii despre dezvoltarea activităților, bune practici etc. în contextul acțiunilor de reducere a emisiilor. În contextul în care tehnologiile actuale ar permite ca salariații să exercite la domiciliu numeroase activități, iar prestațiile s-ar concentra astfel mai degrabă pe calitate decât pe cantitate,

condițiile de muncă specifice ale acestor persoane ar trebui luate în considerare.

7. Societatea civilă și promovarea locurilor de muncă ecologice

7.1 Nu încap nicio îndoială că societatea civilă îndeplinește o funcție extraordinară de importantă în abordarea cu succes a provocării cu care ne confruntăm. CESE este convins că, dacă autoritățile publice – începând cu Uniunea Europeană – nu fac tot ce le este în putință pentru a-i atrage pe partenerii sociali, pentru a le încredința un rol dinamic și proactiv, pentru a-i atrage în inițiative și proiecte și pentru a-i sprijini în demersul lor favorabil unei economii durabile, rezultatele nu vor fi la înălțimea așteptărilor, iar Europa va rata definitiv întâlnirea cu acest nou progres.

Bruxelles, 16 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind situația flotei UE de pescuit ton tropical și provocările cu care se confruntă aceasta (aviz exploratoriu)

(2011/C 48/05)

Raportor: **d^l Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

La 20 ianuarie 2010, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Președinția spaniolă a Uniunii Europene a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Situația flotei UE de pescuit ton tropical și provocările cu care se confruntă aceasta (aviz exploratoriu).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 31 august.

În cea de-a 456-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 15 septembrie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 118 voturi pentru, 1 vot împotriva și 2 abțineri.

1. Concluzii

1.1 CESE consideră că înaltele standarde sociale, sanitare, juridice, de siguranță alimentară, de mediu, de securitate a navigației pe mare, de bună guvernare și de control pe care le impune regimul comunitar reprezintă un excelent exemplu de exploatare rațională și durabilă a resurselor.

1.2 Totuși, aplicarea acestor principii crește costul unui produs care trebuie să concureze cu producția altor țări, care beneficiază de un regim mai relaxat sub toate aceste aspecte. UE trebuie să promoveze în continuare aplicarea tuturor acestor criterii și în cazul celorlalte flote din lume, vizând o egalizare la un nivel superior, cu standardul european drept referință pentru restul operatorilor.

1.3 Comitetul consideră că principala provocare cu care se confruntă sectorul european al tonului tropical o reprezintă supraviețuirea, în contextul concurenței neloiale din partea flotelor țărilor terțe și al cadrului juridic strict stabilit de UE însăși.

1.4 Aplicarea unei legislații stabile, care să promoveze o concurență liberă și, totodată, loială, reprezintă o provocare pentru UE la nivel internațional. Este esențial să se elaboreze o politică europeană integrată și coerentă sub toate aspectele sale, care să permită menținerea competitivității și durabilității sectorului european al tonului tropical din trei puncte de vedere: economic, social și al protecției mediului, după cum se stipulează în Convenția privind diversitatea biologică încheiată la Rio de Janeiro, în 1992.

1.5 În ce privește pirateria, Comitetul solicită statelor membre și Consiliului să facă demersurile necesare pentru ca mandatul operației „Atalanta” de luptă împotriva pirateriei în Oceanul Indian să includă în mod specific protecția flotei de pescuit ton.

1.6 CESE consideră că menținerea acordurilor de parteneriat în domeniul pescuitului (APP) este esențială pentru continuarea activităților flotei europene de pescuit ton tropical. De asemenea, îndeamnă Comisia să extindă rețeaua de acorduri în domeniul pescuitului de ton, în funcție de necesitățile flotei europene, și să ia urgent în considerare posibilitatea introducerii unei excepții de la clauza de exclusivitate din APP, astfel încât flota europeană să poată obține și licențe private de pescuit, cu condiția ca starea resurselor, potrivit celor mai fiabile date științifice disponibile, să permită acest lucru.

1.7 În vederea realizării unei gestionări adecvate a resurselor la nivel mondial, este esențial ca UE să-și asume rolul de lider în cadrul organizațiilor regionale de pescuit (ORP), pentru a promova principiile pescuitului responsabil și durabil. Comitetul consideră că trebuie intensificate eforturile europene în acest domeniu.

1.8 Menținerea sistemelor preferențiale ACP și SGP+ fără modificări, precum recenta acordare a originii universale statelor Papua-Noua Guinee și Fiji, care dezechilibrează piața mondială a tonului, este de o importanță vitală pentru asigurarea supraviețuirii industriei europene și a investițiilor acesteia în țările terțe. Comitetul consideră că, în perspectiva eventualelor perturbări din sectorul european al tonului, trebuie analizate și, după caz, aplicate măsurile de supraveghere și de salvagardare prevăzute în Acordul interimar de parteneriat între Comunitatea Europeană și statele din Pacific.

1.9 Menținerea tarifelor europene pentru produsele prelucrate din ton este extrem de importantă pentru menținerea competitivității industriei europene. CESE consideră că, atât în cadrul OMC, cât și al negocierilor comerciale ale UE cu țări terțe, trebuie să se încerce obținerea unui nivel de protecție cât mai înalt posibil.

1.10 Având în vedere cele expuse mai sus, CESE consideră că instituțiile europene trebuie să susțină principiul preferinței comunitare. De asemenea, este de părere că indemnizația compensatorie pentru tonul tropical furnizat de flota europeană industriei de prelucrare ar trebui să revină la nivelul inițial, și anume la 93 % din prețul de referință comunitar, dat fiind că aceasta s-a devalorizat considerabil în ultimii ani, ajungând la 87 % din prețul de producție.

2. Situația actuală a flotei UE de pescuit ton tropical

2.1 În Europa, pescuitul tonului a început să se dezvolte la mijlocul secolului XX, în Spania și Franța, pentru a satisface cererea crescândă a industriei conservelor care aprovizionează piața internă. Inițial, era vorba despre un pescuit de coastă, axat pe captura tonului alb (*Thunnus alalunga*). Cu timpul, odată cu îmbunătățirile tehnologice, pescuitul s-a extins către sud pentru a captura speciile tropicale de ton: tonul cu aripioare galbene (*Thunnus albacares*), tonul dungat (*Katsuwonus pelamis*) și, în mai mică măsură, tonul obez (*Thunnus obesus*). La început, pescuitul era practicat în apele din apropierea Franței, Spaniei și Portugaliei. Ulterior, în anii '60 și '70, s-a extins către coasta occidentală a Africii; în anii '80 și '90, către Oceanul Indian și Pacificul Oriental și, în final, la începutul secolului XXI, către Pacificul Occidental.

2.2 Pescuitul de ton tropical practicat de flota UE de pescuit cu plasa este pelagic și selectiv. Ținta acestuia o constituie marile bancuri de ton concentrate în zona tropicală a celor trei oceane principale. Capturile se realizează în largul mării sau în zonele economice exclusive (ZEE) ale țărilor terțe.

2.3 Tonul, foarte apreciat pentru proprietățile sale nutritive, face parte din alimentația de bază a multor țări ale lumii, face obiectul unor importante schimburi comerciale și reprezintă o sursă majoră de venituri pentru țările implicate în pescuitul, prelucrarea și comercializarea acestuia.

2.4 Aceste circumstanțe explică de ce pescuitul tonului reprezintă o activitate economică foarte importantă în anumite țări. În prezent, în întreaga lume se pescuiesc, cu toate tehnicile, peste 4 milioane de tone de ton tropical, dintre care 2 milioane de tone se capturează cu plasa. În general, populațiile acestor specii se află într-o stare de exploatare bună, beneficiind de programe adecvate de gestionare, aplicate de ORP în fiecare ocean.

2.5 Flota europeană este alcătuită din 54 de nave frigorifice de pescuit ton cu plasă-pungă (34 spaniole și 20 franceze), care capturează împreună aproximativ 400 000 de tone anual, ceea ce reprezintă aproape 10 % din capturile mondiale.

2.6 Cea mai mare parte a acestor nave operează în ape internaționale, în temeiul celor 13 acorduri de parteneriat în domeniul pescuitului încheiate între UE și țări terțe (6 în Atlantic, 4 în Oceanul Indian și 3 în Pacific).

2.7 La nivel mondial, există în jur de 30 de țări cu aproximativ 580 de nave destinate pescuitului de ton tropical, având o capacitate de 650 000 GT ⁽¹⁾. Flota europeană cu plasă-pungă, cu o capacitate de 97 500 GT, reprezintă 9 % din navele de pescuit ton existente în întreaga lume și 15 % din capacitatea acestora.

2.8 Principala zonă de pescuit ton tropical o constituie Oceanul Pacific, cu 67 % din capturile mondiale, urmat de Oceanul Indian (22 %) și de Oceanul Atlantic (11 %).

2.9 Capturile de ton tropical sunt gestionate de patru ORP specifice:

2.9.1 ICCAT (*International Commission for the Conservation of Atlantic Tuna* – Comisia internațională pentru conservarea tonului din Oceanul Atlantic), care acoperă Oceanul Atlantic și mările adiacente acestuia, cum ar fi Marea Mediterană. Fondată în 1969.

2.9.2 IOTC (*Indian Ocean Tuna Commission* – Comisia pentru tonul din Oceanul Indian), care acoperă Oceanul Indian. Fondată în 1997.

2.9.3 IATTC (*Inter-American Tropical Tuna Commission* – Comisia interamericană pentru tonul tropical), care acoperă Pacificul Oriental (zona Americilor). Fondată în 1949.

2.9.4 WCPFC (*Western and Central Pacific Tuna Commission* – Comisia pentru tonul din Pacificul Occidental și Central), care acoperă vestul și centrul Oceanului Pacific (zona Oceaniei și cea a Asiei). Fondată în 2004.

2.10 Flota europeană este supusă unor numeroase controale administrative, care depind de diferitele ministere naționale și de diversele direcții generale ale Comisiei Europene. Pentru ca o navă să poată opera și să-și poată comercializa producția sub pavilionul unui stat membru al UE, trebuie să îndeplinească cerințele birocratice necesare pentru a obține certificatele privind tonajul, coca, utilajele, instalațiile frigorifice, echipamentul navei, navigabilitatea, salvarea pe mare, securitatea și igiena la locul de muncă, aprobarea veterinară, permisele speciale de pescuit, licențele de pescuit în diferitele țări în care operează, monitorizarea prin satelit, controlul prin intermediul observatorilor de la bord, controlul capturilor prin intermediul jurnalului electronic de bord, controlul vânzărilor etc. Menținerea valabilității tuturor certificatelor, permiselor și licențelor menționate implică o gestionare zilnică, reînnoiri anuale și revizui periodice cu care nicio altă flotă de pescuit din lume nu trebuie să se confrunte atât de des. Toate aceste cerințe sporesc considerabil costurile de exploatare a flotelor europene.

⁽¹⁾ GT: termenul în limba engleză „Gross Tonnage”, măsură a volumului sau tonajului unei nave.

2.11 De asemenea, spre deosebire de flotele țărilor terțe, flota europeană de pescuit ton cu plasă-pungă trebuie să îndeplinească obligațiile prevăzute de politica comună în domeniul pescuitului. Aplicarea principiilor acestei politici – bazată pe pescuitul responsabil, pe recomandările ORP, pe respectarea normelor de igienă, de navigație, de securitate, de protecție a mediului sau de protecție socială a lucrătorilor – presupune costuri ridicate pentru armatorii europeni și reduce competitivitatea în raport cu navele din țările în care aceste obligații nu se aplică sau se aplică într-un mod mai puțin strict.

2.12 În plus, în ultimii ani, flota europeană se confruntă cu problemele generate de pirateria din Oceanul Indian. Această situație cauzează, pe lângă atmosfera de teamă și de nesiguranță în rândurile echipajelor aflate la bordul navelor de pescuit ton ce își desfășoară legitima activitate comercială, scăderea volumului capturilor și creșterea costurilor de exploatare, prin menținerea serviciilor de securitate la bordul navelor.

2.13 Principala destinație a producției de ton tropical este industria conservelor, care este considerată prima din lume în prelucrarea peștelui. Europa este prima piață din lume, cu un consum de ton tropical conservat de 800 000 de tone pe an, peste jumătate din această cantitate fiind importată din țări terțe.

3. Evoluția flotei europene de pescuit ton tropical

3.1 În ultimii 50 de ani, flota europeană de pescuit ton tropical și industria europeană de prelucrare a tonului tropical au evoluat în mod paralel.

3.2 Tonul a fost primul produs pescăresc liberalizat în totalitate de tariful comunitar, pentru a proteja industria de prelucrare. CEE (cum se numea la acea dată) a stabilit o indemnizație compensatorie care le plătea armatorilor diferența dintre prețul de vânzare și 93 % din prețul de referință stabilit anual. Deoarece acest procent s-a redus ulterior la 87 %, indemnizația nu a mai fost plătită armatorilor europeni în ultimii ani, fiind, în prezent, complet inefficientă.

3.3 De mulți ani, flota și industria conservelor din UE favorizează dezvoltarea economică a țărilor terțe, în cadrul politicii comerciale a UE. În acest sens, acordurile de la Yaoundé, Lomé și Cotonou au favorizat crearea unui cadru stabil pentru comerțul dintre țările ACP și UE. De asemenea, SGP+ a încurajat comerțul dintre UE și partenerii săi comerciali din America Centrală și din Comunitatea Andină.

3.4 Conform prevederilor acordurilor de parteneriat economic (APE), țările ACP beneficiază de acces liber pe piața europeană atunci când exportă produse din ton tropical (întreg, filé și în conserve), cu un tarif vamal de 0 %. Aceste condiții au

permis ca industria europeană de prelucrare a tonului să realizeze investiții directe în Côte d'Ivoire, Ghana, Madagascar, Seychelles și Mauritius, și investiții indirecte în Kenya și Senegal. Aceste investiții au contribuit la crearea a peste 40 000 de locuri de muncă în țările menționate și au favorizat transferul de tehnologie.

3.5 De asemenea, Sistemul generalizat de preferințe plus (SGP+) a fost stabilit de UE pentru a-și extinde condițiile comerciale favorabile către țările din America Centrală și de Sud, aplicând produselor pescărești un tarif vamal redus la 0 %. Investițiile europene s-au îndreptat către țări ca Ecuador, El Salvador, Guatemala, Brazilia (SGP general sau țări terțe cu un tarif de 24 % pentru conserve) și Chile (prin acordul de liber schimb încheiat cu UE) și, în mod indirect, către Columbia și Venezuela, contribuind la menținerea celor 50 000 de locuri de muncă directe din industria tonului.

3.6 Datorită acestor acorduri, întreprinderile europene și-au transferat o parte din nave în țări terțe din Africa, America și Oceania, arborând pavilionul țărilor pe care UE le consideră parteneri privilegiați, recomandând fuziunile sau crearea de societăți mixte cu întreprinderile din aceste state.

3.7 O parte dintre cele 400 000 de tone capturate de flota europeană de pescuit ton tropical sunt debarcate și prelucrate în fabricile construite în țările terțe. Astfel, flota europeană asigură un nivel ridicat de ocupare a forței de muncă în porturi, plătește taxe portuare pentru debarcarea sau transbordarea peștelui, se aprovizionează în diferitele porturi din aceste țări și contribuie semnificativ la dezvoltarea acestora.

3.8 Dacă se examinează sectorul tonului în ansamblul său, se constată că flota și industria de prelucrare au evoluat împreună, creând singurul sector european al pescuitului cu o structură interprofesională transnațională, date fiind numeroasele interese comune ce îi unesc pe întreprinzătorii europeni. După cum s-a precizat mai sus, sectorul european al tonului a realizat o serie de investiții și a generat activități economice în țări terțe, urmând liniile directe ale UE, orientate către țările care beneficiază de sistemele preferențiale acordate de UE.

4. Provocările cu care se confruntă flota UE de pescuit ton tropical

4.1 Principala provocare pentru flota și industria europeană a tonului o reprezintă concurența inegală cu alți operatori ce și-au stabilit obiectivul de a se dezvolta pe piața europeană, care consumă 50 % din producția mondială (UE plus țările terțe) de conserve de ton tropical.

4.2 Producția mondială de conserve de ton se situează în jurul a 1 600 000 de tone, dintre care UE produce aproximativ 330 000 (2).

4.3 Principalii concurenți ai flotei europene sunt flotele asiatice de pescuit ton cu plasă-pungă, care operează în cea mai bogată zonă de pescuit din lume, Oceanul Pacific, unde se realizează peste 60 % din capturile mondiale de ton tropical. Aceste flote aprovizionează, în principal, cea mai mare zonă de procesare a tonului tropical, și anume triunghiul format de Thailanda, Filipine și Indonezia. Produsele rezultate, de calitate mai slabă, sunt foarte competitive din punctul de vedere al prețului pe piața europeană, unde dețin deja o cotă de 35 %, chiar dacă tariful vamal este de 24 %.

4.4 De asemenea, sectorul de prelucrare a produselor din ton se confruntă cu probleme asemănătoare celor descrise anterior în cazul flotelor, în ce privește pierderea competitivității în raport cu țările terțe care nu fac parte nici din ACP, nici din SGP+. În majoritatea cazurilor, achiziționarea materiei prime la prețuri mai mici, fiscalitatea redusă, diferența de costuri salariale și de protecție socială a lucrătorilor, precum și garanțiile sanitare mai puțin riguroase pentru produsele realizate constituie factori care, fără îndoială, reduc costurile de producție și permit vânzarea produselor importate la un preț inferior celui al produselor europene.

4.5 În linii generale, există două modele diferite de producție a tonului în lume. Pe de o parte, există modelul flotei europene sau al investițiilor europene în țări terțe (ACP sau SGP), care aprovizionează industria de prelucrare europeană sau a țărilor ACP-SGP, cu cele mai înalte standarde de securitate la locul de muncă, de protecție socială, de siguranță alimentară, de protecție a mediului și de respectare a normelor pescuitului responsabil. Celălalt model, aflat în curs de extindere, este cel al unor flote și industrii prea puțin preocupate de durabilitate, cu standarde sociale, sanitare și de muncă mult inferioare.

4.6 În același mod în care țărilor ACP și SGP li se impune, pentru a beneficia de un sistem preferențial în UE, să adere la o serie de convenții internaționale care reglementează toate aceste aspecte, și restul țărilor exportatoare către UE ar trebui să respecte aceleași standarde pentru a avea acces la piața europeană, garantându-se astfel concurența echitabilă cu producătorii europeni și cu partenerii privilegiați ai Uniunii.

4.7 O altă amenințare importantă pentru menținerea activității europene de pescuit și prelucrare a tonului o constituie modificarea legislației europene care determină delicatul echilibru al pieței mondiale a tonului. Această legislație, prin

intermediul acordurilor de parteneriat economic, a jucat un rol-cheie în orientarea investițiilor și a dezvoltării sectorului european al tonului către țările cărora UE le-a acordat statutul de parteneri prioritari.

4.8 Acest cadru de dezvoltare, care s-a dovedit deosebit de eficient pentru sectorul tonului, este în prezent amenințat de negocierile din cadrul OMC, de eventualele negocieri ale UE cu alte țări sau grupuri de țări în cadrul tratatelor de liber schimb și de recenta modificare a regulilor de origine, care acordă originea universală (3) statelor Papua-Noua Guinee și Fiji.

4.9 Principalul risc cu care se confruntă sectorul tonului, atât în cadrul OMC, cât și al negocierilor bilaterale, este eliminarea tarifelor vamale pentru produsele prelucrate din ton. Piața tonului întreg congelat este pe deplin liberalizată (cu tariful vamal zero) de peste 30 de ani, în scopul asigurării aprovizionării industriei europene de prelucrare; din acest motiv, flota UE este obligată să concureze deschis cu alte flote care exportă ton întreg congelat pe piața europeană. Cu toate acestea, progresul către liberalizarea produselor prelucrate din ton nu ar face altceva decât să determine declinul progresiv al industriei europene, pierderea locurilor de muncă și dispariția activității economice, în favoarea concurenților străini cu costuri mai mici.

4.10 Acordarea regimului de origine universală pentru produsele pescărești statelor Papua-Noua Guinee și Fiji, în cadrul Acordului de parteneriat economic al Pacificului, aduce atingere echilibrului pieței mondiale a tonului, având consecințe dezastruoase asupra industriei europene și a altor state ACP și SGP. Eliminarea cerinței privitoare la originea în ACP sau UE a tonului prelucrat în Papua-Noua Guinee sau Fiji, în vederea obținerii tarifului vamal zero pe piața europeană, determină o mișcare în rândurile principalilor concurenți, în majoritate asiatici, în direcția construirii de noi instalații de procesare în Papua-Noua Guinee.

4.11 Prin acordarea acestui regim de origine universală, UE favorizează supraexploatarea resurselor de ton din Pacific, unde populațiile au ajuns deja aproape de limită. În plus, întreprinderile care vor obține accesul pe piața europeană cu tariful zero sunt în principal cele asiatice, care sunt stimulate să-și sporească capacitatea de producție de conserve pe o piață pe care prețurile se depreciază din cauza ofertei excedentare. Prezența europeană în zona Pacificului Occidental și Central este limitată la 4 nave de pescuit ton, prin voința politică a țărilor din cadrul Agenției de pescuit a Forumului Pacificului (*Forum Fisheries Agency*), condusă de Papua-Noua Guinee.

(3) Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1528/2007 din 20 decembrie 2007 privind aplicarea regimurilor aplicabile produselor originare din anumite state care fac parte din grupul statelor din Africa, zona Caraibelor și Pacific (ACP) prevăzute în acordurile de stabilire sau care duc la stabilirea Acordurilor de parteneriat economic – Anexa I, articolul 4 alineatul (3) litera (a).

(2) FAO 2007.

4.12 Acordarea regimului de origine universală aduce prejudicii celorlalte țări ACP și SGP, deoarece oferă un avantaj unic celor două state – Papua-Noua Guinee și Fiji – în ce privește facilitatea obținerii de materie primă la preț scăzut: cele dintâi trebuie să respecte regulile de origine, pe când cele din urmă nu. De asemenea, aceasta poate constitui o formă de „spălare” a produselor provenite din pescuitul ilegal.

4.13 O altă provocare cu care se confruntă flota europeană de pescuit ton tropical o constituie menținerea rețelei de acorduri de parteneriat în domeniul pescuitului. Această rețea este esențială, întrucât garantează accesul flotei europene la resurse migratoare într-un cadru de securitate juridică și de transparență unic în lume. Nu există un model fix de deplasare a resurselor de ton tropical, din punctul de vedere al spațiului și al timpului; din acest motiv, pentru buna funcționare a flotei de pescuit ton este nevoie de un număr cât mai mare de acorduri de pescuit, în cele trei oceane principale.

4.14 În prezent, există un grav deficit de licențe de pescuit pentru segmentul navelor frigorifice de pescuit ton din Oceanul Atlantic, cauzat, printre altele, de scăderea numărului de acorduri din ultimii ani și, mai ales, de pirateria din Oceanul Indian, care a determinat unele nave care pescuiau în această zonă să încerce să caute refugiu în Oceanul Atlantic, unde pescuitul se poate practica în continuare în condiții de relativă siguranță. Așadar, este esențial ca UE să solicite țărilor de coastă să extindă cota licențelor în cadrul tuturor APP din Atlantic, cu condiția ca starea resurselor, potrivit celor mai fiabile date științifice disponibile, să permită acest lucru.

4.15 Având în vedere că această extindere s-ar putea prelungi în timp mai mult decât ar fi de dorit, dat fiind că nu depinde exclusiv de UE, CESE propune să se ia urgent în considerare posibilitatea introducerii unei excepții de la clauza de exclusivitate din APP (care îi împiedică pe armatorii europeni să obțină licențe private de pescuit în acele țări în care există un APP), astfel încât flota europeană să poată obține licențe private de pescuit, cu condiția ca starea resurselor, potrivit celor mai fiabile date științifice disponibile, să permită acest lucru.

4.16 Flota de pescuit ton tropical consideră că, în conformitate cu concluziile Consiliului din 2004, Uniunea trebuie să consolideze importanța acordurilor de parteneriat în domeniul pescuitului în reforma PCP și să se reia politica de extindere a rețelei de acorduri către țările cele mai importante din fiecare ocean, negociind noi acorduri cu următoarele state:

— Oceanul Atlantic: Senegal, Guineea, Sierra Leone, Liberia, Ghana, Guineea Ecuatorială și Angola;

— Oceanul Indian: Kenya, Tanzania, Insulele Franceze din Canalul Mozambic, Teritoriile Britanice din Oceanul Indian și Yemen;

— Oceanul Pacific: Ecuador, Columbia, Peru, Panama, Costa Rica și un acord regional cu *Forum Fisheries Agency*.

4.17 Pe de altă parte, flota europeană de pescuit ton tropical consideră indispensabilă prezența în continuare a UE în cadrul ORP din domeniul tonului, oferind orientări în ce privește pescuitul responsabil, așa cum procedează în prezent, prin comportamentul flotei sale de pescuit ton.

4.18 Alături de Japonia și Coreea, UE este singura parte contractantă care este membră a tuturor celor 4 ORP care gestionează capturile de ton (ICCAT, IOTC, IATTC, WCPFC) și trebuie să se doteze cu mijloace care să îi permită să promoveze în mod coerent și obiectiv principiile pescuitului responsabil.

4.19 CESE consideră că UE ar trebui să promoveze un sistem de gestionare la nivel mondial cât mai omogen și mai coerent posibil, care să ofere un răspuns clar la realitatea unei piețe complet globalizate, cum este cea a tonului tropical, preconizând crearea, în viitor, a unui organism internațional care să gestioneze aspectele orizontale relevante pentru pescuitul mondial de ton. Ideea acestui sistem global de gestionare a apărut în cadrul procesului de la Kobe privind revizuirea modului de funcționare a ORP din domeniul tonului.

4.20 În ce privește pirateria din Oceanul Indian, flota europeană de pescuit ton își manifestă îngrijorarea față de extinderea atacurilor piraților asupra navelor de pescuit ton în cursul anilor 2009 și 2010, acestea producându-se din ce în ce mai departe de apele teritoriale ale Somaliei: unele la o depărtare de 1 000 de mile de coasta somaleză și chiar în ZEE a Republicii Seychelles și a altor țări de pe coastă (Kenya, Tanzania).

4.21 Flota de pescuit ton este foarte vulnerabilă la atacurile piraților. Spre deosebire de navele comerciale, care sunt în continuare deplasate, navele de pescuit ton rămân imobilizate, în cursul operațiunilor de pescuit, între două și trei ore cu plasa întinsă în apă, ceea ce sporește riscul de a fi atacate și abordate de către pirați. În plus, bordul liber jos al acestor nave și rampa de la pupa facilitează abordajul de către pirați.

4.22 Din toate aceste motive, Comitetul subliniază necesitatea modificării mandatului operației „Atalanta” (Acțiunea comună 2008/851/PESC a Consiliului din 10 noiembrie 2008 privind operația militară a Uniunii Europene în vederea unei contribuții la descurajarea, prevenirea și reprimarea actelor de

piraterie și de jaf armat din largul coastelor Somaliei), pentru a include în mod specific protecția flotei de pescuit ton ce își desfășoară activitatea în Oceanul Indian, în scopul evitării atacurilor și deturnărilor precum cele ale navelor Playa de Bakio (2008) sau Alakrana (2009).

4.23 Având în vedere numărul redus de licențe în Oceanul Atlantic și măsurile contingentare convenite în cadrul ORP din Pacific, navele europene de pescuit ton se confruntă în prezent cu multe dificultăți în încercarea de a se deplasa din Oceanul Indian către alte oceane. În afară de aceasta, de activitatea flotei de pescuit ton în Oceanul Indian depind numeroși lucrători din

întreprinderile care se ocupă cu armarea navelor și din țările terțe, care lucrează atât în fabricile de conserve, cât și în porturile în care acostează flota; din acest motiv, abandonarea activității în Oceanul Indian ar duce la pierderea a numeroase locuri de muncă, nu numai în UE, ci și în Seychelles, Madagascar, Kenya, Mauritius etc.

4.24 Acestea sunt provocările cu care se confruntă flota de pescuit ton tropical și industria de prelucrare și de conservare a tonului din UE în încercarea de a-și asigura stabilitatea și de a se menține la nivel mondial. Ele nu presupun niciun fel de cheltuieli din Fondul european pentru pescuit (FEP), ci necesită doar decizii politice din partea UE.

Bruxelles, 15 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Către un spațiu european al siguranței rutiere: orientări strategice pentru siguranța rutieră până în 2020” (aviz la solicitarea Parlamentului European)

(2011/C 48/06)

Raportor: **dl Virgilio RANOCCHIARI**

La 2 iunie 2010, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Parlamentul European a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European pe tema

„Către un spațiu european al siguranței rutiere: orientări strategice pentru siguranța rutieră până în 2020”.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 6 septembrie 2010.

În cea de-a ...-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie (ședința din 15 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 128 voturi pentru, 4 voturi împotrivă și 2 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE reamintește că obiectivul celui de-al treilea Plan de acțiune european pentru siguranța rutieră – de a reduce la jumătate numărul deceselor în accidente rutiere în perioada 2001-2010 – a fost foarte ambițios. De fapt, conform datelor oficiale din 2008, reducerea numărului deceselor în accidente rutiere pentru UE-27, în comparație cu cifrele din 2001, a fost de 28,4 %. Cu toate acestea, datele recente ale Comisiei au evidențiat un progres surprinzător care ar putea duce în 2010 la un rezultat final de peste 40 % în ceea ce privește reducerea numărului deceselor în accidente rutiere.

1.2 Motivele pentru care nu se va obține reducerea cu 50 % a numărului deceselor în accidente rutiere constau într-o combinație a următorilor factori:

1.2.1 Nivelul comunitar răspunde doar de planul de acțiune și orientările privind punerea în aplicare, în timp ce aplicarea tuturor măsurilor din planul de acțiune le revine diferitelor niveluri din statele membre.

1.2.2 Punerea în aplicare și consolidarea măsurilor de siguranță rutieră diferă de la țară la țară.

1.2.3 Nu există o interpretare uniformă a datelor statistice privind siguranța rutieră în țările UE.

1.2.4 În ultimul deceniu, s-a pus accent mai curând pe punerea în aplicare, decât pe educarea și formarea tuturor participanților la trafic.

1.2.5 Statelor membre nu le-au fost atribuite obiective intermediare și nici nu s-a acordat o atenție specială diverselor niveluri de risc din statele membre, ceea ce impune o foaie de parcurs adaptată fiecărei țări.

1.3 În ceea ce privește măsurile de „siguranță pasivă și activă”, CESE constată că s-a înregistrat o îmbunătățire semnifi-

cativă în ultimul deceniu, în special datorită introducerii de către acest sector a unei mari varietăți de inovații tehnice în materie de securitate în cazul autoturismelor și al vehiculelor grele. În viitor, standardele de siguranță ar putea fi stabilite la un nivel mai ridicat. De asemenea, este necesară luarea unor măsuri având în vedere introducerea recentă pe piață a unor autoturisme foarte ieftine, care abia respectă standardele de siguranță.

1.3.1 Și mai gravă este situația privind mopedurile și motocicletele ieftine, importate în principal din Asia de Sud-Est, care adesea nu respectă cerințele europene privind omologarea. Acest lucru este extrem de important, ținând cont de faptul că persoanele care conduc PTW-uri (*powered two-wheelers* – vehicule motorizate cu două roți) sunt expuse unui risc de 18-20 de ori mai mare de a fi rănite grav pe căile rutiere decât riscul la care sunt expuși conducătorii de autovehicule, în situația în care din ce din ce în ce mai mulți navetiști aleg PTW-urile din cauza traficului aglomerat din orașe.

1.4 Analizând progresele înregistrate în ultimul deceniu în ceea ce privește îmbunătățirea siguranței infrastructurii rutiere, CESE ajunge la concluzia că s-ar fi putut realiza mult mai mult. Cel mai important pas înainte l-a reprezentat Directiva Consiliului privind siguranța în tuneluri, care a avut un impact extrem de favorabil pe întreg teritoriul Europei. Dimpotrivă, nu s-au realizat îmbunătățiri semnificative în domeniul drumurilor de țară și al rețelelor de drumuri secundare, în cazul cărora se înregistrează mai mult de 50 % dintre decese în accidente rutiere.

1.5 În vederea mării eficienței celui de-al patrulea Plan de acțiune european pentru siguranța rutieră (*European Road Safety Action Plan* - RSAP) până în 2020, CESE recomandă luarea în considerare a următoarelor aspecte:

1.5.1 având în vedere responsabilitatea comună deținută de UE și de statele membre, este necesară o puternică conducere politică;

1.5.2 sunt necesare date statistice armonizate și detaliate cu privire la siguranța rutieră pentru UE-27;

1.5.3 trebuie stabilite obiective în ceea ce privește participanții la trafic răniți grav, ca și o definiție comună a accidentelor grave;

1.5.4 este necesară o politică comunitară mai riguroasă în domeniul armonizării și reglementării măsurilor de siguranță rutieră, care să completeze asistența acordată statelor membre, în vederea asigurării implementării mai eficiente și mai rapide de către statele membre a măsurilor de siguranță rutieră, inclusiv a sistemului paneuropean eCall, cu titlu obligatoriu dacă acest lucru nu se realizează voluntar;

1.5.5 trebuie acordată o atenție sporită educării și formării diferențiate a tuturor participanților la trafic, în special în cazul participanților la trafic tineri și în vârstă, precum și al altor participanți la trafic vulnerabili, cum ar fi cei care conduc vehicule pe două roți, bicicliștii și pietonii;

1.5.6 toți angajatorii (în special cei din sectorul privat) care gestionează parcuri de autovehicule trebuie să se implice în proiectele actuale și viitoare în domenii precum promovarea bunelor practici în scopul reducerii coliziunilor pe durata navei, încurajarea angajaților să aleagă transportul în comun și crearea de politici care să vizeze siguranța parcurilor de autovehicule. În acest sens, așteptatul standard ISO 39001 privind siguranța rutieră aflată în relație cu activitatea profesională va constitui un instrument important;

1.5.7 este necesară o legislație a UE cu privire la categoriile vulnerabile de participanți la trafic. De exemplu, în cazul vehiculelor motorizate pe două roți (PTW) sunt necesare noi omologări, inclusiv echiparea obligatorie cu ABS și CBS pentru PWT-urile de peste 150 cc, AHO (sistem automat de aprindere a farurilor) și introducerea inspecțiilor auto și a unui al doilea stadiu de formare, cu ocazia revizuirii directivei privind permisele de conducere;

1.5.8 în ceea ce privește dezvoltarea infrastructurii, CESE recomandă ca noul plan de acțiune să includă obiectivul de mărire a nivelului de siguranță a rețelei transeuropene de drumuri și de aducere a cel puțin 25 % dintre cele care nu fac parte din această rețea la nivelul TREN;

1.5.9 planul de acțiune ar trebui să conțină scopuri ambițioase, dar realiste, propunând nu doar un obiectiv global de reducere a numărului total de decese în trafic, dar și obiective specifice privind răniții grav și utilizatorii vulnerabili ai drumurilor, cum ar fi pietonii, bicicliștii și conducătorii de PTW-uri. În ceea ce privește obiectivul global, CESE subliniază faptul că nivelurile de risc variază semnificativ pe teritoriul UE și, prin urmare, recomandă insistent stabilirea pentru 2020 a

unor obiective diferențiate de reducere a numărului deceselor, pe baza cifrelor din 2010 provenite din statele membre;

1.5.10 pentru a asigura realizarea obiectivelor incluse în planul de acțiune, CESE consideră că UE trebuie să efectueze o monitorizare anuală. În acest scop, CESE recomandă înființarea unei agenții europene speciale pentru siguranța rutieră, care să monitorizeze și să urmărească implementarea planului de acțiune în coordonare cu reprezentanții din domeniul siguranței rutiere numiți de statele membre;

1.6 În sfârșit, dar nu mai puțin important, UE trebuie să stabilească o legătură puternică și permanentă cu „deceniul de acțiune pentru siguranța rutieră” proclamat de ONU, și ar trebui să se străduiască să devină lider mondial în domeniul siguranței rutiere.

2. Introducere

2.1 La 28 aprilie 2010, Brian Simpson, președintele Comisiei pentru transport și turism a Parlamentului European (TRAN), a transmis o scrisoare președintelui Comitetului Economic și Social European, Mario Sepi, în care solicita CESE un aviz exploratoriu privind siguranța rutieră, în conformitate cu articolul 124 din Regulamentul de procedură al Parlamentului.

2.2 În scrisoarea sa, dl. Simpson a făcut referire la noul Program de lucru al Comisiei pentru 2010, publicat la 31 martie 2010, care include o propunere ce vizează elaborarea unui nou pachet consacrat siguranței rutiere, având ca scop crearea unei „zone europene de siguranță rutieră”.

2.3 Dl Simpson a solicitat CESE să abordeze o serie de întrebări esențiale cu privire la ultimul deceniu, legate de eficacitatea politicilor la nivelul UE în ceea ce privește modificarea comportamentului participanților la trafic și îmbunătățirea siguranței pasive a vehiculelor și a infrastructurii rutiere, de calitatea punerii în aplicare a acestor politici de către statele membre și, în sfârșit, de ceea ce este necesar pentru a crea o adevărată „zonă de siguranță rutieră” în ansamblul celor 27 de state membre.

2.4 În 2001, Comisia a publicat Cartea albă privind transporturile, urmată în 2003 de planul de acțiune, ambele având la bază obiectivul de reducere la jumătate, până în anul 2010, a numărului de decese în accidente rutiere.

2.5 Ultimele date disponibile din 2008 indică o scădere cu 36,8 % a deceselor în accidente rutiere în UE-15 și o scădere cu 28,4 % în cazul UE-27, în comparație cu cifrele din 2001. Aceasta este o scădere semnificativă, însă din nefericire nu se realizează obiectivul de 50 % al Comisiei. Foarte recent, Comisia a publicat datele pentru anul 2009 și previziunile pentru anul 2010, care nu sunt departe de obiectivul inițial, ajungându-se la o reducere totală până în 2010 cu mai mult de 40 %.

2.5.1 Dacă se vor obține aceste rezultate importante, CESE consideră că aceasta se va datora intrării în vigoare a recentelor legi privind securitatea rutieră și îmbunătățirii siguranței vehiculelor, mai curând decât unei evoluții a comportamentului utilizatorilor drumurilor, domeniu în care mai rămân multe de făcut.

2.6 Pentru a afla care sunt măsurile ce trebuie incluse în noua strategie, este esențială diferențierea între politicile și inițiativele eficiente și cele ineficiente din ultimul deceniu.

2.7 Planul de acțiune al Comisiei pentru ultimul deceniu s-a concentrat pe trei dimensiuni cheie:

- modificări ale comportamentului individual, cum ar fi utilizarea centurilor de siguranță, a dispozitivelor de fixare pentru copii, a telefoanelor mobile și eliminarea cazurilor de conducere în stare de ebrietate;
- susținerea inițiativelor la nivel de sector care vizează crearea și comercializarea de vehicule mai sigure;
- luarea unor măsuri în vederea îmbunătățirii infrastructurii, de exemplu prin intermediul îmbunătățirii proiectării drumurilor și tunelurilor și armonizării sistemelor avansate de ajutor de urgență în statele membre.

2.8 Comisia Europeană a desfășurat consultări publice din aprilie până în iulie 2009 cu scopul de a implica cetățenii europeni și administrațiile publice de la nivel național, regional și local, precum și sectoarele comerciale și profesionale, în identificarea problemelor majore de siguranță rutieră care trebuie abordate în planul de acțiune privind siguranța rutieră pentru perioada 2011-2020, și a acțiunilor prioritare care ar putea fi luate în vederea reducerii nivelurilor inacceptabile și costisitoare ale cazurilor de deces și de răni grave pe teritoriul UE.

2.9 CESE este de acord cu Comisia pentru transport și turism asupra faptului că, înainte de adoptarea unui nou plan de acțiune vizând siguranța rutieră (RSAP), este necesară o evaluare a eficacității politicilor anterioare, a Cărții albe privind transporturile a Comisiei Europene din 2001 și a planului de acțiune din 2003.

2.10 Această evaluare se poate realiza, printre altele, prin utilizarea informațiilor recente și opiniilor exprimate în avizele CESE din ultimii ani pe această temă. Aceste avize arată clar că CESE consideră îmbunătățirea siguranței rutiere ca unul dintre aspectele-cheie din cadrul politicii transporturilor, care merită să constituie o prioritate pe agendele statelor membre, chiar și într-o perioadă de constrângeri economice.

2.11 Între timp, în întreaga lume au loc evenimente importante. După prima Conferință ministerială mondială cu privire la siguranța rutieră, care a avut loc la Moscova, în

noiembrie 2009 („Este timpul să acționăm”), Adunarea generală a ONU a proclamat perioada 2011 - 2020 drept „deceniu de acțiune pentru siguranța rutieră” cu scopul de a stabili, și mai apoi reduce, nivelul mondial al deceselor în accidente rutiere, în prezent o adevărată epidemie care provoacă moartea a mai mult de un milion de persoane și rănirea gravă a aproximativ 20 de milioane în fiecare an, dintre care nouăzeci la sută în țările cu venituri mici și medii. În termeni globali, consecințele economice ale acestui tip de „pandemie” au fost estimate la o valoare situată între 1 % și 3 % din PIB-ul diferitelor țări. În Europa, costul pentru societate a fost de aproximativ 130 de miliarde de euro în 2009.

2.12 Cu privire la cele menționate mai sus, CESE este de părere că, profitând de acest „impuls”, UE are posibilitatea, prin intermediul noului RSAP, de a deveni liderul mondial în domeniul siguranței rutiere și că nu ar trebui să rateze această ocazie.

3. Observații generale

3.1 CESE ține să sublinieze faptul că, pentru a evalua eficacitatea politicilor anterioare în domeniul siguranței rutiere, este vital să se dispună de date statistice cantitative și calitative documentate cu privire la siguranța rutieră din toate țările UE-27, date care să poată fi comparate. În momentul de față, fiecare stat membru pune la dispoziția UE date de bază cu privire la siguranța rutieră, însă, în cazul mai multor state membre, calitatea și gradul de detaliere al informațiilor furnizate sunt încă insuficiente și nu permit o diferențiere între participanții la trafic, categoriile de drum, circumstanțele meteorologice și gravitatea rănilor.

3.2 Ținând seama de faptul că, în ultimii treizeci de ani, s-a înregistrat o triplare a traficului pe drumurile UE, CESE salută progresul considerabil realizat de către UE în vederea reducerii la jumătate a numărului de decese în accidente rutiere până în 2010. Deși acesta era deja un obiectiv ambițios pentru o Europă formată din 15 state membre – așa cum CESE a subliniat în avizul său privind siguranța transporturilor 2003-2010, adoptat la 10 decembrie 2003 – el ar fi chiar mai greu de realizat într-o Europă extinsă.

3.3 CESE subliniază faptul că, în timp ce UE și-a stabilit un obiectiv foarte ambițios de scădere a numărului de decese înregistrate în accidente rutiere, aceasta nu și-a fixat un asemenea obiectiv în cazul participanților la trafic răniți grav. Între 2001 și 2008, numărul acestora a scăzut cu doar 18 % în UE-27. Astfel, pentru a se obține o reducere drastică sub acest aspect, noul plan de acțiune al Comisiei va trebui să includă măsuri în acest scop, iar acestea vor trebui aplicate de către statele membre de îndată ce va fi adoptată o definiție comună pentru noțiunea de „rănit grav” și de „rănit ușor”.

3.4 În ceea ce privește chestiunea eficacității politicilor de la nivelul UE în sensul modificării comportamentului participanților la trafic, trebuie luat în considerare faptul că se decide doar asupra planului de acțiune și a orientărilor privind punerea în aplicare la nivel comunitar, în timp ce implementarea tuturor măsurilor din planul de acțiune sunt lăsate în seama diferitelor niveluri din statele membre, conform principiului subsidiarității.

3.5 Dacă toate statele membre ar aplica în mod similar măsurile reunite în planul de acțiune, acestea ar întâmpina mai puține dificultăți. Însă, din nefericire, experiența a demonstrat că lucrul acesta nu se întâmplă din cauza marilor diferențe care există încă între nivelurile de siguranță rutieră din statele membre UE. Punerea în aplicare și consolidarea măsurilor din domeniul siguranței rutiere diferă de la țară la țară și, în opinia CESE, nu există îndoieli în ceea ce privește nevoia unei politici comunitare mai stricte, cu rezultate mai eficiente.

3.6 Din acest motiv, CESE subliniază importanța dezvoltării și implementării unui program mai ambițios de armonizare și reglementare, combinat cu acordarea de asistență statelor membre în vederea asigurării implementării de către acestea a unor măsuri de siguranță rutieră mai bune și mai rapide. În acest sens, soluția ar putea fi reprezentată de înființarea unei agenții europene pentru siguranța rutieră.

3.6.1 Într-adevăr, există câte o agenție de siguranță pentru toate celelalte moduri de transport, cu excepția drumurilor. Agenția pentru siguranța rutieră ar trebui să fie un organ executiv de dimensiuni restrânse, asistat în permanență de reprezentanți însărcinați cu chestiunile de siguranță rutieră desemnați de statele membre.

3.6.2 În opinia CESE, agenția, profitând de existența unor organe cum ar fi ERSO (Observatorul siguranței drumurilor europene), ar trebui să conducă lucrările executive în domeniul siguranței rutiere în mod mai eficient. De exemplu, ar putea verifica „harta punctelor negre” de la an la an, identificând drumurile nesigure și difuzând rezultatele în rândul utilizatorilor rutieri din UE, așa cum s-a solicitat într-un aviz anterior al CESE⁽¹⁾. Agenția ar putea servi, de asemenea, la sprijinirea grupurilor naționale și locale de siguranță rutieră, încurajând și difuzând cele mai bune practici în întreaga UE.

3.6.3 În plus, agenția ar putea asigura integrarea siguranței rutiere în alte politici relevante ale UE, cum ar fi educația, sănătatea și protecția mediului și ar putea elabora o foaie de parcurs, stabilind prioritățile pe termen scurt și mediu, soluționând astfel unele din principalele deficiențe ale planului precedent.

3.7 Având în vedere modificările de comportament din ultimul deceniu, se impune concluzia conform căreia mai mult de jumătate dintre decese pot fi puse direct pe seama unor factori comportamentali, cum ar fi nerespectarea

limitelor de viteză, șoferi tineri și neexperimentați și conducerea în stare de ebrietate. În opinia CESE, educația, aplicarea legislației și formarea sunt la fel de importante și se influențează reciproc, dar în final, prin educație câștigă toate părțile implicate.

3.8 CESE subliniază faptul că, în ultimul deceniu, una din cele trei dimensiuni cheie ale planului de acțiune al Comisiei a fost reprezentată de „modificarea comportamentului individual”. Având în vedere creșterea numărului de vehicule aflate în circulație în ultimul deceniu, politica din acest domeniu trebuie intensificată.

3.9 Trebuie luat în considerare faptul că unele categorii vulnerabile de participanți la trafic, cum ar fi motocicliștii, bicicliștii și pietonii, sunt încă expuse unui risc disproporționat. CESE recomandă îmbinarea unui nivel sporit al educației rutiere cu un regulament-cadru cuprinzător privind omologarea PTW-urilor și cu un al doilea stadiu de formare pentru conducătorii de PTW, ca măsuri de îmbunătățire a comportamentului acestor categorii de participanți la trafic.

3.10 În plus, este important să se conștientizeze faptul că populația UE îmbătrânește, și că politica din domeniul siguranței rutiere ar trebui să se concentreze pe măsuri specifice, cum ar fi sistemele de transport inteligente (STI), vehicule și infrastructură adaptate, un nivel ridicat al educației și al informării.

3.11 Pentru următorul deceniu, CESE recomandă ca politica să se concentreze pe metode de educație, formare și testare diferențiate pentru toți participanții la trafic, în special în cazul grupurilor „supuse riscului”, al persoanelor tinere și al celor în vârstă, precum și în cazul categoriilor vulnerabile de participanți la trafic, cum sunt motocicliștii, pietonii și bicicliștii.

3.12 Politica la nivelul UE trebuie definită într-un plan de acțiune care să includă recomandări clare și stricte și orientări de punere în aplicare de către statele membre. De asemenea, trebuie să existe și un feedback constând în date statistice foarte precise care să fie înaintate Comisiei anual, astfel încât să fie posibilă o reacție rapidă. În același timp, Comisia ar trebui să impună statelor membre implementarea legislației – existente și viitoare – în domeniul siguranței rutiere cât mai curând posibil.

4. Observații specifice

4.1 Marea provocare pentru o politică de succes în domeniul siguranței rutiere o reprezintă cooperarea între UE și nivelurile naționale și locale. În timp ce progresul în cazul aspectelor tehnice se poate realiza prin intermediul adoptării și punerii în aplicare a legislației UE, o evoluție a procesului de modificare a comportamentului participanților la trafic poate fi înregistrată doar la nivel național. Din această cauză, orientările stricte ale UE și feedback-ul anual oferit Comisiei de către statele membre sunt extrem de importante.

⁽¹⁾ JO C 80, 30.3.2004, p. 77-80

4.2 Analizând eficacitatea la nivelul UE a politicii vizând modificarea în ultimul deceniu, a comportamentului participanților la trafic, CESE nu poate decât să constate că, din motive de subsidiaritate și din lipsă de posibilități de monitorizare, politica UE nu a avut un succes deplin. Formarea și educația continuă sunt principale modalități de influențare a comportamentului într-un mod pozitiv, în special în cazul conducătorilor auto tineri și al participanților la trafic în vârstă. Statele membre au făcut apel la aceste modalități în moduri diferite și, uneori, inadecvate.

4.3 CESE consideră că, în ceea ce privește aceste tipuri de comportament, politica trebuie să se concentreze în următorii ani pe domeniul formării și educării tuturor categoriilor de participanți la trafic din toate statele membre. Un exemplu ar fi introducerea unui minimum de educație rutieră obligatorie în școli și – facultativ – încurajarea cetățenilor să își consolideze aceste cunoștințe.

4.4 Statele membre trebuie să desfășoare campanii regulate și bine direcționate pentru a spori gradul de informare și a influența comportamentul participanților la trafic, aducând în atenția acestora subiecte legate de siguranță, printre care se numără respectul reciproc, echipamentul de protecție, viteza și problemele provocate de alcool și droguri, concentrându-se în același timp și pe punerea în aplicare.

4.5 În noul plan de acțiune, trebuie acordată o atenție deosebită diferitelor rate de risc în domeniul siguranței rutiere din țările europene. În 2008, rata țărilor cu risc crescut a fost de până la patru ori mai mare decât cea a țărilor cu risc redus. În cazul țărilor a căror rată de risc este clar peste media UE, scopul trebuie să îl constituie o reducere mai accentuată a numărului de decese și răni grave în rândul participanților la trafic, stabilindu-se obiective diferențiate în acest sens pentru 2020, pe baza cifrelor din 2010.

4.6 În ultimul deceniu, s-a înregistrat o îmbunătățire semnificativă în domeniul siguranței pasive și active, în special odată cu introducerea de către industrie a unei largi game de măsuri tehnice de siguranță în cazul automobilelor și al vehiculelor grele. Proiectele C&D finanțate în cadrul programelor cadru ale UE ar putea duce la viitoare îmbunătățiri în domeniul tehnologiilor STI.

4.7 Din cauza crizei economice, a apărut un nou fenomen din ce în ce mai periculos: introducerea pe piață a unor automobile foarte ieftine, care îndeplinesc doar standardele minime de siguranță. Pentru a garanta și a spori siguranța, ar trebui sporit nivelul de siguranță al automobilelor existente, prin dotarea lor ulterioară cu noi sisteme de siguranță, atunci când este posibil. Sunt necesare controale periodice și inspecții anuale. Și mai gravă este situația sectorului PTW, în cadrul căruia supravegherea pieței și inspecțiile periodice sunt esențiale⁽²⁾. CESE este de părere că UE trebuie să reacționeze prin stabilirea unui nivel mai înalt al standardelor de siguranță.

4.8 În legătură cu cele menționate anterior, este necesară o nouă legislație UE cu privire la omologarea PTW-urilor, inclusiv

echiparea obligatorie cu ABS și CBS în cazul celor de peste 150 cc, și introducerea inspecțiilor auto și al unui al doilea stadiu de formare pentru persoanele care conduc acest tip de vehicule, cu ocazia revizuirii directivei privind permisele de conducere. În plus, UE trebuie să sprijine campaniile de informare în scopul asigurării respectării normelor de siguranță esențiale.

4.9 Modul în care sunt concepute drumurile și acostamentele joacă un rol important în provocarea accidentelor. Anchetetele din acest domeniu indică faptul că infrastructura rutieră a contribuit la producerea a aproximativ 30 % din accidente. În consecință, acesta este un domeniu în care se pot înregistra mari progrese. S-a dovedit că principalele obstacole în calea sporirii siguranței nu sunt legate doar de constrângerile financiare, ci și de lipsa generală de informare. Statisticile arată că șoselele din afara orașelor sunt adesea cele mai periculoase. Finanțarea din fondurile UE (TERN, fonduri structurale) ar trebui să fie condiționată de siguranța drumurilor construite. În orice caz, este esențial ca designul, construcția și întreținerea infrastructurii rutiere să ia în considerare și siguranța PTW-urilor.

4.10 CESE trage concluzia că, în ultimul deceniu, efortul cel mai eficient de sporire a siguranței infrastructurii a fost reprezentat de una dintre propunerile celui de-al treilea Program de acțiune pentru siguranța rutieră, și anume de Directiva privind siguranța în tuneluri (2004/54/CE). Introducerea acestei directive a avut un impact puternic pe întreg teritoriul Europei.

4.11 În ceea ce privește dezvoltarea infrastructurii, pentru următorul deceniu CESE recomandă ca planul de acțiune să cuprindă obiectivul de creștere la maximum a nivelului de siguranță a rețelei transeuropene de drumuri și aducere a cel puțin 25 % dintre cele care nu fac parte din această rețea la nivelul TREN. O decizie a Consiliului de modificare a Directivei privind gestionarea siguranței infrastructurii, în sensul introducerii unor anexe tehnice obligatorii și al extinderii domeniului de aplicare (și la drumurile care nu fac parte din rețeaua trans-europeană), precum și adoptarea de orientări europene pentru o infrastructură urbană sigură ar contribui semnificativ la siguranța rutieră. Pe termen scurt, UE trebuie să promoveze adoptarea timpurie de către toate statele membre a celor patru măsuri prevăzute în directiva sa cu privire la infrastructură: evaluarea impactului siguranței rutiere, auditul în domeniul siguranței rutiere, gestionarea siguranței rețelelor și inspecțiile de siguranță.

4.12 CESE este convins că, având în vedere responsabilitatea comună, o conducere politică puternică reprezintă o condiție prealabilă pentru crearea unei adevărate „zone de siguranță rutieră” în ansamblul celor 27 de state membre. Factorii de decizie de la nivelul UE, dar și cei de la nivel național și regional din statele membre, ar trebui să fie convinși de importanța colaborării în vederea punerii în aplicare a modificărilor legislative pe termen scurt și lung și a organizării unor campanii de informare de amploare. Utilizarea expertizei principalilor actori privați din domeniul siguranței rutiere din Europa va genera sprijin și se va dovedi rentabilă.

(2) JO C 354, 28.12.2010, p. 30.

4.13 În ceea ce privește sectorul privat, având în vedere faptul că deplasările în interes de serviciu și naveta reprezintă o sursă importantă de risc, un pas important în direcția potrivită poate fi făcut de către angajatorii care gestionează parcuri de autovehicule. De fapt, măsurile în vederea reducerii deceselor în accidente rutiere trebuie să acopere toate tipurile de transport în interes de serviciu, dincolo de sectorul transportului rutier de mărfuri.

4.13.1 Angajatorii din sectorul public și din cel privat ar trebui să promoveze bunele practici în scopul reducerii coliziunilor în timpul navetei, încurajând angajații să aleagă transportul în comun atunci când este posibil, punând la punct orientări privind siguranța parcurilor de autovehicule și monitorizând performanța acestora. Un bun exemplu în acest sens îl reprezintă proiectul PRAISE ⁽³⁾, cofinanțat de Comisia Europeană, care are ca obiectiv îmbunătățirea gestionării siguranței rutiere aflate în relație cu activitatea profesională și oferirea de know-how relevant angajaților. Această chestiune s-ar putea dovedi de interes și pentru Agenția europeană pentru siguranță și sănătate la locul de muncă (EU-OSHA).

4.13.2 În aceeași perspectivă, un nou standard internațional ISO 39001 pentru siguranța rutieră în relație cu activitatea profesională este în prezent în curs de elaborare și, conform estimărilor, va fi finalizat la sfârșitul lui 2011. Comisia Europeană trebuie să invite toți semnatarii Cartei pentru siguranța rutieră să se certifice conform ISO 39001 cât mai repede posibil.

4.14 Alte condiții pentru crearea unei „zone de siguranță rutieră” sunt: informații statistice mai multe și comparabile cu privire la statele membre, feedback care să conștientizeze în informații puse la dispoziție anual Comisiei de către statele membre, înființarea unui mecanism de monitorizare și urmărire la nivelul UE prin intermediul unei agenții europene pentru siguranța rutieră, aplicarea corespunzătoare și rapidă a legislației UE de către toate statele membre, o concentrare sporită asupra formării și educației continue și o atenție deosebită acordată participanților la trafic tineri și în vârstă.

4.15 CESE propune ca planul de acțiune să conțină obiective ambițioase, dar realiste. Din motive politice, la fel ca și înainte, obiectivul pentru noul deceniu trebuie să fie global. În ceea ce privește reducerea numărului de victime, CESE nu va interveni în discuție propunând un procent concret, ci recomandă cu căldură ca obiectivele specifice să fie și ele stabilite în vederea reducerii numărului de persoane rănite grav și a numărului de participanți la trafic vulnerabili, cum ar fi pietonii, bicicliștii sau motocicliștii implicați în accidente rutiere.

4.16 În plus, UE va trebui să stabilească, eventual prin intermediul unei agenții pentru siguranța rutieră, nu doar un obiectiv pe termen lung, ci și obiective intermediare, inițiind un program de asistență tehnică cu scopul de a sprijini statele mai puțin performante în domeniul dezvoltării unor strategii naționale de reducere a numărului de victime.

Bruxelles, 15 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

⁽³⁾ PRAISE: prevenirea accidentelor și rutiere în muncă (www.etsc.eu/PRAISE.php)

Avizul Comitetului Economic și Social European privind structurile de finanțare pentru IMM-uri în contextul financiar actual (aviz din proprie inițiativă)

(2011/C 48/07)

Raportor: **dna DARMANIN**

La 26 februarie 2009, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Structurile de finanțare pentru IMM-uri în contextul financiar actual.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 8 iulie 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 16 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 121 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 3 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE îndeamnă Comisia să consolideze instrumentele de finanțare pentru IMM-uri, asigurându-se că sistemul de garantare al Programului-cadru pentru competitivitate și inovare (CIP) rămâne în vigoare după actuala perioadă de finanțare, că fondurile structurale sunt accesibile cu ușurință pentru IMM-uri și că prioritățile de finanțare sunt definite cu claritate. În situația actuală de reducere a fondurilor proprii, instituțiile de garantare oferă instituțiilor bancare partenere posibilitatea de a beneficia de un efect pozitiv de atenuare, în cadrul Acordului Basel II. În acest context, ar trebui încurajate instituțiile de garantare reciprocă.

1.2 CESE recomandă instituirea de platforme comerciale pentru microîntreprinderi și IMM-uri. Majoritatea celor mai cunoscute burse de valori sunt caracterizate de prea multe cerințe de raportare și de proceduri prea lungi, astfel încât IMM-urile nu se pot lista. În plus, costurile sunt de obicei prohibitive, inclusiv în cazul listărilor alternative și/sau secundare. Instituirea de miniplatforme regionale coordonate de o rețea europeană ar crea un nou instrument care ar putea servi la mobilizarea de noi capitaluri pentru întreprinderile mici. Aceasta ar încuraja mai mult finanțarea prin capital de risc și prin *Business Angels* („investitori providențiali”), facilitând de asemenea sprijinirea întreprinderilor mici de către micii investitori în capital de risc.

1.3 IMM-urile, în special microîntreprinderile, au dificultăți mai mari de accesare a creditelor. De asemenea, pentru publicul obișnuit este foarte neclar încotro s-au îndreptat banii destinați salvării băncilor. Poate că nu ar fi indicat să se impună băncilor publicarea acestor date dar, pe de altă parte, CESE consideră că ar fi mai potrivit ca băncile să alocă un anumit procent din fondurile care le-au fost acordate în scopul redresării (*în țările în care au fost utilizate*), pentru a oferi facilități de creditare întreprinderilor mici și microîntreprinderilor, mai ales în cazul proiectelor inovatoare.

1.4 CESE încurajează elaborarea unui cadru care să faciliteze crearea de instituții microfinanciare care să acorde împrumuturi

participative și etice. Această metodă de finanțare se poate dovedi cu siguranță avantajoasă pentru IMM-uri, fiind bazată pe împărțirea riscurilor și a profitului, pe o finanțare stabilă și pe evitarea speculațiilor. Un fenomen precum acordarea de către bănci a unor împrumuturi participative ar trebui analizat în profunzime de către Comisie. Astfel, CESE solicită Comisiei să pregătească o Carte verde pe baza căreia să poată fi lansată dezbateră privind acordarea de împrumuturi participative de către bănci la nivel european. Inițiativele individuale ale unor țări ca Regatul Unit, Franța, Germania, Italia, Luxemburg și Malta sunt de apreciat, dar ar putea stânjeni integrarea la un nivel superior a domeniului serviciilor financiare în UE. În plus, inițiativele separate, neordonate, pot să nu conducă la cele mai eficiente rezultate pe care acest tip de finanțare le poate asigura, cum ar fi împărțirea riscului și a beneficiilor, precum și o abordare socială a finanțelor. Încurajarea microfinanțelor islamice ar putea determina de asemenea noi activități antreprenoriale și, în același timp, ar contribui la combaterea sărăciei în anumite regiuni. În acest context, ar trebui pregătită o directivă care să prevadă, să abordeze și să încurajeze metodele alternative de finanțare, asigurând condiții echitabile de concurență cu celelalte metode, convenționale, de finanțare.

1.5 CESE propune ca statele membre să acorde direct credite IMM-urilor sau să acorde garanții totale sau parțiale instituțiilor financiare, cu scopul de a le incita să acorde credite IMM-urilor. În perioada crizei financiare, o serie de state membre au recurs la această practică, ea dovedindu-se eficientă sub aspectul reducerii dificultăților IMM-urilor în a obține creditare.

1.6 CESE consideră că Fondul European de Investiții (FEI) trebuie să investească în IMM-uri în mod direct sau printr-un sub-fond destinat unui anumit sector, de exemplu un fond pentru tinerii întreprinzători, care ar promova de asemenea cultura antreprenorială. În plus, fondurile Băncii Europene de Investiții (BEI) ar trebui alocate unor bănci intermediare care sprijină puternic IMM-urile. Pentru a încuraja aceste bănci să utilizeze fondurile BEI la finanțarea IMM-urilor, CESE propune și ca riscul să fie împărțit între ele și BEI.

1.7 CESE recomandă băncilor să ofere diferite tipuri de finanțare, inclusiv împrumuturi participative, inovatoare și etice. Finanțări cum sunt cele acordate de Grameen Bank din Bangladesh ar putea fi limitate considerabil din cauza Acordului Basel II. Instituțiile financiare nu sunt în măsură să se ocupe de problemă, ci să ofere o soluție: sistemul de creditare trebuie să se bazeze pe analiza contextului social, și nu pe tehnici bancare prestabilite. Prin urmare, se impune revizuirea rapidă a Acordului Basel II sau măcar un acord care să permită tipuri de finanțare ce se îndepărtează de sistemul convențional.

1.8 În UE apar rețele de *Business Angels*. Din nefericire, acestea nu par a fi reglementate, ceea ce ar putea duce la abuzuri considerabile, care ar descuraja întreprinzătorii să utilizeze această modalitate importantă de finanțare a creșterii economice. Ar trebui elaborat un cadru legal care să stimuleze rețelele de *Business Angels* sau desfășurarea activităților de acest gen.

1.9 CESE încurajează acordarea de către statele membre de stimulente pentru *Business Angels* și rețelele acestora, inclusiv pentru investitorii din familie, ca de exemplu părinții. Numeroși întreprinzători tineri se bazează pe fondurile disponibile în familie, în condițiile în care nu există altele la îndemână. Acest gen de investitori trebuie recompensați și stimulați prin credite fiscale.

2. Introducere și context

2.1 Statele membre ale UE se confruntă cu o mare provocare: nevoia de a încuraja și de a stimula spiritul antreprenorial. Consiliul European de la Lisabona, din martie 2000, a stabilit acest obiectiv în vederea îmbunătățirii ocupării forței de muncă, reformei economice și coeziunii sociale. La 21 ianuarie 2003, Comisia Europeană a publicat Cartea verde privind spiritul antreprenorial în Europa, care subliniază existența unui număr prea mic de europeni ce își încep propria afacere și absența dezvoltării continue a activităților antreprenoriale existente.

2.2 Dezvoltarea spiritului antreprenorial aduce beneficii importante, atât economice, cât și sociale. El nu numai că reprezintă un motor al creării de locuri de muncă, al inovării, competitivității și creșterii economice, ci și contribuie la realizarea personală și la îndeplinirea obiectivelor sociale ⁽¹⁾.

2.3 Legătura dintre spiritul antreprenorial și performanțele economice naționale poate fi ilustrată de supraviețuirea întreprinderilor, inovare, crearea de locuri de muncă, progresul tehnologic și creșterea productivității și exportului. Prin urmare, el aduce beneficii nu numai persoanelor implicate, ci și societății în întregul ei.

⁽¹⁾ Flash Eurobarometru, *Entrepreneurship Survey of the EU (25 Member States)*, United States, Iceland and Norway Analytical Report [Anchetă privind spiritul antreprenorial în UE (25 de state membre), Statele Unite, Islanda și Norvegia. Raport de analiză].

2.4 O anchetă întreprinsă de Centrul de cercetare pentru întreprinderi și dezvoltare economică (*Centre for Enterprise and Economic Development Research*) a arătat că una dintre cele mai frecvente probleme în cazul tinerilor întreprinzători este capitalul de pornire (pe lângă cerințele administrative legale). Cu toate acestea, numai 40 % dintre organizațiile specializate în acordarea de sprijin care au participat la anchetă au considerat că acestea sunt mai grave decât constrângerile financiare cu care se confruntă alte întreprinderi mici. Multe întreprinderi noi au dificultăți în a oferi garanții care să le permită obținerea unui credit de inițial, deși în cazul tinerilor întreprinzători acesta poate constitui un obstacol și mai important, având în vedere posibilitățile și mai restrânse ale acestora de a dispune de active care ar putea fi folosite în acest scop. Bineînțeles, măsura în care acest lucru reprezintă o constrângere efectivă diferă în funcție de sector și de activitate.

2.5 Actuala criză economică descurajează spiritul antreprenorial, mai ales având în vedere modul în care afectează IMM-urile. CESE s-a ocupat pe larg de apariția și consecințele crizei financiare, precum și de rolul esențial pe care sistemul bancar l-a avut în această privință. Realitatea este că IMM-urile sunt încă grav afectate de criză și că le este încă greu să găsească finanțare.

2.6 În orice caz, în contextul actual, creditul bancar rămâne extrem de redus (în ciuda reducerilor masive ale dobânzilor la împrumuturi), din cauza:

- pierderilor datorate practicilor contabile de tip *market-to-market* (evaluarea activelor la valoarea de piață), conform cărora băncile reduc prețul valorilor mobiliare înscrise în bilanțul lor contabil, deoarece nu se prevede în viitorul apropiat o piață pentru aceste valori;
- creșterea numărului creditelor irecuperabile sau greu recuperabile de la clienți, provocată tot de criză;
- lipsa de fonduri pe piața interbancară, situație încă existentă și care nu s-a remediat, în ciuda intervenției multor guverne;
- reticența puternică din partea funcționarilor bancari, care, temându-se de pierderea locului de muncă, nu sunt prea dispuși să ia decizii care ar putea părea riscante în materie de credit.

2.7 Astfel, capitalul băncilor este raționalizat, fiind destinat fie clienților deja existenți pe care banca nu își poate permite să îi piardă, fie instrumentelor cu venit fix și de calitate superioară, cum ar fi titlurile de stat. Deoarece nevoia de creditare a guvernelor crește odată cu necesitatea injectării de fonduri în economie, disponibilitatea titlurilor de stat a crescut și ea, ceea ce a condus la rândul său la scăderea fondurilor disponibile pentru acordarea de credit întreprinderilor și consumatorilor.

3. Scurtă prezentare a naturii IMM-urilor, dincolo de statisticile oficiale

3.1 IMM-urile sunt speciale din mai multe puncte de vedere. Enumerarea tuturor caracteristicilor lor specifice nu ar putea reda dinamismul lor. Totuși, unele dintre aceste caracteristici merită o scurtă mențiune.

3.2 IMM-urile sunt, de regulă, întreprinderi familiale și care durează de mai multe generații. Familia reprezintă un investitor important în întreprindere, dar adesea acest lucru nu este suficient. În general, IMM-urile sunt operatori locali, ceea ce le influențează metoda de externalizare, precum și modul de recrutare a personalului (adesea extrem de prudent). Nu există o distincție clară între proprietar și administrator, pe lângă aceasta existând adesea o relație strânsă între proprietari și angajați (ceea ce sporește fidelitatea de ambele părți). IMM-urile sunt flexibile, dinamice și își însușesc rapid inovațiile. De obicei, IMM-urile evită riscurile în gestionarea fluxurilor de numerar, utilizându-și rezervele mai înainte de a apela la instituții de credit. Ele se confruntă cu multe probleme birocratice când solicită și când primesc credit.

3.3 Părerea că IMM-urile sunt întreprinderi cărora este mai riscant să li se acorde împrumuturi derivă, în parte, din însăși natura acestora, ele fiind adesea întreprinderi nou-înființate, ce manifestă aversiune față de îndelungatele proceduri birocratice de finanțare, duc lipsă de suficiente garanții și în general nu dispun, din cauză că sunt mici, de instrumente de gestionare a riscului.

3.4 Trebuie remarcat că problemele cu care se confruntă IMM-urile devin și mai acute în cazul microîntreprinderilor.

4. Instrumente de finanțare

4.1 **Listarea publică la burse de valori recunoscute** – Ofertele publice inițiale sunt făcute de obicei de companii solide care încearcă să adune capital pe termen lung prin emiterea de acțiuni (*shares*) sau obligațiuni (*bonds*) pe lista oficială. Aceasta se face în general înainte de etapa de expansiune, când proprietarii și/sau investitorii de capital de risc caută o cale de ieșire. Există și piețe secundare, care nu sunt de obicei potrivite pentru microîntreprinderi, și la care pot accede doar cele mai mari dintre întreprinderile mici. Deși listele alternative sunt de obicei mai limitate decât cele de pe piața primară, obligațiile de informare sunt aceleași. Costurile de listare pot fi de la 500 000 de euro în sus.

4.2 **Noi surse de finanțare; acordarea de către bănci a unor împrumuturi participative** – Un nou fenomen se manifestă în Europa sub forma acordării de către bănci a

unor împrumuturi participative și etice, fenomen cunoscut și sub denumirea de „finanțe islamice”. Modul în care acesta funcționează este interesant și probabil adecvat, în contextul actual, situației și cerințelor cu care se confruntă IMM-urile. El oferă diverse instrumente, dintre care multe nu prezintă un caracter de noutate pentru țările europene. Cu toate acestea, anumite prevederi legislative, în special ale legislației fiscale, stânjenesc dezvoltarea acestui tip de finanțare. Din păcate, mai multe state membre ale UE (cum ar fi Regatul Unit, Franța, Luxemburg, Germania, Malta și Italia) adoptă măsuri individuale ce riscă să creeze probleme de pașaport în relație cu piața internă. Se poate produce un fenomen de pătrundere a instituțiilor financiare participative pe piața UE prin intermediul unor instrumente legislative alternative ⁽²⁾.

4.2.1 Această metodă de finanțare se poate dovedi cu siguranță avantajoasă pentru IMM-uri, fiind bazată pe împărțirea riscurilor și a profitului, ca și pe o finanțare stabilă, cu evitarea speculațiilor și a anumitor tipuri de investiții.

4.2.2 Un sector foarte nou și aflat în evoluție este microfinanțarea islamică. Aceasta constă într-o serie de servicii financiare destinate persoanelor considerate de obicei nefinanțabile, în special din cauza lipsei garanțiilor care pot proteja o instituție financiară de riscul pierderilor.

4.2.3 Adevărata revoluție a microfinanțării este faptul că dă o șansă celor care nu au avut acces pe piața financiară, deschide noi perspective și dă posibilitatea persoanelor să își ducă la bun sfârșit proiectele și ideile cu resurse proprii, fără să depindă de asistență și subvenții. Experiențele în domeniul microfinanțării din întreaga lume au dovedit clar că persoanele defavorizate au nevoie de o gamă largă de servicii financiare, fiind gata să suporte costurile pe care acestea le implică și dovedindu-se demni de a primi finanțare. Grupul-țintă căruia i se adresează microfinanțarea este alcătuit din cei care trăiesc la așa-zisă limită a sărăciei, care ar putea astfel să atingă mai ușor un nivel de viață decent și care au idei de afaceri dar nu și acces la finanțarea formală.

4.2.4 Pe marginea acestui subiect au fost făcute câteva studii, iar experiența din teren este încă destul de limitată, însă microfinanțarea pare să prezinte un potențial enorm, atât sub aspectul combaterii sărăciei și a excluziunii sociale și financiare, cât și sub cel al largirii și diversificării clientelei instituțiilor financiare din țările în curs de dezvoltare cu substrat cultural islamic. Așadar, acordarea de către bănci a unor împrumuturi participative arată că pune accentul nu numai pe reușita financiară, ci și pe maximizarea beneficiilor sociale, prin crearea unor instituții financiare mai sănătoase, care să poată furniza servicii financiare eficiente, inclusiv la baza societății.

⁽²⁾ A se vedea *Islamic Finance in a European Union Jurisdiction Workshops Report* (Raportul atelierelor pe tema „Finanțele islamice în cadrul jurisdicțional al Uniunii Europene”), publicat de Institutul de management din Malta, Asociația patronală din Malta și Sindicatul lucrătorilor bancari din Malta.

4.3 Sisteme de finanțare guvernamentală și comunitară – Guvernele, prin intermediarii lor, s-au implicat în promovarea întreprinderilor prin diferite măsuri, cum ar fi stimulentele fiscale, sistemele de finanțare și granturile oferite în cadrul Fondului European de Dezvoltare Regională și Fondului European de Investiții.

4.3.1 Adoptarea anumitor inițiative privitoare la capitalul de pornire și la cel inițial nu a atins, se pare, nivelul așteptat.

4.4 Business Angels, cunoscuți și ca investitori privați sau investitori informali în capital de risc, sunt considerați surse netradiționale de finanțare și furnizează în principal capital social întreprinderilor, din etapa inițială până la etapa de dezvoltare timpurie.

5. Un cadru de acțiune care ar putea fi adoptat pentru atenuarea crizei financiare și de investiții și pentru facilitarea accesului IMM-urilor la credite

5.1 Punerea rapidă în aplicare a *Small Business Act* (SBA) este esențială în situația economică actuală. CESE a salutat SBA-ul prezentat de Comisie, însă acum reiterează importanța punerii în practică a inițiativelor propuse.

5.1.1 În această perioadă în care lichiditățile au devenit un lux pentru IMM-uri, solicităm modificarea Directivei privind întârzierea efectuării plăților, pentru a se garanta că IMM-urile sunt plătite la timp pentru toate tranzacțiile comerciale și că termenul de plată de 30 de zile este respectat. Cu toate acestea, punerea în aplicare trebuie să fie într-adevăr realizabilă și susținută de către furnizori (atât privați, cât și publici).

5.1.2 O altă directivă care trebuie pusă în aplicare cu rapiditate este Directiva privind cota redusă a TVA aplicate serviciilor furnizate la nivel local și cu utilizare intensivă a forței de muncă, servicii care sunt, în principal, furnizate de IMM-uri. Cu toate că a stârnit o oarecare controversă, se consideră că o astfel de directivă ar stimula practicile comerciale ale IMM-urilor, făcându-le mai atrăgătoare pentru consumatorul final.

5.2 Potrivit datelor oferite de camerele de comerț europene, 30 % dintre IMM-uri se confruntă cu probleme de lichiditate, dintre care un sfert sunt cauzate de refuzarea acordării de credite de către bănci. În această perioadă în care băncile sunt supuse unui control minuțios și au adoptat o abordare extrem de conservatoare în ceea ce privește finanțarea, transformarea IMM-urilor în ținta acestui regim conservator va fi în detrimentul economiei.

5.2.1 UE a sporit fondurile bancare destinate IMM-urilor, prin creșterea fondurilor BEI în contextul planului de redresare economică. Cu toate acestea, IMM-urile consideră că accesul la creditul bancar este încă foarte dificil. De aici rezultă că, deși s-au alocat bani creditării IMM-urilor, acestea nu beneficiază de ei. Prin urmare, este important ca băncile intermediare care sunt selecționate să gestioneze fondurile BEI să sprijine pe deplin

IMM-urile. Dacă, în mod repetat, un intermediar nu acordă astfel de fonduri IMM-urilor, BEI ar trebui să-l înlocuiască. În sfârșit, pentru a încuraja intermediarii să împrumute efectiv IMM-urilor banii proveniți de la Banca Europeană de Investiții, riscurile asociate acestor împrumuturi ar trebui împărțite între BEI și băncile intermediare, și nu suportate doar de acestea din urmă.

5.3 Un alt aspect important, în special pentru întreprinderile nou-înființate, este accesul la capitalul de risc. Piața de capital de risc în faza inițială din Europa reprezintă numai aproximativ 2 miliarde EUR pe an, ceea ce înseamnă numai 25 % din piața echivalentă din SUA. Numai una din 50 de IMM-uri se adresează unei societăți de capital de risc pentru finanțare. Informațiile despre finanțarea cu capital de risc sunt ușor accesibile, însă foarte adesea IMM-urile tradiționale nu sunt conștiente de posibilitatea de a obține fonduri de capital de risc în realitate. Acest aspect este legat și de abordarea conservatoare a antreprenorilor europeni în ceea ce privește riscurile: aceștia par să recurgă mai degrabă la serviciile bancare decât la finanțarea cu capital de risc.

5.4 Cererile de oferte publice reprezintă posibilități importante pentru IMM-uri, însă, în prezent, IMM-urile sunt mai puțin competitive la acest nivel, atât din cauza experienței considerabile a întreprinderilor mai mari, cât și din cauza reglementărilor stricte referitoare la garanțiile bancare și la declarațiile cu privire la cifra de afaceri. Cererile de oferte publice ar trebui să includă inițiative mai favorabile IMM-urilor, cum ar fi reducerea capitalului blocat în garanțiile bancare, încurajarea IMM-urilor să depună oferte și, de asemenea, sprijinirea grupurilor de IMM-uri.

5.5 Reducerea birocrăției este principala prioritate pentru IMM-uri, care suportă sarcini administrative și de reglementare disproporționate în comparație cu întreprinderile mai mari. Este dovedit faptul că o întreprindere mare cheltuiește, în medie, 1 euro pe angajat cu sarcinile de reglementare, în timp ce o întreprindere mică trebuie să cheltuiască până la 10 euro. Comisia este pe calea cea bună în ceea ce privește reducerea birocrăției, însă suntem încă departe de pragul care ar ajuta în mod real IMM-urile.

5.6 Concurența durabilă reprezintă viitorul economiei noastre. IMM-urile care susțin principii durabile și care își desfășoară activitatea în cadrul economiei ecologice ar trebui, prin urmare, sprijinite în procesul de finanțare.

5.7 Finanțarea UE este substanțială și răspândită atunci când este vorba de sprijinirea IMM-urilor din domeniul noilor tehnologii, dovedindu-se de mare ajutor. Cu toate acestea, și IMM-urile furnizoare de produse/servicii tradiționale trebuie încurajate să adopte abordări inovatoare chiar și în domeniul propriu de activitate. Instrumentele de finanțare ar trebui consolidate, pentru a sprijini și aceste activități răspândite ale IMM-urilor.

5.8 CESE recunoaște că organisme precum cele care fac parte din schema europeană de garantare reciprocă (*European Mutual Guarantee scheme* – AECM) s-au dovedit foarte importante în cursul crizei. CESE încurajează Comisia să continue să creeze un mediu favorabil sprijinirii IMM-urilor de către astfel de organizații, sub aspectul garanțiilor oferite pentru finanțarea acestora.

5.9 Programul-cadru pentru competitivitate și inovare (CIP) s-a dovedit foarte util pentru IMM-uri, motiv pentru care CESE încurajează Comisia să mențină în acest program, și după 2013, instrumentul de garantare în favoarea IMM-urilor.

Bruxelles, 16 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „După criză: un nou sistem financiar pe piața internă” (aviz din proprie inițiativă)

(2011/C 48/08)

Raportor: **dl IOZIA**

Coraportor: **dl BURANI**

La 18 februarie 2010, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

„După criză: un nou sistem financiar pe piața internă”.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 8 iulie 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 16 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 160 de voturi pentru, 8 voturi împotriva și 2 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Prin acest aviz din proprie inițiativă, Comitetul Economic și Social European (CESE) își propune să sugereze unele reforme posibile ale sistemului financiar european, referitoare la cum ar trebui reglementat și cum ar trebui să funcționeze mai bine, pentru a reduce riscurile sistemice. Avem de a face cu o criză care se poate revigora și crește în intensitate, dacă nu se va pune frâu speculațiilor sălbatice și dacă guvernele nu vor da răspunsurile așteptate deja de mult timp.

1.2 **După criză: ce fel de sistem financiar este necesar pe piața internă?** BCE/SEBC (Sistemul European de Bănci Centrale), băncile comerciale, de investiții, instituțiile financiare mutuale și cooperatiste, etice, asigurările, fondurile de pensii, fondurile de investiții, fondurile de capital privat (*private equity funds*) și fondurile speculative (*hedge fund*), societățile de rating; producătorii, distribuitorii și vânzătorii de produse financiare și de titluri financiare; bursele, piețele nereglementate; autoritățile de reglementare și de control, agențiile de rating de credit: aceștia sunt actorii principali din sistemul financiar care vor trebui să-și schimbe comportamentul, să se plieze pe norme mai stricte, să-și adapteze propria organizare la noile sarcini care le vor fi atribuite.

1.3 **Nu toți actorii pieței trebuie considerați răspunzători, fără discernământ.** Din fericire, unele sectoare majore, ca și unele grupuri transnaționale importante nu au fost implicate direct în criză deoarece activitățile lor se desfășurau foarte departe de marele cazinou financiar. Există societăți de asigurări, bănci cooperatiste și populare, case de economii, dar și renumite bănci comerciale europene și mondiale care nu au trebuit să recurgă la rectificări financiare din cauza pierderilor și nici la ajutorul propriilor guverne.

1.4 **„Motivul crizei este mizeria morală” – CESE împărtășește această concluzie din 1932 a lui Tomáš Bat’a,**

observând că, din păcate, nu s-a schimbat nimic în acest sens! Lucrători și pensionari, întreprinderi, cetățeni, organizații ale societății civile, consumatori și utilizatori, cu toții sunt foarte interesați să poată conta pe un sistem financiar eficient și sigur, la costuri rezonabile, căruia să-i poată încredința propriile economii cu încredere, la care să facă apel în vederea susținerii unei inițiative economice, pe care să-l considere un instrument indispensabil de creștere economică, ce îndeplinește funcții sociale importante, precum pensiile, asigurările în caz de boală, de accidente sau daune. Criza financiară extrem de gravă a pus în pericol toate acestea, printr-o pierdere a încrederii generalizată.

1.5 **Trebuie reconstruit un capital de încredere față de instituțiile financiare, dar și față de instituțiile publice și de autoritățile de reglementare și control,** care nu au putut evita această catastrofă ce a costat, până în prezent, conform celor mai recente estimări ale FMI, 2300 de miliarde EUR.

1.6 **Opinia publică a suferit un șoc puternic.** Criza de lichidități, consecință a crizei financiare, a avut repercusiuni grave asupra economiei reale: șomajul a ajuns la peste 10 %, cu valori maxime de 22 % în Letonia și de 19 % în Spania, în luna decembrie înregistrându-se în total 23 de milioane de șomeri. Se preconizează creșterea acestor valori. Toate țările au înregistrat deficite bugetare enorme, care vor trebui combătute prin măsuri de corecție care, cu siguranță, nu vor contribui la o creștere, ci vor acționa ca o piedică în calea unei redresări care deja se anunțaprecară, adică fără efecte pozitive asupra ocupării forței de muncă.

1.7 În ultimii ani, CESE a elaborat o serie de avize, formulând o serie de propuneri, deseori ignorate, care, dacă ar fi fost urmate, ar fi ajutat, de bună seamă, la evitarea sau cel puțin la atenuarea efectelor devastatoare ale crizei.

1.8 CESE cere instituțiilor europene să accelereze procesul de reformă. La aproximativ un an și jumătate de la prezentarea concluziilor Comisiei de Larosière, procesul decizional european nu a ajuns încă în faza concluziilor. Din păcate, guvernele au diluat planul de reformă excluzând, de exemplu, posibilitatea unei intervenții a autorității europene asupra instituțiilor financiare transnaționale.

1.8.1 CESE ia notă cu satisfacție de comunicarea Comisiei privind inițiativele legislative care vor fi adoptate pentru consolidarea reglementării și pentru o transparență sporită a pieței financiare. Astfel de propuneri, care au fost formulate în timpul redactării prezentului aviz, se îndreaptă în direcția dorită. Aspectele cele mai importante sunt supravegherea mai atentă a agențiilor de rating de credit și lansarea dezbaterii cu privire la guvernanța corporativă. Rapoartele privind salariile administratorilor și politicile de remunerare vin în completarea acestui pachet. Comisia s-a angajat ca, în termen de 6-9 luni, să prezinte și alte propuneri pentru îmbunătățirea funcționării piețelor de produse derivate, măsuri cu privire la vânzarea în lipsă și la piața CDS (*Credit Default Swaps* – swap pe risc de credit) și să aducă îmbunătățiri Directivei privind piețele instrumentelor financiare (PIF).

1.8.2 CESE așteaptă cu mult interes celelalte inițiative anunțate în domeniul responsabilității: revizuirea Directivei privind sistemele de garantare a depozitelor și a Directivei privind sistemele de compensare pentru investitori. Directiva privind abuzul de piață și Directiva privind cerințele de capital (CRD IV) vor face obiectul unor modificări; de asemenea, se pregătește o nouă propunere privind pachetele de produse de investiții cu amănuntul (*Packaged Retail Investment Products* – PRIP). Totodată, pentru a reduce arbitrajul de reglementare, Comisia va publica o comunicare despre sancțiuni în domeniul serviciilor financiare.

1.9 CESE consideră că trebuie acționat mai energic pentru pregătirea sistemului financiar de după criză, care va trebui să fie transparent, responsabil din punct de vedere social și etic, mai bine controlat și inovator, și care va trebui să aibă o creștere echilibrată, compatibilă cu restul sistemului economic, orientată către crearea de valoare pe termen mediu și lung, cu alte cuvinte, o creștere durabilă.

1.10 În sfera finanțelor lucrează câteva milioane de persoane, care, în marea lor majoritate, dau dovadă de integritate și profesionalism și care merită respectul tuturor. Există însă și o minoritate alcătuită din iresponsabili și oameni fără scrupule, care au pătat reputația unei întregi categorii de lucrători din domeniu, femei și bărbați.

1.11 CESE recomandă o mai mare transparență, în special în ceea ce privește identificarea riscurilor. Piețele instrumentelor extrabursiere (OTC – *over the counter*) nu ar trebui să fie deschise tranzacțiilor bilaterale, ci doar celor efectuate cu un partener central care, monitorizând nivelul de

risc pe ansamblu, poate restrânge accesul la tranzacții al partenerilor cu nivel de risc prea ridicat. Ar trebui ca tranzacțiile să aibă loc pe o singură platformă sau, cel mult, pe un ansamblu bine determinat de platforme, ceea ce ar îmbunătăți transparența piețelor.

1.12 Responsabilitatea socială a întreprinderii în sectorul financiar ar trebui să se regăsească în toate activitățile și comportamentele. A precumpănit volumul vânzărilor, mai degrabă decât consilierea adecvată cu privire la investiții. Reîntoarcerea la o înaltă etică profesională ar trebui însoțită de o condamnare explicită din partea asociațiilor din acest sector, care ar trebui să încurajeze, prin măsuri de prevenire și aplicare de sancțiuni, un comportament corect în rândul întreprinderilor care au dat dovadă de rea-credință, au comis fraude și ale căror acțiuni sunt susceptibile de urmărire penală.

1.13 O guvernanță mai deschisă și democratică a autorităților naționale și europene, care să implice toți actorii în activitățile de reglementare și de supraveghere. Lucrătorii, întreprinderile, consumatorii și utilizatorii ar trebui să dețină un rol recunoscut în guvernanța corporativă. CESE recomandă o mai mare implicare a societății civile în consultări și în evaluarea impactului. Deciziile recente ale Comisiei cu privire la alegerea grupurilor de experți privilegiază în continuare întreprinderile din sectorul financiar, fără a-i implica în mod corespunzător pe consumatori și pe lucrători. CESE va recomanda neobosit o reprezentare echilibrată a societății civile în cadrul grupurilor de experți și al comitetelor organizate de Comisie.

1.14 Este nevoie de o guvernanță corporativă în care imperativul integrității și transparenței să se extindă de la administratori la acționari: capitalul acestora a fost considerat până în prezent licit prin definiție, deși există cazuri bine-cunoscute care au demonstrat că nu este așa întotdeauna.

1.15 Managerii au ajuns să joace un rol exagerat, iar retribuțiile lor exorbitante au fost menținute ca atare chiar și după naționalizările care au avut drept scop salvarea unor instituții de la faliment. O politică serioasă de limitare a primelor, care, eventual, ar trebui acordate doar pentru rezultate stabile pe termen mediu și superioare mediei pe sistem; stimulente pentru personal în funcție de vânzări responsabile, și nu în funcție de campaniile pentru anumite produse bancare, care nu țin seama de nevoile consumatorilor; stimulentele ar trebui să pună în valoare calitatea capitalului uman sub aspectul contribuției profesionale, al satisfacției clienților, și al unui nivel mai ridicat de profesionalism.

1.16 CESE recomandă adoptarea unor măsuri serioase și eficiente de către autoritățile naționale de supraveghere, care nu par a fi foarte convinse de caracterul oportun al unei acțiuni care să nu fie doar moralizatoare, ci să și urmărească menținerea pe viitor a profilului de risc, explicit și ocult totodată. Multe operațiuni extrem de riscante, efectuate în vederea înmulțirii profiturilor și primelor, ar fi putut fi evitate.

1.17 **CESE solicită eliminarea din legislația europeană a prevederii referitoare la ratingul privind clasificarea investițiilor și, implicit, acoperirea acestora prin fonduri de risc,** conform principiilor Acordului Basel II, precum și revizuirea politicii de investiții de către autoritățile naționale.

1.18 **Ratingul datoriei publice a statelor membre ar trebui efectuat numai prin intermediul unei agenții independente europene.** Anunțurile privind reducerea nivelului de clasificare a datoriei publice a unei țări, cum s-a întâmplat, recent, cu Grecia și cu alte țări europene aflate în dificultate, au provocat o serie de dificultăți pe piețe și au incitat speculatorii la atacuri hotărâte, amplificând percepția unei crize grave.

1.19 **Prin ajutoarele acordate Greciei va fi pus la adăpost sistemul financiar internațional,** care a garantat datoria greacă cu sute de miliarde de euro, inclusiv pe baza încrederii în cea mai importantă bancă de afaceri din lume, care a ascuns finanțări importante, ce nu au apărut în conturile oficiale de la Atena. Numai băncile franceze (76,45 miliarde) și cele germane (38,57) au acordat împrumuturi în valoare de 115 miliarde de euro: contribuabilii europeni vor fi puși în situația să plătească, o dată mai mult, pentru comportamente ilegale. Nota de plată economică și socială, foarte încărcată, care va trebui achitată de cetățenii greci, este enormă.

1.20 **CESE consideră că este cazul să fie aprofundată tema impozitării anumitor activități financiare,** în special a celor cu caracter pur speculativ. În prezent, a fost adoptat un aviz pe această temă.

1.21 **CESE recomandă să se pună la punct sisteme integrate de gestionare a crizei, care să prevadă criterii eficiente de alertă timpurie, de prevenire și de ieșire din criză.** Trebuie instituite mecanisme demne de încredere, care să presupună responsabilitatea reciprocă a autorităților din statele membre, mai ales în ceea ce privește marile grupuri europene: în Europa Centrală și de Est, de exemplu, piețele financiare sunt deținute aproape în exclusivitate de societăți de asigurare și de bănci din Europa de Vest.

2. Introducere

2.1 *„La rădăcina crizei se află mizeria morală.*

Punctul de plecare al crizei economice? Eu nu cred în cauze spontane. Ceea ce îndeobște numim «criză economică» este de fapt o altă denumire a mizeriei etice.

Cauza este mizeria morală, criza nefiind decât urmarea acesteia. La noi în țară, sunt mulți cei care cred că banii sunt salvarea de

la declinul economic. Mi-e teamă de consecințele acestei erori. În situația de față, nu avem nevoie de lovituri de teatru sau de manevre ingenioase.

Trebuie doar să adoptăm o atitudine morală față de ceilalți, față de muncă și de proprietatea publică.

Gata cu sprijinirea falimentelor, cu datoriile, gata cu valorile aruncate pe apa sâmbetei, gata cu exploatarea lucrătorilor; ar fi fost mai bine să recurgem la alte soluții, pentru a scăpa de sărăcia din perioada de după război și pentru a munci și economisi mai eficient, mai cu plăcere și mai cinstit, nu să ne dedăm leneviei și risipei. Ai dreptate, trebuie să depășim criza de încredere, dar nu prin mijloace tehnice, financiare sau de credit vom ieși la liman. Încrederea este o chestiune personală și nu o vom redobândi decât printr-un comportament moral și prin puterea exemplului personal”. Tomáš Baťa, 1932.

2.2 *Nu s-a schimbat nimic de atunci.*

2.2.1 Citatul, apariție singulară într-un aviz al Comitetului, este o introducere mult mai potrivită decât o analiză doctă și recurentă a crizei, a erorilor politice comise de autoritățile de control, de societățile de rating, de mediul financiar și, în sfârșit, de investitori și acționari. Au curs valuri de cerneală: nu trebuie spus decât că măsurile adoptate, aflate în curs de examinare sau care urmează a fi luate în domeniul supravegherii macro- și microprudențiale sunt, în esență, valabile și întemeiate, dar lipsește încă acea legătură organică, structurală, dintre supravegherea pieței (bănci, asigurări, piețe financiare) și controlul sistemelor de plată, acestea din urmă putând da semnale prețioase – dacă sunt interpretate corespunzător – cu privire la situațiile de criză individuale sau la amenințările sistemice. Este momentul ca autoritățile să ia în considerare posibilitatea de a se dota cu acest sistem de controale încrucișate.

2.2.2 Societatea civilă nu mai are intenția de a lăsa, ca în trecut, dezbaterile privind viitorul sistemului financiar pe seama specialiștilor, a tehnicienilor și a responsabililor politici; dimpotrivă, dat fiind că urmările opțiunilor făcute se repercutază inexorabil asupra lucrătorilor, a întreprinderilor și cetățenilor, intenționează să participe activ la construirea unui sistem financiar sustenabil. Banii publici care au servit, mai întâi, la salvarea băncilor celor mai afectate, apoi, ca gură de aer indispensabilă unei economii sugrumate de criza de lichidități fără precedent, au contribuit la creșterea deficitelor și datoriei publice, fiind astfel necesare măsuri corective suplimentare ce vor genera alte poveri și taxe, de care cetățenii nu aveau, cu siguranță, nevoie.

2.2.3 Sistemul financiar de după criză nu va mai trebui și nu va mai putea fi cel format de-a lungul ultimilor 20 de ani. El va trebui să renunțe la ritmul vertiginos de creștere, rezultat al unei politici pe termen scurt.

2.2.4 Într-adevăr, un nivel foarte înalt de rentabilitate a determinat întreprinderile mai motivate să inițieze o etapă a concentrărilor care, în urmă cu câțiva ani, ar fi fost de neconceput.

2.2.5 Aceste fuziuni au fost facilitate de liberalizare, de privatizarea din multe țări, dar, mai ales, de impulsul dat de directivele privind piața unică, acestea eliminând nu doar granițele teritoriale, ci și pe cele care delimitau diversele categorii specializate: bănci comerciale, bănci de investiții, societăți financiare, firme de brokeraj, depozitari de titluri, gestionari de sisteme de plată, societăți de asigurare etc.

2.2.6 Conglomeratele financiare formate se definesc printr-o eterogenitate accentuată, prin articulații complexe, prin acționariat încrucișat și acțiuni nominative de control, *golden shares* (în special în cazul fostelor bănci publice), ceea ce face ca supravegherea globală a structurilor să fie deosebit de dificilă, dacă nu chiar imposibilă. Abia acum, după furtuna care s-a abătut asupra piețelor, ne dăm seama de necesitatea instituirii unor forme transnaționale de supraveghere. Procesele decizionale înaintază însă prea lent. Puternice organizații financiare caută să limiteze acțiunea de reglementare a autorităților, reușind să convingă unele guverne europene să le susțină punctul de vedere. Raportul de Larosière, directivele conexe, revizuirea Acordului Basel II și modificarea Standardelor Internaționale de Contabilitate (IASB) avansează cu greu și multe promisiuni de schimbare par a se pierde pe parcurs.

2.3 Rentabilitatea

2.3.1 Rentabilitatea și creșterea

2.3.1.1 O rată înaltă a rentabilității a fost considerată dintotdeauna drept un indice de sănătate a unei întreprinderi. Totodată, ea este un element care îi susține creșterea în dimensiune, prin reinvestirea profiturilor. Prin reinvestirea tuturor profiturilor, o întreprindere a cărei rentabilitate a capitalului propriu (ROE) este de 10 % poate crește cu 10 % pe an, dacă raportul dintre datorii și mijloacele proprii rămâne constant: o creștere mai rapidă presupune o povară sporită a datoriei sau recursul la capital propriu suplimentar.

2.3.1.2 De aici rezultă că întreprinderile cele mai profitabile au mai multe posibilități de creștere și dezvoltare.

2.3.2 Rentabilitate și risc

2.3.2.1 Adeseori, pentru a avea o rentabilitate sporită, trebuie acceptate riscuri mai mari: în această privință, se estimează că rentabilitatea ajustată la risc este cea care contează. Doar creșterea rentabilității ajustate la risc reprezintă o reală creare de valoare (pentru acționari, bineînțeles, nu neapărat și pentru celelalte părți implicate).

2.3.2.2 Cine hotărăște care este nivelul corect al rentabilității ajustate la risc? Piața financiară, de bună seamă.

2.3.2.3 Ce am învățat de la criză în această privință? Că, deși capacitatea de interpretare și estimare a numeroase riscuri s-a îmbunătățit, piața nu este totdeauna în măsură să le cuantifice corect.

2.3.2.4 Prin urmare, anumite modele de rentabilitate și de dezvoltare, fie ale întreprinderilor, fie ale unor întregi economii, păreau de succes doar pentru că, pur și simplu, riscurile nu erau estimate corect.

2.3.2.5 Cea mai importantă lecție pe care trebuie s-o învățăm de pe urma crizei este că nu vom fi niciodată capabili să estimăm corect toate riscurile.

2.3.3 Motoarele rentabilității

2.3.3.1 Cele două motoare principale ale rentabilității, nu doar pentru întreprinderile financiare, sunt:

— sporirea eficienței, posibilă datorită economiilor de scară (creștere în dimensiune) și economiilor de gamă (creșterea ofertei în ceea ce privește gama de produse și servicii);

— inovarea: oferta de produse și servicii noi, în cazul cărora marjele de profit sunt mai mari, datorită unei concurențe mai reduse.

2.3.3.2 Din aceste motive, „ce este mare este și frumos” și „inovarea financiară este pozitivă” au fost, vreme îndelungată, sloganurile multor actori de pe piața financiară. Fapt este că au fost subestimate riscurile legate de acești factori. Să le amintim:

2.3.3.3 Dimensiune – economii de scară: riscul principal este riscul sistemic, de tipul *too big to fail* (prea mare ca să dea faliment).

2.3.3.4 Amploarea ofertei – economii de gamă: riscul principal este tot de natură sistemică, dar ar putea fi rezumat prin formula *too interconnected to fail* (prea interconectat ca să dea faliment).

2.3.3.5 Inovare financiară: inovarea financiară presupune introducerea unor produse/servicii noi, pentru gestionarea noilor riscuri sau pentru a gestiona riscuri cunoscute într-un mod nou. Dacă ar fi fost vorba de activități simple, ar fi fost deja duse la bun sfârșit. Estimarea riscurilor conexe este deseori destul de aproximativă.

2.4 La originea crizei financiare se află riscurile care nu au fost estimate corespunzător. Inovarea însă este esențială pentru a se atinge un nivel înalt de rentabilitate, prea înalt, dacă se iau în considerare ratele de creștere ale economiilor dezvoltate. Trebuie să urmărim mai degrabă cauza problemei decât urmările ei: trebuie să acceptăm rate de creștere mai scăzute decât cele cu valori exprimate prin două cifre, la care considerăm că este nu numai legitim, ci chiar necesar să aspirăm. Aceasta fiindcă, prin definiție, este foarte probabil ca o rentabilitate foarte ridicată, într-o economie care nu mai poate crește ca acum 50 de ani, să presupună riscuri care nu pot fi trecute cu vederea. Dacă nu vom afirma că, într-o economie dezvoltată, nu are sens și este nesănătos să aspirăm la o rentabilitate cu două cifre a investițiilor noastre, vom cultiva în continuare sămânța răului care ne-a adus pe buza prăpastiei.

2.5 Activitatea băncilor și a intermediarilor financiari

Sistemul financiar acționează ca un intermediar pentru activitățile monetare și financiare și riscuri. Intermedierea riscurilor se realizează mai ales prin contractele derivate, în mare parte contracte extrabursiere (OTC). Politica monetară poate influența direct intermedierea monetară și financiară, dar este neputincioasă în ceea ce privește contractele derivate. Într-adevăr, derivatele recurg în foarte mică măsură la lichidități.

2.6 Riscurile derivatelor sau riscurile gestionării riscurilor.

Derivatele au fost principalul instrument de inovare financiară. Piața instrumentelor derivate extrabursiere (OTC market) a fost arena mecanismului de finanțare cu partajarea riscurilor (*risk sharing*), prin care riscurile asumate inițial de un singur actor erau transferate și divizate în nenumărate tranzacții. Teoretic, ar trebui să se ajungă astfel la o fragmentare și deci la neutralizarea caracteristicilor destabilizatoare inițiale ale riscurilor. S-a trecut însă cu vederea faptul că aceste tranzacții presupun nenumărate interconexiuni, care introduc un risc de contrapartidă greu de controlat, determinând de fapt pierderea percepției riscului global și un fenomen de tipul *too interconnected to fail*.

2.7 O foaie de parcurs pentru un sistem financiar mai stabil

Este greșit să afirmăm că, deoarece a contribuit la crearea premiselor crizei, inovarea financiară trebuie percepută ca având conotații negative. Nu se poate spune că toate cele întâmplate sunt, pur și simplu, un incident de parcurs, ci, dimpotrivă, că ele fac dovada faptului că, în această formă, sistemul nu mai este de acceptat.

O structură integrată de control al riscurilor trebuie să acționeze în trei direcții: instrumente, piețe și instituții.

2.7.1 Instrumentele

Nu ar trebui interzisă crearea de noi instrumente, ci, mai degrabă, aplicat un fel de mecanism de înregistrare care să

stabilească cui pot fi ele oferite. Instrumentele neînregistrate pot fi folosite doar de operatori calificați. Ar trebui aplicat principiul valabil pentru medicamente: unele pot fi vândute aproape necondiționat, altele cu rețetă iar altele numai în cadrul anumitor structuri.

2.7.2 Instituțiile

Supravegherea microprudențială tradițională, care ar trebui să controleze stabilitatea individuală a unui intermediar, nu este suficientă. Pentru a construi un cadru macroprudențial, trebuie să se țină cont de următoarele două externalități importante:

- interconectarea – instituțiile financiare au expuneri comune, care amplifică consecințele negative ale riscurilor. Aici ne confruntăm din nou cu cele două probleme: *too big to fail* și *too interconnected to fail*;
- caracterul prociclic – sistemul financiar ar trebui să gestioneze riscurile sistemului real. În realitate, deseori se întâmplă ca dinamica unuia să le susțină pe ale celuilalt, astfel încât, în loc să fie atenuate, fazele de expansiune și cele de contracție sunt exacerbate.

2.7.2.1 Prin intermediul sistemului bancar paralel, s-a urmărit nu doar, pe bună dreptate, o flexibilitate sporită, ci și eludarea normelor prudențiale. Actorii reglementați, băncile, de pildă, s-au folosit de el pentru așa-numitul *arbitraj de reglementare*, cu alte cuvinte pentru a spori efectul de pârghie financiară, în ciuda cerințelor operaționale ale legii. Acest sistem trebuie adus în perimetrul legislativ. Nu ar trebui ca băncile să se poată folosi de acest sistem pentru a se eschiva de la cerințele de capital pe care trebuie să le îndeplinească.

2.7.3 Piețele

Criza a demonstrat fără echivoc că piețele financiare nu au capacitatea autonomă de a se autocorecta pentru a ajunge la noi condiții de echilibru, în orice situație. Prin urmare, există posibilitatea unei treceri destul de rapide de la tranzacții din belșug la lipsa de lichidități.

2.7.3.1 Atunci când au loc tranzacții bilaterale, ca pe piața instrumentelor derivate extrabursiere, falimentul unei instituții poate să contamineze rapid mulți parteneri, riscul fiind, în consecință, sistemic. Pentru a reduce riscurile sistemice de pe piețe, în locul schimburilor bilaterale ar fi nevoie de schimburi cu partenerul central: în plus, ar trebui ca tranzacțiile să aibă loc pe o singură platformă sau pe un ansamblu bine determinat de platforme, ceea ce ar asigura o mai mare transparență a piețelor. Este probabil ca aceste condiții să implice o standardizare sporită a contractelor schimbate: acesta nu este un efect colateral nedorit, ci o consecință pozitivă, care va îmbunătăți transparența piețelor.

3. Guvernanța

3.1 Dacă piețele sunt greu de controlat, și mai greu de controlat este guvernanța: dacă, aparent, controlul revine celui care deține majoritatea, efectivă sau stabilită în urma unui acord, în realitate legislațiile diferite, unele dintre ele mai permissive, permit crearea unor entități financiare a căror origine nu este clară. Pe lângă problema de ordin general a transparenței, intră în discuție și aspectul complex al pătrunderii în mediul financiar a unor puteri oculte sau care țin de criminalitatea financiară. Este vorba aici despre fondurile suverane sau aflate sub control public, despre spălare de bani, evaziune fiscală, paradisuri fiscale, cu alte cuvinte, despre prezența – nu neapărat majoritară – a unor interese „neclare”. Problema nu este doar a marilor grupuri: ea se extinde, poate chiar în mai mare măsură, la multitudinea de întreprinderi financiare și de fonduri de investiții care nu sunt neapărat de mari dimensiuni. Dispozițiile directivei instituie norme de admitere a persoanelor în organele de conducere și a acțiunilor în tranzacțiile la bursă, fără a face vreo referire la natura și originea capitalurilor, acceptându-se, implicit, recunoașterea acestora drept licite. Nu este vorba aici despre introducerea unor norme noi, ci de stabilirea unor legături operaționale între autoritățile de anchetă și cele de supraveghere.

3.2 În cazul grupurilor mari, călcăiul lui Ahile este deseori chiar o guvernanță slabă, construită de și pentru managerii deveniți adevărați stăpâni ai întreprinderii. Provocată de integrarea progresivă între actorii pieței, diluarea capitalului a slăbit treptat acționarii de referință, aceștia neputându-se împotrivi uneori unei oferte publice de cumpărare ostile. La nivel internațional, grupuri mari au fost mai întâi cumpărate și apoi spoliaste de concurenți, cu consecințe grave asupra economiei reale și a lucrătorilor.

3.3 „... într-un viitor relativ apropiat, societatea va fi organizată într-un sistem absolut diferit al instituțiilor fundamentale, economice, sociale și politice, chiar și principalele credințe sociale sau ideologii fiind cu totul altele. În noua structură socială, un grup diferit (sau o clasă) – managerii – va reprezenta clasa dominantă sau conducătoare”. (James Burnham, *The Managerial Revolution: What is Happening in the World*, New York: John Day Co., 1941).

3.4 Puterea politică, mai degrabă subordonată marilor manageri bancari, a sprijinit această transformare. Nici măcar cu ocazia achizițiilor recente de bănci, forțate, făcute de unele state, ea nu a fost capabilă să facă puțină ordine în relațiile dintre manager și acționari. Înfrângerea categorică suferită de președintele Obama în fața conducătorilor AIG, care au încasat 165 de milioane de dolari, luați direct din cele 170 de miliarde puse la dispoziție de Trezoreria SUA, dă măsura puterii fără de măsură, în cazul acesta nerușinată și arogantă, a managerilor. În Statele Unite, marile bănci s-au pus pe picioare mulțumită celor 787 de miliarde plătite ca stimulent de contri-

buabili. După care și-au copleșit managerii cu prime (49,5 miliarde doar la Goldman Sachs, JPMorganChase și Morgan Stanley). Iar acum, tot datorită primelor magice, băncile fac economii, chiar și la impozite: dat fiind că aceste plăți sunt deductibile, întregul sistem (calculează Robert Willens LLC) va economisi cca 80 de miliarde. În Europa cifrele sunt mai modeste, dar Banca Regală a Scoției (RboS) a distribuit 1,3 miliarde de lire sterline. Nu s-a schimbat nimic!

3.5 Trebuie regândite cu seriozitate mecanismele de guvernanță, prin redistribuirea puterii în cadrul întreprinderii, între acționari și manageri, pentru ca fiecare să-și ocupe locul care i se cuvine.

3.6 Participarea părților implicate la guvernanță și o democrație economică mai avansată pot contribui la reechilibrarea puterii și la reorientarea strategiilor întreprinderilor, de pe termen foarte scurt pe termen lung, ceea ce, evident, ar reprezenta un avantaj pentru întreaga economie.

3.7 Profituri de durată și stabile, o gestionare avizată a riscurilor și o politică prudentială de investiții ar trebui să fie caracteristicile noilor orientări ale sistemului financiar, după etapa necugetată a ratelor de creștere cu două cifre.

4. Creditul: factor de dezvoltare și funcție socială

4.1 Rolul sistemului financiar, de orientare a resurselor către activități de producție, este de neîndoielnic și are implicații sociale evidente și pozitive. Munca din întreprinderi și bogăția generată de acestea și datorită sprijinului primit de la bănci permit redistribuirea bunăstării și serviciilor către colectivități. Partajarea riscurilor de către societățile de asigurări induce stabilitate și liniște în activitatea economică.

4.2 Funcția socială nu trebuie însă confundată cu o evaluare „socială” a riscului. Banca este o întreprindere ca oricare alta și trebuie să răspundă de fondurile care îi sunt încredințate. Dacă finanțează o întreprindere care se îndreaptă către faliment, banca este pasibilă de urmărirea penală iar în cazul unei persoane private va fi acuzată de a o fi îndemnat la îndatorare excesivă.

4.3 Singurul criteriu valabil de acordare a creditelor este cel al unei evaluări severe, obiective și responsabile a riscului, alături de o apreciere a scopurilor sociale ale fondurilor puse la dispoziție: este o diferență de alegere între cel care solicită fonduri pentru creșterea producției sau pentru a evita concedierile și cel care ar dori să-și transfere activitatea în străinătate. Acestea sunt criterii universale, valabile pentru toate băncile, mari și mici, fie că este vorba despre societăți pe acțiuni sau de bănci cooperatiste ori de case de economii; la fel, pentru cele cu funcții declarate „sociale”, ca acordarea de microcredite, credite etice sau credite responsabile din punct de vedere social.

5. Către un sistem financiar post-criză

5.1 Cu cca 80 de ani în urmă, Tomáš Bat'a arăta calea de urmat: o reîntoarcere hotărâtă la etica profesională; redescoperirea unor valori și principii care, cu timpul, și-au pierdut din influență; acceptarea de către investitori a unor rate de profit mai reduse dar mai stabile, ca rezultat al unei politici pe termen lung; separarea activităților cu caracter pur speculativ, care trebuie despărțite de restul activităților financiare și mai bine reglementate.

5.2 Un sistem financiar transparent, care să ofere suficiente informații, astfel încât riscul pe care îl presupun operațiunile propuse să fie clar: fie că este vorba de cardurile de credit de tip *revolving* (de curând, unor mari societăți emitente li s-a interzis să-și vândă în continuare produsele lor financiare care încălcă legile împotriva cămătăriei și a spălării banilor!), fie de produse financiare simple sau complexe.

5.3 Un sistem financiar responsabil din punct de vedere social. Goana după profituri rapide a determinat multe instituții financiare să pună accentul pe cantitate și pe volumul vânzărilor, în detrimentul calității serviciilor furnizate clientului. Mulți depunători s-au lăsat influențați de propunerile de cumpărare a unor produse financiare care s-au dovedit a nu corespunde câtuși de puțin nevoilor lor. În astfel de cazuri, a fost vorba mai degrabă de vânzări contrare bunei consilieri, bunului simț și standardelor profesionale de bază, decât de vânzări efectuate în urma unei consilieri corespunzătoare. Pentru obținerea unor rezultate mai bune, aceste vânzări au fost impulsionate prin presiuni comerciale cotidiene susținute, constând în premii și bonusuri, dar și prin presiuni similare unei hărțuiri morale, tot mai puternice, exercitate asupra celor care nu reușeau să atingă rezultatele cerute. Principiul stabilit prin lege cu privire la fraudă comercială și la viciile ascunse ar trebui să fie valabil și pentru sistemul financiar.

5.4 Un sistem financiar responsabil din punct de vedere etic. Asociațiile din acest sector ar trebui să adopte inițiative de prevenire a fenomenelor anormale și să-și asume răspunderea de a aplica sancțiuni exemplare acelor întreprinderi care au fost găsite vinovate de rea-credință, care au comis fraude și ale căror comportamente sunt susceptibile de urmărire penală; până în prezent, asemenea luări de poziție au lipsit.

5.5 Un sistem financiar mai bine reglementat și controlat. Actorii din sistemul financiar sunt din ce în ce mai numeroși, în vreme ce scade capacitatea autorităților de supraveghere de a urmări îndeaproape evoluțiile pieței și capacitatea organismelor legislative de a face ordine pe piață și de a îndepărta de aceasta operatorii necorespunzători sau chiar organizațiile criminale. Se impune un efort de raționalizare, curățenie și ordine. Sectorul financiar, care trebuie să se conformeze unor modele de gestionare mai avansate, se distinge prin aceasta de celelalte sectoare. El vehiculează un capital specific, care constă în încrederea depunătorilor și a clienților, fără de care nu-și poate desfășura activitatea. Era suficientă adăugarea simbolului AAA într-un titlu pentru a-i insufla depunătorului încredere absolută. Realitatea a demonstrat că mecanismele puse la punct nu au fost nici pe departe sigure.

5.6 Un sistem financiar novator. Cercetarea cu privire la noi instrumente financiare, mai adaptate exigențelor pieței, trebuie să fie în continuare motorul economiei. Reducerea efectului de pârghie financiară, înmulțirea posibilităților de protecție împotriva riscurilor și satisfacția dată de un profit corect reprezintă calea de urmat: aceasta este întoarcerea în viitor. Doi pași înapoi pentru spiritul aventurier pot însemna trei pași înainte pentru viitorul dezvoltării durabile.

Bruxelles, 16 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Creativitatea și spiritul întreprinzător: instrumente pentru ieșirea din criză” (aviz din proprie inițiativă)

(2011/C 48/09)

Raportor: **dna SHARMA**

La 18 februarie 2010, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

„Creativitatea și spiritul întreprinzător: instrumente pentru ieșirea din criză” (aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 1 septembrie 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 15 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 109 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 6 abțineri.

1. Cuvânt înainte – „Pasarela”

Pentru a ieși din criza financiară și pentru a înfrunta șomajul, sărăcia, inegalitatea, globalizarea și schimbările climatice, este necesar ca Europa să încurajeze un spirit deschis în rândul cetățenilor săi.

1.1 Prezentul aviz consideră valoarea adăugată a **creativității și a spiritului întreprinzător** ca un instrument de ieșire din criză, cu accent pe investițiile în capitalul uman, prin îmbunătățirea și promovarea unei **atitudini pozitive**.

1.2 În Europa, se consideră adeseori că spiritul întreprinzător este echivalent cu înființarea de întreprinderi, cu IMM-urile, cu sectorul lucrativ și cu cel al întreprinderilor sociale. **Spiritul întreprinzător reprezintă „capacitatea unei persoane de a trece de la idei la fapte”** și, prin urmare, valoarea acestuia pentru societate nu poate fi subestimată sau neglijată, mai ales pe timp de criză. Acesta include:

- creativitatea, inovarea și asumarea de riscuri;
- capacitatea de a planifica și de a gestiona proiecte, pentru a îndeplini anumite obiective;
- sprijinul în viața cotidiană, acasă și în societate;
- conștientizarea de către angajați a contextului în care se înscrie munca pe care o desfășoară;
- capacitatea de a profita de ocazii;
- o bază a unor competențe și cunoștințe mai specifice, necesare pentru demararea unei activități sociale sau comerciale ⁽¹⁾.

2. Concluzii și recomandări

2.1 Prezentul aviz urmărește să identifice modalități de a valorifica potențialul cetățeanului european și de a-l pune la lucru. Abordarea adoptată este cuprinzătoare, în vederea creării de oportunități pentru un număr mai mare de persoane, indiferent de vârstă, sex, rasă, aptitudini sau statut social. Acestea fiind spuse, pentru a se aborda inegalitățile din cadrul societății, trebuie ca programele specifice de promovare a creativității și a spiritului întreprinzător la nivel regional, național și european să acorde atenție grupurilor defavorizate.

2.2 Avizul abordează următoarele chestiuni:

- cum poate fi păstrată diversitatea Europei, transformând-o, în același timp, într-o identitate comună;
- cum poate Europa să joace rolul de FACILITATOR și să crească capacitatea de acțiune a cetățenilor săi;
- cum se poate ajunge la o Europă a mândriei, ambiției și valorilor, ai cărei cetățeni sunt ambasadori și își sărbătoresc realizările.

2.3 În urma crizei financiare, CESE recunoaște nevoia de a se stimula crearea de locuri de muncă și de a se construi economii sănătoase și durabile în statele membre. Pentru a fi competitivă la scară internațională, mâna de lucru de bună calitate necesită un spirit întreprinzător pe măsură, precum și investiții în sectoarele public și privat. Spiritul întreprinzător este un instrument prin care se poate face față acestei provocări, se pot oferi speranțe realiste de succes tuturor categoriilor societății, iar Europa poate fi ajutată să dobândească o identitate mai dinamică.

⁽¹⁾ COM(2005) 548. Anexă, punctul 7.

2.4 Strategia Europa 2020 conține forțe motrice tematice și orientate, legate de următoarele priorități:

- crearea de valori prin întemeierea creșterii economice pe cunoaștere;
- facilitarea emancipării cetățenilor, până la obținerea unor societăți incluzive; dobândirea de noi competențe, încurajarea creativității și a inovării, dezvoltarea spiritului întreprinzător și o trecere lină de la o slujbă la alta vor fi esențiale într-o lume în care se vor oferi mai multe locuri de muncă în schimbul unei mai mari adaptabilități;

— crearea unei economii competitive, conectate și ecologice.

2.5 Criza permite apariția unor noi modele de dezvoltare, creștere și guvernare. Pentru schimbare sunt absolut necesare condiții-cadru îmbunătățite și coerente, iar acest lucru oferă societății civile posibilitatea de a contribui prin instrumente practice și concrete la ieșirea din criză.

2.6 Capitalul uman al Europei ar putea fi valorificat rapid prin crearea unui mediu care să FACILITEZE acest lucru, dacă SE APLICĂ următoarele recomandări simple și realizabile:

10 elemente fundamentale pentru a progresa pe drumul schimbării

1. VIZIUNEA – o viziune europeană unică;
2. EDUCAȚIA – promovarea ambiției;
3. MOBILITATEA – crearea de posibilități de învățare organizată;
4. CONȘTIENTIZAREA RISCULUI – educarea europenilor astfel încât să nu mai evite asumarea de riscuri;
5. IMPULSIONAREA – încurajarea spiritului întreprinzător;
6. CAPACITATEA DE A JUSTIFICA proiectele europene;
7. COMUNITATEA – promovarea cetățeniei active;
8. PUNEREA ÎN APLICARE a politicii pentru întreprinzători și IMM-uri;
9. CONSULTAREA – o platformă pentru dezbateri destinată părților interesate;
10. PROMOVAREA unei noi culturi în mass-media și prin intermediul ambasadurilor.

2.7 Aceste recomandări nu trebuie să rămână în sarcina unei singure părți interesate, ci trebuie să fie responsabilitatea tuturor. Într-o lume complexă și aflată în schimbare rapidă, pentru a nu fi excluși, cetățenii au nevoie de noi capacități și competențe. Dialogul social poate influența schimbarea cu scopul de a îndeplini obiectivele Strategiei Europa 2020 și a dezvolta un spirit întreprinzător durabil. Trebuie creată în Europa o „tradiție” care să permită cultivarea spiritului întreprinzător în rândul cetățenilor și în cadrul organizațiilor.

2.8 Valoarea europeană a investiției în spiritul întreprinzător:

dacă eu îți dau 1€ și tu îmi dai 1€, avem fiecare câte 1€;

dacă eu îți dau o idee și tu îmi dai una, avem două idei.

Spiritul întreprinzător în Europa = 500 de milioane de persoane + 500 de milioane de idei + 500 de milioane de acțiuni;

Câte dintre aceste idei ne-ar putea scoate din criză?

3. Europa astăzi

3.1 În 2008, Europa a fost implicată în criza financiară care, deși a debutat în SUA, a avut consecințe grave asupra dimensiunilor economice și sociale ale societății noastre. Motivele crizei sunt bine cunoscute, iar Europa a fost una dintre regiunile cele mai afectate pe termen mediu și lung.

3.2 În 2010, UE numără peste 20 de milioane de șomeri. Tinerii, femeile, lucrătorii vârstnici, migranții și alte grupuri vulnerabile formează marea parte a acestui capital uman rămas neutilizat. Nici sectorul public, care se confruntă cu problema unor deficite enorme, nici marile societăți comerciale, care se confruntă cu provocările globalizării, nu vor fi capabile să genereze locuri de muncă pentru aceștia într-un interval de timp scurt. Mitul reîntoarcerii rapide la o creștere economică puternică în cadrul UE nu este realist, cu excepția cazului în care se produce o schimbare a condițiilor structurale, întrucât șomajul este o problemă de natură preponderent structurală și nu ține de ciclurile economice.

3.3 UE trebuie să se concentreze asupra economiei, a activităților antreprenoriale durabile, a ocupării forței de muncă și a politicii sociale, însă ritmul globalizării nu se va încetini pentru a-i permite UE să-și recupereze întârzierile, în ciuda capacității Europei de a contribui la dezvoltarea altora. Dimensiunea europeană reprezintă o sursă de oportunități de schimb de experiență și un instrument care permite crearea unei identități europene mai ample, înăuntrul și în afara Europei.

3.4 Astăzi, Europa reprezintă un grup de 27 de state membre talentate, unite și productive, cu țări vecine care doresc cu ardoare să adere la Uniune. Europa are multe puncte forte – pacea, stabilitatea, diversitatea, sistemele de reglementare, buna guvernare și solidaritatea. Europa are un respect profund față de valorile sociale și de teritoriile sale. Din punct de vedere economic, Europa deține o piață de 500 de milioane de persoane, iar întreprinderile de pe teritoriul său au un bun potențial de creștere.

3.5 Acum este momentul ca Europa să maximizeze atuurile noastre colective.

4. Spiritul întreprinzător – un atu european și un mecanism de ieșire din criză

4.1 Spiritul întreprinzător înseamnă generarea de bunăstare, ceea ce va scoate Europa din criză. Tratatul de la Lisabona recunoaște spiritul întreprinzător și diversitatea actorilor economici, iar acum este nevoie să se găsească noi modalități de desfășurare a unor activități antreprenoriale durabile, ca motor principal al creșterii, și de a menține Europa competitivă.

4.2 Acest lucru înseamnă căutarea unor idei noi și generarea unui impuls care să creeze încredere, credibilitate și o creștere economică continuă în viitor. Întrucât spiritul întreprinzător, creativitatea și inovarea constituie instrumente esențiale pentru progresul societății, această bunăstare va susține investițiile în educație, locuri de muncă, competențe, productivitate, sănătate și condițiile sociale.

4.3 Există numeroase cercetări teoretice, practice, precum și experiențe economice concrete care au stabilit o legătură clară între spiritul întreprinzător și creșterea economică⁽²⁾. Asociațiile profesionale, confederațiile sindicale, agențiile internaționale de dezvoltare, Banca Mondială, OIM, OCDE și anumite ONG-uri sprijină promovarea spiritului întreprinzător ca instrument de bază pentru creștere, dezvoltare, combaterea sărăciei și incluziune socială. Multe dintre avizele emise de CESE recomandă promovarea valorii pe care o reprezintă spiritul întreprinzător în cadrul societății și multe state membre dispun de cele mai bune practici în acest domeniu.

4.4 Spiritul întreprinzător a fost identificat la nivel global ca fiind un vehicul pentru inovare, investiții și schimbări și, ca atare, are un rol hotărâtor în ieșirea din conjunctura economică actuală, cu gradul său sporit de nesiguranță. În acest context, recunoașterea aptitudinilor și competențelor

manifestate prin spirit întreprinzător reprezintă un mecanism de rezolvare a problemelor și de exploatare a ideilor noi.

4.5 În UE a existat dintotdeauna un echilibru între dezvoltarea economică și angajamentul ferm față de dimensiunea socială, și această situație trebuie să se perpetueze, prin includerea activităților antreprenoriale în viața de zi cu zi. Aceasta include și alte domenii decât cele economice:

— Incluziunea socială și combaterea sărăciei pot fi susținute prin intermediul spiritului întreprinzător, întrucât „societatea se află în centrul analizei și inovării”⁽³⁾, deoarece își modifică ideile, practicile și instituțiile.

— Protecția mediului se bazează pe energia din surse durabile și pe adaptarea la schimbările climatice, iar acest lucru va duce la noi moduri de lucru, la „ecologizarea” locurilor de muncă și la crearea unor locuri de muncă „ecologice” și a unor tehnologii nepoluante.

— Turismul, regenerarea și migrația, inclusiv revitalizarea regiunilor rurale și defavorizate, vor necesita soluții creative și activități antreprenoriale pentru crearea de locuri de muncă și schimbările în materie de infrastructură, în special în sectoare cum ar fi regenerarea urbană, agricultura, silvicultura, turismul insular⁽⁴⁾ și agroturismul.

— Educația se folosește de creativitate pentru a identifica „motoarele” relevante care declanșează o căutare a cunoștințelor, pentru a se asigura că persoanele se implică în procesul de învățare la toate vârstele și la toate nivelurile.

— Sectorul medical aplică noi metode de lucru și tehnologii, în vederea asigurării unui mediu optim pentru acordarea îngrijirilor medicale, pentru cercetare și pentru administrarea de medicamente și de tratamente.

— Tendințele demografice vor necesita adaptări pe plan social, soluții noi și creative pentru a face față problemelor care țin de infrastructură și de servicii, de muncă, de familie și de protecție socială.

— Sectorul ONG-urilor, inclusiv proiectele de sensibilizare și de formare, este eficient și aduce elemente inovatoare în multe sectoare, care necesită noi soluții în vederea depășirii provocărilor de natură socială.

⁽²⁾ Audretsch, D. B. și R. Thurik (2001), *Linking Entrepreneurship to Growth (Legătura dintre spiritul întreprinzător și creștere)*, OECD Science, Technology and Industry Working Papers, 2001/2, OECD Publishing. doi: 10.1787/736170038056.

⁽³⁾ Conferința EUCIS-LLL, Barcelona 2010.

⁽⁴⁾ Insula Bornholm, Danemarca

— Capacitățile din sectorul public vor necesita soluții de îmbunătățire a prestării aceluiași servicii cu un buget limitat.

4.6 Fiecare persoană este talentată, dotată cu creativitate și spirit întreprinzător, care se dezvoltă dacă mediul favorizează acest lucru. Accentul pus pe individ, luând în considerare diversitatea, este esențial, deoarece excluziunea și discriminarea formează o spirală negativă, descendentă, care accentuează inegalitatea de șanse: cu cât potențialul oamenilor este mai puțin valorificat, cu atât aceștia sunt mai puțin motivați să progreseze⁽⁵⁾. Acest lucru poate oferi, mai ales în Europa de azi, noi soluții la problema numărului mare de tineri necalificați și fără un loc de muncă. În plus, o abordare care ține seama de diversitate poate ajuta la crearea de oportunități pentru un număr mai mare de persoane, indiferent de vârstă, sex, rasă, aptitudini sau statut social.

4.7 O serie de factori colectivi au menirea de a crea un mediu favorizant pentru a reuși în toate situațiile în care ne pune viața, inclusiv în ieșirea din criză:

— o **VIZIUNE** clară, o misiune **FEZABILĂ** și obiective **REALIZABILE**;

— un **PROIECT** care să aibă o **FINALITATE** și o **IDENTITATE** comune;

— **CONCENTRARE** și **ATITUDINE POZITIVĂ**;

— **CONDUCĂTORI** care promovează individualitatea, precum și puternice **VALORI** comune.

5. 10 ELEMENTE FUNDAMENTALE – o listă de priorități care trebuie puse în practică, pentru a crea un mediu favorizant

Creșterea nu se generează în vid, ci necesită oameni cu idei asemănătoare, rețele și părți interesate. În cele din urmă, crearea unei tradiții în cadrul societății, la locul de muncă și acasă, va face posibilă adoptarea spiritului întreprinzător de către persoane și organizații, inclusiv crearea de locuri de muncă de către întreprinderile mici și sporirea numărului de angajați calificați. Va trebui ca părțile interesate – angajatorii, organizațiile sindicale, ONG-urile, sectorul public și factorii de decizie – să se unească pentru a determina o schimbare de

mentalitate și a face posibilă existența unei „culturi antreprenoriale” care să fie utilă TUTUROR, nu numai ca ajutor pentru ieșirea din criză, ci și pentru a depăși provocările pe termen lung cu care se confruntă omenirea.

5.1 Trebuie comunicată o **viziune unică și clară asupra Europei**⁽⁶⁾, împreună cu o strategie și cu obiective concrete. Acest lucru trebuie să includă puterea de conducere politică, împreună cu responsabilitatea și simțul realității. Trebuie revitalizat și finalizat proiectul pieței unice, care va aduce bunăstare economică pentru toți, mobilitate sporită, noi competențe, posibilități de afaceri și posibilitatea unei alegeri extinse. Spiritul întreprinzător trebuie să fie un element care să traverseze toate sectoarele politice.

5.2 **Educarea spiritului întreprinzător în Europa**, în cadrul programelor școlare și ca parte a învățării de-a lungul vieții, necesită totodată și asumarea unui angajament real de către conducători. Trebuie apreciate promovarea ambiției și importanța creativității și a spiritului întreprinzător; acestea nu trebuie confundate cu afacerile sau cu generarea unui profit. Creativitatea se dezvoltă prin învățare, în cadrul unor sisteme formale sau informale. Pentru a se asigura transmiterea mesajului potrivit, cadrele didactice trebuie să fie pe deplin implicate. Educatorii ar putea fi reticenți în fața unei definiții restrictive a spiritului întreprinzător, cum ar fi capacitatea de a înființa noi întreprinderi, însă ar putea aprecia o definiție mai largă, cum ar fi aceea de competență esențială în viață. Poate fi folosită o „scară a antreprenoriatului” pentru a dezvolta activități antreprenoriale, iar predarea poate aduce spiritul întreprinzător în clase⁽⁷⁾.

5.2.1 Educatorii ar trebui să adopte metode de predare mai inovatoare, pentru a-i învăța pe elevi despre tehnologiile actualizate, în pas cu globalizarea. Aceștia trebuie să-și asume rolul de „facilitatori”, ajutându-i pe elevi să devină mai independenți și să ia inițiativa în ceea ce privește învățarea. Formarea eficientă a cadrelor didactice, schimbul de bune practici și crearea unor rețele⁽⁸⁾, precum și a unor metodologii și instrumente, pot sprijini profesorul în adaptarea la orice stil de învățare al elevilor. Pentru a sprijini transferul de cunoștințe, ar putea fi luate în considerare parteneriatele cu angajatorii, cu organizațiile sindicale și cu ONG-urile.

⁽⁶⁾ Cetățenii trebuie să fie în măsură să își dea seama de lucrurile următoare:

- I. perspectiva Europei: Statele Unite ale Europei, care să promoveze respectul pentru orice cultură sau limbă și cu deschidere către lume;
- II. atutul Europei este crearea unei entități comune și pașnice, după secole de războaie civile și conflicte;
- III. UE reprezintă o entitate politică prosperă, care oferă un maximum de posibilități pentru realizarea visurilor individuale și colective;
- IV. a fi european înseamnă a împărtăși valori comune, în principal un bun amestec de valori individuale (cum ar fi performanța) și colective;
- V. avantajul de a fi cetățean european constă în utilizarea dimensiunii europene în ceea ce privește cultura, economia și știința, în vederea dezvoltării capacităților și calificărilor individului, pentru viitorul propriu și al altora.

⁽⁷⁾ JO C 309, 16.12.2006, p. 110.

⁽⁸⁾ Către o mai bună cooperare și coerență în educarea spiritului întreprinzător, CE, martie 2010.

⁽⁵⁾ Hillman, 1997.

5.3 Crearea unor posibilități de mobilitate organizată în scop educațional trebuie să devină o caracteristică firească a modului de a fi european. Accesul la învățare este un factor determinant major al coeziunii sociale, al participării politice și al exercitării cetățeniei ⁽⁹⁾. Împreună cu părțile interesate, CESE ar putea lansa și supune dezbaterii o inițiativă ambițioasă de program educațional al UE pentru secolul XXI, care ar putea fi prezentată ulterior factorilor de decizie la nivelul UE.

5.3.1 Triunghiul cunoașterii (educație, cercetare, inovare) joacă un rol esențial în promovarea creșterii economice și a locurilor de muncă pentru viitor. Erasmus, Leonardo, Socrates și alte programe trebuie să fie deschise tuturor și trebuie reduse obstacolele în calea accesului la acestea, precum și sarcinile administrative, iar participarea la mobilitate trebuie încurajată prin mijloace de stimulare adecvate. CESE recomandă introducerea unui pașaport UE pentru învățare (*Europass*), care să înregistreze toate activitățile de învățare pe care o persoană le-a desfășurat în Europa.

5.4 Educarea europenilor astfel încât să nu mai evite asumarea riscurilor și insuflându-le o atitudine pozitivă, precum și o cultură a riscului „evaluat”, ar trebui să reprezinte un impuls pentru dezvoltarea unei societăți productive. Avantajele aduse de creativitate și inovare pentru societate ar trebui promovate, depunându-se un efort conștient de îndepărtare față de cultura negativă a eșecului, prezentă în Europa zilelor noastre.

5.4.1 Trebuie examinate posibilitățile de creare a unor mecanisme inovatoare de acces la finanțare. Acestea ar putea include mecanisme de microcreditare (PROGRESS, FSE, JASMINE, JEREMIE și CIP) și microcredite destinate cooperativelor de credit și proiectelor comunitare ⁽¹⁰⁾. Aceste instrumente pot fi folosite pentru a-i sprijini nu numai pe întreprinzători, ci și pentru promovarea durabilității inițiativelor în favoarea comunităților și dezvoltării, în special a ONG-urilor.

5.4.2 Instrumentele existente de sprijinire a inovării trebuie adaptate, astfel încât să reflecte natura schimbătoare a acesteia (inovare deschisă către servicii și orientată către utilizator). Depășirea și reducerea complicațiilor, sporirea flexibilității programelor, facilitarea colaborării și un acces mai rapid la fonduri sunt mecanisme care pot grăbi transformarea cunoștințelor în produse comercializabile.

5.5 Încurajarea marilor societăți comerciale să genereze și să stimuleze spiritul întreprinzător. Trebuie folosite competențele și talentele tuturor lucrătorilor, întrucât forța de

muncă posedă multe aptitudini practice și intelectuale. Ar trebui încurajată identificarea acestor competențe și active necorporale, prin dezvoltarea unor noi instrumente în acest sens.

5.5.1 Trebuie mai bine promovate și încurajate posibilitățile în materie de inserție profesională și de ucenicie pentru studenți și pentru șomeri.

5.5.2 Crearea unui cadru pentru întreprinderi, destinat înființării de întreprinderi rezultate din sciziune (*spin-offs*), în care societatea mare sprijină și îndrumă societățile inovatoare, oferindu-le posibilități de a intra pe piață, ar putea fi folosită și pentru a introduce pe piață brevete înregistrate, încă neprezentate. În cadrul dezvoltării relațiilor și al promovării unui mediu de lucru cât mai bun, trebuie avute în vedere măsuri care să sprijine comitetele de dialog social și partenerii sociali în realizarea și participarea la evaluarea impactului strategiei UE pentru ocuparea forței de muncă și al Strategiei Europa 2020.

5.6 Pentru a justifica investițiile, trebuie efectuată o **evaluare a obiectivelor pe termen lung ale proiectelor europene**. Această evaluare ar trebui să includă examinarea durabilității proiectului, comercializarea rezultatelor de succes ale acestora și valorificarea rezultatelor acestora, în beneficiul întregii societăți.

5.6.1 Aceasta ar putea include **proiecte intergeneraționale și transsectoriale**, inclusiv clustere, pentru a propune aducerea laolaltă a experienței și a forțelor proaspete, în vederea efectuării unor schimburi de noi competențe, abilități, cunoștințe și rețele prin intermediul relațiilor de tipul învățător/discipol. Promovarea proiectelor economice durabile, cu mobilizarea întreprinzătorilor adepți ai ecologiei, conștienți de provocările pe care le ridică schimbările climatice și criza energiei și a combustibililor fosili, va favoriza protecția mediului.

5.7 Promovarea inițiativelor comunitare și a cetățeniei active, pentru a încuraja proiectele în beneficiul comunității și/sau inițiate de comunitate, care prezintă o perspectivă comunitară. Acest lucru ar trebui să țină seama de diversitate și de grupurile cele mai vulnerabile și ar putea fi realizat în paralel cu un sistem de certificare voluntar european al responsabilității sociale a întreprinderilor (RSI) și ar trebui să revizuiască opțiunile inițiativelor comunitare.

5.8 Este foarte important să existe un angajament sincer de punere în aplicare a unor politici care să promoveze un mediu favorizant pentru întreprinzătorii care doresc să înființeze societăți. 98 % dintre toate societățile comerciale din UE sunt IMM-uri, iar lunga tradiție a UE în ceea ce privește dezvoltarea IMM-urilor trebuie păstrată și îmbunătățită ⁽¹¹⁾:

⁽⁹⁾ BIG ISSUE, ACAF Spania.

⁽¹⁰⁾ www.european-microfinance.org, exemple de proiecte comunitare și de incluziune socială întemeiate pe spiritual întreprinzător.

⁽¹¹⁾ IMM-urile sunt deseori considerate drept cel mai mare grup de întreprinzători, iar recomandările de a le sprijini creșterea au fost bine justificate cu documente de către Confederația Europeană a Sindicatelor, Uniunea Europeană a Artizanatului și a Întreprinderilor Mici și Mijlocii și de către CESE în multe avize.

- În multe state membre este necesar să se asume un angajament serios de punere în aplicare a **Small Business Act for Europe (legea europeană pentru întreprinderile mici)** și a principiului „gândește mai întâi la scară mică” (principiul IMM-urilor), angajamentul actual al acestora nefiind suficient pe timp de criză. Trebuie luate în considerare un acces și o participare sporite ale IMM-urilor la proiectele și achizițiile publice europene, în contextul unor piețe deschise, care să susțină dezvoltarea întreprinzătorilor. Se poate sprijini crearea unor medii interactive cu ajutorul incubatoarelor, clusterelor, parcurilor științifice și tehnologice și al parteneriatelor cu mediul academic. Acest lucru ar putea implica crearea unui GHIȘEU UNIC al UE, ca sursă de informații pentru întreprinzătorii din toate sectoarele.
- Trebuie garantată o **plasă de siguranță în materie de securitate socială** pentru lucrătorii care desfășoară activități independente, care să țină seama de particularitățile gestionării afacerilor, mai ales sub aspectele maternității, îngrijirii copilului și închiderii unei societăți.
- **Adoptarea de către Consiliu a statutului societăților private europene pentru IMM-uri**, sprijinind astfel proiectul pieței unice și facilitând tranzacțiile transfrontaliere ale IMM-urilor. Acest proiect, care a fost inițial o inițiativă a CESE, creează o identitate europeană pentru noii întreprinzători;
- **Sensibilizarea opiniei publice și sporirea sprijinului pentru programul Erasmus pentru tinerii întreprinzători** ⁽¹²⁾. Pentru ca această inițiativă să aibă un impact real, trebuie găsite soluții pentru a atrage un număr mai mare de societăți care să primească tineri întreprinzători, și pentru a le recunoaște contribuțiile. Aceste soluții ar putea cuprinde un „premiu pentru întreprinzătorii europeni”, o marcă europeană pentru societățile-gazdă sau participarea la evenimente cu mare vizibilitate. Certificarea competențelor întreprinzătorilor se face mai rar, spre deosebire de certificarea calificărilor lucrătorilor, iar contribuția întreprinzătorilor nu este recunoscută în societate.

5.9 Recurgerea la experiență, prin înființarea unei platforme de discuții destinată părților interesate cu privire la perfecționarea spiritului european și a unei culturi a „inovării și creativității”. Promovarea cooperării între părțile interesate ar putea duce la formularea unor recomandări politice coordonate și transversale pe teme cum ar fi îmbunătățirea

relațiilor dintre mediul academic și industrie, inovarea în sectoarele comerciale și necomerciale, mobilitatea cercetătorilor, utilizarea fondurilor structurale, cele mai bune practici la nivel mondial și stabilirea unui cadru pentru abordarea chestiunilor urgente. Dialogul din cadrul societății civile în vederea facilitării promovării spiritului întreprinzător la nivel regional poate promova profilul întreprinzătorului european adaptat secolului XXI.

5.10 Promovarea noii culturi prin intermediul mass-media, cu ajutorul unei rețele de ambasadori și de modele de urmat. Trebuie promovată o cultură care să recunoască modul întreprinzător de a gândi și să susțină inițiativele destinate societăților nou înființate și celor în curs de dezvoltare, întreprinzătorilor sociali, inovării din sectorul public, creativității la locul de muncă, planificării succesiunii și participării angajaților. Noua cultură a spiritului întreprinzător în Europa necesită capacități de conducere și de convingere, materializate prin intermediul „purătorilor de cuvânt” sau al „ambasadorilor”.

6. Criza reprezintă un impuls pentru Europa, nu numai în ceea ce privește recunoașterea potențialului cetățenilor săi, ci și încurajarea spiritului și a gândirii întreprinzătoare a acestora.

6.1 Această criză nu va fi singura cu care se va confrunta Europa și, pentru a ne asigura de faptul că Europa este pregătită pentru provocările viitoare, trebuie creată o dinamică, cu ajutorul celor 10 elemente fundamentale ca instrument care să permită progresul, împreună cu:

- un plan de acțiune;
- un grup operativ european privind spiritul întreprinzător;
- o platformă de discuții destinată părților interesate;
- un summit european și un summit G20 pe tema spiritului întreprinzător;
- o acțiune pe tema „Inovarea în Europa” (Strategia Europa 2020).

6.1.1 În viitorul apropiat, CESE ar putea dezvolta aceste idei, împreună cu partenerii săi.

Bruxelles, 15 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

⁽¹²⁾ Programul Erasmus pentru tinerii întreprinzători al DG Întreprinderi din cadrul Comisiei Europene.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Răspunsul UE la redistribuirea puterii economice mondiale” (aviz din proprie inițiativă)

(2011/C 48/10)

Raportor: **dl Brian CALLANAN**

La 18 februarie 2010, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a decis să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

Răspunsul UE la redistribuirea puterii economice mondiale (aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 20 iulie 2010.

La cea de-a 465-a sesiune plenară, organizată la data de 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 15 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 135 de voturi pentru, 4 voturi împotriva și 3 abțineri.

1. Rezumat și concluzii

1.1 Statele membre ale Uniunii Europene suferă cea mai gravă criză înregistrată din perioada anilor 1930 și până în prezent, iar redresarea rămâne fragmentată, fragilă și vulnerabilă. În urma celei mai profunde crize de după cel de-al Doilea Război Mondial, echilibrul mondial s-a schimbat, iar Europa trebuie să își redefinească poziția și strategiile în noul context. Dat fiind că 85 % din comerțul UE se desfășoară pe propria sa piață, unele dintre răspunsurile la noile provocări vor fi găsite pe plan intern. Creșterea cererii interne este esențială pentru o Uniune durabilă, dacă aceasta dorește să facă față provocărilor globale. CESE a emis o serie de avize pe această temă. Prezentul aviz analizează dimensiunea externă a reacției UE la criza economică globală (noua poziționare a Europei pe piața globală), prezentând modificările în performanța economică a UE pe piața economică mondială și efectele internaționale ale recente ascensiuni a Chinei și a altor economii în plină dezvoltare; textul cuprinde întrebări care au ca obiectiv să îndemne la analizarea acestor chestiuni și la discuții despre implicațiile lor pentru relațiile politice și economice ale UE cu restul lumii; în cele din urmă, avizul oferă soluții și idei ale societății civile pentru o dezbateră politică ale cărei concluzii vor avea consecințe considerabile.

1.2 Europa se confruntă cu provocări fundamentale în cadrul răspunsului său la adevăratul seism din domeniul relațiilor economice, politice și comerciale, pe care această recesiune l-a agravat. Ținând seama de acest lucru, ea trebuie să se adapteze prin: stimularea creșterii economice, crearea mai multor locuri de muncă de mai bună calitate și ecologizarea și inovarea în economie, realizarea obiectivului de 75 % pentru rata de ocupare a forței de muncă (prevăzută în Strategia 2020), asigurându-se că acest obiectiv include și categoriile vulnerabile precum tinerii, femeile, persoanele de vârstă medie și persoanele cu dizabilități.

1.3 Până în prezent, proiectul european s-a concentrat în cea mai mare parte pe aspectele interne: construirea unei piețe unice, crearea de instituții, dezbateră problemelor financiare, negocierea continuă de tratate. Pentru a ieși din această recesiune și a se reorganiza cu succes în vederea abordării

provocărilor secolului XXI, în următorii zece ani, Europa trebuie să privească dincolo de granițe. În acest sens, UE trebuie să conștientizeze mai rapid și să reacționeze mai prompt la noile realități determinate în special de noile relații dintre S.U.A. și China și de influența grupurilor puternice de țări în curs de dezvoltare, precum grupul BRIC.

1.4 După cum subliniază Manuel Barroso, președintele Comisiei, dacă se va merge în această direcție, Europa are „resursele, inteligența, capacitatea de analiză, istoria, potențialul uman, intelectual și cultural” pentru a reuși.

1.5 În Programul său de lucru, Comisia se angajează: să reducă barierele din calea fluxurilor internaționale comerciale și de investiții, să încheie negocierile bilaterale în curs, să îmbunătățească punerea în aplicare a acordurilor existente, să demareze inițiative de deschidere a comerțului către domenii de creștere economică, cum ar fi tehnologiile avansate, serviciile și serviciile de mediu.

1.6 O tendință îngrijorătoare este faptul că nu există niciun sector de înaltă tehnologie în care Europa să fie lider la nivel mondial și nici nu există suficiente întreprinderi europene de prim plan în domeniu care să exploateze în mod adecvat tehnologiile generice esențiale ale viitorului (TGE).

1.7 CESE subliniază importanța problemelor situate în afara obiectivului imediat al acestui aviz, care vizează daunele provocate de protecționism și reacția la schimbările climatice, chestiuni precum: încurajarea societăților antreprenoriale având obiective de nivel mondial, aflate la început; sprijinirea inovării în domeniile consolidate; susținerea sectoarelor vitale din punct de vedere strategic pentru Europa; luarea în considerare a potențialului de export în domeniul serviciilor publice precum sănătatea și educația și încurajarea orașelor din UE să „se înfrățească” cu orașe din întreaga lume.

1.8 O consecință a recesiunii mondiale este atracția mărită pe care o prezintă politicile protecționiste. Directorul general al Organizației Mondiale a Comerțului, Pascal Lamy, a avertizat că țările trebuie să evite o astfel de tentație.

1.9 Pe plan extern, runda de negocieri de la Doha trebuie să ajungă la un rezultat mulțumitor, dar acest obiectiv se dovedește a fi unul dificil. Între timp, UE construiește un nou cadru pentru relațiile și acordurile bilaterale, atât cu țările în curs de dezvoltare cât și cu cele dezvoltate, care va influența din ce în ce mai mult politicile comerciale generale.

1.10 Alte obiective importante ale politicii UE cuprind: reciprocitatea acestor noi acorduri bilaterale ale UE, inclusiv, dacă este posibil, un echilibru în cea ce privește securitatea energetică, asigurarea flexibilității și adaptabilității reglementărilor la un context în schimbare, eliminarea barierelor netarifare, inclusiv a celor „transfrontaliere”, transparența în privința standardelor de muncă și de calitate, în conformitate cu normele OIM, acorduri de liber schimb (ALS) pentru bunurile și serviciile ecologice.

1.11 Acordurile ecologice multilaterale trebuie să se armonizeze cu acordurile comerciale internaționale, astfel încât să se potenteze reciproc, în loc să se anuleze.

1.12 Securitatea energetică se află în centrul provocării privind schimbările climatice cu care se confruntă UE. De exemplu, acest lucru este vizibil în eforturile comune în vederea: negocierii acordurilor de aprovizionare din exterior (așa cum se procedează deja în contextul acordurilor comerciale bilaterale); vânzării expertizei și tehnologiei pentru dezvoltarea infrastructurilor, precum „rețelele inteligente” sau noua generație de tehnologii producătoare de energie electrică, care folosesc materii prime altele decât combustibilii fosili; schimbului de noi tehnologii în curs de proiectare, pentru a îndeplini obiectivul actual al UE de atingere a unei producții de energie din surse alternative de 20 % din totalul energiei produse; căutării de oportunități pentru a exporta know-how în domeniul proiectării și dezvoltării de stimulente în vederea reducerii emisiilor de dioxid de carbon.

1.13 Pe măsură ce, la nivel mondial, există tot mai multă interdependență și interconexiune, modul de a gândi al responsabililor politici trebuie să se coreleze. Interacțiunea reciprocă dintre piața unică europeană și politica comercială a UE nu a avut niciodată un rol atât de important. De o importanță la fel de mare este asigurarea colaborării necesare în cadrul UE și între instituțiile sale și statele membre, pentru a sprijini elaborarea, negocierea și aplicarea eficientă a unei politici comerciale mai flexibile.

1.14 La nivel uman, trebuie combătute teama și nesiguranța generate de redistribuirea puterii economice. Societatea civilă organizată are ocazia și datoria de a sprijini oamenii, politicienii și economiile să facă față acestor transformări.

1.15 Noua Strategie 2020 a Comisiei reprezintă prima reacție a UE, în materie de politică strategică, la recesiune și la modificarea echilibrului puterilor economice mondiale. Succesul strategiei necesită un răspuns coordonat la nivel european, în care să fie implicați partenerii sociali și societatea civilă (așa cum afirmă președintele Barroso în comunicarea privind Strategia UE 2020). Ca răspuns la redistribuirea puterii economice mondiale, pentru a atinge un nivel înalt de coeziune socială și de performanță economică, UE trebuie să se bazeze pe parteneriatul dintre stat și societatea civilă organizată.

1.16 Cu toate acestea, Comisia are la dispoziție prea puține instrumente directe pentru influențarea progreselor; responsabilitatea aparține în continuare, în cea mai mare parte, guvernelor statelor membre, care se confruntă, de asemenea, în prezent, cu presiuni financiare, politice și sociale din ce în ce mai mari pe plan intern.

2. Introducere

2.1 „Statele membre ale Uniunii Europene suferă cea mai gravă criză înregistrată din perioada anilor 1930 și până în prezent (...) și redresarea rămâne fragmentată, fragilă și vulnerabilă”⁽¹⁾. În urma celei mai profunde crize de după cel de-al Doilea Război Mondial, echilibrul mondial s-a schimbat, iar Europa trebuie să își redefinească poziția și strategiile în noul cadru. Dat fiind că 85 % din comerțul UE se desfășoară pe propria sa piață, unele dintre răspunsurile la noile provocări vor fi găsite pe plan intern. Creșterea cererii interne este esențială pentru o Uniune durabilă, dacă aceasta dorește să facă față provocărilor globale. CESE a emis o serie de avize pe această temă⁽²⁾. Prezentul aviz analizează dimensiunea externă a reacției UE la criza economică globală (noua poziționare a Europei pe piața globală), prezentând modificările în performanța economică a UE pe piața economică mondială și efectele internaționale ale recente ascensiuni a Chinei și a altor economii în plină dezvoltare; textul cuprinde întrebări care au ca obiectiv să îndemne la analizarea acestor chestiuni și la discuții despre implicațiile lor pentru relațiile politice și economice ale UE cu restul lumii; în cele din urmă, avizul oferă soluții și idei ale societății civile pentru o dezbatere politică ale cărei concluzii vor avea consecințe considerabile.

2.2 Europa depinde de economia mondială și, în prezent, domină multe dintre piețele acesteia, dar pentru cât timp? În 1800, Europa și ramificațiile ei în „Lumea Nouă” reprezentau împreună 12 % din populația globului și aproximativ 27 % din totalul veniturilor mondiale. Această dominație a atins punctul culminant în 1913, când aceste economii „dezvoltate” au ajuns să reprezinte 20 % din populația lumii și peste jumătate din veniturile mondiale (adică peste 50 %). În prezent, procentul din populația lumii a scăzut la 12 % și este în continuă scădere, dar cota europeană din veniturile mondiale se menține la aproximativ 45 %⁽³⁾.

⁽¹⁾ Fostul președinte al Parlamentului European, Pat Cox, într-un articol recent intitulat „Europe must raise its game now not later”: <http://www.irishtimes.com/newspaper/opinion/2010/0407/1224267827518.html>.

⁽²⁾ Cf., printre altele: *Criza financiară și impactul său asupra economiei reale* JO C 255, 22.9.2010, p. 10; *Un plan european de redresare economică* (aviz suplimentar), JO C 228, 22.9.2009, p. 149; *Un plan european de redresare economică*, JO C 182/2009, 4.8.2009, p. 71; *Strategia de la Lisabona după 2010*, JO C 128, 18.5.2010, p. 3.

⁽³⁾ Istoricul Niall Ferguson în *Financial Times* (10.4.2010) despre reforma predării istoriei la nivel secundar în Regatul Unit.

Pentru a rezolva eficient problema impactului schimbărilor care apar în prezent pe piețele mondiale, CESE consideră că responsabilității politici ai UE ar putea fi nevoiți să acorde o mai mare atenție și prioritate noilor realități din sfera relațiilor comerciale ale Europei cu lumea, în special performanței acesteia în materie de exporturi.

3. Context

3.1 Comerțul european

3.1.1 Valoarea totală a exporturilor europene este estimată la aproximativ 1300 de miliarde USD. În 2008, când principalii parteneri de export erau Statele Unite, Rusia, Elveția, China și Turcia, în afara comerțului dintre statele membre, UE era sursa a 16 % din totalul exporturilor mondiale.

3.1.2 Într-o lume globalizată, în care statele UE sunt actori majori pe piețe importante, politicile care orientează relațiile dintre statele europene trebuie să răspundă evoluțiilor de la nivel global, cum ar fi impactul asupra relațiilor politice al puterii economice tot mai mari de care se bucură parteneri comerciali cum ar fi China, India și Brazilia. Dar cum ar trebui să se adapteze Europa? Prin asumarea de către UE a unui rol mai important pe plan extern? Sau, dimpotrivă, prin acceptarea unei ordini mondiale diferite care se construiește cu repeziciune – în care rolul principal este deținut de noul „G2” format din Washington și Beijing?

3.1.3 În Programul său de lucru, Comisia recunoaște rolul de motor al comerțului internațional în materie de ocupare a forței de muncă și de investiții în Uniune și se angajează: să reducă barierele din calea fluxurilor internaționale comerciale și de investiții, să încheie negocierile bilaterale în curs, să îmbunătățească punerea în aplicare a acordurilor existente, să demareze inițiative de deschidere a comerțului către domenii de creștere economică, cum ar fi tehnologiile avansate, serviciile și serviciile de mediu. Un domeniu de mare importanță îl va constitui îmbunătățirea relațiilor bilaterale cu SUA, China, Japonia și Rusia.

3.2 Comerțul european în economia mondială

3.2.1 Recesiunea redistribuie puterea economică mondială. În perioada 2000-2007, economiile emergente, în special China, și-au lărgit baza de investiții și se află în prezent în fruntea efortului de redresare mondial, având ca motor în principal creșterea exportului (de exemplu, 17,7 % în decembrie 2009). În aceeași perioadă, UE s-a confruntat cu performanțe inegale în materie de exporturi și cu pierderi semnificative pe unele piețe dinamice, în special în Asia și Rusia.

3.2.2 În timp ce în China are loc o redresare a întregii economii bazată pe export, acest lucru rămâne mai mult la nivel de aspirație în UE. Comisia preconizează că exporturile UE vor crește cu 5 % în 2010, iar în 2011 cu 5,1 %, în bună

parte datorită scăderii valorii monedei euro în raport cu monedele principalilor parteneri comerciali, însă acest lucru nu înseamnă un salt în redresarea economiilor „naționale”, și nici nu este văzut ca atare, în afara unor țări cum ar fi Germania sau Irlanda, care sunt deja implicate în mare măsură în comerțul internațional ⁽⁴⁾.

3.2.3 Un raport al Comisiei Europene a remarcat că performanța UE în domeniul exportului de produse de înaltă tehnologie a fost slabă, provocând îngrijorare în legătură cu capacitatea Europei de a se situa în continuare, prin produsele sale, la nivelul de vârf al calității și inovației ⁽⁵⁾. Performanța serviciilor a scăzut și ea, așa cum o dovedește un declin al cotei de piață între 2004 și 2006. Această tendință este îngrijorătoare, ca și faptul că nu există niciun sector de înaltă tehnologie în care Europa să fie lider și nici nu există întreprinderi europene de prim plan în domeniu care să exploateze cum se cuvine tehnologiile generice esențiale ale viitorului (TGE).

3.2.4 În ciuda acestor carențe, UE este principala putere comercială în domeniul serviciilor, principalul exportator și al doilea mare importator de mărfuri și reprezintă o sursă și o destinație majoră a investițiilor directe la nivel mondial. De aceea, pentru Europa, menținerea și consolidarea poziției sale în arena comerțului mondial reprezintă o miză uriașă, dar acest lucru necesită o nouă concepție, bazată pe realitățile unui mediu comercial diferit și mult mai complex la nivel mondial.

3.2.5 CESE subliniază importanța problemelor situate în afara obiectivului imediat acestui aviz, care vizează daunele provocate de protecționism și reacția la schimbările climatice, chestiuni precum: încurajarea societăților antreprenoriale având obiective de nivel mondial, aflate la început; sprijinirea inovării în domeniile consolidate; susținerea sectoarelor vitale din punct de vedere strategic pentru Europa; luarea în considerare a potențialului de export în domeniul serviciilor publice precum sănătatea și educația și încurajarea orașelor din UE să „se înfrățească” cu orașe din întreaga lume.

3.3 Modificarea echilibrului puterii economice și politice

3.3.1 Falimentul băncii Lehman Brothers, una dintre cele mai vechi bănci de investiții de pe Wall Street, și haosul care a urmat pe piață, care a însemnat cel mai abrupt declin al sectorului industrial de la cel de-al II-lea Război Mondial, au cauzat căderea liberă a economiei mondiale. Intervenția statului a preîntâmpinat un efect de domino în tot sistemul bancar mondial, dar nu a putut preveni declinul brusc și rapid al fluxurilor de capital.

⁽⁴⁾ European Economic Forecast, Spring 2010, European Economy 2/2010

⁽⁵⁾ Direcția Generală pentru Comerț a Comisiei Europene, *Global Europe: EU Performance in the global economy*, document disponibil la http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2008/october/tradoc_141196.pdf (accesat la 4 feb 2010).

3.3.2 Impactul asupra comerțului s-a produs imediat, deoarece creditele au fost restricționate și nivelul cheltuielilor consumatorilor s-a prăbușit, obligând întreprinderile să reducă producția. Cu toate acestea, dimensiunile acestei adaptări a producției au variat semnificativ între diferitele blocuri comerciale, cu China care și-a revenit cel mai repede, sprijinită semnificativ de decizia guvernului său de a adopta o politică fiscală prin care a pompat 580 de miliarde USD în economie, pentru a stimula redresarea rapidă a acesteia.

3.3.3 În martie 2009, s-a acționat politic la Beijing, Londra, Washington și Frankfurt. Liderii G20 au garantat un ajutor de 1000 de miliarde USD de la FMI și Banca Mondială, ca o oglindire la nivel mondial a acțiunilor separate ale statelor. Această reuniune a scos în evidență „maturizarea” noilor actori puternici și/sau influenți de pe scena mondială, care reprezintă o nouă ordine economică mondială și un adevărat seism pentru relațiile economice, cu potențiale implicații profunde pentru politica comercială a UE.

3.3.4 Țările mari consumatoare, precum SUA, au fost încurajate să-și reducă cheltuielile, iar țările cu bonitate și surplus de valută au fost încurajate să susțină cererea consumatorilor. S-a subliniat necesitatea alegerii unor traiectorii durabile și echilibrate în economie și s-a evidențiat interesul UE pentru o cooperare mai strânsă cu restul lumii.

3.3.5 În ciuda recentei reveniri la creștere economică, există motive de precauție. Economiiștii rămân nesiguri în privința viitoarei orientări a economiei mondiale. Există probleme legate de momentul și modul de renunțare la stimulul fiscal, de efectul acestor măsuri asupra durabilității de moment și pe termen lung. În ciuda unei reveniri la o oarecare creștere economică, există și o „recesiune umană”⁽⁶⁾. **Șomajul ridicat arată că a devenit dificil pentru liderii politici să apere modelul comerțului liberal la nivel politic, intelectual, precum și la nivel național.**

3.3.6 Ca răspuns la această redistribuire a puterii mondiale, procesul decizional al UE se confruntă cu provocarea de a se adapta rapid la implicațiile acesteia, de a concepe noi abordări în această direcție, de a acționa la nivel colectiv, de o manieră mai coezivă, cugetată și rapidă, de a sprijini oportunitățile pentru crearea de locuri de muncă, precum „economia verde”, de a ajuta întreprinderile în efortul de reconversie a personalului, de a asigura celor care și-au pierdut locul de muncă mijloacele de recalificare și adaptare la aceste noi posibilități, având în vedere că modificările structurale anterioare au

demonstrat că sprijinirea persoanelor în vederea recalificării și adaptării este răspunsul strategic cel mai eficient (7).

4. Două probleme-cheie

4.1 Protecționismul

4.1.1 O consecință a recesiunii mondiale este atracția mărită pe care o prezintă politicile protecționiste. Directorul general al Organizației Mondiale a Comerțului, Pascal Lamy, a avertizat că țările trebuie să evite o astfel de tentație⁽⁸⁾. UE a câștigat în cea mai mare măsură printr-o serie de reguli transparente și ușor de pus în aplicare care sprijină și favorizează în mod echitabil și obiectiv un mediu comercial competitiv. Însă, potrivit comisarului UE însărcinat cu comerțul, Karel De Gucht, în cursul actualei crize economice au fost introduse deja **280** de măsuri cu caracter restrictiv de către principalii parteneri comerciali ai UE. Există temerea că aceste măsuri ar putea deveni un element nou și permanent al cadrului general al relațiilor comerciale.

4.1.2 Unul dintre cele mai importante obstacole actuale în domeniul comerțului îl reprezintă rata de schimb a yuan-ului reminbi chinez, menținută în mod artificial la un nivel scăzut, măsură considerată de guvernul chinez drept garanție a competitivității exporturilor Chinei. Aceasta constituie un obstacol serios în calea comerțului liber și echitabil, astfel încât inițiativele recente de ameliorare a situației sunt binevenite; este nevoie însă și de modificarea susținută și pe termen lung a politicilor guvernului chinez cu privire la rata de schimb.

4.1.3 Pachetele de stimulente sprijină creșterea economică prin sporirea cererii, dar principalul lor scop este acela de a ajuta societățile comerciale de la nivel național. O consecință ar putea fi sprijinirea unor sectoare necompetitive. Reglementările privind concurența și ajutoarele de stat asigură UE o poziție solidă în vederea coordonării eforturilor de preîntâmpinare a unei astfel de consecințe, iar o piață unică complet funcțională scoate din discuție protecționismul cu potențial dăunător.

4.1.4 Pe plan extern, runda de negocieri de la Doha trebuie să ajungă la un rezultat mulțumitor, dar acest obiectiv se dovedește a fi unul dificil. Între timp, UE construiește un nou cadru pentru relațiile și acordurile bilaterale, atât cu țările în curs de dezvoltare cât și cu cele dezvoltate, care va influența din ce în ce mai mult politicile comerciale generale.

⁽⁶⁾ *Falling Flat: More Evidence that America is Experiencing a Jobless Recovery*, The Economist, disponibil la adresa http://www.economist.com/world/united-states/displaystory.cfm?story_id=15473802 (6 februarie 2010).

⁽⁷⁾ De exemplu, Avizul CESE privind un plan european de redresare economică, (JO C 228 din 22.9.2009, p.149) sugerează că „Având în vedere și evoluția demografică prevăzută, o restructurare inteligentă a economiei trebuie să urmărească păstrarea și calificarea angajaților unei întreprinderi în locul concedierii acestora, astfel încât în cazul consolidării economiei să fie disponibili specialiști suficient de calificați. Sprijinirea șomerilor trebuie combinată cu programe de recalificare și îmbunătățire a nivelului de calificare.”

⁽⁸⁾ http://www.wto.org/english/news_e/sppl_e/sppl101_e.htm - „Lamy warns on protectionism”, WTO News.

4.1.5 Alte obiective importante ale politicii UE cuprind: reciprocitatea acestor noi acorduri bilaterale ale UE, inclusiv, dacă este posibil, un echilibru în ceea ce privește securitatea energetică, asigurarea flexibilității și adaptabilității reglementărilor la un context în schimbare, eliminarea barierelor netarifare, inclusiv a celor „transfrontaliere”, transparența în privința standardelor de muncă și de calitate, în conformitate cu normele OIM, acorduri de liber schimb (ALS) pentru bunurile și serviciile ecologice ⁽⁹⁾.

4.1.6 Odată cu adoptarea Tratatului de la Lisabona, procesele politice decizionale ale UE sunt în curs de reformare, ceea ce implică, printre altele, extinderea procedurii de codecizie cu Parlamentul asupra unor domenii politice cheie, inclusiv comerțul. Este important ca modalitățile practice de desfășurare a acestor noi procese care implică Parlamentul, Consiliul și Comisia să aibă drept rezultat răspunsuri mai flexibile și mai rapide, care să poată îmbunătăți capacitatea Uniunii de a reacționa eficient și coerent atât în raport cu necesitățile strategice la nivel înalt, cât și cu chestiunile comerciale minore „de zi cu zi”.

4.2 Schimbările climatice

4.2.1 În prezent, la nivel european există un consens cu privire la necesitatea de a acționa imediat în privința schimbărilor climatice. O consecință remarcabilă a globalizării este reprezentată de interdependența pe care o generează. Schimbările climatice necontrolate vor ipoteca viitorul generațiilor următoare și vor perturba globalizarea, provocând creșteri ale prețurilor resurselor, precum și dezastre ecologice, în special în țările în curs de dezvoltare. De aceea, schimbările climatice reprezintă o problemă economică și au o dimensiune comercială semnificativă.

4.2.2 UE și-a asumat rolul de lider în eforturile de limitare a încălzirii globale în contextul Protocolului de la Kyoto. Rezultatul Conferinței privind schimbările climatice de la Copenhaga a constituit un pas înapoi față de eforturile Europei de a consolida cooperarea la nivel internațional, în special cu economiile emergente, ale căror emisii le vor depăși, până în 2020, pe cele ale națiunilor dezvoltate. De asemenea, UE este îngrijorată de faptul că cei care locuiesc în cele mai sărace zone ale lumii vor suferi cel mai mult de pe urma fazei actuale a încălzirii globale, la care UE trebuie să găsească un răspuns politic cuprinzător, realist și practic, pentru a evita riscul ca generațiile următoare să sufere consecințe negative sociale și economice care ar putea fi evitate.

4.2.3 Integrarea schimbărilor climatice în politica comercială și cea de dezvoltare a UE va impune cheltuieli și restricții pentru un obiectiv care nu poate fi atins decât dacă și alte blocuri comerciale mari procedează similar ⁽¹⁰⁾. Acordurile ecologice multilaterale trebuie să se armonizeze cu acordurile comerciale internaționale, astfel încât să se potențeze reciproc, în loc să se

anuleze. Așadar, se pune întrebarea dacă este prudent să preiei inițiativa dacă ceilalți nu se lasă sau nu pot fi forțați să te urmeze. De exemplu, poate fi China obligată să înlocuiască modelul său de tip „consumatorul plătește” cu modelul UE de reducere sigură a emisiilor de carbon, conform principiului „producătorul plătește” ⁽¹¹⁾? Sau poate fi oprit avântul actorilor de pe Wall Street care încearcă, cu sprijin de la Washington, asigurarea unui rol de lider pe o piață internațională de comercializare a emisiilor de carbon mult extinsă?

4.2.4 Securitatea energetică se află în centrul provocării privind schimbările climatice cu care se confruntă UE. Deși fiecare stat membru răspunde individual acestei provocări, există o dimensiune europeană reală și substanțială, în special într-un context comercial, vizibilă, de exemplu, în eforturile comune în vederea: negocierii acordurilor de aprovizionare din exterior (așa cum se procedează deja în contextul acordurilor comerciale bilaterale); vânzării expertizei și tehnologiei pentru dezvoltarea infrastructurilor, precum „rețelele inteligente” sau noua generație de tehnologii producătoare de energie electrică, care folosesc materii prime altele decât combustibilii fosili; schimbului de noi tehnologii în curs de proiectare, pentru a îndeplini obiectivul actual al UE de atingere a unei producții de energie din surse alternative de 20 % din totalul energiei produse; căutării de oportunități pentru a exporta know-how în domeniul proiectării și dezvoltării de stimulente în vederea reducerii emisiilor de dioxid de carbon.

5. Răspuns

5.1 Abordarea provocărilor și valorificarea oportunităților

5.1.1 Pentru a crea oportunități comerțului european, este important să privim cu onestitate provocările pe care le reprezintă un mediu global diferit pentru UE, instituțiile acesteia și statele ei membre. Reformele instituționale introduse prin Tratatul de la Lisabona trebuie puse în aplicare, în opinia CESE, într-o manieră și mai cooperantă și eficientă, pentru a putea răspunde provocărilor de a găsi noi modalități inovatoare de a menține succesele obținute de UE și de a atinge obiectivele viitoare ale acesteia ⁽¹²⁾. O intervenție eficientă presupune o viziune holistică, bazată pe un grad înalt de cunoaștere, de pătrundere și de înțelegere a lumii contemporane.

5.1.2 Pe măsură ce, la nivel mondial, există tot mai multă interdependență și interconexiune, modul de a gândi al responsabililor politici trebuie să se coreleze. Interacțiunea reciprocă dintre piața unică europeană și politica comercială a UE nu a avut niciodată un rol atât de important. De o importanță la fel de mare este asigurarea colaborării necesare în cadrul

⁽⁹⁾ Nu constituie subiectul prezentului aviz, dar o discuție în materie de proprietate intelectuală merită avută în vedere.

⁽¹⁰⁾ Grupul „Angajatori” din cadrul CESE a sugerat, de exemplu, că „numărul mare de centre de gravitație printre actorii lumii are ca rezultat o interacțiune foarte complexă în relațiile bilaterale și multilaterale, necesitând (printre alte măsuri) politici de economisire a energiei și de reducere a emisiilor de dioxid de carbon și protejarea piețelor deschise împotriva protecționismului mascat” - *A New Phase Ahead: Need for a Political and Economic Impetus* (O nouă etapă: necesitatea unui nou impuls politic și economic), p. 10, broșură disponibilă la adresa <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.group-1-statements&itemCode=9894>.

⁽¹¹⁾ În termenii logicii pure, poziția Chinei este greu de contestat în totalitate: de ce să accepte o taxă pe producția unor bunuri care sunt consumate apoi în țările dezvoltate, unde nu există nicio taxă specifică pentru consumul de produse care generează emisii de carbon?

⁽¹²⁾ Un exemplu bun pentru tipul de inovații necesare este constituirea recentă, de către președintele Barroso, a unui grup de membri ai Comisiei care să se ocupe de finanțarea cercetării și dezvoltării, în care mai multe direcții generale au fiecare rolul, bugetul și responsabilitățile proprii, care se pot suprapune și/sau sprijini reciproc.

UE și între instituțiile sale și statele membre, pentru a sprijini elaborarea, negocierea și aplicarea eficientă a unei politici comerciale mai flexibile.

5.1.3 La nivel uman, trebuie combătută teama și nesiguranța generate de redistribuirea puterii economice. Societatea civilă organizată are ocazia și datoria de a sprijini oamenii, politicienii și economiile să facă față acestor transformări. Aplicarea unor politici protecționiste din perspectiva redistribuirii puterii economice mondiale este, într-un fel, la fel de iluzorie ca încercarea regelui Knut de a opri fluxul mării. Sprijinirea oamenilor, a întreprinderilor și a guvernelor să se adapteze la noile realități este un mod eficient de abordare a temerilor și a nesiguranței. De exemplu, rata scăzută a natalității în Europa și îmbătrânirea populației ridică multe probleme grave și profunde de ordin structural.

5.1.3.1 Cea mai importantă politică este, în conformitate cu obiectivele Strategiei UE 2020, aceea privind creșterea ratei de participare la forța de muncă. O măsură evidentă ar fi asigurarea unor centre de îngrijire a copiilor la prețuri accesibile, pentru toți părinții care doresc acest lucru. În practică, aceasta ar permite mai multor femei să rămână active pe piața muncii. Această măsură ar trebui combinată cu concedii parentale suficient de lungi și de bine remunerate. În consecință, odată cu reducerea sarcinii economice a părinților, rata natalității ar trebui să crească.

Bruxelles, 15 septembrie 2010

5.1.3.2 În plus, în absența politicilor privind imigrarea pentru a mări semnificativ forța de muncă, grava dilemă cu care se confruntă societățile comerciale exportatoare în afara UE: să nu permită creșterea întreprinderilor proprii sau să-și transfere activitățile acolo unde există forță de muncă din belșug ⁽¹³⁾? Din acest motiv, pare prudent, justificat și urgent necesar să se aibă în vedere o politică de imigrare a UE cuprinzătoare și incluzivă ca răspuns la provocarea demografică cu care se confruntă Europa.

5.1.4 Noua Strategie 2020 a Comisiei reprezintă prima reacție a UE, în materie de politică strategică, la recesiune și la modificarea echilibrului puterilor economice mondiale. Succesul strategiei necesită un răspuns coordonat la nivel european, în care să fie implicați partenerii sociali și societatea civilă (așa cum a afirmat președintele Barroso în comunicarea privind Strategia UE 2020). Ca răspuns la redistribuirea puterii economice mondiale, pentru a atinge un nivel înalt de coeziune socială și de performanță economică, UE trebuie să se bazeze pe parteneriatul dintre stat și societatea civilă organizată.

5.1.5 Cu toate acestea, inițiativa se va confrunta cu multe dintre dificultățile de care s-a lovit, la rândul ei, Strategia de la Lisabona: este posibil ca prioritățile sale să fie prea diversificate, aplicarea poate fi dificilă, Comisia are la dispoziție prea puține instrumente directe pentru influențarea progreselor, responsabilitatea aparține în continuare, în cea mai mare parte, guvernelor statelor membre, care se confruntă, în prezent, și cu presiuni financiare, politice și sociale din ce în ce mai mari pe plan intern ⁽¹⁴⁾.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

⁽¹³⁾ În realitate, multe întreprinderi au luat deja o decizie, iar cele care s-au transferat din Europa se bucură și de tarife reduse la multe bunuri importate în UE, element care sugerează că aceste taxe/tarife vamale trebuie reechilibrate.

⁽¹⁴⁾ Dat fiind că este una dintre economiile cele mai mici, mai deschise și mai dependente de schimburi comerciale din Europa, Irlanda poate fi considerată un laborator de analiză a acestei reacții la nivel micro, deoarece, pentru sprijinirea redresării pe baza comerțului, guvernul încurajează: investițiile în educația universitară și post-universitară, pentru a dezvolta știința, tehnologia și inovarea; un sistem de cercetare competitiv la nivel global, care să transfere cunoștințe din centrele de cercetare direct pe piață; o mai mare competitivitate pentru întreprinderile care desfășoară activități de comerț internațional și care își au sediul în Irlanda; o reducere a emisiilor de CO₂ cu 20 %; sprijinirea țărilor în curs de dezvoltare care se adaptează la schimbările climatice.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Redresarea economică: situația actuală și inițiative practice” (aviz din proprie inițiativă)

(2011/C 48/11)

Raportor: **dl Lars NYBERG**

La 18 martie, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

„Redresarea economică: situația actuală și inițiative practice” (aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 20 iulie 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie (ședința din 16 septembrie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 146 de voturi pentru, 45 de voturi împotriva și 16 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Criza financiară din 2008 și criza economică pe care a atras-o după sine s-au ridicat la un nivel fără precedent de la cel de-al II-lea Război Mondial încoace. Atunci când, la începutul anului 2010, au apărut semne de redresare după această recesiune, a izbucnit criza obligațiunilor de stat, de data aceasta o criză europeană, nu globală. Necesitatea de a degreva bugetele publice de cheltuielile efectuate pentru sprijinirea băncilor și alte măsuri discreționare, creșterea șomajului și măsurile de austeritate adiționale aplicate în multe țări reprezintă, cumulate, o amenințare pentru creșterea economică. În acest context, CESE consideră că este necesară identificarea unor măsuri politice nu doar în vederea obținerii unei redresări economice, ci și pentru a preîntâmpina căderea Europei într-o altă recesiune.

1.2 În 2009, UE a înregistrat o creștere negativă de -4,1 %. Înaintea crizei obligațiunilor de stat din primăvară, se estima o creștere de 0,7 % pe 2010. Pentru 2010, se preconizează o cotă a șomajului de aproximativ 10 %, combinată cu o reducere de 2 % a gradului de ocupare a forței de muncă. Deficitul bugetar mediu a fost de 2,3 % în 2008, a crescut la 6,8 % în 2009 și se preconizează că va crește la 7,5 % în 2010. În timpul crizei financiare, lichiditatea pieței financiare a fost menținută prin plăți publice substanțiale. Înaintea crizei, se înregistrase o explozie a creditelor private, care a fost între timp înlocuită de o nevoie acută de împrumuturi publice. În același timp, pentru a crește cererea, sectorul privat are încă nevoie de creditare. Situația economică diferă semnificativ de la un stat membru la altul. Cele mai mari deficite bugetare publice se înregistrează în Grecia, precum și în alte țări mediteraneene, în Marea Britanie și în Irlanda. Cel mai ridicat nivel de șomaj se înregistrează în țările baltice și în Spania. În același timp, țările baltice au reușit să reducă într-un timp foarte scurt deficitele publice ridicate, precum și creșterea negativă, prin măsuri economice draconice.

1.3 O strategie de intrare

Transformările economice masive din ultimele decenii fac inutile discuțiile despre o strategie de ieșire. Trebuie găsite noi inițiative

economice și politice în vederea elaborării unei foi de parcurs pentru societatea emergentă – adică o strategie de intrare.

1.4 Consumul privat – esențial pentru cererea globală

Impactul restrictiv pe care îl au propunerile de reducere a celor mai mari deficite bugetare asupra întregii economii europene a amânat creșterea economică autosusținută. Pentru punerea în mișcare a procesului de creștere, CESE subliniază importanța cererii globale și în special a consumului privat. Pentru ca sprijinul economic să influențeze în mod semnificativ creșterea, acesta trebuie să fie orientat spre categoriile cu venituri mai mici. Deoarece acestea își consumă o parte mai mare din venituri, un procentaj mai mic va fi blocat prin economii sporite. Dacă tranziția dinspre muncă spre capital, care durează de mai multe decenii, poate fi inversată, avem la dispoziție o sursă pentru creșterea viitoare. Desigur, investițiile și exporturile sunt importante, însă din moment ce consumul privat constituie aproximativ 60 % din PIB, dezvoltarea acestuia este de o importanță crucială pentru creștere, mai ales în situația actuală.

1.4.1 Estimarea efectelor programelor de austeritate

Șomajul ridicat, forța de muncă redusă, creșterile salariale moderate, reducerile cheltuielilor publice, creșterea impozitelor și noile programe de austeritate vor reduce posibilitățile de creștere economică. În aceste condiții, Comisia ar trebui să evalueze urgent efectele de contracție produse de toți acești factori și să propună măsuri de contracarare, în vederea menținerii creșterii. Creșterea economică este importantă pentru atingerea tuturor celorlalte obiective. Nici nu intră în discuție să așteptăm în mod pasiv materializarea efectelor restrictive ale programelor de austeritate.

1.5 Măsurarea evoluției competitivității

În cadrul obiectivelor politicii economice, nu s-a acordat suficientă importanță balanței de cont curent. Deficitele pe termen lung și surplusurile din unele țări sugerau clar faptul că problemele crizei economice izbucnite în primăvara lui 2010 la nivelul UE urmau să apară mai devreme sau mai târziu. CESE dorește să sublinieze necesitatea de a reduce marile diferențe dintre balanțele de cont curent. În aceste condiții, competitivitatea, măsurată pe baza costului unitar real al muncii, care acoperă evoluțiile salariilor și ale productivității, devine obiectivul central. În decursul ultimului deceniu, competitivitatea Irlandei, Greciei, Italiei, Spaniei și Portugaliei a scăzut, în medie, cu 10 %. Apariția unor probleme bugetare era inevitabilă.

1.5.1 Balanța contului curent în Pactul de stabilitate și creștere

În condițiile unor evoluții diferite ale salariilor și ale productivității în cadrul unei zone monetare, singura soluție este fie o modificare a salariilor relative, fie o creștere a productivității în țările rămase în urmă. În consecință, CESE propune efectuarea de către Comisie a unei verificări privind balanțele de cont curent, similară celei efectuate în privința deficitelor și datoriilor publice. Din punct de vedere formal, aceasta se poate realiza prin modificarea regulamentelor privind Pactul de stabilitate și creștere. Balanțele de cont curent și factorii care stau la baza acestora, precum evoluțiile salariilor și ale productivității, trebuie analizate în toate cele 27 de state membre, însă cu prerogative de acțiune sporite în zona euro. Astfel, economia reală este introdusă în Pactul de stabilitate și creștere.

1.5.2 Statisticile cu privire la creditele private și la procentul din datoria publică pe care îl reprezintă datoria externă

Ar trebui ca discuțiile din cadrul Pactului de stabilitate și creștere să cuprindă noi statistici cu privire la creditele private și la procentul din datoria publică pe care-l reprezintă datoria externă.

1.6 Reglementări și practici de supraveghere mai eficiente pentru sectorul financiar

În ceea ce privește sectorul financiar, ar putea fi eficient să menținem o parte din capitalul bancar în domeniul public, pentru a observa din interior sectorul bancar. Experiențele financiare din anul 2010 demonstrează faptul că supravegherea și reglementările financiare propuse nu sunt suficiente. Pentru a schimba comportamentul sectorului financiar, mai ales după comportamentul acestuia în timpul crizei din Grecia și pentru a găsi noi căi de a finanța datoria publică, sunt necesare reglementări și practici de supraveghere mai eficiente.

1.7 Investițiile publice în infrastructură și energie

Investițiile trebuie să se concentreze asupra protecției mediului și asupra măsurilor de combatere a schimbărilor climatice. CESE se exprimă în favoarea utilizării taxelor ca instrument de influențare a pieței în direcția reducerii emisiilor periculoase. Într-o perioadă în care investițiile întreprinderilor lipsesc, sectorul public trebuie să intervină investind în infrastructură și în domeniul energetic. Conform versiunii revizuite a Pactului de stabilitate și creștere, investițiile nu trebuie incluse în calcularea deficitului excesiv.

1.8 Politici active privind piața de muncă

Politicile care vizează piața forței de muncă trebuie să se concentreze pe identificarea de noi competențe pentru noi locuri de muncă. Este, de asemenea, necesară o creștere a nivelului general de educație. Strategia UE 2020 este importantă pentru atingerea acestui deziderat. O politică evidentă ce poate fi aplicată în scopul creșterii ratei de ocupare a forței de muncă presupune asigurarea unor servicii de bună calitate de îngrijire a copiilor și un concediu de creștere a copilului suficient de îndelungat și de bine plătit.

1.9 O strategie de intrare pentru politicile privind familia și pentru dezvoltarea competențelor

Atunci când nevoia de ajutoare sociale pentru șomeri este redusă, respectivele resurse publice trebuie să se regăsească în politicile familiale și în cele de dezvoltare a competențelor. O politică de ieșire este transformată într-o politică de intrare. Structura sistemelor sociale trebuie să asigure atât asistența socială, cât și ocuparea forței de muncă, bineînțeles, în limita posibilităților financiare.

1.10 Noi surse de venituri – taxele pe tranzacțiile financiare și emisiile de CO₂

Taxele pe tranzacții financiare și pe emisiile de dioxid de carbon reprezintă posibile noi surse de venituri publice. Pe lângă contribuția la creșterea veniturilor, acestea reduc tentația abordărilor pe termen scurt practicate pe piețele financiare și contribuie la îmbunătățirea stării mediului.

1.11 Emiterea de euroobligațiuni de către BEI

Permițând BEI să emită euroobligațiuni sau, mai degrabă, obligațiuni UE care acoperă toate cele 27 de state membre, se poate atrage capital suplimentar pentru sectorul public, fără o dependență totală de sectorul financiar privat. Resursele financiare ar trebui găsite în amonte, de exemplu la instituțiile pentru furnizarea de pensii ocupaționale (IFPO), astfel încât BEI să devină o interfață între aceste surse de capital și investițiile sale. Euroobligațiunile reprezintă, de asemenea, posibile instrumente pentru economiile private pe termen lung.

2. Situația actuală ⁽¹⁾

2.1 Criza financiară din 2008 și criza economică pe care a atras-o după sine s-au ridicat la un nivel fără precedent de la cel de-al II-lea Război Mondial încoace. Atunci când, la începutul anului 2010, au apărut semne de redresare după această recesiune, a izbucnit criza datoriilor publice, de data aceasta o criză europeană, nu globală. Necesitatea de a degreva bugetele publice de sprijinul acordat băncilor și altor sectoare și de

⁽¹⁾ Conform documentelor Comisiei „Raportul de activitate privind implementarea Planului european de redresare economică” și „Previziuni intermediare februarie 2010”.

costurile altor măsuri discreționare, creșterea șomajului și măsurile de austeritate adiționale aplicate în multe țări reprezintă, cumulate, o amenințare pentru creșterea economică. În acest context, CESE consideră că este necesară identificarea unor măsuri politice nu doar în vederea obținerii unei redresări economice, ci și pentru a preîntâmpina căderea Europei într-o altă recesiune.

2.2 O creștere negativă

2.2.1 În decembrie 2008, când s-a adoptat Planul european de redresare economică, prognozele prevedeau o creștere economică de aproximativ 0 % pentru anul 2009. În realitate, aceasta a fost de -4,1 %. Planul fusese bazat pe o prognoză prea optimistă, însă în absența stimulilor fiscali, rezultatul ar fi fost și mai slab.

2.2.2 Nivelul sprijinului economic acordat de statele membre s-a ridicat peste valoarea estimată inițial de 1,2 % din PIB. Pentru 2009 și 2010, acesta ar putea atinge 2,7 % din PIB. Nevoile percepute în statele membre au fost mai mari decât sprijinul planificat, dar măsurile - prea modeste, dacă avem în vedere modul în care a evoluat creșterea.

2.2.3 Stimulii economici nu au provenit exclusiv din bugetele publice. BCE și alte bănci centrale au redus aproape la zero ratele dobânzilor și au crescut lichiditățile din sistemul economic la un nivel fără precedent. Unele state membre au utilizat și ele sume uriașe de bani publici pentru a salva câteva bănci. Aceste măsuri nu au putut totuși preîntâmpina creșterea economică negativă din 2009, un aspect care indică gravitatea crizei financiare și economice.

2.2.4 Înaintea crizei din primăvara anului 2010, prognoza de creștere pentru 2010 era de 0,7 %. Această prognoză nu se ridică la nivelul celei a principalilor noștri competitori la nivel global. Ca aspect pozitiv, se înregistrează o creștere a indicatorilor de încredere, o creștere economică sporită în alte părți ale lumii și revenirea comerțului mondial la un nivel aproape similar celui anterior. Ca aspect negativ, investițiile în afaceri înregistrau în continuare o scădere și în cel de-al patrulea trimestru al anului 2009, producția industrială nu prezintă nicio ameliorare semnificativă, cea mai recentă creștere a cererii s-a produs doar în vederea acumulării de stocuri, gradul extrem de scăzut al utilizării capacităților nu încurajează investițiile, starea sectorului bancar nu facilitează libertatea de acțiune în vederea creșterii investițiilor, iar la toate acestea se adaugă turbulența de pe piața obligațiunilor de stat.

2.3 Comerțul

Comerțul global s-a prăbușit în cel de-al patrulea trimestru al anului 2008. Cu un an înainte crescuse cu aproximativ 20 %, însă în 2008 a scăzut cu 12 %. Căderea a continuat în

trimestrele următoare. Cea mai semnificativă cădere înregistrată într-un trimestru anume, comparativ cu același trimestru din anul precedent, a fost de aproximativ 30 %. În cel de-al patrulea trimestru al anului 2009, tendința s-a inversat, cu o creștere de 4 %. Cifrele înregistrate pentru UE au fost aproape identice. Căderea a fost întrucâtva mai mare la nivelul comerțului interior decât la nivelul comerțului exterior al Uniunii.

2.4 Piața forței de muncă

2.4.1 Este de așteptat ca efectele asupra șomajului să crească în continuare, deoarece efectele de această natură se manifestă de regulă cu întârziere în raport cu evoluția economiei reale. În decursul anului 2010, cota șomajului se va ridica la aproximativ 10 % în UE, înregistrând o creștere de 3 % într-un an, cu mari diferențe între statele membre.

2.4.2 Șomajul este doar unul dintre efecte, celălalt fiind reducerea gradului de ocupare a forței de muncă. Reducerea a fost de aproximativ 2 % din forța de muncă. Pe lângă aceasta, multe persoane și-au redus programul de lucru pentru a-și salva locurile de muncă, ceea ce corespunde unei reduceri suplimentare a forței de muncă cu 1 %. În cazul unei redresări, acest ultim efect va fi probabil primul care va reveni la normal. Creșterea va trebui să fie suficient de amplă. În caz contrar, ea va reprezenta o „creștere fără locuri de muncă”.

2.5 Deficitele publice

Deficitul bugetar mediu de 2,3 % din PIB înregistrat în anul 2008 a crescut la 6,8 % în anul 2009 și se estimează că va crește la 7,5 % în 2010. Această înrăutățire nu depinde numai de măsurile active de sprijin, ci și de cheltuielile crescute și de reducerea veniturilor fiscale obținute prin intermediul stabilizatorilor automați. Conform OCDE, aceste măsuri de protecție socială au salvat mai multe locuri de muncă în Europa decât în alte economii.

2.6 Piața financiară

2.6.1 Situația pe piața financiară nu este clară nici acum, în 2010. Nu se poate stabili cu certitudine dacă nivelul în continuare scăzut al investițiilor este o consecință a perpetuării lipsei de lichidități, a politicilor de evitare a riscurilor aplicate de instituțiile de creditare sau a absenței cererii din partea sectorului industrial.

2.6.2 Revenirea pieței de credite la tranzacțiile pe termen mai lung în locul celor pe termen extrem de scurt reprezintă un aspect necesar pentru o redresare economică durabilă. Acest aspect este dezvoltat mai pe larg într-un aviz CESE privind taxa pe tranzacțiile financiare ⁽²⁾.

⁽²⁾ A se vedea „Taxa pe tranzacțiile financiare”.

2.6.3 Începând din 2006 și până la izbucnirea crizei financiare, a existat o creștere acută a creditelor private.⁽³⁾ Nivelul datoriilor private s-a dublat în zona euro, la fel ca în SUA. Cheltuielile private au fost mari și au creat mari deficite de cont curent în unele țări. În 2009, această explozie a creditelor a dispărut și a fost parțial înlocuită de datoriile publice. Marile deficite publice vor persista și în anii următori. În același timp, este necesară inducerea unei creșteri a cererii sectorului privat pentru a demara redresarea. Ambele necesită creditare.

2.6.4 Scăderea serioasă a valorii acțiunilor – estimată la 24 % în termeni reali pentru anul 2009⁽⁴⁾ – a afectat grav fondurile de pensii. Veniturile pensionarilor sunt periclitare, ceea ce va afecta posibilitatea de creștere a cererii private. Drepturile din fondurile de pensii curg pe un termen foarte lung, în timp ce plasarea capitalurilor din fondurile de pensii se face pe termen mult mai scurt. În consecință, este necesară o creștere a numărului de instrumente financiare pe termen lung pe piața financiară, în beneficiul atât al fondurilor de pensii, cât și al altor instituții de pensii, precum societățile de asigurare.

2.7 Caracteristici naționale specifice

2.7.1 Printre statele membre mari, cele mai drastice căderi ale PIB-ului s-au înregistrat în Germania și în Marea Britanie. Printre cele mai mici state membre, cele trei țări baltice au înregistrat cele mai mari căderi în 2009. Acest lucru a survenit după mai mulți ani în care PIB-ul înregistrase o creștere foarte mare. În acești ani și creșterile salariale fuseseră foarte ridicate, depășind creșterea productivității, însă statele baltice, în mod special Lituania, au reacționat foarte repede la criză prin reduceri salariale. Cele mai mari creșteri salariale în decursul anului 2009 au fost înregistrate în Grecia, fără o creștere corespunzătoare a productivității. Excepția între toate statele a fost, în 2009, Polonia, care a avut o rată pozitivă de creștere de 1,7 %. Unele dintre motivele care au stat la baza acesteia sunt creșterile în domeniul investițiilor publice și al consumului privat, precum și performanțe notabile în ocuparea forței de muncă.

2.7.2 Cele mai mari scăderi ale ratei ocupării forței de muncă în cursul anului 2009 au survenit tot în țările baltice, urmate de Bulgaria și Spania. Niciunul dintre statele membre nu și-a menținut rata ocupării forței de muncă, dar în Germania aceasta a scăzut cu doar 0,4 %. În anul 2009, cea mai mare rată a șomajului s-a înregistrat în Letonia (21,7 %), urmată de Lituania, Estonia, Spania, Slovacia și Irlanda.

2.7.3 În timpul crizei obligațiunilor de stat din anul 2010, deficitul public al Greciei s-a dovedit a fi de aproximativ 13 % din PIB, ceea ce a generat atacuri speculative asupra monedei euro. Un deficit similar a apărut și în Marea Britanie. În Spania, deficitul a crescut practic „peste noapte” până la un nivel care nu a mai putut fi susținut. Deficitele mari și nivelul crescut al

datoriilor publice sunt întâmpinate cu măsuri de austeritate atât în aceste țări, cât și în Portugalia, Italia și Irlanda, printre altele.

3. Inițiative practice în scopul redresării economice

3.1 O strategie de intrare – nu o strategie de ieșire

3.1.1 Au existat multe discuții cu privire la o strategie de ieșire, cu alte cuvinte la retragerea întregului sprijin public suplimentar acordat economiei. Motivele juridice le reprezintă regula aplicabilă în cazul deficitelor bugetare mai mici de -3 și limita de 60 % din PIB pentru datoria publică. Așa cum a observat, pe bună dreptate, Comisia „măsurile de sprijin ar trebui retrase numai atunci când se va putea considera că redresarea economică nu mai depinde de sprijin extern.”⁽⁵⁾ Având în vedere toate incertitudinile privind economiile noastre, va fi foarte dificilă stabilirea momentului când aceasta devine „autosusținută”. Impactul restrictiv pe care îl au propunerile de reducere a celor mai mari deficite bugetare asupra întregii economii europene a îndepărtat și mai mult perspectiva creșterii economice autosusținute. În plus, o strategie de ieșire în acest sens înseamnă că, după stoparea acestor măsuri de sprijin, s-ar putea reveni la situația de dinaintea crizei. Această posibilitate nu intră în discuție.

3.1.2 În primul rând, se implementează deja sau sunt pe cale de a fi implementate multe modificări în cadrul sectorului financiar. Este de sperat că sectorul financiar va deveni mai transparent și mai rezistent la crize. În al doilea rând, trebuie, de asemenea, să aibă loc schimbări ale situației actuale în alte sectoare ale economiei. Altfel, există cu certitudine riscul ca problemele cu care ne-am confruntat în ultimii ani să reapară.

3.1.3 Luând în considerare schimbările economice din ultimele decenii, trebuie să căutăm noi inițiative economice și politice, care ar putea face economia mai puțin riscantă. Nu poate fi vorba de propunerea unei strategii de ieșire, deoarece atunci când se elaborează o foaie de parcurs pentru o strategie de ieșire, se ia o decizie și în privința societății emergente, adică se decide o strategie de intrare.

3.2 Cererea globală

3.2.1 Teoretic, există două metode de a obține o creștere economică: se produce mai mult folosind aceeași tehnologie sau se îmbunătățește tehnologia pentru a obține mai mult din resursele de producție existente. Situația economică decide pe care dintre cele două metode se pune accentul. Într-o perioadă de vârf, toate resursele sunt folosite și singura cale de a obține o creștere mai mare este investiția în metode de producție inovatoare. Într-o perioadă de recesiune, precum cea care a început în 2008, există multe resurse nefolosite care trebuie exploatate, politicile trebuind, astfel, să urmărească o creștere a cererii. Însă, din păcate, cererea globală nu mai este recunoscută ca fiind motorul real al creșterii economice.

⁽³⁾ Centrul pentru Studii privind Politicile Europene, nr. 202, februarie 2010.

⁽⁴⁾ OCDE: „Pensiile: privire de ansamblu”, 2009.

⁽⁵⁾ COM(2010) 2020, pct. 4.1.

3.2.2 În ceea ce privește măsurile de stimulare a cererii, acestea trebuie nu numai să aibă un efect direct asupra consumului și investițiilor, ci trebuie, de asemenea, să sporească încrederea consumatorilor și a investitorilor. Așa cum stabilizatorii automați acționează în perioadele de recesiune economică, o încredere sporită poate acționa în perioadele de redresare economică. Încrederea poate accentua efectul măsurilor publice care au scopul de a aduce redresarea la un nivel la care să se poată autosuține. În vederea obținerii acestui rezultat, nu este importantă doar amploarea sprijinului, ci și grupurile către care este orientat acest sprijin. Grupurile cu venituri mai mici transferă în consum o mai mare parte din venit decât grupurile cu venituri mai mari. Prin urmare, cu cât sprijinul este direcționat mai mult spre prima categorie, cu atât acesta va fi orientat spre economisire într-o măsură mai mică.

3.2.3 În ceea ce privește planul inițial de redresare economică, efectul acestuia ar putea fi mai redus decât se aștepta, deoarece multe dintre măsurile adoptate de către statele membre fuseseră deja planificate și nu au dat un imbold suplimentar creșterii economice. În primăvara anului 2010, Comisia a accentuat pe bună dreptate faptul că măsurile de creștere economică trebuie să fie eficiente din punct de vedere social. Creșterea preconizată pentru anul 2010 se situează sub 1,5 %, valoare pe care mulți economiști o consideră a fi potențialul de creștere a UE. Însă chiar și la nivelul de 1,5 %, șomajul și deficitul bugetar nu vor fi reduse suficient de rapid.

3.2.4 CESE dorește să sublinieze importanța cererii globale pentru punerea în mișcare a procesului de creștere și atrage în mod deosebit atenția asupra importanței consumului privat.

3.2.5 Creșterea investițiilor este importantă. În conformitate cu Pactul de stabilitate și creștere revizuit, ajustarea deficitului bugetar excesiv se poate amâna în cazul în care cheltuielile suplimentare sunt destinate investițiilor. Însă investițiile nu reprezintă întotdeauna singurul instrument pentru stimularea creșterii economice.

3.2.6 Nici sporirea exporturilor nu este suficientă. Comerțul UE se derulează în principal între statele membre. Comerțul exterior – exporturile către alte părți ale economiei globale – se situează deja de mult timp în jurul valorii de 10 % din PIB-ul UE. Comerțul UE constituie o treime din comerțul mondial. Însă dacă se exclude comerțul interior, aportul UE se reduce la 16 %. Comerțul este important și constituie, de asemenea, un indicator al competitivității globale. Există semne de creștere a exporturilor către restul lumii. Acesta este, desigur, un aspect pozitiv, însă nu reprezintă o consolă în condițiile unor investiții insuficiente și a unei piețe a forței de muncă în curs de deteriorare.

3.2.7 Conform OIM ⁽⁶⁾, de peste un deceniu este în curs de derulare la nivel mondial o tranziție de la muncă la capital. Din 1999 până în 2007, cota profitului în UE 27 a crescut de la 37 la 39 % din PIB. În timpul celei de-a doua jumătăți a anului

2008, a scăzut drastic la 36 %, însă a crescut la 37 % în decursul anului 2009 ⁽⁷⁾. Acestea sunt semnele unor inegalități crescute în distribuția veniturilor.

3.2.8 Cea mai mare parte din PIB este reprezentată de consumul privat. Proporția acestuia diferă în mare măsură în funcție de ceea ce întreprind entitățile publice și private conform sistemului politic din fiecare țară. Cu toate acestea, o schimbare a procentului reprezentat de consumul privat poate fi, de asemenea, indicatorul unei schimbări în distribuția veniturilor. În 2008, consumul a scăzut la 58 % din PIB-ul UE, de la 60 % în 2005 și 61 % în 2000. Deși aceasta este numai o mică schimbare în decursul unei lungi perioade de timp, ea indică faptul că este loc pentru o creștere a consumului privat ca mijloc pentru stimularea cererii globale ⁽⁸⁾, deosebit de importantă în situația economică actuală.

3.2.9 Însă în anul 2010, șomajul crescut și rata redusă de ocupare a forței de muncă, combinate cu creșteri salariale foarte modeste, nu indică nicio creștere a consumului, ci mai degrabă contrariul. De aceea, o reducere a măsurilor publice de sprijin nu este o politică adecvată la momentul actual. Având în vedere această concluzie, situația actuală (în 2010), caracterizată prin reducerea masivă a cheltuielilor publice și creșterea veniturilor provenite din impozitare, este extrem de problematică din punctul de vedere al politicii economice. Aceste reduceri inevitabile ale cererii globale de la bugetele publice sunt în mod cert prociclice, în sensul că vor reduce posibilitățile de creștere. Impactul lor, care vizează în special reducerea veniturilor angajaților din sectorul public, se va propaga la nivelul întregii economii sub forma scăderii cererii. Creșterii economice nu i se va permite astfel să-și atingă rata potențială.

3.2.9.1 Este în cel mai înalt grad în interesul UE să se realizeze estimări privind potențialele efecte restrictive ale acestor noi reduceri ale bugetului public. Aceste măsuri au fost luate într-un mod drastic. Ar trebui să fie de asemenea în interesul UE ca țările care nu sunt puse în această situație extrem de dificilă să ia măsuri de contracarare, adică să se inducă o creștere a nivelului cererii globale. Comisia trebuie să estimeze urgent amploarea acestui fenomen și să vină apoi cu propuneri adecvate. Comisia intenționează să facă acest lucru în cadrul prognozei economice din noiembrie 2010, dar este prea târziu. Creșterea în primul trimestru al 2010 s-a apropiat de valoarea prognozată de 0,7 %, dar aceasta se întâmplă înainte de adoptarea programelor de austeritate. Nu intră în discuție să așteptăm în mod pasiv materializarea efectelor restrictive ale programelor de austeritate.

⁽⁷⁾ Eurostat, euroindicatori 61/2010, 30 aprilie 2010.

⁽⁸⁾ Cifrele sunt calculate pe baza datelor Eurostat. Diferențele dintre statele membre sunt surprinzător de mari, de exemplu de la 46% în Suedia, până la 75% în Grecia. Multe țări au înregistrat reduceri mici ale consumului, însă pentru unele dintre ele schimbările au fost dramatice. În Marea Britanie, scăderea consumului de la 72% la 60% în decursul a 8 ani este greu de explicat.

⁽⁶⁾ OIM: „Raportul global asupra veniturilor 2009”, versiune adusă la zi, noiembrie 2009.

3.2.9.2 CESE consideră că situația economică actuală impune noi discuții. Limita de 3 % pentru deficitul bugetar ar trebui păstrată, însă ar trebui combinată cu o discuție cu privire la marile diferențe între deficite, dat fiind că statele cu deficite foarte mari trebuie să-și consolideze definitiv bugetele publice. Cerințele în privința celorlalte țări, care se află la limita de 3 % sau o depășesc cu puțin, ar trebui să fie mai puțin stricte. Acolo unde este încă posibilă finanțarea deficitelor cu o rată scăzută a dobânzii, este în interesul tuturor să nu se ia, temporar, măsuri bugetare prea restrictive. O recitare a Pactului de stabilitate și creștere revizuit din 2005 arată că această opțiune merge în aceeași direcție cu modificările operate la acel moment, mai ales în ceea ce privește investițiile publice și perioadele de presiune cauzate de recesiune.

3.3 *Balanța contului curent reintrodusă pe agenda politică*

3.3.1 Stabilitatea prețurilor, creșterea economică și ocuparea integrală a forței de muncă au reprezentat mult timp obiectivele predominante ale politicilor economice, în căutarea prosperității și a bunăstării. Soldul bugetar și datoria publică reprezintă obiective intermediare, care au rolul de a asigura atingerea obiectivelor reale. Două obiective nu au fost luate în considerare o lungă perioadă de timp. Unul este distribuția echitabilă a veniturilor. Celălalt obiectiv este balanța de cont curent. Importanța acestui obiectiv a scăzut în timp, ceea ce s-a dovedit a fi o greșeală. Într-o piață unică cu o monedă unică, acest obiectiv este fundamental.

3.3.2 Dacă ne uităm la balanța de cont curent, adică balanța comerțului cu alte țări, ceea ce s-a întâmplat în zona euro era de așteptat. Un mare deficit de cont curent s-a dezvoltat în Grecia atât în prezent, cât și de-a lungul timpului. Germania, Olanda și Suedia au avut surplusuri pentru un timp îndelungat. Pe de altă parte, cele mai multe țări mediteraneene au deficite, deși deficitul este cel mai mare în Bulgaria.

3.3.3 Deficitele sau surplusurile de cont curent pe termen scurt nu reprezintă o problemă, chiar dacă ating un nivel ridicat. Problemele apar atunci când acestea persistă de-a lungul mai multor ani sau când capitalul importat nu este investit în mod corespunzător, astfel încât creșterea productivității nu-și atinge potențialul. În cadrul zonei euro, Grecia, Portugalia, Spania, Italia și Irlanda au avut deficite destul de mari, practic chiar din momentul când s-a introdus moneda euro. În afara zonei euro, țările baltice și Bulgaria au avut deficite extrem de mari. Deficitele masive pot fi corectate numai cu ajutorul unei politici economice extrem de dure, așa cum s-a întâmplat în 2009 în Estonia, Letonia și Lituania.

3.3.4 Observând amploarea diferențelor dintre statele membre, CESE dorește să sublinieze necesitatea de a reduce cele mai multe dintre aceste diferențe. În concluzie, indicăm competitivitatea ca fiind obiectivul central. Competitivitatea se măsoară prin costul unitar real al muncii, care reprezintă efectul combinat al evoluției salariilor și productivității. În cadrul zonei euro, în special Germania și Austria și-au sporit competitivitatea, cu un cost unitar real al muncii mai redus. Pe de altă parte,

începând din 2008, salariile au crescut în Germania mai repede decât productivitatea, având ca rezultat o situație mai puțin competitivă. În timpul ultimului deceniu, Irlanda, Grecia, Italia, Spania și Portugalia și-au redus competitivitatea în medie cu 10 % ⁽⁹⁾. Când deteriorarea competitivității continuă pe o durată mai lungă de timp, ea poate duce la probleme bugetare. Acest efect a fost evident în anul 2010. Motivul principal, care se regăsește în fluctuațiile competitivității, nu a fost tratat cu atenția cuvenită.

3.3.5 Din moment ce modificările ratelor de schimb nu mai fac parte din instrumentarul zonei euro, schimbările în competitivitatea relativă, care implică niveluri mai ridicate ale prețurilor în comparație cu alte țări, trebuie să fie urmărite prin intermediul „ratelor de schimb reale”. Având de-a face cu evoluții diferite ale salariilor și ale productivității în cadrul unei zone monetare, nu există altă soluție de rezolvare a problemelor decât modificarea salariilor relative între țări sau creșterea productivității prin investiții în țările rămase în urmă. Ar fi absurd să le solicităm statelor cu o bună evoluție a productivității să stopeze această evoluție.

3.3.6 Experiența crizei din primăvara anului 2010 indică faptul că Eurostat ar trebui să primească responsabilități de audit în raport cu birourile naționale de statistică. Acuratețea statisticilor va fi și mai importantă dacă statisticile privind balanțele de cont curent și evoluția salariilor și a productivității vor reprezenta baza unei noi discuții politice la nivel european.

3.3.7 CESE propune ca obiectivele privind soldul bugetar și datoriile publice să fie suplimentate cu balanța de cont curent. Utilizarea unei singure cifre este imposibilă în acest caz. Conturilor curente pozitive ale unor țări le corespund inevitabil conturile negative din alte țări. Problema apare atunci când această diferență este prea mare sau se ivește prea brusc, sau atunci când capitalul importat nu este utilizat pentru investiții productive.

3.3.8 În consecință, CESE propune efectuarea de către Comisie a unei verificări privind balanțele de cont curent, similară celei efectuate în privința deficitelor și datoriilor publice. Această idee a fost recent înaintată și de către Comisie, în cadrul Orientărilor economice și într-un document privind consolidarea redresării economice. Aceste aspecte sunt discutate acum de către Grupul operativ privind guvernarea economică condus de către dl Van Rompuy, președintele Consiliului European.

⁽⁹⁾ „Criza din zona euro și cum să îi facem față”, Centrul pentru Studii privind Politicile Europene, februarie 2010.

3.3.9 CESE dorește ca aceste propuneri să capete un caracter mai ferm. Noul obiectiv privind balanța de cont curent trebuie tratat în același fel ca cele două obiective din Pactul de stabilitate și creștere. Balanța de cont curent și factorii care stau la baza ei, evoluțiile salariilor și ale productivității, trebuie analizate de către Comisie în toate cele 27 de state membre. Prerogativele de a acționa împotriva celor cu evoluții negative ar trebui să fie mai mari în ceea ce privește țările din zona euro, la fel ca în cazul deficitelor și datoriilor publice. Măsurile europene ar trebui să se preocupe de direcția schimbărilor politicilor și nu de punerea lor în practică. Aceasta va rămâne o competență națională conform principiului subsidiarității. Prin modificarea regulamentelor care stau la baza Pactului de stabilitate și creștere, economia reală sau, cu alte cuvinte, aspectele macroeconomice ar fi astfel introduse în cadrul Pactului de stabilitate și creștere.

3.3.10 Criza a arătat că și alte aspecte ale Pactului de stabilitate și creștere trebuie dezvoltate în continuare. Simultan cu statisticile obișnuite instituite prin Pactul de stabilitate și creștere, ar trebui publicate statistici cu privire la creditele private și la procentul din datoria publică reprezentat de datoria externă. Aceste noi cifre ar putea folosi ca sisteme de avertizare timpurie și ca mijloc de presiune pentru țările cu situații economice problematice.

3.4 Alte domenii cheie pentru o nouă economie europeană

3.4.1 Sprijinul financiar public, reglementările financiare

3.4.1.1 Pentru a preveni o evoluție dezastruoasă a unor întregi sectoare ale economiei, în special cea a industriilor constructoare de automobile, s-a acordat un sprijin public masiv. Dată fiind situația actuală, nu s-a recurs la politicile „obișnuite” privind ajutoarele de stat pentru a stopa un astfel de sprijin.

3.4.1.2 Cel mai spectaculos sprijin a fost acordat sectorului financiar. În unele țări europene, precum și în SUA, unele bănci au fost parțial naționalizate. În mod cert această politică va fi schimbată, însă ar putea dura câțiva ani până atunci. Chiar și pe termen lung, menținerea unei părți din capitalul bancar în domeniul public pentru a putea observa din interior sectorul bancar, ar putea constitui un element eficient în cadrul unei politici financiare naționale.

3.4.1.3 Unele părți ale sectorului financiar, care au beneficiat de un sprijin fără precedent din partea guvernelor, au participat ulterior la atacuri speculative pe piața obligațiunilor de stat din zona euro în timpul crizei din Grecia. Piața financiară a încercat să își însușească puterea de decizie a politicienilor. În urma apariției unei crize extrem de grave, politicienii și-au recăștigat puterea. Politicienii pot fi criticați pentru faptul că nu au reușit să acționeze înainte de instaurarea unei crize grave, nici în cazul crizei financiare, nici în cazul crizei obligațiunilor de stat. Acest lucru demonstrează că reglementările și supravegherea financiară propuse nu sunt suficiente. Sunt necesare reglementări și practici de supraveghere mai eficiente pentru a

schimba comportamentul instituțiilor financiare și pentru a găsi noi căi de a finanța datoria publică.

3.4.2 Ecologizarea economiei

Pe termen lung, investițiile trebuie să se concentreze asupra protecției mediului și asupra măsurilor de combatere a schimbărilor climatice. Schimbarea structurii investițiilor trebuie să înceapă acum. Comisia este de părere că în rândul concurenților noștri internaționali există o tendință mai puternică în acest sens. Schimbarea este de o importanță crucială, nu doar în ceea ce privește protecția mediului, ci și sub aspectul competitivității europene la nivel global. Noi locuri de muncă pot fi create pentru a le înlocui pe cele care dispar. În acest fel, durabilitatea economică poate fi combinată cu o durabilitate ecologică și socială. Asemeni Comisiei în propunerea privind orientările generale ale politicii economice, CESE se exprimă în favoarea utilizării taxelor ca instrument de influențare a pieței în vederea reducerii emisiilor periculoase.

3.4.3 Infrastructura și energia

Într-o perioadă în care investițiile întreprinderilor lipsesc, sectorul public trebuie să intervină cu investiții publice. Acest lucru este necesar atât ca stimulent al creșterii, cât și din cauza marii nevoi de investiții în infrastructură și energie. Noua reticență a sectorului bancar cu privire la asumarea de riscuri în acordarea de credite întreprinderilor pune probleme mai ales IMM-urilor. În ciuda problemelor actuale cu obligațiunile de stat, în majoritatea țărilor obligațiunile de stat prezintă încă o rată avantajoasă a dobânzii, ceea ce favorizează investițiile publice. Conform versiunii revizuite a Pactului de stabilitate și creștere, investițiile nu trebuie incluse în calcularea deficitului excesiv.

3.4.4 Politici active pentru piața forței de muncă

Politicile pentru piața forței de muncă trebuie să fie active și să nu se limiteze doar la sprijinul economic acordat șomerilor. Au fost aplicate numeroase și diverse programe de recalificare, atât pentru persoanele care sunt încă active în câmpul muncii, cât și pentru șomeri. Obiectivul „educație pentru toți” cuprins în programul trioului de președinții Spania-Belgia-Ungaria este promițător. O politică ce favorizează incluziunea nu presupune numai că oamenii pot obține un loc de muncă, ci trebuie să faciliteze și asumarea unui rol mai activ în societate.

3.4.4.1 Stabilirea unui obiectiv de creștere a ratei de ocupare a forței de muncă, ca în cazul Strategiei UE 2020, nu este niciodată suficientă. Pentru a îmbunătăți rata ocupării forței de muncă, trebuie aplicate o serie de politici fundamentale.

— Printre acestea se numără politicile privind competențele. Învățarea de-a lungul vieții este obligatorie. O mare problemă este găsirea unui răspuns la întrebarea cine ar trebui să o finanțeze. Societatea, angajatorii sau angajații? Într-un fel sau altul, toate cele trei categorii trebuie implicate în finanțare.

- Baza pentru aceasta o constituie nivelul general de educație. Europa trebuie să ridice nivelul general de cunoștințe.
- O politică evidentă în scopul creșterii ratei ocupării forței de muncă este înființarea unui sistem de îngrijire a copilului care să fie ieftin și de înaltă calitate, combinat cu un concediu de creștere a copilului suficient de lung și de bine plătit încât să constituie un stimulent pentru a avea copii.
- Există multe obstacole care îi împiedică pe oameni să candideze pentru ocuparea unui loc de muncă. Este posibil ca fiecare dezavantaj să necesite o politică proprie când vine vorba despre ocuparea forței de muncă.

3.4.5 Politicile sociale

3.4.5.1 Într-un raport⁽¹⁰⁾ privind protecția socială și incluziunea socială, Comisia recunoaște faptul că sistemele naționale de asistență socială au jucat un rol vital în atenuarea impactului social și economic al crizei. Se estimează că cheltuielile cu serviciile sociale au crescut în medie pe perioada crizei de la 28 la 31 % din PIB-ul statelor membre. Atunci când nevoia de ajutoare sociale pentru șomeri este redusă, respectivele resurse publice trebuie să se regăsească în politicile familiale și în cele de dezvoltare a competențelor. Acesta este un exemplu pentru cum o politică de ieșire va fi transformată într-o politică de intrare.

3.4.5.2 Potrivit Comisiei, sunt importante susținerea adecvată a veniturilor și accesul la piața forței de muncă și la servicii sociale de calitate. În privința problematicei sociale, UE nu poate interveni decât prin mici completări aduse la politicile sociale naționale. Au apărut de-a lungul timpului multe instrumente UE menite să încurajeze statele membre să învețe unele de la altele – analiza comparativă, evaluarea *inter pares*, metoda deschisă de coordonare. Acestea nu au avut rezultatele scontate. UE nu poate obliga statele membre să urmeze exemplele de bună practică. Nominalizarea de tip „Gazeta de perete” ar putea fi o cale de a atrage atenția publică asupra acestor diferențe.

3.4.5.3 Măsurile de austeritate trebuie să fie echilibrate. Nu putem să permitem ca sistemele de asistență socială să fie sacrificate pe altarul soldului bugetar. Criza a scos la iveală carențele încă existente în sistemele sociale. Arhitectura sistemelor sociale trebuie să asigure atât asistență socială, cât și ocuparea forței de muncă. Însă sistemele sociale se confruntă și ele cu anumite limite și trebuie menținute în cadrul posibilităților financiare.

3.4.6 Noi surse de venituri⁽¹¹⁾

3.4.6.1 Într-un aviz privind strategia post-Lisabona, CESE menționează atât o taxă pe tranzacțiile financiare, cât și o taxă pe emisiile de dioxid de carbon ca noi surse de venit public. Acestea produc un dublu profit, adică în afară de faptul că cresc venitul, ele pot, de asemenea, să reducă tentația abordărilor pe termen scurt practicate pe piețele financiare și să îmbunătățească starea mediului. Motivul actual pentru căutarea unor noi surse de finanțare este reducerea marilor deficite bugetare. Taxele pe tranzacțiile financiare și pe emisiile de dioxid de carbon trebuie să fie preferate creșterii altor taxe, cum ar fi impozitarea muncii sau creșterea TVA-ului. Acestea din urmă ar reduce cererea generală, o consecință nerecomandabilă în situația actuală.

3.4.6.2 O altă metodă de finanțare publică sunt euroobligatiunile. Aceasta ar putea furniza capital sectorului public fără a genera o dependență totală de sectorul financiar privat. Euroobligatiunile ar atrage resurse financiare direct de la sursă, ca de exemplu de la fondurile de pensii care caută plasamente pe termen lung pentru banii lor. Există, de asemenea, posibilitatea de a deschide la BEI plasamente private pe termen lung pentru economii, în vederea atragerii unor noi surse pentru aceasta. Prin urmare, BEI devine o interfață între aceste noi surse de capital și investițiile sale. Economii pe termen lung ar fi astfel disponibile pentru investiții publice pe termen lung, de exemplu în infrastructură. Euroobligatiunile reprezintă un „concept”, însă ar trebui să includă toate statele membre ale UE. Și în acest caz putem vorbi despre dublu profit, fiindcă s-ar reduce și spațiul de manevră pentru speculațiile pe baza datoriilor publice pe piața financiară.

Bruxelles, 16 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

⁽¹⁰⁾ Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor - Propunere de Raport comun privind protecția socială și incluziunea socială 2010 - COM(2010) 25 final.

⁽¹¹⁾ A se vedea avizele CESE privind taxa pe tranzacțiile financiare și privind consecințele crizei datoriei publice asupra guvernancei UE.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Către un summit mondial privind dezvoltarea durabilă în 2012” (aviz din proprie inițiativă)

(2011/C 48/12)

Raportor: **dl Frederic Adrian OSBORN**

La 18 februarie 2010, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

„Către un summit mondial privind dezvoltarea durabilă în 2012”.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 31 august 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 15 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 116 voturi pentru, 1 vot împotrivă și 7 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE, în calitate de voce a societății civile organizate din Europa, recomandă ca Uniunea Europeană să joace un rol central în pregătirile pentru noul summit al Națiunilor Unite privind dezvoltarea durabilă, care va avea loc la Rio, în 2012.

1.2 UE ar trebui să pledeze energic pentru adoptarea unei ordini de zi ambițioase a acestui summit, care să poată relansa și redinamiza agenda dezvoltării durabile în întreaga lume, atât la nivelul guvernelor, cât și la nivelul societății civile în ansamblul ei.

1.3 Summitul ar trebui să reînvie spiritul de la Rio și să revigoreze principiile de la Rio și Agenda 21, ca instrumente de implicare a tuturor părților interesate și de orientare a lumii pe o cale mai durabilă.

1.4 Summitul ar trebui să constituie un reper și să stabilească un termen pentru luarea unei decizii privind următorii pași ai negocierilor în curs privind schimbările climatice și biodiversitatea și respectarea acestora, pentru finalizarea negocierilor actuale privind mercurul și pentru lansarea de noi negocieri privind includerea durabilității în guvernanța corporativă și în mandatul administrațiilor locale și regionale.

1.5 Summitul ar trebui să recunoască și să susțină Carta Pământului (*Earth Charter*) ca un mijloc de a îndemna persoanele și organizațiile din întreaga lume la angajament și acțiune.

1.6 UE ar trebui să profite de ocazia acestui summit pentru a însuși din nou propriile ei procese și structuri concepute pentru a realiza progrese cu privire la dezvoltarea durabilă, îndemnând în același timp la o reînnoire similară a activității în domeniul durabilității în întreaga lume. În special, Comitetul îndeamnă Uniunea:

— să definească și să aplice, în Europa, diversele aspecte ale economiei ecologice, să creeze și să finanțeze noi căi de asistență financiară și de transfer de tehnologie și de know-how, pentru a ajuta țările în curs de dezvoltare să realizeze tranziția spre dezvoltarea durabilă;

— să consolideze diverse aspecte ale guvernantei în domeniul dezvoltării durabile în Europa;

— să implice societatea civilă din întreaga Europă pentru a contribui la procesul Rio și să recupereze viziunea de la Rio și sprijinul politic și popular necesar.

1.7 Pentru a face progrese în domeniul economiei ecologice, în următoarele 12 luni, UE ar trebui:

— să revizuiască și să consolideze Strategia de dezvoltare durabilă (SDD) a UE, integrând obiectivele-cheie ale acesteia în punerea în aplicare a Strategiei Europa 2020, și să formuleze, în cadrul negocierilor de la summit, propuneri alternative pentru crearea unui cadru internațional mai puternic de promovare și coordonare a strategiilor naționale în domeniul dezvoltării durabile;

— să finalizeze lucrările actuale de stabilire a unor indicatori mai buni ai progreselor în ceea ce privește dezvoltarea durabilă și de integrare explicită a acestora în cadrul principal de monitorizare a Strategiei Europa 2020; să înainteze, în cadrul negocierilor de la summit, propuneri alternative pentru stabilirea și menținerea unor indicatori internaționali mai coerenți și mai consecvenți pentru măsurarea și monitorizarea progresului în domeniul dezvoltării durabile;

- să încheie studiile sale de lungă durată privind consumul și producția durabile, să le integreze în inițiativa-pilot privind utilizarea eficientă a resurselor din cadrul Strategiei Europa 2020 și să înainteze propuneri alternative pentru negocierile de la summit;
- să facă o sinteză a experiențelor europene privind ecologizarea taxelor și a instrumentelor fiscale (inclusiv stabilirea unor prețuri pentru cotele de emisie și comercializarea acestora), pe care să o integreze într-o nouă inițiativă europeană privind instrumentele fiscale ecologice și să facă propuneri alternative pentru orientările sau cadrele ONU în acest domeniu;
- să realizeze o sinteză a experiențelor europene privind dimensiunea socială a dezvoltării durabile, inclusiv în ceea ce privește posibilitățile de a crea noi locuri de muncă ecologice, pentru a înlocui o parte dintre cele pierdute din cauza recesiunii, precum și a instrumentelor de reducere a inegalităților și să le propună dezbaterilor din cadrul summitului privind aspectele sociale ale unei economii ecologice;
- să stabilească mecanisme eficiente pentru promovarea dezvoltării durabile în țările în curs de dezvoltare și să furnizeze sprijinul financiar și tehnologic adecvat.

1.8 Pentru a consolida guvernanta în domeniul dezvoltării durabile, UE ar trebui:

- să sprijine consolidarea Programului Națiunilor Unite pentru Mediu (PNUM) și a Comisiei ONU pentru dezvoltare durabilă;
- să pledeze pentru includerea dezvoltării durabile în mandatul Băncii Mondiale, al Fondului Monetar Internațional (FMI), al Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) și al altor organisme internaționale relevante;
- să promoveze consolidarea strategiilor naționale pentru dezvoltare durabilă și a sistemelor naționale pentru crearea, aplicarea și monitorizarea acestora, precum și a mecanismelor de tipul Strategiei de dezvoltare durabilă a UE, în vederea consolidării și armonizării eforturilor depuse în acest sens la nivel supranațional, atât în interiorul Europei, cât și în cadrul negocierilor internaționale;
- să promoveze consolidarea strategiilor locale și regionale pentru dezvoltare durabilă și mecanismele de punere în aplicare a acestora, atât în interiorul Europei, cât și în cadrul negocierilor internaționale;
- să promoveze includerea dezvoltării durabile în normele și orientările în materie de guvernanta corporativă din sectorul de afaceri, atât în interiorul Europei, cât și în cadrul negocierilor internaționale.

1.9 Pentru a asigura participarea societății civile și angajamentul său deplin, UE ar trebui:

- să pledeze pentru participarea deplină a părților interesate în procesul ONU;
- să colaboreze cu CESE și cu alți reprezentanți ai societății civile organizate, în vederea asigurării angajamentului deplin al societății civile în cadrul proceselor pregătitoare din Europa și statele sale membre;
- să sprijine procesele pregătitoare independente din cadrul sectoarelor specifice ale societății civile, inclusiv ale întreprinderilor, ale sindicatelor, ale ONG-urilor, ale comunităților științifice și educaționale, ale organizațiilor agricole, femeilor și tineretului, atât în interiorul Europei, cât și în cadrul negocierilor internaționale.

2. Introducere și context

2.1 La 24 decembrie 2009, Adunarea generală a ONU (AG) a adoptat o rezoluție privind organizarea, în 2012, a unei Conferințe ONU privind dezvoltarea durabilă (CONUDD). Conferința va avea loc la Rio, la 40 de ani de la Conferința ONU privind mediul uman de la Stockholm, la 20 de ani de la Conferința ONU privind mediul și dezvoltarea (CONUMD) de la Rio și la 10 ani de la Summitul mondial privind dezvoltarea durabilă (SMDD) de la Johannesburg.

2.2 Conform rezoluției AG, conferința va avea trei obiective:

- asigurarea angajamentului politic reînnoit pentru dezvoltarea durabilă;
- evaluarea progresului înregistrat până în prezent și a lacunelor încă existente în punerea în aplicare a rezultatelor principalelor summituri privind dezvoltarea durabilă;
- abordarea noilor provocări care se întrevăd și două teme specifice:
- o economie ecologică în contextul dezvoltării durabile și al eradicării sărăciei;
- cadrul instituțional pentru dezvoltarea durabilă.

2.3 CESE salută această inițiativă. Este clar că elanul global pentru dezvoltarea durabilă și-a pierdut din intensitate în ultimii ani și este nevoie de un nou impuls pentru a revigora agenda dezvoltării durabile. În Europa, dezvoltarea durabilă continuă să facă anumite progrese în calitate de cadru general pentru elaborarea politicilor, dar în ultimii ani a fost umbrită de efectele crizei economice și de necesitatea de a se acorda atenție redresării. Noul summit de la Rio ar putea reprezenta ocazia de a conferi din nou dezvoltării durabile statutul cuvenit, de forță motrice a Uniunii Europene și a statelor membre.

2.4 Sunt prevăzute trei ședințe ale Comitetului de pregătire. Prima a avut loc între 17 și 19 mai 2010. Celelalte vor urma în 2011 și 2012.

În cursul primei sale ședințe, Comitetul de pregătire a elaborat procedurile, procesele și calendarul conferinței și a purtat discuții preliminare privind temele principale menționate mai sus. S-a căzut de acord asupra faptului că Secretariatul ONU ar trebui să recurgă la contribuția statelor membre, a organismelor internaționale relevante și a grupurilor principale ale societății civile (MG) numai într-un număr limitat de chestiuni specifice.

2.5 Societatea civilă a fost reprezentată în Comitetul de pregătire prin nouă grupuri principale ale acesteia, recunoscute de ONU. Acestea li s-a cerut, de asemenea, să adopte inițiative proprii și să-și aducă contribuția la fazele ulterioare ale procesului de pregătire și la desfășurarea conferinței. Mai multe grupuri principale ale societății civile au afirmat clar că ele vor dori să profite de ocazia procesului din 2012 pentru a-și realiza propriile evaluări ale progreselor realizate în materie de dezvoltare durabilă în sectoarele lor. Ele doresc să-și pună în evidență realizările, oportunitățile și provocările care decurg din conferința de la Rio, să solicite în continuare recunoașterea și sprijinul guvernelor în acest proces, precum și să adreseze recomandări cu privire la forma și obiectivele negocierilor oficiale.

2.6 Uniunea Europeană a jucat un rol activ în cadrul primei ședințe a Comitetului de pregătire, contribuind la configurarea unei agende pozitive și ușor de gestionat a procesului de desfășurare a summitului, și continuă să-și desfășoare propriul proces activ de pregătire alături de statele sale membre. CESE a fost bucuros că a fost implicat în numele societății civile organizate în calitate de membru al delegației UE la prima ședință a Comitetului de pregătire și intenționează să continue să joace un rol activ, întâi prin elaborarea acestui prim aviz și apoi în cadrul lucrărilor ulterioare, pe măsură ce crește ritmul pregătirilor (a se vedea punctul 7.2).

3. Viziunea și nivelul obiectivelor

3.1 Summitul de la Rio din 1992 s-a caracterizat printr-un nivel ridicat al obiectivelor și al realizărilor și a fost eficient în mobilizarea sprijinului și acțiunilor pentru dezvoltarea durabilă din întreaga lume. Summitul a realizat acest lucru prin întocmirea unei agende substanțiale și concrete, cu o viziune care a reușit să mobilizeze și să inspire și care a animat sprijinul popular și voința politică.

3.2 Provocarea dezvoltării durabile este mai urgentă ca oricând și, din multe puncte de vedere, chiar și mai presantă. Însă energia și ambiția manifestate de guverne și de Comitetul de pregătire au fost dezamăgitoare. Mulți au părut mai curând înclinați să reducă așteptările excesive decât să creeze un spirit hotărât pentru o schimbare pozitivă.

3.3 Societatea civilă este mai ambițioasă. Diversele părți interesate au fost active în prima ședință a Comitetului de pregătire,

insistând pe lângă delegații oficiali asupra unor propuneri concrete și elaborând, în paralel, propriile lor inițiative în vederea pregătirii conferinței. În Europa, CESE consideră că diversele părți interesate au dorința și capacitatea de a-și mări gradul de vizibilitate și de a face presiuni în vederea unor rezultate pozitive ale acestui proces de pregătire pentru 2012. Comitetul îndeamnă UE și statele membre să utilizeze pe deplin acest potențial și să creeze la toate nivelurile un proces de pregătire deschis și ambițios, cuprinzând numeroase părți interesate, pentru a utiliza din plin experiența acestora.

3.4 Dacă negocierilor privind schimbările climatice și biodiversitatea li s-ar putea fixa un termen și obiectivul de a ajunge la acorduri substanțiale în timp suficient pentru a fi aprobate de liderii mondiali la summitul de la Rio în 2012, acest lucru ar putea fi util ambelor procese. Această combinație de obiective a fost foarte eficientă în accelerarea progresului în cei doi ani care au precedat conferința de la Rio din 1992. Conferința din 2012 ar putea stabili un termen pentru a avansa cu negocierile actuale privind schimbările climatice și biodiversitate până la următorul punct de reper esențial.

3.5 De asemenea, summitul din 2012 ar putea oferi ocazia accelerării procesului de adoptare a unor decizii în privința actualelor negocieri privind mercurul și a procesului de reducere a emisiilor cauzate de despăduriri și de degradarea pădurilor (REDD). De asemenea, acesta ar putea deveni și momentul potrivit pentru lansarea unor noi negocieri privind includerea dezvoltării durabile în governanța corporativă (a se vedea punctul 6.8 de mai jos) și privind acțiunile de la nivel local în domeniul dezvoltării durabile (a se vedea punctul 6.9).

3.6 Summitul din 1992 a creat o viziune nouă și stimulative a unui viitor armonios pentru planeta noastră, exprimată în noul discurs privind dezvoltarea durabilă. Pentru a anima summitul de la Rio din 2012, este necesară o nouă expresie a acestei viziuni. CESE propune ca, în acest scop, să se aducă în prim-plan Carta Pământului și să se utilizeze ocazia summitului pentru a recunoaște formal acest document însușitor (așa cum a făcut-o deja UNESCO). În ultimii ani, Carta Pământului s-a bucurat de un sprijin tot mai larg în întreaga lume. Adoptarea acesteia de către ONU ar mări, în ansamblu, atractivitatea ei în toate părțile lumii și ar contribui la redeschiderea sentimentului că se poate, care a animat lumea în 1992.

4. Stadiul punerii în aplicare și lacunele încă existente

4.1 Comitetul de pregătire a luat notă, în prima sa ședință, de faptul că progresele înregistrate în realizarea scopurilor și obiectivelor Conferinței de la Stockholm din 1972 și ale summiturilor din 1992 și 2002 privind dezvoltarea durabilă au fost neconcludente și inconsecvente. Există în continuare provocări considerabile, în ciuda unor realizări, mai ales în ceea ce privește creșterea veniturilor și reducerea sărăciei, precum și îmbunătățirea accesului la educație și la o mai bună asistență medicală, în special în economiile emergente.

4.2 Se manifestă în continuare lacune în ceea ce privește punerea în aplicare în anumite domenii: eradicarea sărăciei, securitatea alimentară, inegalitatea veniturilor, conservarea biodiversității, combaterea schimbărilor climatice, reducerea presiunii asupra ecosistemelor și pescuitului, accesul la apă potabilă și la sisteme de canalizare și participarea deplină a femeilor la realizarea obiectivelor stabilite pe plan internațional, ceea ce reflectă o abordare fragmentată a realizării obiectivelor de dezvoltare durabilă. De la CONUMD, nu s-au înregistrat schimbări majore în modelele de consum și producție, cu toate că schimbările fundamentale sunt indispensabile pentru dezvoltarea durabilă pe plan global.

4.3 Eforturile de realizare a obiectivelor dezvoltării durabile, inclusiv a Obiectivelor de dezvoltare ale mileniului (ODM), au fost și mai mult afectate de recenta criză financiară și economică, care a avut efecte negative asupra performanței economice, a erodat câștigurile obținute greu și a mărit numărul persoanelor care trăiesc în condiții de sărăcie extremă.

4.4 În Europa (ca și în restul țărilor dezvoltate), în ultimii 20 de ani, s-au realizat progrese cu privire la unele obiective legate de mediu, dar rămân multe de făcut în ceea ce privește chestiunile esențiale ale utilizării resurselor și emisiilor de CO₂, iar, în ceea ce privește epuizarea resurselor și exportarea poluării, amprenta ecologică a Europei asupra restului planetei este, în continuare, departe de a răspunde criteriilor de dezvoltare durabilă. Pe plan social, nivel șomajului și inegalitățile în creștere din interiorul comunităților și dintre ele nu oferă, la rândul lor, modele de dezvoltare durabilă.

4.5 Comitetul de pregătire nu a identificat nicio problemă complet nouă legată de dezvoltarea durabilă. În schimb, a constatat că multe dintre problemele legate de dezvoltarea durabilă, identificate deja la Rio în 1992, s-au acutizat, mai ales în ceea ce privește finanțele și economia, energia, apa și alimentele, așa cum o demonstrează recenta criză, care nu s-a încheiat încă. Alte probleme, precum schimbările climatice și pierderea biodiversității, prezintă, de asemenea, un grad de iminență și de gravitate mai mare decât s-a crezut până acum. Și continua creștere a populației planetei contribuie la acutizarea problemelor.

4.6 În țările în curs de dezvoltare apare un decalaj între economiile emergente, a căror creștere rapidă impune noi poveri asupra resurselor mondiale și a nivelurilor de poluare, și țările cel mai puțin dezvoltate, în care sărăcia și degradarea mediului rămân factori esențiali de risc pentru dezvoltarea durabilă. Cu unele excepții, țările dezvoltate sunt încă departe de a oferi nivelurile de asistență oficială pentru dezvoltare promise în repetate rânduri, pentru a sprijini țările în curs de dezvoltare să progreseze într-un mod mai durabil.

4.7 Confruntată cu toate aceste provocări, UE are sarcina specială de a găsi modalități de îmbunătățire a durabilității propriilor noastre economii și, de asemenea, modalități de a

mobiliza suficient sprijin financiar și tehnic pentru a ajuta țările în curs de dezvoltare, în special țările cel mai puțin dezvoltate, să abordeze mai eficient propriile lor provocări privind dezvoltarea durabilă. UE trebuie să profite de acest summit pentru a însuși din nou propriile ei procese și structuri concepute pentru a realiza progrese cu privire la aceste probleme. În special, Comitetul îndeamnă Uniunea:

- să definească și să aplice, în Europa, diversele aspecte ale economiei ecologice și să creeze și să finanțeze noi căi de asistență financiară și de transfer de tehnologie și de know-how, pentru a ajuta țările în curs de dezvoltare să realizeze tranziția spre durabilitate (a se vedea titlul 5);
- să consolideze diverse aspecte ale guvernanței în domeniul dezvoltării durabile din Europa (a se vedea titlul 6);
- să implice societatea civilă din întreaga Europă pentru a contribui la procesul Rio și să recupereze viziunea de la Rio și sprijinul politic și popular necesar (titlul 7).

5. O economie ecologică în contextul dezvoltării durabile și al eradicării sărăciei

5.1 Economia ecologică va fi una dintre temele principale ale conferinței. Există încă multe puncte de vedere cu privire la semnificația economiei ecologice. Cu toate acestea, s-a căzut de acord asupra faptului că aceasta trebuie înțeleasă în contextul dezvoltării durabile. Economia ecologică sau procesul de ecologizare a economiei pot fi considerate ca una din metodele esențiale de stabilire a unei căi către un model de dezvoltare mai durabil în viitor.

5.2 O economie ecologică, care să promoveze o eficiență sporită a utilizării resurselor naturale și a energiei și noi tehnologii pentru energie și metode de producție nepoluante, poate crea noi oportunități pentru creșterea economică și noi locuri de muncă. Vor trebui create cadre politice naționale corespunzătoare pentru a impulsiona tranziția către o economie ecologică, pentru a promova modele durabile de consum și producție și pentru a aduce activitatea economică în limitele capacității de rezistență a ecosistemelor.

5.3 Dezvoltarea și schimbările durabile trebuie să respecte limitele naturale și să protejeze resursele naturale și patrimoniul cultural. Cu toate acestea, dezvoltarea durabilă nu înseamnă stagnare, ci, dimpotrivă, necesită schimbări continue și dezvoltare. De exemplu, în domeniul energetic vor fi necesare, în următorii 40 de ani, schimbări considerabile în ceea ce privește metodele de producție și consumul de energie, așa cum reiese din raportul recent al Agenției Internaționale a Energiei privind scenariile tehnologice pentru 2050. Un alt exemplu este furnizat de sectorul industriei chimice, unde s-au întreprins deja multe în direcția schimbării modelelor de producție existente cu unele mai eficiente și durabile și a transpunerii acestor schimbări într-un avantaj comercial.

5.4 Instrumentele politice care ar putea fi utilizate în cadrul economiei ecologice pot fi grupate în câteva categorii:

- tarificare corectă;
- politici de achiziții publice;
- reforme fiscale ecologice;
- investiții publice în infrastructură durabilă;
- sprijin public destinat cercetării și dezvoltării în domeniul tehnologiilor ecologice;
- politici sociale pentru concilierea obiectivelor sociale cu politicile economice.

5.5 La nivel global, ONU a lansat deja câteva inițiative în acest domeniu, pe care CONUDD 2012 le-ar putea utiliza. Inițiativa acesteia privind economia ecologică vizează sprijinirea guvernelor în „reconfigurarea și reorientarea politicilor, investițiilor și cheltuielilor către o serie de sectoare, precum tehnologiile nepoluante, sursele de energie regenerabile, serviciile de gospodărire a apelor, transporturile ecologice, gestionarea deșeurilor, construcțiile ecologice, precum și agricultura și exploatarea forestieră durabilă”. Economia ecosistemelor și a biodiversității și noul acord mondial ecologic (*Global Green New Deal*) sunt proiecte esențiale ale acestei inițiative.

5.6 În prezent, țările dezvoltate contribuie aproape în cea mai mare măsură la agravarea problemei schimbărilor climatice, producând un volum mai mare de emisii de gaze cu efect de seră pe cap de locuitor. Prin urmare, acestea se confruntă cu cea mai grea provocare de a-și transforma economiile după modelul cu emisii reduse de carbon. În același timp, acestea dispun totuși de avantajul de a deține tehnologii avansate și resurse de capital, care le vor permite să ocupe o poziție fruntașă în această tranziție, dacă vor răspunde prompt provocării.

5.7 Exista anumite motive de îngrijorare în rândul țărilor în curs de dezvoltare legate de faptul că „economia ecologică” ar fi un concept nordic care ar putea încetini, de fapt, procesul de dezvoltare și ar putea avea o componentă protecționistă. Va fi deosebit de important să se demonstreze avantajele pe care economia ecologică le-ar putea oferi țărilor în curs de dezvoltare și modul în care aceasta va contribui la procesul de tranziție al acestor țări. O componentă-cheie va fi seriozitatea cu care țările dezvoltate își asumă angajamentele de a susține economia ecologică în țările în curs de dezvoltare.

5.8 Pentru a se ajunge la rezultate semnificative cu privire la ecologizarea economiei mondiale în 2012, țările dezvoltate vor trebui să demonstreze atât faptul că ele pun în aplicare acest tip de abordare în propriile lor economii, cât și faptul că ele sunt pregătite să ofere țărilor în curs de dezvoltare un ajutor real sub formă de resurse financiare, transfer de tehnologie și consolidare a capacităților.

5.9 UE a realizat unele progrese în ceea ce privește economia ecologică, însă aceste progrese sunt insuficiente. În opinia CESE, pentru UE nu va fi suficient să se bazeze la Rio pe progresele limitate pe care le-a realizat în ultimii 20 de ani și pe diversele elemente ale Strategiei Europa 2020, care merg într-o direcție durabilă. Mai precis, pentru a dobândi o poziție mai solidă în 2012, recomandăm ca, în următoarele 12 luni, UE să realizeze:

- revizuirea și consolidarea SDD a UE, integrând obiectivele-cheie ale acesteia în punerea în aplicare a Strategiei Europa 2020;
- încheierea lucrărilor actuale privind găsirea unor indicatori mai buni ai progreselor în ceea ce privește durabilitatea și integrarea explicită a acestora în cadrul principal de monitorizare a Strategiei Europa 2020;
- încheierea studiilor sale de lungă durată privind consumul și producția durabile și integrarea acestora în obiectivele principale inițiative-pilot privind utilizarea eficientă a resurselor din cadrul Strategiei Europa 2020;
- o sinteză a experiențelor europene privind ecologizarea taxelor și a instrumentelor fiscale (inclusiv stabilirea unor prețuri pentru cotele de emisie și comercializarea acestora), precum și propuneri pentru orientările sau cadrele ONU în acest domeniu;
- o sinteză a experiențelor europene privind dimensiunea socială a dezvoltării durabile, inclusiv în ceea ce privește posibilitățile de creare de noi locuri de muncă ecologice pentru a înlocui o parte dintre cele pierdute din cauza recesiunii, precum și a instrumentelor de reducere a inegalităților.

Sunt necesare acțiuni similare la nivelul statelor membre. Dacă va înregistra progrese în aceste domenii în Europa, UE va fi îndreptățită să pledeze pentru adoptarea unei agende a economiei ecologice la nivel global, care să cuprindă elemente similare.

5.10 În ceea ce privește **finanțarea**, în mod evident este necesar un efort major de mobilizare a resurselor publice și private, pentru a încheia acțiunile nefinalizate din cadrul agendei ODM și pentru a realiza progrese cu privire la noua agendă a economiei ecologice. Obiectivele de la Rio privind asistența oficială pentru dezvoltare nu au fost realizate. Instituțiile financiare internaționale, PNUD, OMC, UNCTAD și miniștrii de finanțe, ai economiei și ai comerțului din întreaga lume trebuie să fie deplin angajați atât în această acțiune de mobilizare, cât și în toate celelalte aspecte ale tranziției către o economie ecologică globală. UE trebuie să elaboreze o propunere coerentă și consecventă cu privire la obiectivele acestui plan internațional ambițios de ecologizare și la îndeplinirea promisiunilor făcute cu mult timp în urmă privind nivelul sprijinului acordat.

6. Cadrul instituțional al dezvoltării durabile

6.1 Este pe deplin recunoscut faptul că guvernanța în domeniul dezvoltării durabile la nivel internațional nu este foarte eficientă și că sunt necesare schimbări majore pentru revigorarea acesteia. Guvernanța în domeniul dezvoltării durabile la nivel național, regional și local ar beneficia, de asemenea, de un nou impuls.

6.2 La nivel internațional, se manifestă în mod evident o nevoie stringentă de consolidare a competențelor ecologice ale PNUM și de sporire a capacității Comisiei pentru dezvoltare durabilă sau a organului care îi va succeda de a disemina mesajul referitor la dezvoltarea durabilă în diferitele sectoare ale economiei mondiale și în toate instituțiile internaționale. Posibilitatea de transformare a PNUM într-o organizație internațională a mediului, cu un mandat mai extins, este discutată de mult timp. O astfel de organizație trebuie să asigure o bază științifică solidă, credibilă și accesibilă și are nevoie de o capacitate mai mare de a interacționa în mod creativ cu alte componente ale sistemului ONU, de a coordona numeroasele și diversele acorduri multilaterale din domeniul mediului, de a susține dezvoltarea capacității de abordare a chestiunilor ecologice în țările în curs de dezvoltare și în alte state membre și, de asemenea, are nevoie de o bază de resurse mai amplă și mai sigură. Conferința din 2012 ar putea reprezenta ocazia de a fructifica aceste idei.

6.3 Dezvoltarea durabilă are nevoie, de asemenea, de mai multă greutate și influență în cadrul sistemului ONU. O posibilitate ar fi ridicarea acesteia la nivelul unui consiliu al ONU cu drepturi depline. O altă opțiune ar putea fi integrarea Comisiei pentru dezvoltare durabilă într-un Consiliu ECOSOC extins al ONU cu un mandat mai puternic pentru promovarea dezvoltării durabile în întregul ansamblu al familiei ONU, împreună cu Banca Mondială și FMI. Însă posibilități mai ample ar putea apărea în lumina lucrărilor Grupului la nivel înalt pentru schimbările climatice și dezvoltare care tocmai a fost creat de Secretariatul General al ONU.

6.4 În abordarea discuțiilor ulterioare, CESE recomandă ca UE să aibă în vedere trei obiective generale:

- integrarea dezvoltării durabile în mandatul unor organizații-cheie, printre care însăși ONU și Consiliul său ECOSOC, Banca Mondială, FMI, OMC, precum și în mandatul altor organisme dedicate special dezvoltării durabile, precum Comisia pentru dezvoltare durabilă, PNUM, PNUD etc.;
- consolidarea Comisiei pentru dezvoltare durabilă și a capacității acesteia de a coordona activitatea legată de dezvoltarea durabilă în cadrul sistemului ONU, în special conferindu-i acesteia un statut și o misiune care să aducă la masa discu-

țiilor ministerele finanțelor și ale economiei cu obiectivul specific de a integra dezvoltarea durabilă în gestionarea politicilor economice globale;

- consolidarea PNUM și a capacității acesteia de a monitoriza schimbările critice pe care le suferă mediul la nivel global și de a promova măsuri de protecție eficiente.

6.5 De asemenea, este necesar să se consolideze guvernanța în domeniul dezvoltării durabile la nivel național, regional, local și la nivelul întreprinderilor. Strategiile naționale, regionale și locale de dezvoltare durabilă trebuie să fie relansate și revigorare. Guvernanța corporativă trebuie să pună un accent mai puternic pe dezvoltarea durabilă. Trebuie create sau revigorare consiliile naționale de dezvoltare durabilă sau structuri similare pentru a da un impuls mai puternic dezvoltării durabile. Societatea civilă trebuie să fie implicată mai activ. În UE, Strategia de dezvoltare durabilă a stabilit un cadru pentru a înregistra progrese cu privire la toate aceste elemente. Însă, ulterior, aceasta nu a fost urmată suficient de ferm. Elementele-cheie ale strategiei trebuie revigorare, incluse în principala Strategie Europa 2020 și monitorizate îndeaproape în viitor.

6.6 Grupurile principale ale societății civile, al căror rol în sistemul ONU a crescut în urma conferinței de la Rio din 1992, își vor reexamina propria experiență cu privire la aceste chestiuni și vor prezenta exemple de bune practici la Rio, în vederea recunoașterii și consolidării celor mai bune practici în cadrul strategiilor naționale și locale de dezvoltare durabilă, al inițiativelor în materie de responsabilitate socială a întreprinderilor etc.

6.7 CESE recomandă ca UE să susțină puternic contribuțiile substanțiale ale societății civile și ale grupurilor principale ale acesteia la procesul din 2012. Grupurile societății civile ar trebui să fie încurajate să-și prezinte realizările obținute până în prezent și să formuleze propuneri pentru consolidarea rolului lor.

6.8 În sectorul industrial, responsabilitățile în domeniul durabilității ar trebui ancorate în noile cadre ale responsabilității sociale a întreprinderilor. Negocierile pentru adoptarea unei noi convenții internaționale pe această temă ar putea fi lansate în 2012, la Rio.

6.9 Administrațiile regionale și celelalte autorități de la nivel subnațional joacă un rol tot mai important în punerea în aplicare a multor aspecte ale dezvoltării durabile. Același lucru este valabil și în cazul orașelor și al celorlalte autorități locale. Aceste evoluții ar putea fi ancorate într-un nou acord care să stabilească mandate explicite (și resursele necesare) pentru punerea în aplicare a unor componente specifice ale agendei dezvoltării durabile, astfel încât exemplele excelente ale celor puțini din avangardă să poată deveni normă pentru majoritate.

7. Rolul posibil al UE și al CESE

7.1 UE va avea de jucat, fără îndoială, un rol-cheie în elaborarea unei strategii pentru 2012. UE ar trebui să arate comunității internaționale în ce mod trecerea la o economie ecologică este benefică Nordului și Sudului și ar trebui să promoveze schimbările instituționale care favorizează guvernanța în domeniul dezvoltării durabile. UE și statele membre ar trebui, de asemenea, să profite de ocazia oferită de conferință pentru a realiza progrese în propria lor tranziție către o economie ecologică și pentru a-și îmbunătăți propria guvernanță și gestionare a dezvoltării durabile și propriul angajament asumat împreună cu societatea civilă în aceste procese.

7.2 CESE este gata să joace un rol semnificativ, ajutând la dezvoltarea contribuției societății civile atât la procesul european, cât și la cel internațional și exercitând presiuni pentru obținerea de rezultate ambițioase. Un angajament puternic din partea societății civile este esențial pentru a genera impulsul și presiunea necesare obținerii unui rezultat semnificativ la Rio. În următoarele 12 luni, CESE își propune:

- organizarea, la Bruxelles, a unor consultări suplimentare ale părților interesate privind obiectivele Rio 2012 și crearea unei platforme comune, dacă acest lucru se dovedește posibil;
- depunerea unor eforturi suplimentare pentru a se asigura contribuția societății civile din statele membre, prin consiliile naționale de dezvoltare durabilă, prin rețeaua lor europeană de consilii consultative pentru mediu și dezvoltare durabilă și prin consiliile economice și sociale europene;
- lansarea unei serii de studii sectoriale privind cerințele aplicării cu succes a principiilor economiei ecologice în sectoare-cheie precum energia, transporturile, construcțiile, agricultura și politica economică în general;
- stabilirea de contacte prin intermediul delegațiilor permanente regionale și bilaterale, în vederea comparării și coordonării contribuțiilor societății civile din Europa cu acțiunile societății civile din alte regiuni ale lumii.

Bruxelles, 15 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind îmbunătățirea modelelor de „parteneriat public-privat participativ” în extinderea serviciilor electronice pentru toți în UE 27 (aviz din proprie inițiativă)

(2011/C 48/13)

Raportor: **dl Claudio CAPPELLINI**

La 16 iulie 2009, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Îmbunătățirea modelelor de „parteneriat public-privat participativ” în extinderea serviciilor electronice pentru toți în UE 27.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 6 septembrie 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 16 septembrie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 102 voturi pentru, 1 vot împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută Agenda digitală prezentată de Comisia Europeană (CE) și propunerile din raportul privind piața internă, care vizează asigurarea unor beneficii economice și sociale durabile de pe urma unei piețe unice digitale și a unor conexiuni ultrarapide la internet, care vor aduce aplicațiile mai aproape de cetățeni și de IMM-urile din zonele rurale și greu accesibile. Pe lângă aceasta, CESE este de acord cu Comisia Europeană (CE), Parlamentul European (PE) și Comitetul Regiunilor (CoR) asupra faptului că este nevoie de mai multe activități de monitorizare pentru a asigura accesul tuturor persoanelor la posturile fixe și conexiunile wireless în bandă largă până în 2013. Este nevoie de mai multe investiții la toate nivelurile, iar parteneriatele public-privat (PPP) ar trebui de asemenea luate în considerare pentru zonele rurale și cele îndepărtate, precum și pentru modernizarea rețelilor.

1.2 CESE sprijină cadrul comun de politici UE și naționale în vederea îndeplinirii obiectivelor Strategiei Europa 2020 și solicită așadar Comisiei Europene să instituie un grup consultativ ad-hoc capabil să ajute statele membre, statele candidate și operatorii privați interesați să monitorizeze mai bine accesul zonelor rurale și al celor îndepărtate la comunicațiile în bandă largă.

1.3 Piața prezintă mari deficiențe în furnizarea de comunicații prin rețele de mare viteză în bandă largă la prețuri accesibile pentru zonele îndepărtate. De aceea, Comisia trebuie să promoveze un întreg spectru de politici care să faciliteze dezvoltarea de rețele deschise prin inițiative din partea statului și a sectorului public. UE trebuie să exploateze la maximum dezvoltarea serviciilor electronice în sectoarele public și privat pentru a ajuta la îmbunătățirea serviciilor locale și regionale din sănătate, educație, a serviciilor de urgență de interes general, de securitate, precum și a serviciilor sociale. Adoptarea PPP-urilor de către toate autoritățile poate oferi sprijin strategic IMM-urilor

specializate în serviciile publice din domeniul tehnologiei informațiilor și comunicațiilor (TIC), precum și în consolidarea competențelor TIC ale tinerilor întreprinzători.

1.4 Investițiile private și PPP-urile din zonele îndepărtate, rurale și defavorizate ar trebui promovate prin intermediul fondurilor structurale, al Băncii Europene de Investiții (BEI) și al instrumentelor Fondului European de Investiții (FEI), astfel încât să se asigure conexiuni la internet la un preț echitabil pentru cetățenii defavorizați și pentru IMM-uri. Comisia Europeană trebuie să recurgă la programe și măsuri destinate promovării și înmulțirii PPP-urilor locale în cadrul proiectelor-pilot transregionale și transfrontaliere. Totodată, ar trebui instituită „Ziua europeană a serviciilor electronice pentru toți”.

1.5 CESE acordă o mare importanță construirii unor parteneriate mai solide între furnizorii publici și privați de servicii electronice publice, în vederea asigurării unor servicii mai bune și mai eficiente. Este nevoie de mai multă transparență și de o participare mai activă din partea cetățenilor, păstrându-se în același timp proprietatea asupra infrastructurii publice în care se fac investiții și controlul asupra operațiunilor. Serviciile publice sunt adesea furnizate la nivel regional și local, unde IMM-urile și asociațiile lor pot intra în parteneriate cu sectorul public, fie ca furnizori direcți, fie, dacă sunt necesare resurse financiare mai mari sau o expertiză mai extinsă, printr-un consorțiu. Acest lucru se întâmplă deja în anumite regiuni din Franța (Auvergne), Italia (Trentino A.A., Lombardia) și în alte state membre ale UE.

1.6 Accesul la rețele wireless în bandă largă de înaltă calitate la prețuri rezonabile poate mări accesibilitatea și calitatea serviciilor oferite de autorități și poate ajuta IMM-urile să își sporească competitivitatea pe piață. Regiunile și comunitățile îndepărtate vor beneficia cel mai mult de accesul la servicii în bandă largă mai rapide.

1.7 CESE subliniază necesitatea unor investiții extraordinare pentru asigurarea accesului universal și de mare viteză la comunicații prin rețele fixe sau mobile în bandă largă pentru toți cetățenii și consumatori. Un cadru european mai favorabil privind ajutoarele de stat, care să respecte prevederile comunitare în domeniul concurenței, ar putea să se dovedească util, deoarece ar îmbunătăți coordonarea diverselor politici și programe ale UE, astfel încât alegerea consumatorului să contribuie la realizarea obiectivelor legate de accesul tuturor cetățenilor și zonelor la serviciile electronice.

1.8 CESE este de acord cu necesitatea ca, până în 2013, fiecare gospodărie să aibă acces la internet în bandă largă la un preț competitiv. Dividendul digital trebuie promovat și folosit pentru îmbunătățirea acoperirii și a calității comunicațiilor și serviciilor prin rețele mobile în bandă largă. Statele membre trebuie să-și actualizeze obiectivele naționale referitoare la nivelul de acoperire a comunicațiilor în bandă largă și de mare viteză, pentru a impulsiona autoritățile regionale și actorii privați să sprijine în mod coerent strategia europeană privind comunicațiile în bandă largă. În special, autoritățile regionale, instituțiile europene și/sau naționale cu rol consultativ, IMM-urile, organizațiile și alți actori privați ar trebui implicați încă de la început în inițiativa Comisiei Europene intitulată „Viitorul internetului”.

1.9 CESE susține formulele PPP ale căror modele de finanțare pot asigura comunicații în bandă largă la un cost avantajos și la timp pentru cetățenii din regiunile rurale și transfrontaliere. În acest sens, CESE subliniază că aptitudinile digitale au o importanță crucială, mai ales pentru IMM-uri și pentru tinerii întreprinzători din zonele rurale și îndepărtate, într-o societate digitală incluzivă, în special acolo unde accesul la serviciile electronice creează un decalaj digital în cazul persoanelor în vârstă, al grupurilor defavorizate și al persoanelor cu venituri reduse. Problemele existente în ceea ce privește accesul trebuie, de asemenea, abordate.

1.10 Instituțiile UE ar trebui să profite la maximum de dezvoltarea serviciilor electronice în sectoarele public și privat, pentru a ajuta la îmbunătățirea serviciilor locale și regionale din sănătate, educație, a serviciilor de urgență, de securitate, a altor servicii de interes general, precum și a serviciilor sociale.

2. Istoric/Contextul general

2.1 Internetul a devenit una dintre infrastructurile de cea mai mare importanță din punct de vedere strategic ale secolului XXI și reprezintă o obligație esențială pentru asigurarea de către UE a serviciului universal prevăzut în Tratatul de la Lisabona. Cu toate acestea, situația în zonele rurale și în cele îndepărtate nu a înregistrat progrese semnificative și nu se poate vorbi despre o piață europeană de servicii electronice⁽¹⁾. Având în vedere că sectorul privat nu pare a fi interesat de satisfacerea cererii de

servicii și că guvernele nu pot face față singure acestei provocări, o soluție potrivită ar fi de a implica ambele părți (sectorul public și cel privat) în împărțirea profiturilor și a riscurilor generate de PPP-uri în acest domeniu. Implicarea și rolul activ al societății civile organizate în cadrul PPP-urilor, în vederea furnizării de servicii electronice, ar putea fi esențiale în acest proces.

2.2 Prezentul aviz din proprie inițiativă are drept obiectiv analiza acestui aspect și aducerea în prim-plan a dezbaterii privind identificarea de soluții durabile pentru furnizarea de servicii electronice peste tot și pentru toți în Europa, cu deosebire în zonele cel mai puțin accesibile și pentru grupurile cele mai defavorizate.

2.3 În acest context, obiectivele generale ale prezentului aviz sunt următoarele:

- analiza, cu ajutorul CESE și al organizațiilor de interes public și privat, a modului în care PPP-urile ar putea contribui la promovarea serviciilor electronice pentru toți, fie că este vorba de persoane private, de întreprinderi sau, mai ales, de guverne regionale și locale;
- sublinierea posibilităților de sporire a incluziunii sociale a grupurilor vulnerabile și de integrare economică a zonelor îndepărtate pe care le-ar determina o punere în practică durabilă și eficientă a PPP-urilor pentru extinderea serviciilor electronice în Europa⁽²⁾;
- sprijinirea instituțiilor UE și a responsabililor politici, ca și a actorilor publici și privați care doresc să ia parte la PPP-uri în domeniul serviciilor electronice, prin identificarea problemelor și a posibilelor soluții, prin efectuarea unei analize de impact a cererii și ofertei de servicii electronice în raport cu nevoile societății civile, în vederea identificării necesităților specifice referitoare la locurile de muncă și la capacități, precum și a bunelor practici în materie de politici și programe de la nivelul UE care ar putea fi transferate la nivel național/regional.

2.4 TIC afectează cele mai multe aspecte ale societății noastre. Așa cum liniile de demarcație dintre telefonul fix, internet, transmisiunile televizate, telefonul mobil și alte servicii de comunicare au devenit insesizabile, s-au estompat și diferențele dintre sectoarele public și industrial, precum și diferențele dintre politicile UE și cele naționale. De fapt, politicile naționale și regionale nu au fost capabile să ofere tuturor acces efectiv la aceste servicii.

⁽¹⁾ COM(2009) 479 final, „Un parteneriat public-privat pentru internetul viitorului”.

⁽²⁾ Principala problemă a serviciilor electronice în UE este că nu există o definiție comună a termenului. De obicei, serviciile electronice sunt considerate ca reprezentând TIC în sens restrâns și incluzând servicii de tipul e-guvernare, e-afaceri, e-sănătate, sectorul informațiilor publice, e-învățare, e-incluzere și e-achiziții publice.

2.5 În acest context, Neelie Kroes, noul comisar responsabil cu Agenda digitală, a lansat o dezbatere prin intermediul unor consultări publice pentru a afla „dacă trebuie să actualizăm normele astfel încât să asigurăm accesul tuturor cetățenilor și întreprinderilor din UE la servicii de comunicații esențiale, inclusiv la internetul de mare viteză.” Aceasta a afirmat de asemenea că „trebuie să ne asigurăm că nimeni nu este exclus din societatea digitală”. Mai mult, recenta Comunicare „Europa 2020” a confirmat obiectivul obținerii de beneficii economice și sociale durabile de pe urma unei piețe unice digitale, bazate pe internet rapid și ultrarapid și aplicații interoperabile, cu acces la comunicații în bandă largă pentru toți până în 2013.

2.6 Strategia de la Lisabona identificase deja necesitatea accesului la facilitățile digitale moderne (de ex. internet, GPS) și la așa-numitele servicii electronice. Ținând seama de acest lucru, modernizarea serviciilor publice trebuie să includă:

- furnizarea unor servicii de mai bună calitate și mai sigure către publicul larg;
- un răspuns la cererile mediului de afaceri, în special ale IMM-urilor, care solicită mai puțină birocrație și mai multă eficiență;
- asigurarea continuității transfrontaliere a serviciilor de interes general (inclusiv protecția civilă), element esențial pentru susținerea mobilității în Europa și a coeziunii sociale în statele membre.

2.7 Cadrul actual de reglementare al UE (Directiva privind serviciul universal ⁽³⁾ din 2002) solicită statelor membre să se asigure că toți cetățenii au posibilitatea de a se conecta la un post fix din rețeaua publică de telefonie și de a accesa serviciile publice de telefonie pentru comunicații vocale și de date, cu acces funcțional la internet. Consumatorii trebuie să aibă acces la serviciul „informații numere clienți” și la lista abonaților telefonici, la posturi telefonice publice cu plată, iar persoanele cu handicap să beneficieze de măsuri speciale.

2.8 Mai mult, o comunicare recentă a Comisiei Europene a identificat PPP-urile ca una dintre opțiunile de luat în considerare atunci când se abordează problema „accelerării” utilizării internetului în Europa și a furnizării de servicii electronice către cetățenii europeni. PPP-urile sunt considerate un mod de a facilita cetățenilor europeni o mai bună utilizare a tehnologiilor cunoscute și a celor emergente, printr-o abordare mai cuprinzătoare. Mai mult, PPP-urile pot ajuta și la identificarea barierelor create de aspecte care nu țin de domeniul tehnic și pot determina elaborarea unei strategii pentru rezolvarea lor ⁽⁴⁾. Termenul PPP se referă la o gamă largă de situații și, în

consecință, există mai multe definiții în literatura de specialitate, de exemplu, în Liniile directoare ONU ⁽⁵⁾ și în ghidurile practice ale BEL.

2.9 Comisia Europeană a organizat o serie de dezbateri publice în care s-a implicat și CESE, pe subiecte care cuprind:

- rețelele de acces de nouă generație (Next Generation Access Networks – NGA);
- transformarea oportunității dividendului digital în beneficii sociale și creștere economică în Europa;
- principiile serviciului universal în comunicațiile electronice.

2.10 Comunicarea Comisiei COM(2009) 479 final „Un parteneriat public-privat pentru internetul viitorului” urmărește să asigure un cadru pentru pregătirea unei societăți „inteligente” și să îmbunătățească competitivitatea industriei TIC europene. Pregătirea lansării unei inițiative PPP cu privire la internetul viitorului, încurajată atât de statele membre, cât și de actorii din acest sector, va necesita o implicare sporită a societății civile și a autorităților regionale.

3. Observații generale: PPP-urile și extinderea serviciilor electronice

3.1 Așa cum furnizarea de alimente, apă, educație, servicii de sănătate, mobilitate și existența autorităților publice, precum și accesul la acestea, sunt garantate în societatea noastră, este important să identificăm și să adoptăm cele mai durabile soluții și cele mai eficiente politici pentru a asigura un tratament egal cetățenilor și întreprinderilor în societatea informațională, în special în zonele rurale și în cele îndepărtate ale Uniunii Europene.

3.2 Totuși, până în prezent aceasta nu s-a materializat peste tot în UE, existând încă zone geografice și grupuri sociale în pericol de „excluziune digitală”. Excluziunea digitală poate fi legată de factori demografici (vârstă, gen, tip de gospodărie etc.), socioeconomi (educație, ocupație, statut social, venit etc.) sau geografici (cum ar fi locuința, zona, caracteristicile locale sau regionale, factorii geopolitici etc.). Deficiențele pieței serviciilor electronice sunt cauzate, de la caz la caz, de caracteristicile defavorabile ale unui teritoriu, de o populație puțin numeroasă, de un sistem de taxe împovăraător sau de toate acestea la un loc. Deoarece în zonele afectate de astfel de factori cererea și tranzacțiile sunt adesea insuficiente, este posibil ca operatorii privați să decidă să nu investească aici.

⁽³⁾ JO L 108, 24.4.2002, p. 51-77.

⁽⁴⁾ „Cartea albă privind definiția PPP în domeniul internetului viitorului”, ianuarie 2010.

⁽⁵⁾ *Guide book on promoting good governance in Public-Private Partnership* (Ghid de promovare a bunei guvernante în parteneriatul public-privat), Națiunile Unite, New York și Geneva, 2008.

3.3 Cu toate acestea, accentul nu ar trebui plasat doar pe excluderea geografică, ci și pe cea socială, determinată de lipsa puterii de cumpărare sau de competențele limitate ale anumitor grupuri de utilizatori ⁽⁶⁾. De aceea, serviciile electronice ar trebui extinse pentru a asigura accesul tuturor utilizatorilor, indiferent de situația lor geografică, financiară sau socială.

3.4 Se impun eforturi politice și măsuri extraordinare pentru a obține avantaje pentru grupurile defavorizate și, mai ales, pentru zonele neurbane.

3.5 CESE a elaborat mai multe avize și recomandări-cheie pe diferite teme legate de serviciile electronice, interoperabilitatea lor și infrastructurile TIC ⁽⁷⁾.

3.6 CESE este de părere că PPP-urile pot reprezenta un mijloc de extindere a serviciilor electronice în UE, acesta fiind un nou domeniu promițător, cu aspecte operaționale extrem de importante.

3.7 Analizele au demonstrat că printre principalele argumente în favoarea unei asemenea abordări se numără:

- îmbunătățirea calității serviciilor electronice furnizate grupurilor vulnerabile;
- îmbunătățirea raportului cost-eficacitate prin valorificarea inovației, experienței și flexibilității din sectorul privat;
- sporirea investițiilor în infrastructura publică în scopul extinderii furnizării de servicii electronice;
- caracterul durabil al unei flexibilități mai mari și a unui acces mai ușor la resurse pentru partenerii privați;
- îmbunătățirea calitativă a cheltuielilor publice;
- îmbunătățirea eficienței și convergența serviciilor de interes general.

⁽⁶⁾ JO C 139, 11.5.2001, p. 15; JO C 123, 25.4.2001, p. 53; JO C 108, 30.4.2004, p. 86.

⁽⁷⁾ JO C 77, 31.3.2009, p. 60; JO C 175, 28.7.2009, p. 92; JO C 175, 28.7.2009, p. 8; JO C 317, 23.12.2009, p. 84; JO C 218, 11.9.2009, p. 36; JO C 224, 30.8.2008, p. 50; Avizul CESE pe tema „Dividendul digital, sursă de beneficii sociale și creștere economică”, raportor: dna Darmanin (TEN/417).

3.8 Mai mult, investițiile în proiecte urgente de infrastructură reprezintă un mijloc important de asigurare a continuității activității economice, în special pe durata crizei, și ar putea contribui la sprijinirea revenirii rapide la o creștere economică durabilă. În acest context, PPP-urile pot reprezenta mijloace eficiente pentru realizarea proiectelor de infrastructură, precum și pentru furnizarea de servicii publice de interes general și de servicii de asistență pentru întreprinderi, care să asigure dezvoltarea locală și redresarea economică în anumite regiuni ale UE ⁽⁸⁾.

3.9 PPP-urile pentru serviciile electronice implică și riscuri. Unul dintre acestea este riscul de a nu acoperi zonele îndepărtate, întrucât aceste zone cauzează pierderi pentru furnizorii privați de servicii. De aceea, toate PPP-urile ar trebui să includă obligația de a furniza aceste servicii și în zonele îndepărtate.

4. Aspecte esențiale ale extinderii serviciilor electronice

4.1 În prezentul aviz este abordată, de asemenea, extinderea serviciilor electronice, prin care se înțelege răspândirea acestor facilități și asigurarea accesului egal la acestea pe teritoriul întregii UE. Aceasta presupune fie crearea unor infrastructuri noi și „inteligente”, acolo unde este necesar, fie îmbunătățirea celei deja existente. Chestiunea prezintă o serie de aspecte importante privind:

- **Eficiența.** Simplul fapt că infrastructura există nu înseamnă întotdeauna că ea funcționează eficient sau că este accesibilă în mod egal tuturor grupurilor sociale care au acest drept. Cel mai recent exemplu este oferit de sondajul Eurobarometru cu privire la cunoașterea numărului pentru situații de urgență 112. Deși serviciul există deja și funcționează în douăzeci de țări membre ale UE, procentul persoanelor care îl cunosc este foarte scăzut, situându-se la doar 32 % dintre cei chestionați ⁽⁹⁾. Situația se poate ameliora printr-o mai bună informare și implicare a cetățenilor, precum și printr-o aplicare mai eficientă a tehnologiilor de învățare pe cale electronică.
- **Zonele rurale.** Pe teritoriul UE, există încă disparități în ceea ce privește accesul la servicii electronice ⁽¹⁰⁾. Zonele rurale suferă încă de pe urma lipsei accesului la TIC, 23 % dintre locuitorii din astfel de zone neavând acces la rețele fixe de bandă largă. ⁽¹¹⁾.

⁽⁸⁾ COM(2009) 615 final, „Mobilizarea investițiilor private și publice în vederea relansării economice și realizării unei transformări structurale pe termen lung: dezvoltarea parteneriatelor public-privat”.

⁽⁹⁾ Eurobarometrul Flash 285 – Numărul european de urgență 112, raport analitic, valul 3, februarie 2010.

⁽¹⁰⁾ „Telecomunicații: consultare privind viitorul serviciu universal în era digitală”, IP/10/218, Bruxelles, 2 martie 2010, (a se vedea http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecomm/doc/library/public_consult/universal_service2010/index_en.htm).

⁽¹¹⁾ COM(2009) 103 final, Comunicarea Comisiei către Consiliu și către Parlamentul European - Acces mai bun la tehnologiile moderne ale informației și comunicării pentru zonele rurale.

4.2 Într-o abordare cu adevărat bazată pe o „piață deschisă”, PPP-urile ar trebui să fie lansate cu o implicare activă la toate nivelurile, care să includă autoritățile UE/naționale/regionale, partenerii sociali, actorii societății civile organizate, organizațiile de IMM-uri, asociațiile de consumatori și oricare alte părți interesate (operatori, vânzători, furnizori de IT, piețe verticale și de aplicații etc.).

4.3 Într-o primă etapă, s-ar putea face apel la fondurile structurale europene existente, la BEI/FEI și la anumite programe specifice, cum sunt mecanismele Programului-cadru prevăzute în viitoarele programe de lucru TIC (pentru perioada 2011-2013), cu un buget de aproximativ 300 de milioane de EUR.

4.4 În acest context, PPP-urile ar putea valorifica rezultatele obținute în cadrul activităților celor cinci platforme tehnologice europene (PTE), prin întrepătrunderea chestiunilor legate de internet cu programele respective de cercetare strategică ale acestora. O funcție esențială a unui astfel de PPP ar fi dezvoltarea de platforme de servicii deschise, standardizate și transsectoriale.

4.5 Din perspectiva politicii europene, sectoare precum sănătatea, mobilitatea, mediul și gestionarea energiei sunt printre primele care ar putea beneficia de infrastructuri noi și „inteligente”, bazate pe internet, care să faciliteze răspândirea și adoptarea rapidă a serviciilor de către milioane de utilizatori și consumatori.

Bruxelles, 16 septembrie 2010

*Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI*

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Ce servicii de interes general sunt necesare pentru combaterea crizei?” (aviz din proprie inițiativă)

(2011/C 48/14)

Raportor: **dl Raymond HENCKS**

La 18 martie 2010, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

„Ce servicii de interes general sunt necesare pentru combaterea crizei?”

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 6 septembrie 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 15 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 119 voturi pentru, 11 voturi împotriva și 4 abțineri.

1. Introducere

1.1 Criza recentă – financiară, într-o primă etapă, și economică, ulterior – va avea efecte de lungă durată în domeniul social, chiar dacă măsura în care afectează statele membre diferă mult de la un stat la altul; aceste efecte se traduc printr-o creștere a șomajului, a nesiguranței, a excluziunii și a sărăciei, ce afectează deja în prezent un cetățean european din șase.

1.2 Aproape 80 de milioane de persoane, adică 16 % din populația Uniunii Europene, trăiesc sub pragul riscului de sărăcie și se confruntă cu mari dificultăți în obținerea unui loc de muncă, a unei locuințe sau a unor alocații și în ceea ce privește accesul la serviciile de bază, mai ales în domeniul îngrijirilor medicale și al serviciilor sociale. Grupurile defavorizate (persoanele cu handicap, imigranții) sunt și vor fi afectate drastic, mai ales în contextul repunerii în discuție a progreselor înregistrate în cursul ultimelor două decenii în ceea ce privește integrarea socială și munca.

1.3 Recrudescența violenței, problemele de la periferiile orașelor, creșterea actelor de delincvență și a actelor antisociale, precum și o anumită pierdere a spiritului de solidaritate, reprezintă indicii suplimentare ale transformării crizei financiare și economice într-o criză socială.

1.4 Redresarea economică firavă nu este suficientă pentru a combate această criză socială. Mai grav, având în vedere experiențele crizelor anterioare (1993-1996 și 2002-2004), este probabil să se facă simțite consecințele din plan social încă mult timp după redresarea economică.

1.5 Creșterea nivelului sărăciei și al excluziunii sociale vor determina o cerere din ce în ce mai mare de servicii sociale, în special în domeniile sănătății, locuinței, educației, energiei, transportului și mijloacelor de comunicare.

2. Rolul serviciilor de interes general pe timp de criză

2.1 Această criză a confirmat faptul că existența serviciilor de interes general moderne și eficiente reprezintă un factor economic stabilizator, având în vedere că există peste

500 000 de întreprinderi (publice, private și mixte) care oferă servicii de interes general, reprezentând 64 de milioane de angajați (peste 30 % din numărul locurilor de muncă în UE) și peste 26 % din PIB-ul Uniunii [Studiul „Mapping of the public services” („Întocmirea unei hărți a serviciilor publice”), publicat de Centrul European al Întreprinderilor cu Participare Publică (CEEP), în mai 2010].

2.2 Serviciile de interes general (SIG-uri) joacă totodată rolul unui amortizor al celor mai grave consecințe, în plan social și teritorial, dar și în planul mediului, întrucât urmăresc obiective legate de garantarea accesului la bunuri și servicii de bază și la drepturi fundamentale al fiecărui cetățean. Acestea constituie un element-cheie al promovării coeziunii economice, sociale și teritoriale și al dezvoltării durabile.

2.3 De-a lungul istoriei, în cadrul construcției europene și în numele interesului comun sau general, statele membre au formulat anumite reglementări ale serviciilor de interes general, foarte diferite din punctul de vedere al formei și al modului de organizare, care au venit în completarea dreptului concurenței al UE și a normelor pieței; aceste reglementări pot fi redefinite sau revizuite periodic, în special în cadrul Tratatului de la Lisabona.

2.4 În concordanță cu rolul lor de pilon al modelului social european și al unei economii de piață sociale, va trebui ca, interacționând cu progresul economic și social și integrându-l, serviciile de interes general:

- să garanteze dreptul de acces al fiecărui cetățean la bunurile și serviciile fundamentale;
- să asigure coeziunea economică, socială, teritorială și culturală;

- să promoveze justiția și incluziunea socială, să genereze solidaritate între teritorii, generații și/sau categorii sociale, să promoveze interesul general al colectivității;
- să garanteze tratamentul egal al tuturor cetățenilor și locuitorilor;
- să creeze condițiile necesare dezvoltării durabile.

2.5 Criza a evidențiat incapacitatea mecanismelor pieței de a garanta prin ele însele accesul universal al tuturor cetățenilor la aceste drepturi, astfel încât, în prezent, nu numai că intervenția publică este acceptată de toți, ci este recomandată la nivel internațional.

3. Riscul reducerilor bugetare pe timp de criză

3.1 În urma crizei financiare și economice, anumitor state membre le este tot mai greu să își echilibreze bugetele, ceea ce ar putea pune sub semnul întrebării capacitatea acestora de a-și îndeplini misiunile de interes general.

3.2 Astfel, bugetele alocate de statele membre serviciilor de interes general sunt supuse unei presiuni puternice, deși capacitatea de a satisface cererea tot mai mare de servicii de interes general diferă mult de la un stat membru la altul.

3.3 Aceste constrângeri bugetare prezintă riscul de a duce la restrângerea prestațiilor de asigurări sociale și a beneficiilor sociale, a sistemelor de protecție socială și a subvențiilor, fapt care ar avea consecințe grave pentru persoanele cele mai vulnerabile, în detrimentul progreselor realizate până în prezent pentru reducerea sărăciei și a inegalităților și pentru îmbunătățirea coeziunii sociale.

3.4 Pare a fi indispensabilă adoptarea de către Comisie a unei poziții cu privire la nevoile de finanțare, nu numai în cadrul unei abordări pe termen scurt, care să se concentreze exclusiv asupra concurenței (ajutoarele de stat), ci și din preocuparea de a asigura viabilitatea din punct de vedere financiar a serviciilor de interes general și îndeplinirea misiunilor acestora, conform prevederilor Tratatului de la Lisabona.

3.5 Prin urmare, este important ca statele membre să își reajusteze bugetele, cu sprijinul Uniunii Europene, pentru a-și păstra sau a-și extinde serviciile de interes general, astfel încât să răspundă în mod eficient provocărilor ridicate de criza socială.

3.6 CESE apreciază susținerea de către Comisie a mecanismelor de formare ale statelor membre, printr-o simplificare a normelor de cofinanțare din Fondul Social European. În plus, pentru îmbunătățirea dimensiunii sociale a economiilor statelor

membre, în vederea reducerii inegalităților sociale și a stabilizării economiilor respective, ar trebui folosit Fondul de coeziune socială.

4. Rolul Uniunii Europene

4.1 În temeiul principiului subsidiarității și după cum stipulează ferm Tratatul de la Lisabona, trebuie să rămână la latitudinea fiecărui stat membru definirea, organizarea și finanțarea serviciilor care răspund unui interes general și unor necesități fundamentale, pornind de la o acțiune socială și civică și în funcție de aceasta.

4.2 Toate serviciile de interes general, economice sau neeconomice, participă, prin natura și misiunea lor, la punerea în aplicare a obiectivelor Uniunii Europene, în special la sporirea constantă a bunăstării cetățenilor săi, la garantarea drepturilor acestora, precum și a condițiilor de exercitare a drepturilor respective.

4.3 Prin urmare, Uniunea, care are responsabilități legate de realizarea acestor obiective, are și responsabilități în privința instrumentelor de îndeplinire a acestora.

4.4 Uniunea trebuie deci să vegheze și să contribuie, respectând principiile subsidiarității și proporționalității și în cadrul unei competențe partajate cu statele membre, la existența unor SIG-uri eficiente, accesibile, la prețuri rezonabile și de bună calitate pentru toți.

4.5 Faptul că statele au, în principiu, competența de a defini SIG-urile nu aduce atingere competențelor UE de a defini, la nivelul său, SIEG-urile, din moment ce acest lucru pare a fi necesar pentru punerea în practică a obiectivelor Uniunii.

4.6 Astfel, în diferite avize, CESE a pledat pentru ca, indiferent de statutul operatorilor, instituțiile UE să recunoască existența și necesitatea serviciilor de interes general ale UE în domeniile în care acțiunea UE este mai eficientă decât acțiunea individuală a fiecăruia dintre statele membre pentru a răspunde la obiectivele sale. În acest cadru, CESE a propus efectuarea unor studii despre fezabilitatea unui SIG european al energiei.

5. Obligațiile de serviciu public și serviciul universal

5.1 Chiar dacă se presupune că accesul la serviciile de interes economic general este garantat în parte de forțele pieței și de libera concurență, articolul 14 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene impune Uniunii și statelor sale membre să asigure, fiecare în limitele competențelor sale, funcționarea acestor servicii în conformitate cu misiunile lor.

5.2 Astfel, pentru ca simpla aplicare a normelor pieței să nu determine operatorii să se preocupe în exclusivitate de serviciile rentabile, în detrimentul serviciilor puțin profitabile, de teritoriile dens populate, în detrimentul zonelor izolate sau aflate în dificultate, de consumatorii cei mai solvabili, în detrimentul tratamentului egal, liberalizarea industriilor de rețea (telecomunicații, energie, transporturi, servicii poștale) a generat la nivelul UE două concepte noi: conceptul de obligații de serviciu public și cel de serviciu universal.

5.3 Aceste două concepte sunt complementare, în măsura în care scopul lor este acela de a furniza o serie de garanții utilizatorilor de servicii: o serie mai largă sau mai restrânsă de servicii care trebuie furnizate pe întreg teritoriul UE, conform unor standarde de calitate și la prețuri rezonabile, în sectoarele care au fost definite ca aparținând unui serviciu universal (telecomunicații, poștă, electricitate); aspecte specifice, care pot fi garantate de Uniune sau de statele membre și care pot privi nu numai serviciile adresate utilizatorilor (inclusiv în ceea ce privește protecția consumatorilor), ci și chestiuni legate de securitate, inclusiv de securitatea aprovizionării, de independența Uniunii, de programarea investițiilor pe termen lung, de protecția mediului etc., pentru obligațiile de serviciu public. În cele două cazuri, există posibilitatea unei derogări de la norme în materie de concurență, în cazul în care aplicarea acestora este în detrimentul prestării serviciilor sus-menționate.

5.4 Acest concept de acces universal la prețuri rezonabile ar trebui să formeze o „bază” de norme comune tuturor serviciilor de interes general din UE, care să constituie un minimum de obligații de respectat de statele membre și autoritățile locale; acestea nu trebuie să își restrângă misiunile de interes general din acest motiv, ci, dimpotrivă, trebuie să le extindă, acordând totodată prioritate finanțării acestora.

5.5 Prin urmare, conceptul de acces universal nu exclude posibilitatea ca fiecare stat membru să garanteze, dincolo de standardele minime, furnizarea altor componente ale unui serviciu de interes general, în special în ceea ce privește obligațiile de serviciu public.

6. Măsuri care trebuie adoptate

6.1 Prin Tratatul de la Lisabona, Uniunea a inițiat un proces privind drepturile fundamentale și garantarea exercitării acestora, care ar trebui să constituie o bază de principii comune ale unei reglementări cu caracter mai social a acestor drepturi, prin intermediul punerii în aplicare concrete a tuturor drepturilor (și nu numai a accesului la serviciile de interes economic general), garantate fiecărui cetățean european de Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene.

6.2 Prin urmare, dreptul de acces universal la SIG ar trebui să nu se limiteze la serviciile furnizate de industriile de rețea, ci să acopere toate cele necesare pentru un trai decent, pentru a întreține relații sociale și pentru garantarea drepturilor fundamentale.

6.3 Așadar, este necesar să se examineze, pe de o parte, dacă, în contextul crizei actuale și sub aspectul durabilității, dispo-

zițiile aflate în vigoare în prezent (în domeniile telecomunicațiilor, serviciilor poștale, electricității) sunt suficiente pentru a se evita deteriorarea calității serviciilor oferite și evoluția fenomenelor legate de excluziune, de fracturi sociale și de sărăcie și, pe de altă parte, dacă aceste noi domenii nu ar trebui acoperite de „un nivel ridicat al calității, siguranței și accesibilității, egalitatea de tratament și promovarea accesului universal și a drepturilor utilizatorilor”, definite ca fiind principii ale UE în Protocolul nr. 26, anexat la Tratatul de la Lisabona.

6.4 Este incontestabil că cetățenii aspiră la o mai mare siguranță a parcursului profesional și la o securitate sporită în raport cu riscul șomajului și al sărăciei, la mai multă egalitate în ceea ce privește accesul la învățarea de-a lungul vieții, la servicii sociale și la o protecție sporită a marilor echilibre ecologice pentru generațiile actuale și viitoare.

6.5 În consecință, ar fi posibil de imaginat un drept universal, referitor la accesul:

- la un cont bancar și la facilități de plată;
- la credite abordabile, prin intermediul unor microcredite sau garanții din partea statului;
- la condiții de locuit decente;
- la îngrijire la domiciliu;
- la mobilitate;
- la servicii sociale;
- la măsuri specifice destinate persoanelor cu handicap;
- la energie;
- la servicii digitale în mod securizat.

6.6 Criza persistentă, precum și căutarea unor mijloace mai eficiente pentru soluționarea acesteia, în paralel cu punerea în aplicare a Tratatului de la Lisabona (articolul 14 din TFUE, Carta Drepturilor Fundamentale, Protocolul nr. 26) trebuie să determine instituțiile UE să reexamineze, să evalueze și să actualizeze locul și rolul SIG în acest context.

6.7 CESE propune lansarea unui proces de reflecție, la care să participe toate părțile interesate și societatea civilă, privind potențiala utilitate a noilor „obligații de serviciu public”, chiar a noilor servicii de interes general, pentru a face față crizei și pentru a coordona și asigura sinergia celor trei dimensiuni ale coeziunii, dimensiunea economică, cea socială și cea teritorială, care au fost insuficient coordonate până în prezent, și pentru a propune măsuri care să permită o dezvoltare echilibrată.

6.8 În această ordine de idei, CESE pledează pentru un raport privind „promovarea accesului general la drepturile fundamentale și la SIG” și pentru o definire a noilor obiective care pot fi stabilite pentru aceste servicii în cadrul Anului de

luptă împotriva sărăciei și excluziunii sociale, 2010 și, în general, în cadrul Strategiei Europa 2020, precum și pentru promovarea dezvoltării durabile și a unei economii ecologice.

Bruxelles, 15 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Noua politică energetică a Uniunii Europene: aplicare, eficacitate și solidaritate pentru cetățeni” (aviz din proprie inițiativă)

(2011/C 48/15)

Raportor: **dl HERNÁNDEZ BATALER**

La 18 martie 2010, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

„Noua politică energetică a Uniunii Europene: aplicare, eficacitate și solidaritate pentru cetățeni” (aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 6 septembrie 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 16 septembrie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 44 de voturi pentru, 2 voturi împotriva și 2 abțineri.

1. Concluzii

1.1 Este necesar să se stimuleze funcționarea pieței interne a energiei în ceea ce privește infrastructurile, regimul achizițiilor publice, funcționarea corectă a pieței și protecția consumatorilor. În acest sens, CESE insistă asupra faptului că cel mai important este să se dezvolte infrastructurile energetice și rețelele transeuropene, în vederea constituirii pieței interne a energiei.

În special, trebuie prevăzute mecanisme pentru a discerne criteriile de formare a prețurilor, pentru a evita disparitățile grave și nejustificate, adesea bazate, în mod incorect, pe natura energiei consumate, sursele de aprovizionare sau mijloacele de distribuție.

De asemenea, ar trebui să se stabilească criterii și mijloace pentru raționalizarea producției de energie pe teritoriul statelor membre, ținând seama de utilizarea durabilă a resurselor și beneficiind de elemente geografice și climatice, cum ar fi determinarea perioadelor cu cea mai mare activitate de producție fotovoltaică, eoliană sau a intensității mareelor.

1.1.1 Pentru a permite buna funcționare a piețelor energetice este nevoie de transparență, în așa fel încât concurenții să aibă acces la rețelele energetice și la clienți. Pentru aceasta, autoritățile trebuie să evite comportamentele menite să excludă, exploatarea abuzivă și comportamentele antreprenoriale neloiale. Politica în domeniul concurenței trebuie să vizeze și bunăstarea consumatorilor și îmbunătățirea condițiilor oferite acestora, având în vedere caracteristicile specifice, cum ar fi necesitatea de a garanta securitatea aprovizionării, transportul energiei și distribuția finală. CESE face trimitere la avizele sale privind serviciul universal și serviciile de interes general, domenii în care a adoptat o poziție consolidată în privința protecției consumatorilor, insistând asupra necesității de a

defini în mod clar noțiunea de serviciu universal, pentru constituirea unor norme comune de punere în aplicare a misiunilor de interes general.

1.1.2 În ceea ce privește, în mod special, procedurile de adjudecare a contractelor, trebuie să se acționeze în așa fel încât autoritățile de adjudecare să nu abuzeze de prerogativele lor, interpretând în mod tendențios rezervele de suveranitate prevăzute la articolul 194 alineatul (2) din TFUE ⁽¹⁾, ceea ce ar putea duce la stabilirea de condiții mai oneroase sau discriminatorii pentru accesul la rețelele de transport de gaz natural ⁽²⁾ sau pentru accesul la rețeaua de comerț transfrontalier de electricitate ⁽³⁾. În sfârșit, Uniunea va trebui să acționeze cu cea mai mare promptitudine instituțională pentru a întări și a îmbunătăți procedurile care garantează transparența prețurilor aplicate consumatorilor industriali finali de gaz și de electricitate ⁽⁴⁾.

1.1.3 În acest context, este posibil să se producă o redefinire a rolului serviciilor de interes economic general în funcționarea pieței interne. În conformitate cu Tratatul de la Lisabona, aceste servicii întăresc valoarea realizării eficiente a misiunilor care le-ar putea fi atribuite de către autoritățile naționale, regionale sau locale ⁽⁵⁾. Acest fapt este în special relevant în domeniul energiei, dat fiind rolul preponderent al serviciilor prestate de marile industrii de rețele.

⁽¹⁾ Cadrul juridic supranațional este reprezentat în prezent de Directiva 2004/17/CE a PE și a Consiliului, din 31.3.2004 (JO L 134), modificată de Directiva 2005/51/CE (JO L 257) și de Regulamentul 2083/2005/CE (JO L 333).

⁽²⁾ Pentru a facilita libera concurență, din 2011 vor intra în vigoare condițiile Regulamentului nr. 715/2009/CE al PE și al Consiliului, din 13.7.2009 (JO L 211).

⁽³⁾ Din 2011 vor intra în vigoare și condițiile impuse de Regulamentul nr. 714/2009/CE al PE și al Consiliului (JO L 211).

⁽⁴⁾ În conformitate cu obiectivele Directivei 90/377/CEE a Consiliului, din 29.6.1990 (JO L 185); 2003/54/CE și 2003/55/CE a PE și a Consiliului, din 26.6.2003 (JO L 176), și a propunerii de directivă a PE și a Consiliului din 29.11.2007 [COM(2007) 735 final].

⁽⁵⁾ Protocolul nr. 26 privind serviciile de interes general, anexat TUE și TFUE, completează articolul 14 din TFUE și oferă Curții de Justiție o nouă bază de interpretare a articolului 36 din Cartă pe această temă.

1.1.4 Va fi așadar dificilă stabilirea unui cadru juridic echilibrat între, pe de o parte, ampla marjă discreționară recunoscută autorităților statelor membre [a se vedea împreună articolul 1 din Protocolul nr. 26, anexat TUE și TFUE, și articolul 194 alineatul (2) din TFUE] și, pe de altă parte, liberul joc al concurenței pe piața internă. De altfel, jurisprudența Curții de Justiție prealabilă intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona, fără a aduce atingere competenței statelor membre de a-și asigura accesul la serviciile de interes economic general ⁽⁶⁾, sublinia că este necesară totuși conformitatea acestuia cu tratatele ⁽⁷⁾ și că posibilele excepții la dispozițiile tratatelor, derivate din exercitarea internă a competențelor în acest domeniu, vor trebui să facă obiectul unei interpretări restrictive ⁽⁸⁾.

2. Introducere

2.1 În următorii patruzeci de ani, sectorul energetic european se va confrunta cu numeroase provocări care vor face necesare transformări profunde în domeniul aprovizionării, al transportului și al consumului de energie. Pentru a face față acestor provocări la scară europeană, Comisia realizează în prezent o consultare cu scopul de a elabora o nouă strategie energetică pentru perioada 2011-2020 și un plan de acțiune pentru 2050. În ceea ce îl privește, Comitetul elaborează un aviz cu privire la fiecare dintre aceste inițiative.

2.2 Pentru a putea dezvolta o strategie europeană completă și integrală care să poată face față provocărilor viitoare, este evident că Uniunea Europeană va trebui să folosească pe deplin noile competențe pe care i le conferă Tratatul de la Lisabona în domeniul energetic, precum și să încurajeze statele membre să stabilească o cooperare și o colaborare strânse cu privire la o serie de chestiuni care, pe plan juridic, țin de competențele naționale sau mixte. Anumite inițiative existente ar putea necesita noi modificări ale tratatelor sau chiar un nou tratat (de exemplu propunerea lui Jacques Delors privind elaborarea unui nou tratat prin care să se înființeze o Comunitate Europeană a Energiei). În orice caz, în prezentul aviz ne vom limita la Tratatul de la Lisabona și la măsurile necesare pentru a garanta exercitarea competențelor partajate prevăzute de acest tratat în așa fel încât să se permită o abordare integrată și respectarea atât a drepturilor consumatorilor, cât și a diferitelor competențe atribuite Uniunii și statelor membre.

2.3 Articolul 194 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) ⁽⁹⁾ stabilește o nouă bază de acțiune la nivel supranațional în domeniul energiei, supusă, totuși, anumitor

criterii care rezultă atât din cadrul de reglementare în sine, prevăzute în mod expres în dreptul primar și în dreptul instituțional în vigoare, cât și din viitoarea sa coordonare cu unele drepturi recunoscute în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „Carta”).

2.4 În acest sens, obiectivele politicii energetice ale Uniunii – funcționarea pieței energiei, securitatea aprovizionării cu energie, eficiența energetică, economia de energie și inovarea energetică, interconectarea rețelilor – vor putea fi urmărite doar dacă vor fi în perfectă concordanță cu funcționarea pieței interne și dacă vor fi compatibile cu protecția mediului [articolul 194 alineatul (1) din TFUE]. În acest scop, Comisia vizează cu precădere atingerea obiectivelor de asigurare a securității aprovizionării, utilizarea durabilă a resurselor energetice și accesul la energie la prețuri accesibile pentru consumatori și competitive, integrarea pieței europene a energiei nefiind un obiectiv în sine, ci o măsură esențială pentru îndeplinirea obiectivelor menționate.

2.5 De asemenea, măsurile pe care le va adopta pe viitor Uniunea pentru a atinge obiectivele menționate, în conformitate cu procedura legislativă ordinară, nu vor afecta dreptul unui stat membru de a stabili condițiile de exploatare a resurselor sale energetice, alegerea între diversele surse de energie și structura generală a aprovizionării sale cu energie [articolul 194 alineatul (2) din TFUE].

2.6 Această ultimă dispoziție, care protejează în mod expres domeniile de suveranitate ale statelor membre, le garantează și o marjă amplă de acțiune, în conformitate cu dispozițiile articolului 2 alineatul (6) din TFUE ⁽¹⁰⁾, fără a aduce atingere spiritului de solidaritate care trebuie să orienteze acțiunile acestora, așa cum prevede articolul 194 alineatul (1) din TFUE.

2.7 Având în vedere includerea energiei printre competențele partajate [articolul 4 alineatul (2) litera i) din TFUE] și în vederea prevenirii, pe cât posibil, a oricărui conflict viitor între interesul general al Uniunii, interesele naționale ale statelor sale membre ⁽¹¹⁾, interesele specifice ale întreprinderilor din sectorul energetic și drepturile cetățenilor, consumatorilor și utilizatorilor, este oportun ca Comitetul Economic și Social European să adopte o poziție instituțională în această privință.

⁽¹⁰⁾ Potrivit căruia: „Întinderea și condițiile exercitării competențelor Uniunii sunt stabilite prin dispozițiile tratatelor referitoare la fiecare domeniu”.

⁽¹¹⁾ Raportul dintre regimurile normative și practicile administrative poate părea extrem de complex în lumina dispozițiilor articolului 2 alineatul (2) din TFUE, care acordă atât Uniunii, cât și statelor membre, puterea de adopta acte cu caracter obligatoriu în acest domeniu și le recunoaște dreptul de a-și exercita competențele în măsura în care Uniunea nu și le exercită pe ale sale sau atunci când a hotărât să nu și le mai exercite. În plus, articolul unic din Protocolul nr. 25 (privind exercitarea competențelor partajate), anexat la TUE și la TFUE, prevede că „în cazul în care Uniunea desfășoară o acțiune într-un anumit domeniu, domeniul de aplicare al exercitării competențelor sale include doar acele elemente care sunt reglementate de respectivul act al Uniunii și, prin urmare, nu include întregul domeniu”.

⁽⁶⁾ În consecință, Curtea a recunoscut statelor membre, printre altele, dreptul de a-și condiționa definirea serviciilor economice de interes general atribuite anumitor întreprinderi de obiectivele lor de politică națională. Hotărârea din 23 octombrie 1997, cauza C-159/94, Comisia Comunităților Europene împotriva Republicii Franceze, Rec. p. I-5815, punctul 49.

⁽⁷⁾ Hotărârea CEJ din 23 mai 2000, cauza C-209/98, Sydhavnens Stens, Rec. p. I-3743, punctul 74.

⁽⁸⁾ Hotărârea CEJ din 17 mai 2001, cauza C-340/99, TNT Traco, Rec. p. I-4109, punctele 56-58.

⁽⁹⁾ Publicat în JO C 83, 30.3.2010, p. 47.

2.8 Comisia a prezentat un ansamblu de propuneri de mare anvergură, care vizează îndeplinirea angajamentelor Uniunii Europene în domeniul luptei împotriva schimbărilor climatice și al promovării energiei regenerabile în orizontul anului 2020. În acest scop, Consiliul și Parlamentul s-au angajat să reducă cu 20 % emisiile de gaze cu efect de seră, să stabilească o cotă de 20 % pentru energiile regenerabile și să sporească eficiența energetică cu 20 %. Comisia a adoptat un nou regulament general de exceptare pe categorii, în virtutea căruia ajutoarele de stat pentru energie din surse regenerabile și eficiență energetică nu fac obiectul obligației de notificare, dacă respectă o serie de criterii.

2.9 Printre elementele principale din cadrul „Noii strategii energetice pentru Europa 2011-2020” a Comisiei, pe lângă protecția cetățenilor în calitatea lor de consumatori, accesul la serviciile energetice și la locurile de muncă generate de economia cu emisii scăzute de CO₂, figurează următoarele aspecte:

- introducerea politicilor adoptate deja în cadrul pachetelor privind liberalizarea pieței energiei și schimbările climatice și în cadrul Planului strategic privind tehnologiile energetice (Planul SET);
- foaia de parcurs pentru decarbonizarea sectorului energetic la orizontul anului 2050;
- inovarea tehnologică;
- întărirea și coordonarea politicii externe;
- reducerea necesităților energetice (plan de acțiune pentru eficiența energetică), cu precădere nevoia de a dezvolta infrastructurile energetice astfel încât să se obțină un nivel de aprovizionare și de distribuție conform cu cererile pieței interne a energiei;

2.10 Aceste măsuri ale Comisiei, dintre care unele sunt încă în curs de adoptare de către Consiliu și Parlament și în curs de aplicare de către statele membre (cum ar fi, de exemplu, cazul distribuției gazelor naturale, al generalizării utilizării energiilor regenerabile și al măsurilor în favoarea eficienței energetice aplicate transporturilor, construcțiilor de clădiri etc.), răspund unei logici care urmărește punerea în aplicare a Strategiei 20/20.

3. Observații generale

3.1 Este necesară totuși identificarea, pe de o parte, a acțiunilor care, din lipsa unei baze juridice suficiente prevăzute de tratate, sunt necesare pentru a crea curând o autentică politică energetică, în linie cu provocările cu care se confruntă UE în secolul XXI. În acest sens, au fost deja precizate o serie de inițiative, cum ar fi propunerea lui Jacques Delors de a încheia un nou tratat privind Comunitatea

Europeană a Energiei, care să atribuie UE competențe pentru a stimula crearea unor rețele de conexiune transnaționale de infrastructuri energetice, mai numeroase și de mai bună calitate, de resurse și fonduri comune pentru cercetarea, dezvoltarea și inovarea în domeniul energiei sau de instrumente comerciale pentru a opera în comun pe piețele internaționale ale produselor energetice, printre altele⁽¹²⁾.

3.2 Pe de altă parte, în ceea ce privește articolul 194 din TFUE menționat mai sus, este necesară o reflecție privitoare la importanța celor trei domenii asupra cărora politicile publice la nivel național și supranațional vor avea un impact, și anume: protecția și extinderea drepturilor cetățenilor Uniunii, coerența între aplicarea exceptărilor de securitate națională a statelor și noțiunea de securitate energetică supranațională, precum și compatibilitatea măsurilor naționale cu înființarea și funcționarea pieței interne a energiei, în special în ceea ce privește infrastructurile de transport și de distribuție, rețelele de interconexiune, regimul de achiziții publice și drepturile consumatorilor.

3.3 Fără îndoială, drepturile de bază cele mai strâns legate de viitoarele măsuri energetice în UE sunt recunoscute în Cartă în Titlul IV (Solidaritatea), mai precis la articolele 36 (Accesul la serviciile de interes economic general), 37 (Protecția mediului) și 38 (Protecția consumatorilor). Este oportună analizarea posibilelor consecințe ale ratificării de către toate statele membre a Protocolului 14 din Convenția europeană a drepturilor omului care, prin intermediul Tratatului de la Lisabona, deschide calea aderării UE la această convenție.

3.3.1 Este vorba totuși de dispoziții care consacră principiile de acțiune instituțională a UE, dar care nu recunosc în mod expres drepturile subiective⁽¹³⁾, chiar dacă, în cazul protecției mediului și a consumatorilor, există un cadru juridic european solid pentru protecția intereselor individuale, precum și a așa-numitelor „interese difuze”. Cu toate acestea, este probabil ca punerea în aplicare a Protocolului privind serviciile de interes general anexat la TUE și la TFUE să consolideze accesul cetățenilor, și în special al categoriilor sociale celor mai defavorizate, la diferite surse de consum energetic.

3.3.2 Din motivele expuse mai sus, este posibil să apară tensiuni legislative între Uniune și statele sale membre, dată fiind concilierea dificilă dintre misiunea supranațională a liberalizării și/sau armonizării elementelor-cheie ale funcționării pieței energiei în Europa și misiunea statală de ocrotire a bunăstării sociale⁽¹⁴⁾. Cu toate acestea, Comisia consideră că, dimpotrivă, cooperarea dintre statele membre va întări securitatea națională.

⁽¹²⁾ A se vedea Avizul exploratoriu CESE 990/2010 „Sărăcia energetică în contextul liberalizării și al crizei economice”.

⁽¹³⁾ A se vedea BENOÎT ROHMER, F., VVAA: *Commentary of the Charter of Fundamental Rights of the European Union*, Bruxelles, 2006, p. 312 și următoarele; de asemenea, LUCARELLI, A., în VVAA: *L'Europa dei diritti. Commento alla Carta dei diritti fondamentali dell'Unione Europea*, Bologna, 2002, p. 251 și următoarele.

⁽¹⁴⁾ A se vedea MOREIRO GONZÁLEZ, C. J.: *El objetivo del bienestar social en el contexto de crisis económica mundial*, Gaceta Jurídica de la UE y de la Competencia, Nueva Época, 11.5.2009, p. 7 și următoarele.

3.3.3 Aceasta cu atât mai mult cu cât, așa cum se știe, Carta stabilește doar niveluri minime de protecție a drepturilor și libertăților pe care le recunoaște ⁽¹⁵⁾ și este supusă, în plus, unor restricții de aplicare pe teritoriul anumitor state membre ⁽¹⁶⁾. Este vorba de menținerea, pe cât posibil, a coeziunii sociale, cu scopul de a garanta dreptul la solidaritate în ceea ce privește accesul la energie al categoriilor de populație celor mai defavorizate din punct de vedere economic, precum și al grupurilor vulnerabile și al persoanelor cu handicap.

3.3.4 Și aceasta cu atât mai mult cu cât efectele devastatoare ale actualei crize economice mondiale asupra ocupării forței de muncă (dispariția locurilor de muncă), asupra salariilor (ajustări), precum și asupra capacității autorităților publice de a susține prestațiile sociale amenință să excludă straturi ample ale populației de la accesul la energie, ducând la „sărăcia energetică”.

3.4 O altă chestiune care trebuie soluționată este cea a coerenței dintre strategiile de securitate națională ale statelor membre și necesitatea de a garanta securitatea energetică la nivel supranațional.

3.4.1 Sursele și căile de aprovizionare cu energie în Uniunea Europeană trebuie să contribuie la securitatea aprovizionării în UE în ansamblul său și în fiecare stat membru în parte. Securitatea aprovizionării va depinde în viitor de evoluția combinației de combustibili, de dezvoltarea producției în Uniunea Europeană și în țările terțe furnizoare, de investițiile în instalațiile de stocare și de căile de aprovizionare de pe teritoriul UE și din afara acestuia.

3.4.2 Dat fiind că articolul 4 alineatul (2) din TUE recunoaște că securitatea națională este o „funcție esențială” a statelor și le atribuie în mod expres și exclusiv responsabilitatea ocrotirii acesteia, va trebui să se stabilească domeniile de concertare politică și legislativă între UE și statele sale membre, pentru a se obține sinergiile și complementaritățile prevăzute la articolul 194 alineatul (1) din TFUE.

⁽¹⁵⁾ A se vedea articolele 51 și 52 din Cartă și Declarația nr. 1 a statelor membre privind Carta, anexată la Actul final al Conferinței interguvernamentale care a adoptat Tratatul de la Lisabona la 13.12.2007, JO C 83, 30.3.2010, p. 337, precum și explicațiile privitoare la Cartă întocmite de prezidiul Convenției care a elaborat Carta și actualizate de prezidiul Convenției Europene, JO C 303/2, 14.12.2007, p. 17 și următoarele.

⁽¹⁶⁾ Potrivit dispozițiilor Protocolului nr. 30, anexat TUE și TFUE, privind aplicarea Cartei în Polonia și Regatul Unit, și declarațiile nr. 61 și 62 ale Poloniei și nr. 53 a Republicii Cehe, anexate la Actul final al Conferinței interguvernamentale care a adoptat Tratatul de la Lisabona.

3.4.3 În acest scop, ar trebui analizate formulele care ar permite întărirea, pe plan instituțional, a Agenției pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare în Domeniul Energiei ⁽¹⁷⁾, care are ca sarcini să promoveze schimbul de bune practici și cooperarea între autoritățile de reglementare și actorii economici, să emită avize privind conformitatea deciziilor luate de autoritățile de reglementare naționale cu obligațiile supranaționale și, în anumite circumstanțe, să decidă asupra modalităților și condițiilor de acces și de securitate operativă a infrastructurilor de electricitate și de gaze care conectează cel puțin două state membre. Sunt necesare coordonarea și cooperarea dintre statele membre, sub supravegherea agenției. Cu toate acestea, orice sporire sau modificare a competențelor agenției va trebui să fie conformă cu limitele generale stabilite de jurisprudența CEJ și, în special, de hotărârea pronunțată în cauza Meroni ⁽¹⁸⁾.

3.4.4 Trebuie să se garanteze punerea în aplicare a legislației Uniunii referitoare la securitatea energetică – care a fost elaborată și adoptată înainte de elaborarea articolului 4 alineatul (2) din TUE menționat mai sus și care include atât acțiunile strict supranaționale ⁽¹⁹⁾, cât și cele care țin de politica externă și de securitate comună, și poziția ad-hoc a Consiliului European de primăvară 2010 în privința securității aprovizionării cu energie ⁽²⁰⁾ – și asigurarea conformității cu anumite dispoziții ale Cartei europene a energiei, referitoare la utilizarea infrastructurilor de transport de energie și la tranzitul materiilor prime și al produselor energetice ⁽²¹⁾.

3.4.5 Pentru a întări securitatea aprovizionării și solidaritatea între statele membre în caz de urgență comunitară și, în special, pentru a sprijini statele membre ale căror condiții geografice și geologice sunt mai puțin favorabile, statele membre vor trebui să stabilească planuri comune de măsuri preventive sau de urgență la nivel supranațional sau chiar transnațional. Aceste planuri ar trebuie să fie publicate și actualizate cu regularitate.

⁽¹⁷⁾ Creată prin Regulamentul (CE) nr. 713/2009 al PE și al Consiliului din 13.7.2009, JO L 211, 14.8.2009.

⁽¹⁸⁾ În acest sens, este necesar să se reamintească faptul că jurisprudența CEJ nu permite Comisiei să delege puteri de reglementare sau executive, cu excepția situației în care aceste puteri sunt prevăzute în mod explicit în tratat (Hotărârea din 17 iulie 1959 în cauza Meroni, Rec. p. 331).

⁽¹⁹⁾ A se vedea Comunicarea Comisiei „A doua revizuire strategică a politicii energetice: un plan de acțiune al UE pentru securitate și solidaritate în domeniul energiei”, COM(2008) 781 final, în care se propune, printre alte măsuri relevante, modificarea Directivei 2006/67/CE privind rezervele strategice de petrol, care a dus la adoptarea Directivei 2009/119/CE a Consiliului din 14.9.2009, JO L 265, și a Directivei 2004/67/CE privind securitatea aprovizionării cu gaz natural; Cartea verde „Către o rețea energetică europeană sigură, sustenabilă și competitivă”, COM(2008) 782 final etc.

⁽²⁰⁾ Bruxelles, 26.3.2010, doc. Co EUR 4, CONCL 1.

⁽²¹⁾ Decizia 98/181/CE, CECA și EURATOM a Consiliului și a Comisiei (JO L 69, 23.9.1997) și Decizia 2001/595/CE a Consiliului (JO L 209, 13.7.2001).

Fondul de coeziune și fondurile structurale ar putea constitui, pe viitor, un element relevant în cadrul sprijinului financiar acordat acestor planuri.

3.4.6 În vederea unei mai bune garantări a respectării obiectivelor mai sus menționate, ar fi oportună adoptarea, cât mai curând posibil, în conformitate cu articolul 122 sau 194 din TFUE, a unor măsuri care să reglementeze aprovizionarea cu anumite produse energetice, în cazul unor dificultăți grave prin care ar putea trece statele membre, și a unor măsuri care să stabilească procedura pentru determinarea ajutorului financiar în favoarea statelor membre victime ale catastrofelor naturale sau care se confruntă cu situații excepționale. De asemenea, va trebui să se ia în considerare utilizarea articolului 149 din TFUE

ca temei complementar pentru realizarea obiectivelor menționate, cu condiția ca circumstanțele specifice să justifice adoptarea de măsuri supranaționale.

3.4.7 În lumina provocărilor și obiectivelor Uniunii Europene în domeniul energetic, pare necesar să se pledeze în favoarea definirii unui autentic „serviciu public european al energiei” care, respectând principiul subsidiarității, să fie însărcinat, printre altele, cu stabilirea unui registru public care să conțină obiceiurile de consum din statele membre, tipurile de energie consumată de aceste state, mijloacele de prevenire a catastrofelor cauzate de utilizarea și transportul energiei și coordonarea protecției civile în aceste cazuri etc.

Bruxelles, 16 septembrie 2010

*Președintele
Comitetului Economic și Social European*
Mario SEPI

ANEXĂ

la Avizul Comitetului Economic și Social European

Următoarele puncte din avizul secțiunii au fost respinse în favoarea amendamentelor adoptate de Adunarea Plenară, însă au obținut cel puțin o pătrime din totalul voturilor exprimate:

Punctul 1.1, cea de-a 4-a frază

„Este necesar să se stimuleze funcționarea pieței interne a energiei în ceea ce privește infrastructurile, regimul achizițiilor publice, funcționarea corectă a pieței și protecția consumatorilor. În acest sens, CESE insistă asupra faptului că cel mai important este să se dezvolte infrastructurile energetice și rețelele transeuropene, în vederea constituirii pieței interne a energiei.

În special, trebuie prevăzute mecanisme pentru a discerne criteriile de formare a prețurilor, pentru a evita disparitățile grave și nejustificate, adesea bazate, în mod incorrect, pe natura energiei consumate, sursele de aprovizionare sau mijloacele de distribuție.

De asemenea, ar trebui să se stabilească criterii și mijloace supranaționale pentru raționalizarea producției de energie pe teritoriul statelor membre, ținând seama de utilizarea durabilă a resurselor și beneficiind de elemente geografice și climatice, cum ar fi determinarea perioadelor cu cea mai mare activitate de producție fotovoltaică, eoliană sau a intensității mareelor.”

Rezultatul votului:

27 de voturi pentru eliminarea cuvântului „supranaționale”, 17 voturi împotrivă și 2 abțineri.

Punctul 1.1.5

„Pentru aceasta ar trebui analizată posibilitatea emiterii unui regulament care să reia toate drepturile prevăzute în Carta europeană a drepturilor consumatorilor de energie [COM(2007) 386 final, CESE 71/2008, raportor: dl Iozia] ⁽¹⁾ și specificitățile serviciilor de interes general care pot fi invocate de statele membre în această privință, prin intermediul unor standarde minime comune privind obligativitatea serviciului public, care vor trebui să fie clar definite și transparente, obiective și nediscriminatorii. Prin urmare, se subînțelege că ar trebui să se facă distincția între drepturile cetățenilor și posibilitățile statelor membre de a introduce sau de a menține obligativitatea serviciului public care decurge din prestarea de servicii economice de interes general.

Un regulament este un instrument mai adecvat decât o directivă din următoarele motive:

- un regulament este direct aplicabil autorităților competente din statele membre, întreprinderilor din domeniul energiei și utilizatorilor;
- nu necesită o perioadă lungă pentru transpunerea sa în dreptul național;
- garantează claritatea și coerența normelor și obligațiilor în întreaga Uniune și
- definește direct participarea instituțiilor comunitare.

⁽¹⁾ Comunicarea Comisiei «Către o Cartă europeană a drepturilor consumatorilor de energie» [COM(2007) 386 final].”

Rezultatul votului:

28 de voturi pentru eliminarea punctului, 16 voturi împotrivă și 2 abțineri.

Punctul 3.4.5

„Pentru a întări securitatea aprovizionării și solidaritatea între statele membre în caz de urgență comunitară și, în special, pentru a sprijini statele membre ale căror condiții geografice și geologice sunt mai puțin favorabile, statele membre vor trebui să stabilească planuri comune de măsuri preventive sau de urgență la nivel supranațional sau chiar transnațional (acorduri comerciale între întreprinderi, sporirea exporturilor, mecanisme de compensare etc.). Aceste planuri ar trebuie să fie publicate și actualizate cu regularitate. Fondul de coeziune și fondurile structurale ar putea constitui, pe viitor, un element relevant în cadrul sprijinului financiar acordat acestor planuri.”

Rezultatul votului:

30 de voturi pentru eliminarea cuvintelor din paranteză, 11 voturi împotrivă și 3 abțineri.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind relațiile dintre UE și Canada (aviz din proprie inițiativă)

(2011/C 48/16)

Raportor: **dl José Isaias RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO**

La 26 februarie 2009, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Relațiile dintre UE și Canada

(aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 3 septembrie 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 16 septembrie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu unanimitate de voturi.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Societățile civile din UE și din Canada împărtășesc valori comune, inclusiv economice, care stau la baza identității societăților lor în secolul XXI. Punerea în comun a principiilor acestora poate aduce valoare adăugată Uniunii Europene și Canadei și, prin urmare, comunității internaționale în ansamblu.

1.2 De aceea, Canada trebuie să constituie un partener de referință pentru UE. Relațiile existente în prezent sunt adecvate, chiar dacă ar putea fi calificate drept „timide”. În acest sens, CESE apreciază în mod deosebit lansarea negocierilor în vederea încheierii unui acord economic și comercial cuprinzător. Acest acord deschide importante perspective, nu numai pentru viitorul relațiilor UE-Canada, ci și pentru relațiile transatlantice în general. Nu trebuie pierdut din vedere faptul că SUA și Canada, împreună cu Mexic, sunt semnatare ale NAFTA și, în acest sens, Canada poate constitui o poartă de intrare pe piața SUA deloc neglijabilă.

1.3 CESE salută rezultatele recentului summit UE-Canada, care a avut loc la 6 mai 2010. Referitor la neînțelegerile privind acordarea vizelor, CESE salută faptul că liderii politici s-au angajat să soluționeze această chestiune și consideră că intenția Canadei de a-și revizui politica în domeniul azilului ar trebui să contribuie la facilitarea acordării de vize tuturor cetățenilor UE, într-un regim de deplină reciprocitate.

1.4 CESE consideră că includerea unor prevederi specifice privind participarea la negocieri și consimțământul provinciilor, teritoriilor și societății civile va avea o importanță vitală pentru punerea în aplicare cu succes a acordului. Deschiderea piețelor achizițiilor publice reprezintă unul dintre principalele puncte de interes pentru UE. Dat fiind că provinciile canadiene dețin competențe extinse în acest domeniu, ele ar trebui să participe

și la negocierile cu privire la acest subiect. Având în vedere divergențele existente între diferiți actori socioeconomiци în materie, CESE consideră că este indispensabilă participarea activă a partenerilor sociali la negocieri.

1.5 CESE se declară în favoarea participării Parlamentului European la acest proces, printr-o monitorizare și informare adecvată în cursul negocierilor, și nu numai prin simpla aprobare și ratificare a versiunii finale, așa cum prevede Tratatul de la Lisabona.

1.6 Ar fi de dorit ca, odată încheiat acordul, Comisia mixtă de cooperare UE-Canada să exercite funcții asemănătoare celor ale Consiliului Economic Transatlantic, existent între UE și SUA, pentru a se avansa, printre altele, către convergența în materie de reglementare între UE și Canada.

1.7 UE trebuie să negocieze un acord ambițios, care să cuprindă toate aspectele relațiilor comerciale dintre UE și Canada, inclusiv achizițiile publice.

1.8 Acordul trebuie să cuprindă și aspectele de mediu și de dezvoltare durabilă. În ce privește combaterea schimbărilor climatice și protecția mediului, ar trebui să se liberalizeze pe deplin comerțul legat de tehnologiile ecologice și de sursele regenerabile de energie.

1.9 CESE consideră că nici UE, nici Canada nu ar trebui să piardă ocazia de a-și strânge relațiile, ceea ce va aduce beneficii ambelor societăți. În acest scop, ar fi util ca ambele părți să mențină un dialog deschis cu reprezentanții societății civile organizate, nu numai pe parcursul negocierilor, ci și pentru a monitoriza punerea în aplicare și rezultatele viitorului acord, în vederea îmbunătățirii treptate a acestuia.

1.10 CESE propune ca în cadrul acordului să se înființeze un organ consultativ mixt al societății civile organizate UE-Canada. Acest organ ar urma să exercite o funcție consultativă pe lângă organul comun care va fi creat ca principal îndrumător politic al acordului și ar putea emite avize atunci când este consultat de acesta pe teme acoperite de acord. Acest comitet consultativ ar putea fi creat după modelul altor organe consultative mixte ale societății civile, cel mai recent exemplu fiind Comitetul consultativ mixt instituit prin Acordul de asociere dintre UE și America Centrală, din 2010.

2. Introducere

2.1 Comitetul Economic și Social European (CESE) a efectuat o analiză a relațiilor dintre Uniunea Europeană (UE) și Canada în anul 1996 ⁽¹⁾. De atunci, au avut loc o serie întreagă de evenimente care au determinat modificarea contextului în care se desfășoară aceste relații, ceea ce justifică necesitatea elaborării prezentului aviz.

2.2 Societățile civile din UE și din Canada împărtășesc valori comune care stau la baza identității societăților lor în secolul XXI. Punerea în comun a principiilor acestora poate aduce valoare adăugată Uniunii Europene și Canadei și, prin urmare, comunității internaționale în ansamblu, în domenii precum economia, politica de mediu, securitatea, imigrația etc. De asemenea, ar fi de dorit să existe o mai bună cooperare multilaterală în domenii precum guvernarea economică, schimbările climatice și soluționarea conflictelor.

2.3 În această privință, există un grad ridicat de complementaritate între multe sectoare ale economiilor celor două zone și ambele împărtășesc valori economice comune, care ar facilita încheierea unui acord. Astfel, la 6 mai 2009, la Praga, a s-a desfășurat un summit între UE și Canada, care a avut ca principal rezultat lansarea negocierilor pentru încheierea unui acord economic și comercial global (CETA) între cele două părți.

2.4 CESE salută lansarea negocierilor în vederea încheierii unui acord și își exprimă speranța că acesta va marca începutul unei noi etape în relațiile dintre UE și Canada, favorizând colaborarea în beneficiul ambelor părți. De asemenea, acordul va transmite un mesaj clar comunității internaționale, și anume că atât UE, cât și Canada resping protecționismul în această perioadă de criză economică și financiară. Pe de altă parte, impulsivitatea relațiilor transatlantice nu se poate concepe fără deplina participare a Canadei.

2.5 Este interesant de observat că, odată încheiat acordul, el va constitui primul acord comercial recent între un grup de țări în majoritate membre ale OCDE, toate la fel de sensibile în ce privește creșterea economică și crearea de locuri de muncă. În acest sens, se speră ca acordul să pună baze solide atât în ce

privește aspectele dezvoltării economice, sociale și de mediu durabile, cât și consultarea societății civile și monitorizarea punerii în aplicare a acordului comercial.

3. Societatea civilă în Canada

3.1 Sistemul canadian de consultare a societății civile este diferit de cel european. Societatea civilă este consultată ad-hoc atât de comisiile parlamentare, cât și de miniștrii federali. Cea de-a doua formă de consultare este obligatorie în cadrul procedurilor parlamentare ale Canadei, care trebuie să dovedească desfășurarea efectivă a unei asemenea consultări. Consultarea societății civile la nivelul provinciilor este, de asemenea, o practică răspândită.

3.2 În Canada, aproximativ 4,6 milioane de lucrători ⁽²⁾ sunt afiliați la sindicate, cifră care reprezintă 26,1 % din totalul lucrătorilor. Deși în ultimii zece ani apartenența la sindicate a crescut cu peste jumătate de milion de lucrători, datorită creșterii proporționale a numărului de locuri de muncă, procentul lucrătorilor afiliați la sindicate nu s-a schimbat aproape deloc, menținându-se la același nivel în această perioadă de timp.

3.3 Congresul Canadian al Muncii (CCM) ⁽³⁾ este principala voce la nivel național a mișcării sindicale. Majoritatea sindicatelor naționale din Canada sunt afiliate la CCM, care cuprinde 12 federații provinciale și teritoriale și 136 de consilii ale muncii, reprezentând aproximativ 3 milioane de lucrători sindicalizați. CCM urmărește să obțină salarii și condiții de muncă mai bune, îmbunătățirea normelor de sănătate și de siguranță, un sistem fiscal echitabil și programe sociale, care să includă servicii de îngrijire a copiilor, asigurări de sănătate și pensii. De asemenea, pledează pentru îmbunătățirea programelor de formare și pentru crearea de locuri de muncă.

3.4 Consiliul Canadian al Directorilor de Întreprinderi ⁽⁴⁾ este principala organizație patronală din țară. Acesta este alcătuit din aproximativ 150 de membri provenind din principalele întreprinderi canadiene și din antreprenori reputați din toate sectoarele de producție. Principalul obiectiv al organizației este acela de a face cunoscute punctele de vedere ale angajatorilor la trei niveluri: canadian, nord-american și global. În Canada, activitatea sa se concentrează pe chestiuni naționale, cum ar fi politica monetară și fiscală, mediul, competitivitatea, dreptul societăților comerciale și legislația. La nivelul Americii de Nord, activitatea sa se orientează în principal către interdependența economică dintre SUA și Canada și către Acordul nord-american de liber-schimb (NAFTA). La nivel global, lucrările sale se axează pe fiscalitatea internațională, comerț, investiții și politica de dezvoltare, relațiile bilaterale și multilaterale.

⁽¹⁾ Avizul EXT/142, „Relațiile dintre Uniunea Europeană și Canada”, Bruxelles, 27 noiembrie 1996.

⁽²⁾ Sondaj privind forța de muncă, 2008, Statistics Canada.

⁽³⁾ <http://canadianlabour.ca>

⁽⁴⁾ <http://www.ceocouncil.ca/en/>

3.5 De asemenea, Federația Canadiană a Întreprinderilor Independente⁽⁵⁾ numără 105 000 de membri la nivel național, provenind din toate sectoarele, și are drept obiectiv reprezentarea intereselor IMM-urilor atât la nivel federal, cât și provincial și teritorial. În afară de aceasta, există și Camera de Comerț a Canadei⁽⁶⁾, organizație influentă la nivel național.

3.6 În ceea ce privește consumatorii, Asociația Consumatorilor din Canada⁽⁷⁾ este, probabil, cea mai reprezentativă. Obiectivul său principal este acela de a-i informa pe consumatori⁽⁸⁾ și de a transmite punctele de vedere ale acestora guvernului și întreprinderilor, în vederea soluționării litigiilor în materie de consum.

3.7 De asemenea, în Canada există și câteva organizații ale agricultorilor. Cea mai importantă dintre acestea este Federația Canadiană a Agriculturii (FCA)⁽⁹⁾, care numără peste 200 000 de membri. FCA a fost fondată în 1935, cu scopul de a transmite punctele de vedere ale agricultorilor canadieni cu o singură voce. Este o organizație „umbrelă”, care reprezintă organizațiile provinciale și grupurile naționale ale producătorilor, promovând interesele agriculturii și ale sectorului agroalimentar canadian.

3.8 Sectorul pescuitului este reprezentat, în principal, de Consiliul Canadian al Pescuitului (CCP)⁽¹⁰⁾. Acesta reprezintă industria pescuitului la nivel național și numără aproximativ 100 de întreprinderi membre, care prelucrează cea mai mare parte a producției canadiene de pește și produse marine.

4. Un nou impuls pentru relațiile UE-Canada: schimburile economice și relațiile politice

4.1 Canada este a 14-a economie din lume, cu un PIB de 1510⁽¹¹⁾ miliarde USD. Principalul sector al economiei Canadei este cel al serviciilor, care reprezenta, în 2008, peste 69,6 %⁽¹²⁾ din PIB și în cadrul căruia lucrează aproximativ trei sferturi din populația activă a țării⁽¹³⁾.

4.2 Balanța sa comercială estimată pentru 2009 înregistrează un deficit de 34309 milioane USD, în timp ce în 2008 prezenta un excedent de 7606 milioane. Principalele produse de export sunt automobilele și componentele acestora, utilajele industriale, avioanele, echipamentele de telecomunicații, produsele chimice,

materialele plastice și îngrășămintele. Conform documentului comun UE-Canada din martie 2009, unul din cinci locuri de muncă din Canada are legătură cu domeniul comerțului.

4.3 Relația oficială dintre UE și Canada datează din anul 1959, când a fost semnat Acordul de cooperare pentru utilizarea pașnică a energiei nucleare. De atunci, au fost semnate o serie de acorduri și declarații ale celor două părți. În conformitate cu Noua agendă transatlantică, semnată cu SUA în 1995, summitul UE-Canada din decembrie 1996 a adoptat o declarație politică și un plan de acțiune, cu dublul obiectiv de dezvoltare a relațiilor politice și economice bilaterale și de facilitare a cooperării în multiple domenii. Acest plan prevedea, de asemenea, organizarea de summituri semestriale care să facă un bilanț și să impulsioneze relațiile bilaterale.

4.4 Canada și UE întrețin relații economice foarte importante. În 2009, comerțul cu mărfuri între cele două părți s-a ridicat la 40,2 miliarde de euro⁽¹⁴⁾, iar cel cu servicii comerciale (excluzând serviciile publice) la 18,8 miliarde. În plus, tendința înregistrată în ultimii ani a fost pozitivă, dat fiind că, între 2000 și 2009, exporturile de mărfuri din UE în Canada au crescut de la 21,1 la 22,4 miliarde, iar importurile de mărfuri provenite din Canada în UE au scăzut de la 19 la 17,8 miliarde în aceeași perioadă. Astfel, în ultimul deceniu, excedentul UE în ce privește comerțul cu mărfuri a crescut de la 2,1 la 4,7 miliarde de euro. Principalele produse exportate din UE în Canada sunt medicamentele, vehiculele motorizate și motoarele de avioane. În sens invers, principalele produse exportate din Canada în UE sunt avioanele, diamantele, minereul de fier, medicamentele și uraniul. În 2009, excedentul comerțului cu servicii este tot în favoarea UE, ridicându-se la valoarea de 2,5 miliarde de euro.

4.5 Unul dintre principalele interese ale UE în domeniul economic este liberalizarea pieței achizițiilor publice. În timp ce întreprinderile canadiene beneficiază de acces liber la achizițiile publice europene, dat fiind că atât Canada, cât și UE sunt semnatare ale Acordului privind achizițiile publice (AAP, 1994) al Organizației Mondiale a Comerțului (OMC), întreprinderile europene nu au parte de un tratament reciproc în Canada. Provinciile dețin autoritatea în sectoare precum energia, mediul, transportul și sănătatea. Astfel, devine evidentă importanța includerii provinciilor în procesul de negociere, în vederea obținerii unui acord satisfăcător, care să aducă beneficii economice Uniunii Europene. La începutul acestui an, Canada a încheiat cu SUA un acord comercial ce vizează deschiderea piețelor achizițiilor publice la nivel subregional. Canada a lansat această propunere ca reacție la măsurile protecționiste „Buy America” introduse de SUA pentru stimularea economiei proprii. Acest acord este o dovadă a voinței provinciilor de a-și deschide piețele achizițiilor publice la concurența internațională.

⁽⁵⁾ <http://www.cfib.org>

⁽⁶⁾ <http://www.chamber.ca>

⁽⁷⁾ <http://www.consumer.ca>

⁽⁸⁾ Alte organizații ale consumatorilor din Canada sunt Consiliul Consumatorilor din Canada, Societatea Consumatorilor Profesioniști din Canada, Opțiunea Consumatori și Uniunea Consumatorilor.

⁽⁹⁾ <http://www.cfa-fca.ca/pages/home.php>

⁽¹⁰⁾ <http://www.fisheriescouncil.ca/>

⁽¹¹⁾ Estimată la 1300 pentru 2009 și 1400 pentru 2008. FMI, *World Economic Outlook Database*, octombrie 2009.

⁽¹²⁾ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ca.html>

⁽¹³⁾ Institutul Spaniol de Comerț Exterior (ICEX)

⁽¹⁴⁾ Eurostat

4.6 Istoricul relațiilor bilaterale UE-Canada se bazează, în principal, pe următoarele instrumente:

- Acordul-cadru de cooperare economică și comercială din 1976;
- Declarația transatlantică din 1990, prin care s-a stabilit cadrul instituțional al summiturilor UE-Canada și al reuniunilor ministeriale;
- Planul de acțiune și Declarația politică privind relațiile UE-Canada din 1996, care cuprinde trei capitole de bază: relațiile economice și comerciale, politica externă și de securitate și aspectele transnaționale;
- Summitul de la Ottawa din martie 2004 a adoptat un nou program de parteneriat, care a extins relațiile către numeroase domenii neexplorate până la acel moment (coordonarea internațională, participarea comună la misiunile de pace, cooperarea pentru dezvoltare, colaborarea științifică, justiția și afacerile externe etc.) și a stabilit cadrul de negociere pentru Acordul de promovare a comerțului și investițiilor (TIEA).

4.7 În general, trebuie remarcat că relațiile dintre Canada și UE sunt excelente. Principalele puncte de fricțiune politică între Canada și UE sunt chestiunile legate de zona arctică, interdicția europeană cu privire la comerțul cu produse derivate din focă și obligativitatea vizei impusă de Canada cetățenilor anumitor state membre ale UE.

Pe de o parte, deschiderea iminentă a unor căi navigabile în Oceanul Arctic ridică o serie de probleme de suveranitate, deoarece, până în prezent, nu s-a luat în considerare posibilitatea exploatării comerciale a acestei zone. Se estimează că această regiune ar putea deține 20 % din rezervele mondiale de petrol și gaze naturale, oferind, în plus, noi rute comerciale alternative foarte atrăgătoare. Absența legislației sau reglementărilor multilaterale este o problemă care trebuie rezolvată pe termen mediu, înainte să apară divergențe sau dispute legate de suveranitatea acestui teritoriu. În decembrie 2009, Consiliul UE a stabilit trei obiective principale pentru politica UE privind zona arctică: 1) protecția și conservarea zonei arctice, în acord cu populația acesteia; 2) promovarea utilizării durabile a resurselor; 3) contribuția la guvernarea multilaterală a zonei arctice, pe baza Convenției Națiunilor Unite privind dreptul mării (UNCLOS).

Pe de altă parte, Canada impune obligativitatea deținerii de viză cetățenilor din Republica Cehă, România și Bulgaria, invocând abuzurile cetățenilor din aceste țări în ce privește cererile de azil. Dat fiind că politica UE în domeniul vizelor se bazează pe reciprocitate, este necesar să se găsească o soluție urgentă, înainte ca UE să se vadă nevoită să impună măsuri asemănătoare. Bulgaria și România depun eforturi pentru a îndeplini criteriile stabilite de Canada pentru scutirea de viză. În ce privește Republica Cehă, Canada nu a stabilit încă măsuri

concrete pentru a elimina obligativitatea deținerii de viză. Canada își justifică atitudinea prin lipsa de apărare în fața cererilor false de azil. În prezent, este în curs de elaborare o reformă a legislației, însă va mai dura până ce aceasta va ajunge în Parlament.

4.8 În acest context, CESE salută rezultatele recentului summit UE-Canada, care a avut loc la 6 mai 2010, în cadrul căruia liderii politici s-au angajat să rezolve această chestiune și au declarat că intenția Canadei de a-și revizui politica în domeniul azilului ar trebui să contribuie la găsirea unei soluții în materie de vize pentru toți cetățenii UE.

5. Evaluarea Acordului economic și comercial cuprinzător dintre UE și Canada

5.1 La 6 mai 2009, în cursul summitului UE-Canada desfășurat la Praga, s-a convenit lansarea negocierilor pentru Acordul economic și comercial cuprinzător.

5.2 Un studiu privind costurile și beneficiile unui parteneriat economic mai strâns între UE și Canada, realizat în comun de UE și Canada, a concluzionat că ambele părți ar obține mai multe beneficii prin eliminarea tarifelor vamale, prin liberalizarea comerțului cu servicii și prin reducerea barierelor netarifare pentru bunuri și investiții.

5.3 Conform acestui raport, cele mai adecvate domenii pentru acest acord ar fi următoarele: comerțul cu mărfuri, chestiunile sanitare și fitosanitare, obstacolele tehnice din calea comerțului, facilitarea schimburilor comerciale, procedurile vamale, comerțul transfrontalier cu servicii, investițiile, achizițiile publice, cooperarea în materie de reglementare, proprietatea intelectuală, circulația persoanelor, politica în domeniul concurenței, obligațiile instituționale și soluționarea diferendelor, precum și dezvoltarea durabilă. Barierele necomerciale și reglementarea se numără printre cele mai importante subiecte care vor fi tratate în cursul negocierilor.

5.4 Liberalizarea comerțului cu mărfuri și servicii între cele două părți ar putea duce la creșterea traficului comercial bilateral cu 20 %. În plus, s-a estimat că, la șapte ani după intrarea în vigoare a unui acord cu aceste caracteristici, UE ar obține un câștig în materie de venituri reale de 11,6 miliarde de euro, în vreme ce Canada ar obține 8,2 miliarde. Până în anul 2014, exporturile totale ale UE în Canada ar crește cu 24,3 % (adică 17 miliarde de euro), în timp ce exporturile canadiene ar crește cu 20,6 % (adică 8,6 miliarde de euro).

5.5 Studiul sugerează că există posibilități de extindere a cooperării prin colaborarea în materie de știință și tehnologie, printr-o agendă comună de cercetare, în principal în domenii strategice cum ar fi energia și mediul, cărbunele curat și captarea și stocarea dioxidului de carbon, bioenergia, producția și rețelele inteligente de energie electrică.

5.6 Alte domenii în care s-ar putea stabili o cooperare mai strânsă în cadrul acordului ar fi securitatea, chestiunile legate de securitatea socială, un sistem de cooperare pentru echivalarea calificărilor și cooperarea în cadrul Organizației de Pescuit în Atlanticul de Nord-Vest, printre altele.

5.7 Din punct de vedere comercial, aspectele tarifare nu par să constituie o sursă de probleme în cadrul negocierilor. Un aspect-cheie în cadrul negocierilor va fi armonizarea legislativă, dat fiind că orientarea economiei către servicii și către investițiile străine conferă cadrului de reglementare o importanță mai mare decât oricând. Totuși, sistemul competențelor legislative împărțite între statul federal, provincii și teritorii ar putea constitui un obstacol în calea negocierilor privind acordul în acest domeniu.

5.8 Din acest motiv, provinciilor li s-a acordat, în mod excepțional, dreptul de a participa direct la procesul de negociere, UE fiind în favoarea implicării acestora. Responsabilul cu negocierile este reprezentantul guvernului federal, însă este posibil să apară divergențe în domeniile de competență partajată sau exclusivă, atât între provincii, cât și între acestea și guvernul federal.

5.9 Canada nu dispune de o veritabilă piață unică. Atât guvernul federal, cât și provinciile recunosc necesitatea creării unei piețe interne însă, deocamdată, există doar o puternică voință politică. Cu toate acestea, criza economică mondială stimulează Canada să încheie cât mai curând posibil un acord care să îi permită să-și diversifice piețele externe dincolo de SUA.

5.10 În ce privește sectoarele mai sensibile, industria automobilelor este principala sursă de tensiuni comerciale între UE și Canada. Dimpotrivă, relațiile sunt bune în domeniul pescuitului, care nu va constitui o temă majoră în cadrul negocierilor. În materie de energie, UE dorește să-și diversifice furnizorii și analizează posibilitatea încheierii unui acord special privind energia, însă deocamdată nu este decât o propunere. Alte sectoare în care întreprinderile europene întâmpină dificultăți atunci când își desfășoară activitatea în Canada sunt sectorul transportului aerian, sectorul bancar și achizițiile publice. UE și Canada au vederi diferite și asupra indicațiilor geografice și a aspectelor agricole.

5.11 Din punctul de vedere al mediului, guvernul federal și guvernele provinciale mai trebuie încă să dezvolte o poziție comună în ce privește aspectele de mediu, în special emisiile de gaze cu efect de seră. Provinciile se situează pe poziții diferite: în timp ce Quebec, Ontario, Columbia Britanică și Manitoba fac parte din Inițiativa occidentală privind clima și au adoptat măsuri de atenuare a schimbărilor climatice și de adaptare la acestea, Alberta și Terra Nova, ale căror economii sunt puternic dependente de producția de petrol, nu subscriu la această inițiativă. Acest aspect rămâne nerezolvat și este puțin

probabil ca negocierile pe acest subiect să ducă la încheierea unui acord obligatoriu în acest domeniu; nu ar trebui adoptate, în niciun caz, poziții care să creeze condiții dezavantajoase pentru competitivitatea întreprinderilor europene. Cu toate acestea, Canada s-a angajat să investească în tehnologiile nepoluante de producție a energiei și să stabilească o cooperare bilaterală în ce privește strategia pentru energia nucleară.

6. Pozițiile societății civile față de acordul UE-Canada

6.1 Angajatorii

6.1.1 Angajatorii europeni (BUSINESSEUROPE) solicită: eliminarea barierelor tarifare și netarifare, fără a se exclude nicio poziție tarifară; un acces mult mai ușor la achizițiile publice de la toate nivelurile (național și subnațional); o protecție sporită a proprietății intelectuale (inclusiv protecția denumirilor de origine, în special în cazul băuturilor alcoolice); un mecanism de soluționare a litigiilor; o mobilitate profesională sporită, inclusiv recunoașterea reciprocă a calificărilor lucrătorilor din întreprinderi și în cazul anumitor profesii (asistenți medicali, avocați etc.).

6.1.2 Acordul deschide noi posibilități de schimburi comerciale între doi parteneri care au niveluri asemănătoare de dezvoltare și abordări comparabile în domeniul politicii comerciale. Prosperitatea este strâns legată de o politică economică bazată pe liberalizarea comercială și pe atragerea investițiilor străine directe. În prezent, menținerea piețelor deschise este mai importantă ca niciodată, dat fiind că aceasta constituie un important stimul pentru concurență, inovare și creștere economică.

6.1.3 Mediul de afaceri crede că regulile comerciale multilaterale ar trebui să prevaleze în reglementarea comerțului internațional, însă consideră, de asemenea, că se poate merge mai departe, prin acorduri bilaterale mai ambițioase care să permită progrese mai rapide către eliminarea barierelor din calea comerțului, în special barierele netarifare, comerțul cu servicii și investițiile.

6.1.4 Un acord ambițios și aprofundat între UE și Canada ar avea un impact favorabil asupra consolidării relațiilor economice dintre cele două părți, relații care s-au intensificat în ultimii ani, nu numai prin exporturi, ci și prin operațiuni mai complexe în sectorul serviciilor și prin înființarea de întreprinderi.

6.1.5 Acordul va constitui un stimul pentru creșterea fluxurilor economice și comerciale bilaterale. Negocierile trebuie să ducă la crearea de oportunități de afaceri în sectoare în care întreprinderile și-au dovedit pe deplin capacitatea de a concura pe piața globală, cum ar fi energia (în special segmentul energiei din surse regenerabile), gestionarea infrastructurilor, serviciile financiare, construcțiile, serviciile și tehnologiile de mediu sau telecomunicațiile.

6.1.6 Obiectivul general este crearea mai multor oportunități cu mai puține bariere sau, cu alte cuvinte, oferirea de noi oportunități de afaceri întreprinderilor, prin eliminarea obstacolelor din calea exportului de bunuri, servicii și capitaluri.

6.1.7 Acordul va contribui în mod decisiv la o mai bună integrare între economiile Uniunii Europene și Canadei, facilitând redresarea economică a ambelor părți în această perioadă de criză, prin creșterea fluxurilor comerciale și a investițiilor.

6.1.8 Comerțul internațional poate și trebuie să joace un rol-cheie ca forță motrice a creșterii și dezvoltării la nivel mondial; de aceea, politica comercială, prin deschiderea piețelor, trebuie să constituie o parte importantă a politicii economice a UE.

6.2 Sindicatele

6.2.1 Sindicatele europene (EPSU, CES, CSI) au formulat recomandări privind drepturile lucrătorilor și respectarea convențiilor fundamentale de muncă ale OIM nr. 98 (negocierile colective), nr. 138 (vârsta minimă), nr. 94 (clauzele sociale în contractele de achiziții publice) și nr. 29 (munca forțată), precum și alte aspecte ale muncii decente. Ele solicită ca ambele părți să publice rapoarte periodice cu privire la progresele realizate în punerea în aplicare a angajamentelor menționate. În acest sens, ele amintesc că Congresul Canadian al Muncii depune adesea reclamații pe lângă OIM cu privire la nerespectarea convențiilor de muncă în Canada la nivelul provinciilor. În realitate, deși legile federale garantează dreptul lucrătorilor de a se afilia la sindicate, diferite sisteme juridice din provincii impun restricții asupra drepturilor sindicale în întreaga țară, atrăgându-și astfel critici din partea OIM.

6.2.2 De asemenea, ambele părți trebuie să se angajeze să respecte liniile directe ale OCDE privind întreprinderile naționale și Declarația tripartită a OIM privind întreprinderile multinaționale și politica socială, precum și să nu reducă standardele de muncă în vederea atragerii investițiilor străine.

6.2.3 Confederația Europeană a Sindicatelor (CES) ar dori ca acordul să conțină un capitol solid dedicat dezvoltării durabile, incluzând un mecanism obligatoriu care să garanteze aplicarea convențiilor fundamentale în materie de muncă.

6.2.4 Pe de altă parte, EPSU solicită ca acordul să protejeze serviciile publice actuale și viitoare, motiv pentru care ar trebui garantată reglementarea națională.

6.2.5 Cât privește sindicatele canadiene, Congresul Canadian al Muncii sprijină cu tărie utilizarea achizițiilor publice în scopul

realizării obiectivelor sociale, de mediu și de dezvoltare economică și, prin urmare, respinge deschiderea pieței achizițiilor publice pentru întreprinderile de stat („Crown Corporations”) și autoritățile subfederale.

6.2.6 Congresul Canadian al Muncii este, de asemenea, foarte preocupat de faptul că posibilele diferențe de interese dintre investitori și stat ar putea amenința serviciile publice și reglementările interne, precum și de impactul protecției excesive a proprietății intelectuale, în special asupra prețurilor produselor farmaceutice.

6.2.7 Trebuie să existe un mecanism obligatoriu prin care organizațiile angajatorilor și lucrătorilor din ambele părți să poată solicita acțiuni din partea guvernelor.

6.2.8 Se solicită înființarea unui forum al comerțului și al dezvoltării durabile, în vederea consultării lucrătorilor, angajatorilor și celorlalte organizații ale societății civile, în mod echilibrat. În prezent, organizațiile sindicale susțin că procesul consultativ înclină către susținerea punctului de vedere al întreprinderilor.

6.2.9 De asemenea, sindicatele solicită includerea unor clauze solide care să garanteze respectarea acordurilor multilaterale privind mediul, inclusiv Protocolul de la Kyoto. În același capitol, consideră că ar trebui inclusă respectarea convențiilor privind drepturile omului, inclusiv drepturile politice și civile, deoarece acestea sunt foarte importante pentru dimensiunea socială a dezvoltării durabile.

6.3 Activități diverse

6.3.1 Sectorul agricol solicită ca negocierile UE să țină seama de produse sensibile din acest domeniu. În ce privește regulile de origine, recomandă să se ia drept model acordul cu Coreea de Sud. Sectorul produselor lactate este esențial și se speră ca acordul să creeze noi oportunități de piață pentru producătorii europeni. În sectorul cărnii, interesele UE sunt defensive: se solicită cote pentru carnea de porc și de pui, pentru ouă și pentru produsele din ouă. În ce privește cerealele, în special grâul, sectorul are interese foarte ofensive, opunându-se creșterii cotei Canadei. De asemenea, ar fi de dorit ca guvernul canadian să informeze Organizația Mondială a Comerțului cu privire la legislația care ar putea crea obstacole în calea comerțului, astfel încât Comitetul privind barierele tehnice în calea comerțului să poată analiza compatibilitatea acestora – cum este cazul legii canadiene C-32 privind ingredientele produselor din tutun.

6.3.2 În ce privește educația și formarea, CESE amintește că posibilitatea de cooperare între UE și Canada în acest domeniu era deja menționată în declarația comună din noiembrie 1990. În anul 2006, UE și Canada au extins acordul la domeniul învățământului superior, al formării și al tineretului, pentru perioada 2006-2013. Este vorba, așadar, de primul acord bilateral încheiat de UE care menționează cooperarea în favoarea tinerilor, în afara învățământului superior. Totuși, se pare că acest acord nu a fost dotat cu o finanțare adecvată. CESE solicită ca aceste măsuri să fie finanțate corespunzător și să se acorde, de asemenea, asistență financiară numeroșilor asistenți sociali care lucrează cu copii și tineri în UE și care ar fi dispuși să participe la schimburi de experiență și la activități comune cu organizații similare din Canada.

7. Poziția Comitetului Economic și Social European cu privire la Acordul economic și comercial cuprinzător

7.1 CESE sprijină intensificarea și liberalizarea schimburilor comerciale și, în acest sens, salută lansarea negocierilor în vederea încheierii acordului UE-Canada; cu toate acestea, regretă eșecul Runde de la Doha, amintind preferința sa pentru abordarea multilaterală și respingerea protecționismului comercial.

7.2 CESE sprijină orice măsură menită să soluționeze puținii factori de fricțiune care mai există încă în chestiunile bilaterale (accesul la zona arctică, vizele, comerțul cu produse derivate din focă) și reamintește importanța acestui acord pentru stimularea schimburilor comerciale ale UE cu întreaga regiune nord-americană, în cadrul NAFTA. În acest context, recomandă să

se garanteze că Parlamentul European monitorizează în mod adecvat toate etapele de negociere a acordului, facilitându-se astfel aprobarea finală de către această instituție.

7.3 CESE salută excelențele relații existente între UE și Canada și încurajează ambele părți să utilizeze aceste relații pentru a consolida alianțele multilaterale în domeniul politic, în special în ce privește acțiunile ferme și măsurile concrete în vederea redresării economice mondiale, precum și neproliferarea armelor nucleare, schimbările climatice sau gestionarea comună a crizelor (misiuni de pace, dezastre naturale).

7.4 CESE este un ferm susținător al modelului european de dialog social și civil. De aceea, insistă asupra necesității ca partenerii sociali și societatea civilă organizată să-și poată exprima punctele de vedere, să se implice și să participe la procesul de negociere a acordului și la punerea în aplicare ulterioară a acestuia.

7.5 CESE consideră că viitorul acord ar trebui să prevadă înființarea unui Comitet consultativ mixt UE-Canada, format din reprezentanți ai societății civile organizate, a cărui funcție să fie aceea de a promova dialogul și cooperarea în ce privește aspectele economice, sociale și de mediu ale relațiilor dintre UE și Canada, care pot apărea în cursul punerii în aplicare a acordului. Dată fiind inexistența unui organism instituțional omolog care să reprezinte societatea civilă organizată din Canada, CESE propune să se examineze, împreună cu organizațiile societății civile canadiene, cel mai bun mod de definire a participării la acest comitet.

Bruxelles, 16 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind situația persoanelor cu handicap în țările mediteraneene partenere (aviz din proprie inițiativă)

(2011/C 48/17)

Raportor: **dl Meelis JOOST**

La 16 iulie 2009, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Situația persoanelor cu handicap în țările mediteraneene partenere.

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 3 septembrie 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 16 septembrie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz în unanimitate de voturi.

1. Concluzii

1.1 CESE salută faptul că numeroase state partenere din spațiul mediteranean au ratificat Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap și au creat astfel o bază pentru îmbunătățirea calității vieții acestora.

1.2 CESE atrage atenția asupra faptului că organizațiile societății civile care reprezintă persoanele cu handicap în statele partenere din spațiul mediteranean ar trebui implicate într-un mod mai eficient decât până acum în colaborarea din cadrul Parteneriatului euromediteranean. Participarea activă a acestor organizații la dezvoltarea societății civile este condiționată de asigurarea finanțării acestora.

1.3 CESE solicită statelor partenere din spațiul mediteranean să promoveze abordarea „Design pentru toți” (*Design for All*) în organizarea mediului de viață, deoarece un mediu fără obstacole și ușor de utilizat contribuie și la dezvoltarea potențialului turistic.

1.4 CESE solicită Comisiei Europene să se asigure că mijloacele de finanțare pentru statele partenere din spațiul mediteranean sunt accesibile și asociațiilor pentru persoane cu handicap din sfera societății civile, precum și că prin utilizarea mijloacelor din programele Politicii europene de vecinătate nu sunt puse piedici suplimentare în calea participării egale a persoanelor cu handicap la viața socială.

1.5 Având în vedere contextul cultural al statelor partenere din spațiul mediteranean și apreciind ceea ce s-a realizat prin modelul acțiunilor caritabile pentru îmbunătățirea calității vieții persoanelor cu handicap, CESE le solicită părților implicate să se îndrepte acum în direcția unei abordări bazate pe drepturi, astfel încât societatea să-și asume responsabilitatea în ceea ce privește bunăstarea persoanelor cu handicap și mijloacele zilnice de

existență ale acestora și să creeze un mediu și servicii care să răspundă necesităților tuturor utilizatorilor. O astfel de abordare este în concordanță cu Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu handicap.

1.6 Statele din spațiul mediteranean ar trebui să pună un accent mai puternic pe metode de educație adecvate persoanelor cu handicap, pentru a crea astfel locuri de muncă de calitate și pentru a asigura forța de muncă care îndeplinește cerințele pieței. Pe lângă aceasta, ele ar trebui să atenueze consecințele negative ale exodului rural, care constau în scăderea nivelului de ocupare a forței de muncă și în fluxuri de migrație.

1.7 Plecând de la constatarea dovedită statistic, care atestă că persoanele cu handicap reprezintă minimum 10 % din populație, în statele partenere din spațiul mediteranean trăiesc probabil în jur de 25 de milioane de persoane cu handicap. CESE apelează la factorii de decizie din spațiul mediteranean, solicitându-le să depună eforturi în vederea creării unei egalități a șanselor și să promoveze, printre altele, inserția persoanelor cu handicap pe piața forței de muncă.

1.8 Statele partenere din spațiul mediteranean trebuie implicate în cât mai multe dintre inițiativele care au rolul de a îmbunătăți coeziunea statelor de pe ambele maluri ale Mării Mediterane, printre altele anii tematici europeni⁽¹⁾, capitala culturală europeană desemnată anual și cea mai recentă inițiativă, selectarea în fiecare an a unei capitale europene a accesibilității universale⁽²⁾.

2. Introducere

2.1 Comitetul Economic și Social European a analizat în cadrul unor avize anterioare dezvoltarea socială în țările mediteraneene partenere.

⁽¹⁾ 2010 este Anul european de luptă împotriva sărăciei și excluziunii sociale.

⁽²⁾ JO C 354, 28.12.2010, p. 8.

2.2 Comitetul a decis elaborarea acestui aviz din proprie inițiativă pentru a sensibiliza mai mult societatea cu privire la situația persoanelor cu handicap și pentru a contribui la îmbunătățirea situației acestora. Domeniul social trece în prezent printr-o fază de dezvoltare decisivă, cu mari provocări la nivel mondial.

2.3 Procesul de la Barcelona, inițiat în 1995, a reprezentat un nou avânt pentru relațiile dintre UE și vecinii săi din spațiul mediteraneeu⁽³⁾ și a marcat calea spre crearea unei zone de pace și de prosperitate economică în regiune. Însă, la cinci-sprezece ani după adoptarea Declarației de la Barcelona, se observă doar progrese modeste.

2.4 Inițiativa demarată în anul 2008 privind Uniunea pentru Mediterana a conferit noi impulsuri colaborării, care pot fi utilizate de partenerii din spațiul mediteraneeu în vederea unei dezvoltări echilibrate a regiunii. O deosebită importanță ar putea fi acordată în acest context evoluției intereselor sociale, care cuprinde și îmbunătățirea situației persoanelor cu handicap.

2.5 În cadrul acordului de parteneriat, Comisia Europeană ar putea să acorde o mai mare importanță aspectelor legate de dezvoltarea sectorului social și să atragă atenția într-un mod mai explicit asupra necesității urgente de a ameliora coeziunea socială.

2.6 În octombrie 2002, în Liban, a fost proclamat Deceniul arab pentru persoanele cu handicap, care se va încheia în 2012. La lansarea acestui eveniment au participat nouăsprezece state arabe și reprezentanții a peste o sută de asociații arabe pentru persoane cu handicap din sfera societății civile. Declarația adoptată cu această ocazie a fost rezultatul unui îndelungat proces de consultare între miniștrii afacerilor sociale din statele participante.

2.7 Multe dintre țările spațiului mediteraneeu au ratificat Convenția privind drepturile persoanelor cu handicap⁽⁴⁾, ale cărei obiective sunt garantarea drepturilor persoanelor cu handicap și îmbunătățirea vieții acestora. Procesul de ratificare a Convenției este corelat, în contextul UE, cu proiectul unei directive împotriva discriminării, în privința căreia CESE s-a pronunțat în cadrul unui aviz. Directiva, care are rolul de a combate discriminarea în diversele sfere ale vieții, nu a fost încă adoptată, însă acest proces este în derulare; astfel, Uniunea Europeană se îndreaptă cu pași mari spre protecția juridică a persoanelor cu handicap.

(3) La momentul actual, Uniunea pentru Mediterana cuprinde cele 27 de state membre ale Uniunii Europene și următoarele țări din spațiul mediteraneeu: Algeria, Maroc, Tunisia, Turcia, Egipt, Israel, Autoritatea Națională Palestiniană, Siria, Liban, Iordania, Croația, Albania, Muntenegru, Bosnia și Herțegovina, Monaco, Mauritania și Libia (ca țară cu statut de observator).

(4) <http://www.un.org/disabilities>

2.8 Colaborarea în materie de dezvoltare a resurselor umane a prezentat rezultate pozitive. Indexul dezvoltării umane a crescut de la 0,694, în anul 1995, la 0,736, în anul 2007⁽⁵⁾. Deoarece criza actuală are efecte negative asupra acestei dezvoltări, egalitatea de șanse trebuie să ocupe un loc deosebit de important în dezvoltarea socială și economică a țărilor mediteraneene partenere.

2.9 În statele partenere din spațiul mediteraneeu, situația în ceea ce privește drepturile și calitatea vieții persoanelor cu handicap diferă de la țară la țară. Scopul acestui aviz este de a atrage atenția statelor asupra necesității de a îmbunătăți situația persoanelor cu handicap și eficiența organizațiilor societății civile care activează în acest domeniu, precum și de a implica într-un mod mai activ decât până acum reprezentanții acestor organizații în colaborarea periodică dintre UE și țările partenere din spațiul mediteraneeu în ceea ce privește societatea civilă. Exemplele unor state, precum și referințele la studiile efectuate în aceste state și la datele adunate relevă faptul că acestea se ocupă serios de integrarea persoanelor cu handicap și că au făcut progrese în direcția sporirii coeziunii sociale.

3. Integrarea socială și egalitatea de șanse

3.1 Procesul de la Barcelona (1995) se bazează pe intenția de a crește nivelul de armonizare a dezvoltărilor socioeconomice de-o parte și de alta a Mării Mediterane. În acest context, nu s-au avut însă în vedere necesitățile specifice ale diverselor grupuri de persoane. Politica de coeziune a Uniunii Europene a arătat că promovarea egalității de șanse pentru grupurile vulnerabile, precum și îmbunătățirea coeziunii sociale sunt în beneficiul întregii societăți.

3.2 În contextul creării unei zone de liber schimb comune, este deosebit de important ca mediul de viață și mijloacele de existență ale persoanelor cu handicap să fie aliniate tot mai mult la practicile uzuale în UE. Pentru a se ajunge aici, trebuie ca persoanele cu handicap să fie implicate mai eficient în procesele decizionale de la nivel național, regional și local.

3.3 Un sistem educațional favorabil incluziunii, politica de ocupare a forței de muncă, dezvoltarea regională echilibrată și participarea la procesele decizionale contribuie la reducerea sărăciei. În plus, toate acestea cresc atractivitatea țărilor partenere din spațiul mediteraneeu ca loc de reședință și de muncă și frânează, astfel, emigrarea. În concluzie, integrarea socială îmbunătățește mobilitatea persoanelor. În multe țări partenere din spațiul mediteraneeu, copiii cu handicap nu beneficiază de accesul necesar la educație, astfel încât accesul pe piața forței de muncă cu posibilitățile aferente le este, în mare parte, restricționat atunci când ajung la vârsta activă.

(5) Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD).

3.4 În majoritatea școlilor din țările mediteraneene partenere lipsesc posibilitățile de studiu pentru copiii cu handicap. Circa jumătate dintre copiii cu handicap trăiesc separați de familiile lor în centre de îngrijire. Persoanele cu handicap nu-și pot exercita dreptul de participare pe piața forței de muncă, deși în țările partenere au fost emise legi speciale care prevăd obligația de a-i sprijini și de a le asigura oportunități de inserție pe piața forței de muncă. Un studiu efectuat în 2003 de către Asociația libaneză pentru persoane cu handicap fizic (*Lebanese Physically Handicapped Union - LPHU*) evidențiază faptul că instituțiile care primesc cea mai mare parte a fondurilor publice destinate persoanelor cu handicap nu le oferă acestor persoane educația necesară pentru a putea intra pe piața forței de muncă.

Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu handicap din spațiul euromediteranean

3.5 Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu handicap a fost ratificată de următoarele state terțe care fac parte din Parteneriatul euromediteranean: Algeria, Bosnia și Herțegovina, Maroc, Tunisia, Turcia, Egipt, Siria, Iordania, Croația și Muntenegru. Ea nu a fost ratificată până în prezent de Israel, Autoritatea Națională Palestiniană, Liban, Albania, Mauritania, Monaco și Libia, țară cu statut de observator. De asemenea, câteva state membre ale Uniunii Europene nu au ratificat încă această Convenție.

3.6 Articolele Convenției garantează persoanelor cu handicap protecția împotriva discriminării în toate sferele vieții: mediul profesional și accesul în mijloace de transport, clădiri publice și locuințe. În Convenție se atrage în mod deosebit atenția asupra faptului că, atât în mediul urban, cât și în cel rural, trebuie să fie asigurate servicii corespunzătoare și o protecție socială adecvată.

3.7 În Convenție se acordă o deosebită importanță accesului la educație, dreptului la libera alegere a domiciliului, dreptului la o viață de familie și de a participa la viața politică. În mai multe capitole este dezbătută și situația femeilor și copiilor cu handicap, două grupuri care au o mare importanță pentru îmbunătățirea coeziunii sociale în cadrul colaborării dintre UE și spațiul mediteranean.

3.8 Textul propriu-zis al Convenției este completat de o anexă care conține un protocol cu caracter neobligatoriu. Prin acesta, statele care au semnat și ratificat Convenția se angajează să înființeze un observator care să monitorizeze respectarea Convenției. În același timp, statele participante își asumă, prin ratificare, obligația de a raporta Națiunilor Unite în ce măsură situația persoanelor cu handicap corespunde dispozițiilor din cadrul Convenției.

3.9 Ratificarea Convenției este primul pas pe lungul drum spre schimbarea comportamentului societății față de persoanele cu handicap și mediul de viață al acestora, atât în statele membre ale Uniunii Europene, cât și în statele partenere din spațiul mediteranean. În prezent, situația socială și economică a anumitor categorii ale populației din statele sud-mediteraneene, printre care se numără și persoanele cu handicap, nu corespunde cerințelor Convenției.

Aspectul egalității de șanse în dezvoltarea regională

3.10 Cooperarea regională între statele partenere din spațiul mediteranean deține un rol important în îmbunătățirea vieții cotidiene a persoanelor cu handicap. Accesibilitatea, difuzarea informațiilor, crearea de servicii pentru persoane cu handicap și derularea unor proiecte comune trebuie să devină mult mai eficiente decât până acum. Coeziunea regională la nivel intern, care se exprimă printr-o dezvoltare durabilă a zonelor rurale, precum și prin oferirea de servicii persoanelor cu handicap și în afara zonelor urbane, crește competitivitatea țărilor partenere din spațiul mediteranean.

3.11 Înțelegerea reciprocă, care include și toleranța între diversele categorii ale populației și combaterea discriminării, ar trebui să caracterizeze relațiile dintre țările mediteraneene partenere, precum și relațiile din cadrul Parteneriatului euromediteranean.

3.12 Vulnerabilitatea socială a regiunilor rurale din spațiul mediteranean se manifestă sub forma sărăciei, șomajului, infrastructurii deficitare, degradării solului și printr-un exod continuu. Statele trebuie să depună eforturi maxime pentru a opri această evoluție negativă.

Organizațiile societății civile care reprezintă persoanele cu handicap și rolul acestora în societate

3.13 În majoritatea statelor membre ale Uniunii Europene există organizații-umbrelă care reunesc diverse asociații pentru persoane cu handicap. Prezența unor organizații-umbrelă pentru persoanele cu handicap ajută diferitele grupuri de persoane cu handicap să înțeleagă mai bine necesitățile celorlalte grupuri și să se exprime printr-o singură voce în cadrul elaborării politicilor. În statele partenere din spațiul mediteranean ar trebui sprijinite înființarea și consolidarea organizațiilor-umbrelă pentru persoane cu handicap.

3.14 În următoarele state partenere din spațiul mediteranean au fost constituite organizații-umbrelă pentru persoane cu diverse tipuri de handicap: Maroc, Iordania, Tunisia, Egipt.

3.15 *Handicap International* a inițiat un concurs pentru organizații nonprofit în vederea integrării persoanelor cu handicap în activitățile acestora.

Tunisia și Iordania au fost cooptate în Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD). Ca partener al PNUD în Iordania, a fost înființată organizația *Al Hussein Society for the Habilitation and Rehabilitation of the Physically Challenged*, destinată persoanelor cu handicap fizic. Obiectivul este acela de a facilita accesul persoanelor cu handicap la posibilitățile tehnologiei informaționale, prin amenajarea unor laboratoare informatice echipate cu programe speciale pentru calculator, printre altele aplicații grafice, și prin organizarea unor cursuri de informatică.

3.16 Organizația-umbrelă internațională pentru persoane cu handicap *Disabled Peoples International* (DPI) confirmă pe site-ul său internet că organizația este pe cale de a încorpora în rețeaua sa o a șasea macroregiune, care cuprinde țările arabe. Conform declarațiilor organizației, zece state și-au exprimat deja intenția de aderare, iar lucrările premergătoare vor fi finalizate în decursul a două până la trei luni.

4. Creșterea calității vieții persoanelor cu handicap prin asocierea acțiunilor caritabile cu o abordare bazată pe drepturi

4.1 Dat fiind contextul cultural în spațiul mediteraneeen, interacțiunea cu persoanele cu handicap și rolul atribuit acestora în societate sunt puternic marcate de credință. Diferitele explicații pentru cauzele unui handicap ar trebui înlocuite prin informații fundamentate științific, ceea ce ar fi în serviciul unei abordări bazate pe drepturi a problematicei persoanelor cu handicap. În țările partenere din spațiul mediteraneeen, atitudinea societății față de persoanele cu handicap din naștere și față de cele cu handicap dobândit tinde să difere, persoanele afectate din naștere de un handicap vizibil având cel mai mult de suferit. Din acest motiv este foarte importantă informarea societății cu privire la diferitele tipuri de handicap, atrăgând atenția asupra competențelor și abilităților persoanelor cu handicap.

4.2 În Maroc, de exemplu, aproximativ 25 % dintre familii sunt afectate de imaginea nefavorabilă asociată unui handicap. Prezența unui handicap vizibil îngreunează în mod considerabil accesul la servicii. Rolul important al religiei și al familiei în Maroc reprezintă cauza pentru răspândirea în societate a unei mentalități bazate pe caritate. Însă numai principiul nobil de a sprijini persoanele care au nevoie de ajutor nu este suficient pentru a asigura faptul că persoanele cu diverse handicapuri sau boli cronice își pot gestiona viața.

4.3 Pe lângă îmbunătățirea calității vieții persoanelor cu handicap prin acțiuni caritabile, s-ar putea asigura și o îmbunătățire continuă a serviciilor oferite și a mediului de viață.

Asociațiile pentru persoane cu handicap și alte organizații ale societății civile implicate din punct de vedere social ar putea, cu un sprijin concomitent din partea societății, să completeze cu succes acțiunile caritabile printr-un model bazat pe drepturi. Persoanele cu handicap trebuie implicate în procesele decizionale care vizează dezvoltarea sistemului social. În Maroc se observă, de exemplu, tendința de a înlocui modelul fondat pe acțiuni caritabile printr-o abordare bazată mai mult pe drepturi.

4.4 Ca exemple pentru o astfel de abordare într-una dintre țările partenere din spațiul mediteraneeen, unde statul sau o instituție locală a implementat modelul amintit, pot fi menționate proiectele organizației *Handicap International* (HI) din Maroc. *Handicap International* este o organizație neguvernamentală care activează în Maroc din 1993. Un sondaj efectuat în 2004 și cofinanțat de Ministerul Afacerilor Sociale, privind situația persoanelor cu handicap, printre altele și cea a copiilor cu handicap și a familiilor acestora, a arătat că 70 % dintre persoanele cu handicap nu au acces la educație și că numai 30 % dintre copiii cu handicap beneficiază de școlarizare. S-a constatat că problema centrală este lipsa serviciilor sociale și lipsa specialiștilor, precum și faptul că excluziunea din educația școlară are ca rezultat, în 50 % dintre cazuri, o atitudine negativă a societății față de copiii cu handicap. În urma concluziilor studiului, au fost emise următoarele recomandări:

- Societatea în ansamblu trebuie să își schimbe comportamentul față de persoanele cu handicap.
- Pentru perioada 2006-2011 a fost elaborată o strategie guvernamentală care cuprinde atât Marocul, cât și Tunisia, și care are ca obiectiv extinderea gamei de servicii în regiune prin crearea unei rețele între centrele locale pentru persoane cu handicap. În Maroc există în prezent circa 100 de asociații care se implică în favoarea persoanelor cu handicap.
- Punctul central al strategiei a fost instruirea furnizorilor de servicii (de exemplu, crearea unei rețele de fizioterapeuți, în colaborare cu Ministerul Sănătății).
- Toate grupurile de interese prezente la fața locului trebuie implicate în activitatea rețelei destinate persoanelor cu handicap.
- Pe lângă extinderea măsurilor de reabilitare medicală, trebuie depuse mai multe eforturi în direcția răspândirii la nivel local, cât mai aproape de comunitate (*community-based*) a cunoștințelor relevante.

4.5 Situația copiilor cu handicap, respectiv a familiilor (din țările mediteraneene partenere) în care locuiesc persoane cu handicap, trebuie avută în vedere în mod deosebit. Persoanele cu handicap și familiile care au grijă de acestea, inclusiv de copiii handicapați, ar trebui să participe direct la deciziile privind noile servicii necesare și la amenajarea posibilităților de reabilitare adecvate și a altor servicii de acest gen. În sistemul actual de protecție socială și reabilitare, familia este partenerul atât al administrației locale și al reprezentanților autorităților naționale, cât și al furnizorilor de servicii. Familia propune servicii, participă la structurarea ofertei de servicii și este un consilier valoros în toate chestiunile specifice persoanelor cu handicap. În lipsa unei rețele dezvoltate de servicii se poate recurge la aplicarea modului de abordare menționat, pe baza unei reabilitări aproape de comunitate (*community-based rehabilitation* - CBR), și la implicarea grupurilor informale de asistare a persoanelor cu handicap, precum și a asociațiilor (persoanelor juridice) nonprofit care activează în acest scop.

Dezvoltarea socială și economică și măsurile de îmbunătățire a condițiilor de viață pentru persoanele cu handicap

4.6 Numai prin acordarea unei asistențe sistematice și continue, persoanele cu handicap pot să facă față cotidianului și să își exercite drepturile. Având în vedere faptul că diferitele niveluri de dezvoltare socială și economică a țărilor mediteraneene, precum și criza actuală oferă numai posibilități limitate de creare a unor servicii, persoanele cu handicap trebuie să participe direct și activ la identificarea soluțiilor.

4.7 Integrarea socială reușește cel mai bine atunci când se asigură posibilități de angajare. În acest context, trebuie avute în vedere atât facilitarea unei încadrări pe piața primară și deschisă a forței de muncă, precum și exercitarea unei activități profesionale protejate și subvenționate. În Uniunea Europeană s-au întreprins acțiuni în vederea îmbunătățirii situației ocupaționale a persoanelor cu handicap, prin măsuri legislative și prin aplicarea unor practici consacrate. Cu ocazia Anului european al persoanelor cu handicap 2003, asociațiile partenerilor sociali din UE au reconfirmat declarația comună privind promovarea ocupării forței de muncă în rândul persoanelor cu handicap. Ideea centrală a acestei declarații, care se axează nu pe handicap, ci pe aptitudini, reprezintă un bun instrument pentru demararea acțiunilor necesare în vederea promovării ocupării forței de muncă în rândul persoanelor cu handicap în țările partenere din spațiul mediteranean, în special prin intermediul întreprinderilor din domeniul economiei sociale.

4.8 Integrarea persoanelor cu handicap pe piața forței de muncă poate fi susținută în țările partenere din spațiul mediteranean și prin acordul încheiat în 1993 între statele arabe cu privire la promovarea angajării și reabilitării persoanelor cu handicap. În acest acord se subliniază necesitatea de a amenaja mediul de lucru într-un mod mai accesibil și de a permite persoanelor cu handicap o utilizare adecvată a mijloacelor de transport public. Se înaintează, de asemenea,

propunerea de a introduce o cotă de locuri de muncă și pentru persoanele cu handicap, o măsură răspândită și în unele dintre statele membre ale Uniunii Europene, în vederea îmbunătățirii situației ocupării forței de muncă în rândul persoanelor cu handicap.

4.9 Persoanele cu handicap doresc să-și aducă contribuția la societate, însă pentru aceasta trebuie creat un mediu adecvat, care să se bazeze pe o integrare completă în societate și pe drepturi. Importantă este și sprijinirea activității asociațiilor pentru persoane cu handicap. Statul trebuie să se îngrijească sistematic de cetățeni, inclusiv de cei cu handicap, care formează cea mai slabă verigă a societății.

4.10 De regulă, femeile participă în mod activ la punerea în practică a măsurilor pentru îmbunătățirea calității vieții persoanelor cu handicap, fie în mod privat, în familie, fie în cadrul măsurilor sociale. Rolul femeilor în îndeplinirea acestor sarcini este demn de apreciere. În același timp, punerea în practică a măsurilor sociale nu trebuie să apese numai pe umerii familiilor. În statele partenere din spațiul mediteranean, în familiile în care trăiesc copii cu handicap, femeile, deci mamele copiilor, sunt adesea cele care suportă cea mai mare parte a solicitării pe care o implică îngrijirea, situație favorizată prin credințele religioase și particularitățile culturale.

Situația generală a femeilor cu copii, precum și a minorităților în țările partenere din spațiul mediteranean este descrisă într-un raport din 2002 privind dezvoltarea umană în lumea arabă (*Arab Human Development Report*). Acest raport susține că, în anul 2000, circa 53 % dintre femei erau analfabete, o valoare care se estimează că nu va scădea sub 37 % până în 2015.

4.11 Un bun exemplu de programe de protecție socială din spațiul mediteranean sunt proiectele organizației *Handicap International* (HI), care au fost derulate în Tunisia în vederea dezvoltării protecției sociale și a solidarității și la care au participat atât specialiști încadrați într-o rețea de colaborare, cât și utilizatorii finali, deci persoanele cu handicap și familiile lor; în perioada 1998-2002 s-a derulat proiectul „Prevenirea handicapurilor la copii”, cu scopul de a îmbunătăți calitatea serviciilor oferite copiilor cu handicap prin instruirea specialiștilor din domeniul reabilitării și prin echiparea centrelor specializate cu dotările necesare. În intervalul 1998-2003, în cadrul unui proiect propriu, au fost amenajate două clinici de reabilitare, precum și un centru de reabilitare, au fost construite un atelier tehnic auxiliar și două ateliere tehnice de reparație mobile. Proiectul derulat de *Handicap International* în Maroc, Algeria și Tunisia, intitulat „Promovarea autodeterminării persoanelor cu handicap din Maghreb” (2004-2006), și-a propus să stimuleze inițiativele de la nivel local, pentru a promova integrarea socială a persoanelor cu handicap și pentru a le da acestora mai multă încredere în forțele proprii și mai multă demnitate. Și Ministerul Afacerilor Sociale din Tunisia a participat la acest proiect alături de diverse organizații pentru persoane cu handicap.

4.12 Un exemplu de proiect reprezentativ derulat de Uniunea Europeană într-o țară parteneră din spațiul mediteraneeu, în vederea generării unei schimbări de comportament față de persoanele cu handicap, este programul pentru tineret Euromed (*EuroMed Youth Programme*), care reprezintă un pilon central al activității Comisiei Europene în beneficiul tineretului, în țările din lumea a treia. Este vorba despre unul dintre programele regionale cuprinse în cel de-al treilea capitol al Procesului de la Barcelona, care tratează educația informală și dialogul intercultural în cele 27 de țări partenere din cadrul Euromed. În scurt timp, numărul statelor participante va crește la 37. Programul pentru tineret Euromed reprezintă o inițiativă concretă în cadrul Parteneriatului euromediteraneeu. Mijloacele disponibile în cadrul acestei inițiative pot fi utilizate pentru a îmbunătăți înțelegerea reciprocă între tinerii din statele partenere din spațiul mediteraneeu, pentru a accelera democratizarea societății civile, pentru a dezvolta curajul civic al persoanelor tinere și în special al femeilor tinere, pentru a face mai bine auzită vocea organizațiilor de tineret, precum și pentru a stimula schimbul de informații și de experiență între organizațiile de tineret. O schimbare a comportamentului față de persoanele cu handicap și față de persoanele cu boli cronice poate fi generată tocmai prin acest gen de măsuri. Programul a fost demarat în 1999 și poate fi privit ca o extensie a programului pentru tineret derulat de Comisia Europeană în această regiune.

5. „Design pentru toți” – crearea unui mediu fără obstacole în spațiul mediteraneeu

5.1 În țările partenere din spațiul mediteraneeu, structura clădirilor și transportul nu sunt încă adaptate la nevoile persoanelor cu handicap. Nu trebuie uitat faptul că de un mediu fără obstacole și ușor de utilizat pot profita, pe lângă persoanele cu handicap, și alte grupuri sociale, de exemplu familiile cu copii, persoanele în vârstă și persoanele care în urma unei accidentări au o mobilitate redusă pentru un anumit timp.

5.2 „Design pentru toți” înseamnă crearea unor produse și a unui mediu de viață de așa natură, încât să permită utilizarea nelimitată a acestora de către toate persoanele, fără a fi necesară o adaptare sau o soluție specială. Proiectarea universală produce efecte în corelație cu alte obiective sociale și este parte integrantă a unei soluții complete.

5.3 Principiile centrale ale conceptului, care trebuie avute în vedere la configurarea mediului nostru de viață, sunt următoarele:

- drepturi egale de utilizare pentru diversele categorii ale populației;
- în cadrul conceptului se acordă un rol central chestiunii drepturilor omului;
- utilizare facilă/exploatare flexibilă – modificările pot fi efectuate cu ușurință;

- simplu și intuitiv – se adaptează la logica utilizatorului;
- informații comprehensibile pentru utilizator;
- robustețe – mediul creat este rezistent la distrugere și uzură;
- mediul și mijloacele ajutoare nu necesită un efort fizic mare;
- mediul creat este spațios și adecvat pentru folosirea de către persoanele care utilizează diverse mijloace ajutoare.

5.4 Pe lângă configurarea mediului fizic, un rol deosebit de important îl joacă și atitudinea cetățenilor. Siguranța traficului în mediul urban depinde în mare măsură de atenția participanților la trafic față de ceilalți participanți. În crearea unui mediu fără obstacole și ușor de utilizat, acțiunile de sensibilizare joacă un rol extrem de important.

5.5 În unele dintre țările mediteraneene partenere (printre altele în Iordania, Maroc și Tunisia) au fost deja adoptate acte legislative privind accesibilitatea spațiului public. În Convenția Națiunilor Unite privind protejarea drepturilor persoanelor cu handicap se stipulează în mod explicit că nerespectarea principiului accesibilității pentru persoanele cu handicap este considerată a fi un act de discriminare. Accesul neîngrădit la un loc de muncă și siguranța acestuia sunt, de asemenea, esențiale.

5.6 Situația transportului public pentru persoanele cu handicap este mai favorabilă acolo unde transportul feroviar a fost sprijinit și modernizat. În Maroc, de exemplu, transportul feroviar este bine dezvoltat, persoanele cu handicap pot utiliza trenul atunci când clădirile garilor și peronoanele le permit accesul.

5.7 Ar trebui scoase în evidență bunele exemple de proiecte privind accesibilitatea transportului și de alte proiecte realizate în țările partenere din spațiul mediteraneeu în cadrul inițiativei „Design pentru toți”.

5.8 În Iordania, de exemplu, s-au luat măsuri pentru ca reglementările legale prin care li se asigură persoanelor cu handicap accesul în spațiul public să fie respectate și în viața cotidiană. În acest scop, administrația orașului Amman, în colaborare cu Consiliul pentru persoane cu handicap, a organizat audiențe pe parcursul a două zile. Inițiative similare în întreaga regiune ar fi de dorit.

Un mediu fără obstacole ca propulsor pentru sectorul turismului

5.9 Statele partenere ale Uniunii Europene din spațiul mediteranean sunt vizitate anual de peste 40 de milioane de turiști. Un mediu fără obstacole și aplicarea principiilor conceptului „Design pentru toți” joacă un rol foarte important în sectorul turismului. Confortul și accesul facil sunt factori importanți, de care turiștii țin seama atunci când aleg o destinație de vacanță. Sunt preferate deci regiunile în care se depun deja eforturi pentru un mediu fără obstacole.

5.10 La derularea proiectelor comune, și anume la toate proiectele finanțate de către UE, trebuie respectate principiile conceptului „Design pentru toți”. Importantă este și promovarea accesibilității în domeniul transportului. <http://www.euromedtransport.org>

5.11 Raportul Consiliului Europei privind integrarea completă prin utilizarea principiilor conceptului „Design pentru toți” conține o serie de exemple privind modul în care pot fi utilizate avantajele unui mediu fără obstacole la integrarea persoanelor cu handicap. Țările partenere ale Uniunii Europene din spațiul mediteranean ar putea să se inspire din acestea.

5.12 Concluzia că un mediu fără obstacole, bazat pe principiile conceptului „Design pentru toți”, are efecte pozitive asupra dezvoltării economice a societății reprezintă pentru factorii de decizie un argument important în favoarea implicării în crearea unui mediu adecvat pentru toți, inclusiv pentru persoanele cu handicap.

5.13 Când se recurge la conceptul „Design pentru toți” trebuie să se țină seama de numeroasele obstacole cu care se confruntă persoanele cu deficiențe de auz și cele cu deficiențe de vedere. Obstacolele de acest fel trebuie înlăturate, pentru a asigura tuturor persoanelor drepturi egale în toate domeniile vieții, în ceea ce privește accesul la produse și servicii.

6. Intensificarea colaborării dintre UE și țările mediteraneene partenere privind persoanele cu handicap

6.1 În toate țările partenere din spațiul mediteranean există reprezentanțe ale Uniunii Europene. Astfel este facilitată familiarizarea cu subiectele specifice fiecărui domeniu și cu politica Uniunii Europene. Reprezentanțele trebuie să ofere un exemplu de urmat printr-o atitudine deschisă față de asociațiile pentru persoane cu handicap. În plus, trebuie avut în vedere ca clădirile reprezentanțelor UE deschise publicului să fie amenajate conform principiilor conceptului „Design pentru toți”.

6.2 Odată cu Tratatul de la Amsterdam din 1999, combaterea discriminării persoanelor cu handicap a devenit pentru UE un subiect important. În prezent, se dezbate Directiva UE împotriva discriminării, cu privire la care CESE a emis un aviz ⁽⁶⁾. Anul 2010 este Anul european de luptă împotriva sărăciei și excluziunii sociale; dată fiind situația socială din țările spațiului mediteranean, ar trebui să se profite de această ocazie pentru dezvoltarea colaborării cu aceste state. Societățile civile și guvernele țărilor mediteraneene partenere ar putea fi implicate mai mult în activitățile din cadrul anilor tematici.

6.3 Anii tematici europeni și alte inițiative care servesc la comunicarea către publicul larg a priorităților Uniunii Europene ar putea fi utilizați de organizațiile societății civile din țările partenere din spațiul mediteranean, care activează în domeniul social și abordează aspecte privind drepturile omului și combaterea discriminării, în cadrul acțiunilor de sensibilizare. Acestea au o mare importanță pentru generarea unei schimbări în comportamentul societății și pentru îmbunătățirea calității vieții persoanelor cu handicap și a altor grupuri defavorizate.

6.4 Recentă propunere de acordare a unui titlu de capitală europeană a accesibilității generale, după modelul capitalei culturale europene, ar trebui neapărat integrată în procesul Euromed, astfel încât și orașele din țările partenere să poată candida la acest titlu.

6.5 CESE este în continuare de părere că investițiile în cercetare și dezvoltare promovează crearea unor instrumente tehnice noi, precum și a unor produse și servicii bazate pe TIC, contribuind astfel la îmbunătățirea calității vieții persoanelor cu handicap, la reducerea costurilor din domeniul sănătății și cel social, la facilitarea accesului pe piața forței de muncă și la crearea de noi locuri de muncă.

6.6 Promovarea colaborării dintre Forumul european al persoanelor cu handicap și organizațiile pentru persoane cu handicap din țările mediteraneene partenere, însă și extinderea contactelor directe dintre organizațiile pentru persoane cu handicap din statele membre ale UE și țările partenere din spațiul mediteranean ar influența pozitiv înființarea unor organizații-umbrelă în țările în care acestea nu există încă.

⁽⁶⁾ JO C 182, 4.8.2009, p. 19.

6.7 Forumul european al persoanelor cu handicap cooperează cu Organizația arabă a persoanelor cu handicap, care a fost fondată în 1989 la Cairo ca organizație-umbrelă independentă a organizațiilor societății civile destinate persoanelor cu handicap din mai multe țări. Naser Al-Mahmood, președintele Organizației arabe a persoanelor cu

handicap, a participat ca șef de delegație la Adunarea generală din 2010 a Forumului european al persoanelor cu handicap, care a avut loc la Madrid. Această colaborare este de o mare importanță pentru îmbunătățirea situației persoanelor cu handicap în țările partenere din spațiul mediteraneeu.

Bruxelles, 16 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind politica UE privind multilingvismul (aviz suplimentar)

(2011/C 48/18)

Raportor: **dna LE NOUAIL MARLIÈRE**

La 14 iulie 2009, în conformitate cu articolul 29 litera A din Normele de aplicare a Regulamentului de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz suplimentar cu privire la

Politica UE privind multilingvismul (aviz suplimentar).

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 9 iulie 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 15 septembrie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 145 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Introducere

1.1 În ultimii ani, Comitetul Economic și Social European a elaborat pentru instituțiile europene două avize privind strategia europeană în domeniul multilingvismului:

1) primul, intitulat „Un nou cadru strategic pentru multilingvism”, se referea la elaborarea unei noi strategii, prezentată de Comisia Europeană în 2005 ⁽¹⁾;

2) cel de-al doilea constituia răspunsul la o cerere de aviz exploratoriu transmisă de comisarul Orban la 4 februarie 2008, în vederea elaborării de către Comisie a unei comunicări pe tema „Multilingvismul: un avantaj pentru Europa și un angajament comun” ⁽²⁾.

1.2 Politica privind multilingvismul se numără printre prioritățile politice ale CESE și este inclusă în programul președinției sale pentru perioada 2008-2010, dat fiind că ea contribuie la îmbunătățirea competitivității economiei, la îndeplinirea obiectivelor Strategiei de la Lisabona și la consolidarea integrării europene prin dialogul intercultural (potrivit devisei „unitate în diversitate”).

1.3 Politica privind multilingvismul, așa cum a fost definită în 2006, se află în etapa de dezvoltare și de punere în practică, avizul suplimentar urmărind așadar să treacă în revistă evoluțiile în domeniu și măsurile întreprinse de Comisie, și mai ales de DG EAC, precum și să completeze și să actualizeze recomandările CESE, în special cele privind formarea continuă, formarea adulților, ocuparea forței de muncă și impactul economic, cultural și social durabil.

⁽¹⁾ COM(2005) 596 din 22 noiembrie 2005. JO C 324 din 30.12.2006, p. 68.

⁽²⁾ COM(2008) 566 din 18 septembrie 2008. JO C 77 din 31.3.2009, p. 109.

2. Multilingvismul în Europa: situația actuală

2.1 Consiliul Educație, Tineret și Cultură reunit la 21 noiembrie 2008 a adoptat concluzii referitoare la **promovarea diversității culturale și a dialogului intercultural** în relațiile externe ale Uniunii și ale statelor sale membre, precum și o rezoluție privind **o strategie europeană în favoarea multilingvismului** ⁽³⁾.

2.2 Comisia și Consiliul și-au însușit câteva dintre propunerile formulate de Comitetul Economic și Social:

- promovarea diversității metodelor și ofertei educaționale;
- promovarea dialogului intercultural și a limbilor migranților;
- difuzarea limbilor europene în relațiile culturale cu țările terțe;
- promovarea învățării de-a lungul vieții și a diversității în domeniul economic și în întreprinderi;
- sprijinirea activităților de traducere și interpretariat.

2.3 Între timp, Comisia a instituit două platforme de consultare: una este destinată asociațiilor și ONG-urilor care activează în domeniul educației și culturii, iar cealaltă, părților interesate din sectorul economic, la ea participând parteneri sociali și universități ⁽⁴⁾, precum și CESE, în calitate de observator.

⁽³⁾ JO C 320 din 16.12.2008, p.1.

⁽⁴⁾ Platforma „Întreprinderi pentru multilingvism”.

2.4 În ceea ce privește sindicatele, acestea au organizat sau au participat, începând din 2006, la mai multe inițiative: conferințe pe tema utilizării limbilor la locul de muncă, hotărâri obținute în urma unor acțiuni în justiție ce urmăreau asigurarea respectării dreptului de a lucra în propria limbă și combaterea discriminărilor, cooperări cu alte țări francofone (crearea unui portal electronic francofon în colaborare cu angajații sectorului aeronautic din Quebec).

2.5 Comisia a utilizat răspunsurile obținute din partea mai multor organizații sindicale locale și profesionale (8) în cadrul consultărilor sale publice, dar până în 2009 nu consultase niciodată oficial Confederația europeană a sindicatelor (CES/ETUC).

2.6 CESE a luat parte la Forumul european al plurilingvismului, organizat la Berlin în iunie 2009 de către Observatorul european al plurilingvismului, rețea asociativă ce reunește întreprinderi și universități. CES și partenerii sociali sectoriali au participat și ei la acest forum.

2.7 La nivel național, se poate menționa raportul anual privind utilizarea limbii franceze, prezentat în Parlament de ministrul francez al culturii și comunicării, în contextul legii nr. 94-665 ⁽⁵⁾, care prevede analiza situației în care se află limba franceză pe plan național, precum și a prezenței sale în cadrul organizațiilor internaționale. Raportul din 2009 prezintă situația limbii franceze în instituțiile UE și în organizațiile internaționale cu sediul în Africa. El privește și utilizarea limbii franceze și plurilingvismul în serviciile publice, în mediul de lucru, în strategiile lingvistice ale întreprinderilor, în viața socială, și în comunitatea științifică, se ocupă de analfabetism și de integrarea migranților și tratează diferențiat formarea angajaților din sectorul public și din cel privat.

2.8 CES va lansa un proiect de finanțare a unui studiu de evaluare și, cu această ocazie, va constitui un grup de lucru (*task force*) pe tema „Limbile și condițiile de lucru”, care să analizeze diversele aspecte ale utilizării limbilor la locul de muncă:

- asocierea lucrătorilor din domeniul cunoașterii, a profesorilor și a practicienilor din sectorul învățământului pentru adulți, dar și a interpreților, traducătorilor și a oamenilor de știință, pentru a formula revendicări specifice, dar și de interes general;
- protejarea utilizării limbii naționale la locul de muncă și respectarea, în mod proporțional și nediscriminatoriu, a criteriilor de cunoaștere a limbilor străine în mediul de lucru;

— analiza avantajelor economice de care se bucură statele a căror limbă este cea mai utilizată la nivel transnațional;

— consolidarea drepturilor anumitor entități, cum sunt comitetele europene de întreprindere, care nu dispun în prezent decât de circa douăzeci de ore pe an pentru formare lingvistică;

— privilegierea chestiunilor legate de securitatea lucrătorilor și utilizatorilor, sub aspectul mijloacelor puse la dispoziția acestora și al cerințelor stabilite de angajatori în ce privește recunoașterea calificărilor, competențele lingvistice și stabilirea unor salarii care să corespundă acestora.

2.9 Comisia (DG EAC) a lansat o licitație restrânsă, rezervată participanților la platformele de consultare pe care le-a instituit, pentru:

— susținerea proiectelor de servicii pentru întreprinderi;

— inventarierea tipurilor de formare necesare pentru consolidarea competențelor lingvistice, elaborarea de bune practici și de propuneri concrete;

— conceperea de proiecte ce permit o mai puternică integrare a grupurilor „dezavantajate”, cum ar fi migranții, cei care au abandonat școala de timpuriu și cei în vârstă;

— diseminarea metodelor de învățare și a modelelor bazate pe noile tehnologii;

— în general, concretizarea măsurilor incluse în strategia sa și în recomandările Consiliului.

2.10 Este regretabil faptul că toate documentele de lucru ale platformelor consultative și ale licitației pentru promovarea plurilingvismului au fost publicate într-o singură limbă. **Recomandarea nr. 1 către Comisie: Comisia ar trebui să ofere un exemplu și să dea dovadă de eficiență și de oarecare coerență prin strategia sa de apărare și promovare a multilingvismului în rândul cât mai multor cetățeni, respectând drepturile fundamentale ale participanților la platformele consultative pe care le-a instituit (alcătuite din reprezentanți ai organizațiilor societății civile și/sau parteneri sociali), cu alte cuvinte permițându-le acestora să se exprime oral și în documentele scrise în limba proprie sau într-una din limbile Uniunii ⁽⁶⁾ și, în acest scop, să recurgă la cel puțin trei sau patru limbi-pivot, printre care să se numere cel puțin limba unui stat membru din valurile de extindere 2004 și 2007.**

⁽⁵⁾ Legea din 4.8.1994 privind utilizarea limbii franceze.

⁽⁶⁾ Articolul 22 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene: „Uniunea respectă diversitatea culturală, religioasă și lingvistică”.

2.11 De asemenea, Comisia a publicat ghidul pe 2010 al programului de învățare de-a lungul vieții (7), al cărui obiectiv specific nr. 7 constă în promovarea învățării limbilor și a diversității lingvistice. Acest program cuprinde patru programe sectoriale: COMENIUS, privind educația școlară, ERASMUS, pentru învățământul superior, LEONARDO DA VINCI, pentru formarea profesională și GRUNDTVIG pentru educația adulților, cu diverse dimensiuni transversale, activitatea-cheie nr. 2 vizând *limbile*. Pe lângă statele membre UE, programul este deschis pentru SEE, Turcia, țările și teritoriile de peste mări, Croația și FYROM, în ceea ce privește acțiunile ce țin de etapa măsurilor pregătitoare, precum și pentru partenerii din țările terțe vizate de PEV sau care constituie o prioritate specială în contextul elaborării unei politici strategice de dialog în domeniul educației și formării sau în cel al multilingvismului. Comitetul acordă o mare importanță unui cadru european integrat de referință și de asigurare a calității formării de-a lungul vieții și încurajează organizațiile societății civile să consulte prima parte a ghidului disponibil. El așteaptă cu mare interes partea a doua, pentru a lua cunoștință de resursele alocate multilingvismului, în termeni relativi și absoluți. **Recomandarea nr. 2:** Comitetul atrage încă o dată atenția Comisiei că, în ciuda îmbunătățirilor evidente în raport cu programele precedente, ar fi nevoie de o viziune globală, care ar contribui la facilitarea înțelegerii ghidului de acces la programe și la proceduri, ce rămân complicate și nu favorizează deloc participarea organismelor mai puțin dispuse să îndeplinească formalitățile prelabile, dar care, independent de mărime sau de capacitatea administrativă, pot prezenta interes pentru destinatari, sub aspectul experienței și inovării. Anumite instituții publice de învățământ deplâng și ele constrângerile procedurale sau organizatorice, care nu țin seama de lipsa mijloacelor administrative cu care se confruntă instituțiile respective, precum și insuficiența sumelor alocate în cadrul programelor care ar putea sprijini formarea tinerilor interpreți (mobilitate, imersiune lingvistică) sau a formatorilor acestora.

2.12 Raportul anual al Curții de Conturi Europene pentru exercițiul financiar 2008 (8) menționează că pentru educație și cultură, inclusiv multilingvism, s-au alocat 1060 de milioane EUR sub formă de fonduri europene, cu o modalitate de gestionare centralizată (agenție europeană) și descentralizată (agenții naționale), și face referire la diversele controale directe și de nivel secund efectuate, din cauza numărului mare de operatori direcți beneficiari, fără să precizeze însă sumele alocate multilingvismului. Prin urmare este dificil, dacă nu chiar imposibil, să se cunoască procente europene și naționale respective, precum și totalul efortului financiar ce vizează diferitele aspecte ale unei strategii europene pentru multilingvism. **Din acest motiv, strategia nu poate fi evaluată nici ex ante nici a posteriori, ceea ce reprezintă o deficiență pe care Comisia ar putea să își propună încă de pe acum să o remedieze. Recomandarea nr. 3: este necesară o prezentare clară a situației privitoare la eforturile special**

destinate multilingvismului, prevăzute în buget și realizate, care se desfășoară la nivel european și respectiv național.

3. Politică și multilingvism la CESE

3.1 CESE și CoR dispun, în cadrul serviciilor comune, de un serviciu de traducere propriu (până în prezent cu o rată de externalizare de 4-6 %) și pot face apel, în ceea ce privește nevoile de interpretare, la serviciile interinstituționale ale Comisiei (SCIC), care recurge în proporție de 49-52 % la interpreți *free-lance* (care nu sunt funcționari) pentru a face față variației cererii în funcție de perioadă și pentru a răspunde nevoilor proprii ale fiecărei instituții.

3.2 Atât CESE, cât și CoR au semnat un acord privind nivelul serviciilor (*Service Level Agreement – SLA*) care detaliază condițiile în care SCIC oferă servicii de interpretare, criteriile de facturare a acestora, precum și responsabilitățile celor două părți. Condițiile de muncă și de remunerare a interpreților *free-lance* sunt stabilite printr-o convenție interinstituțională, care face obiectul negocierilor dintre instituțiile europene interesate, pe de o parte, și Asociația Internațională a Interpreților de Conferință, pe de altă parte.

3.3 Pentru a putea acoperi nevoile lingvistice suplimentare determinate de apariția, ca urmare a extinderilor din 2004 și 2007, a 11 noi limbi oficiale (462 de combinații posibile), serviciile comune ale celor două Comitete au pus la punct un *regim de limbi-pivot* (9). În plus, la 25 mai 2010, secretarii generali ai celor două Comitete au adoptat un *cod de conduită privind traducerea*, care permite printre altele, având în vedere caracterul specific al documentelor elaborate de Adunările și administrațiile respective, stabilirea de priorități și de termene.

3.4 În vederea consolidării cooperării sub aspect lingvistic dintre membri și serviciile lingvistice, acestea din urmă au pregătit un proiect de broșură cu informații pentru membri și raportori. Broșura menționează printre altele existența unui serviciu lingvistic personalizat, care permite raportorilor să fie asistați la redactarea versiunii originale a documentelor, în special atunci când acestea nu sunt scrise în limba maternă a raportorului. Acest sistem, precum și posibilitatea unei relecturi a documentelor înainte de transmiterea lor către serviciile de traducere permit îmbunătățirea calității documentelor și deci a condițiilor de lucru ale traducătorilor, precum și scurtarea termenelor.

(7) http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc78_fr.htm - „Programul de învățare de-a lungul vieții”.

(8) JO C 269, 10.11.2009.

(9) 2009-106, din 23.11.2009.

3.5 Această cooperare sporită, ce vizează asigurarea de servicii și condiții mai bune pentru raportori, membri și traducători, ar trebui să conducă pe termen mediu la **constituirea unui grup de contact alcătuit din membri sau din reprezentanți ai acestora, grup care s-ar adăuga contactelor deja existente între serviciile de traducere, serviciile administrative și secretariatele generale, în vederea realizării unei analize globale, necesare, transparente și pe termen mai lung pe tema unei politici lingvistice proprii Comitetelor, dezbateri care să ia în considerare aspectele cantitative și calitative (recomandarea nr. 4).**

4. Observații specifice

4.1 Din consultarea AIIC (Asociația Internațională a Interpretelor de Conferință) și a Uniunii Sindicale a Funcționarilor Europeni rezultă că, pe lângă apărarea intereselor salariaților sau liber-profesioniștilor în ceea ce privește numărul personalului și programul de lucru, ori condițiile materiale (spațiu de lucru și cabine), organizațiile au și funcția de reglementare a profesiei. Interpreții și traducătorii externi beneficiază, în virtutea acordurilor negociate cu instituțiile europene, de aceleași drepturi și de același tratament ca și funcționarii cu aceleași atribuții, cu diferența că, în cazul primilor, această egalitate nu se aplică decât pentru zilele lucrate și misiuni, ceea ce presupune în practică diferențe. De asemenea, acordurile prevăd și standarde de calitate pentru serviciile prestate, interpreții membri ai AIIC negociind de obicei în numele unei echipe atunci când interpreții la care recurg instituțiile pentru o misiune dată sunt membri ai asociației. Până în prezent, în virtutea rolului lor de autorități principale de reglementare, instituțiile europene au jucat un rol pozitiv și complementar celui al AIIC în materie de standarde sociale și profesionale pentru interpreți.

4.2 Având în vedere diversificarea cererii, se constată că apar o serie de practici noi, unii clienți înclinând să acorde mai puțină atenție acreditării și calității, ajungând chiar să accepte formule de genul „cabine la pachet”, în care furnizorul închiriază echipamentul (cabine și căști) și serviciile de interpretariat pe o singură factură, ceea ce are două consecințe:

- pe de o parte, se închiriază ilegal personal și se percepe ilegal un comision (întreprinderea nu se declară drept agenție de recrutare, fiind interzisă perceperea de comisioane pe salarii, atât în legislația europeană, cât și în convențiile internaționale);
- pe de altă parte, lipsește controlul de calitate a serviciilor prestate, care sunt calificate de nivel „european”, dându-se de înțeles, în mod abuziv, că s-a făcut apel la serviciile unor interpreți calificați, de la instituțiile europene.

4.3 În contextul activității la instituțiile europene, AIIC a atras atenția Direcției Generale Interpretare asupra anumitor licitații lansate ocazional de direcțiile generale ale Comisiei pentru obținerea unor servicii de conferință, care uneori includeau și servicii de interpretare, ce nu respectau procedurile

stabilite de convenție. În urma consultării Serviciului Juridic, DG Interpretare a informat celelalte direcții generale ale Comisiei cu privire la acest demers.

4.4 Profesia de interpret nu este reglementată. În acest context, AIIC remarcă faptul că, ținând seama de diversificarea cererii (întreprinderi, sectorul social etc.), se poate dovedi necesară **lansarea unui proces de reflecție asupra promovării profesiei, prin stabilirea unor criterii clare de utilizare a titlaturii de interpret (diplomă de studii superioare, criterii profesionale și de experiență etc.), astfel încât să se prevină efectele negative asupra întregii categorii a interpretelor și să se protejeze utilizatorii sau clienții împotriva practicilor abuzive (tarife ridicate pentru prestații de o calitate inferioară celei promise).** În acest sens, Comisia ar putea lansa o consultare europeană a partenerilor sociali (recomandarea nr. 5). Pe lângă aceasta, toți interpreții și traducătorii consultați (angajați ai instituțiilor sau *free-lance*) sunt de acord cu necesitatea promovării unei imagini pozitive și atrăgătoare a acestor profesii, pentru a se putea satisface, pe termen mediu și lung, nevoia de reînnoire a efectivelor.

4.5 Parlamentul European dispune de servicii proprii în ambele domenii, precum și de un cod de conduită⁽¹⁰⁾, apelând, în același timp, în 2010 la profesioniști *free-lance* în proporție de 40 % și utilizând 22 de milioane EUR pentru traduceri.

4.6 În ceea ce privește regimul lingvistic al instituțiilor, Curtea de Conturi Europeană a elaborat două rapoarte speciale⁽¹¹⁾, privind cheltuielile de interpretare și de traducere ale Parlamentului, Comisiei și Consiliului.

5. Regimul lingvistic și diversitatea culturală după Tratatul de la Lisabona

5.1 În afară de numărul limbilor și de cadrul lingvistic al transmiterii proiectelor de acte legislative către parlamentele naționale (Protocolul nr. 1, articolul 4), Tratatul de la Lisabona nu a adus modificări substanțiale regimului lingvistic al UE, dar confirmă obiectivul respectării diversității culturale și lingvistice europene⁽¹²⁾.

5.2 Regimul lingvistic al instituțiilor Uniunii se stabilește, fără a aduce atingere dispozițiilor prevăzute de Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, de către Consiliu, hotărând în unanimitate prin regulamente (articolul 342 din TFUE, ex-articolul 290 TCE). Regimul lingvistic al CJUE este stabilit de asemenea printr-un regulament al Consiliului, care hotărăște în unanimitate (Protocolul nr. 3, articolul 64). Articolul 3 din TUE (ex-articolul 2 TUE) stipulează, printre altele, că Uniunea „respectă bogăția diversității sale culturale și lingvistice și veghează la protejarea și dezvoltarea patrimoniului cultural european”.

⁽¹⁰⁾ PE 413.599/BUR din 18.11.2008.

⁽¹¹⁾ JO C 29 din 23.11.2005 și JO C 284 din 21.11.2006.

⁽¹²⁾ A se vedea și: PE 431.591.0, „Studiu privind politicile structurale și de coeziune după Tratatul de la Lisabona”, 15.2.2010.

5.3 Articolul 55 din TUE (ex-articolul 53 TUE) stabilește limbile în care este redactat și tradus tratatul. În Declarația nr. 16, cu privire la articolul 55 alineatul (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană se afirmă: „Conferința consideră că traducerea tratatelor în limbile menționate la articolul 55 alineatul (2) ⁽¹³⁾ contribuie la îndeplinirea obiectivului enunțat la articolul 2 alineatul (3) al patrulea paragraf, care prevede respectarea de către Uniune a bogăției diversității sale culturale și lingvistice. În acest sens, Conferința confirmă angajamentul Uniunii față de diversitatea culturală a Europei și faptul că va continua să acorde o atenție specială acestor limbi, precum și altor limbi”.

5.4 Potrivit dispozițiilor capitolului privind nediscriminarea și cetățenia Uniunii (partea a doua a TFUE), cetățenii Uniunii se bucură de dreptul de a se adresa instituțiilor și organelor consultative ale Uniunii în oricare dintre limbile tratatelor și de a primi răspuns în aceeași limbă (articolul 20 din TFUE, ex-articolul 17 TCE).

5.5 La titlul XII, Educația, formarea profesională, tineretul și sportul, „Uniunea contribuie la dezvoltarea unei educații de calitate, prin încurajarea cooperării dintre statele membre și, în cazul în care este necesar, prin sprijinirea și completarea acțiunii acestora, respectând pe deplin responsabilitatea statelor membre față de conținutul învățământului și de organizarea sistemului educațional, precum și diversitatea lor culturală și lingvistică” (articolul 165 din TFUE, ex-articolul 149 TCE).

5.6 În domeniul politicii comerciale comune, articolul 207 din TFUE (ex-articolul 133 TCE) prevede la alineatul (4): „Consiliul hotărăște, de asemenea în unanimitate, negocierea și încheierea de acorduri: (a) în domeniul comerțului cu servicii culturale și audiovizuale, în cazul în care aceste acorduri riscă să aducă atingere diversității culturale și lingvistice a Uniunii; ...”.

5.7 Carta drepturilor fundamentale include limba printre motivele de discriminare nepermisă și interzice „discriminarea de orice fel, bazată pe motive precum sexul, rasa, culoarea, originea etnică sau socială, caracteristicile genetice, limba, religia sau convingerile, opiniile politice sau de orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, averea, nașterea, un handicap, vârsta sau orientarea sexuală” (articolul 21), iar la articolul 22 amintește că „Uniunea respectă diversitatea culturală, religioasă și lingvistică”.

5.8 În această privință, CESE ar trebui să acorde, la rândul său, mai multă atenție conținutului decât formei și, înaintea oricărei modificări a site-ului său web, să se asigure că toate paginile și documentele sunt disponibile și traduse deja în limbile europene, fondurile alocate modificărilor de prezentare putând fi împărțite cu serviciile lingvistice care au și ele, chiar mai mult decât orice alt serviciu, vocația comunicării (recomandarea nr. 6).

Bruxelles, 15 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

⁽¹³⁾ Adică «orice altă limbă stabilită de statele membre, dintre cele care, în temeiul normelor lor constituționale, se bucură de statutul de limbă oficială pe întreg teritoriul lor sau doar pe o parte din acesta».

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 465-A SESIUNE PLENARĂ DIN 15 ȘI 16 SEPTEMBRIE 2010

Avizul

Comitetului Economic și Social European

privind:

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – A treia analiză strategică a programului pentru o mai bună legiferare în Uniunea Europeană

COM(2009) 15 final

Documentul de lucru al Comisiei – Reducerea poverii administrative în Uniunea Europeană – Anexa la cea de-a treia revizuire strategică a programului privind o mai bună legiferare

COM(2009) 16 final

Documentul de lucru al Comisiei – Al treilea raport de activitate privind strategia de simplificare a cadrului legislativ

COM(2009) 17 final

(2011/C 48/19)

Raportor: **dl Claudio CAPPELLINI**Coraportor: **dna Milena ANGELOVA**

La 15 iulie 2009, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor – A treia analiză strategică a programului pentru o mai bună legiferare în Uniunea Europeană

COM(2009) 15 final,

Documentul de lucru al Comisiei – Reducerea poverii administrative în Uniunea Europeană – Anexa la cea de-a treia revizuire strategică a programului privind o mai bună legiferare

COM(2009) 16 final și

Documentul de lucru al Comisiei – Al treilea raport de activitate privind strategia de simplificare a cadrului legislativ

COM(2009) 17 final.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 8 iulie 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 15 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 103 voturi pentru și 2 abțineri.

1. Rezumatul concluziilor și recomandărilor

1.1 Întreprinderile și societatea civilă au nevoie de un cadru legislativ ușor de înțeles și de aplicat. Programul pentru o mai bună legiferare contribuie la creșterea competitivității, eliminând povara administrativă și costurile inutile care decurg dintr-un astfel de cadru legislativ.

CESE susține cu fermitate această politică și consideră că programul pentru o mai bună legiferare este o modalitate de sprijinire a întreprinderilor în condițiile crizei economice actuale, fără a implica costuri și investiții suplimentare.

1.2 Programul pentru o mai bună legiferare ar trebui să consolideze calitatea, coerența și capacitatea de a da un răspuns legislativ proporționat și bine orientat la disfuncționalitățile pieței și la agenda UE 2020. O mai bună legiferare se poate obține reducând reglementarea inutilă, însă nu este echivalentă cu o dereglementare totală⁽¹⁾, cea dintâi urmărind adoptarea unor norme mai simple, posibil de pus în practică și mai puțin costisitoare pentru utilizatori și contribuabili. O legiferare mai bună ar trebui să permită decizii rapide și eficiente și o punere în aplicare efectivă, iar procedurile ar trebui monitorizate pentru asigurarea unei responsabilizări depline.

1.3 Programul pentru o mai bună legiferare ar trebui privit ca o politică unică și coerentă, care înglobează un set complet de principii, cum ar fi principiul „a gândi mai întâi la scară mică”, cuprins în *Small Business Act*, utilizând într-un mod mai regulat și mai sistematic „testul IMM”. CESE propune ca această politică să fie cuprinzătoare și coerentă și, în acest scop, să facă apel mai sistematic la părțile interesate. Consultările ar trebui să se bazeze pe priorități transparente și să fie autentice, integratoare și să genereze consecințe.

1.4 Programul pentru o mai bună legiferare ar înregistra progrese importante dacă ar fi mai puțin tehnic și mai fundamentat, prin implicarea extinsă a societății civile la toate nivelurile activității de legiferare. Evaluările impactului ar trebui prezentate din timp CES naționale și CESE și ar trebui pusă la dispoziție o bază de cunoștințe. Ca urmare a acestor consultări, reglementările UE ar beneficia de soluții inovatoare, de un nivel crescut de sensibilizare și de o mai mare legitimitate.

1.5 Mutarea accentului de la directive către regulamente ar îmbunătăți mult transparența, punerea în aplicare și controlul aplicării. Multe dintre problemele de legiferare apar cu ocazia transpunerii în dreptul intern. Statele membre nu trebuie să dubleze sau să facă și mai complexă legislația UE, în acest scop trebuind să fie monitorizate îndeaproape de către Comisie și de ansamblul partenerilor sociali⁽²⁾.

1.6 Comitetul încurajează Comisia să abordeze chestiunea unei mai bune legiferări în contextul utilizării și administrării fondurilor europene de către statele membre, mai ales prin

evitarea normelor și a procedurilor administrative naționale nenecesare sau neadecvate, care afectează alocarea corespunzătoare și rapidă a acestor resurse⁽³⁾.

1.7 Programul pentru o mai bună legiferare ar putea fi sprijinit de CESE, care poate prezenta societății civile și altor organisme succesele și provocările acestei politici. Aceasta ar constitui o dovadă tangibilă a rolului CESE în democrația participativă descrisă la articolul 11 din Tratatul de la Lisabona⁽⁴⁾.

2. Prezentarea programului pentru o mai bună legiferare

2.1 Legiferarea reprezintă un instrument central al politicii UE. Instrumentele legislative ale UE au dus la constituirea pieței unice europene, la creșterea competitivității și la creșterea posibilităților de alegere ale consumatorilor și la o protecție sporită a acestora, la costuri de tranzacții mai mici, la protecția mediului și la o gamă largă de alte beneficii pentru întreprinderile și cetățenii UE. Acestea au asigurat de asemenea securitatea juridică pe piață, înlocuind o multitudine de reglementări naționale cu seturi clare de norme comune, în funcție de care întreprinderile să-și adapteze activitatea și pe care să le respecte și de care să poată beneficia cetățenii, salariații și consumatorii din toată Europa.

2.2 Succesul reformei legislative a determinat o creștere a cererii de legiferare, în vederea gestionării riscurilor ne-economice. Deși utilizarea legiferării pentru realizarea obiectivelor sociale nu este o noutate în statele membre, dezvoltarea unui comportament care presupune o intervenție legislativă la nivelul UE pune probleme în ceea ce privește punerea în aplicare, suprapunerile, supra-reglementarea și neînțelegerile. În plus, actele normative pot împiedica utilizarea instrumentelor care nu au efect de reglementare. Credibilitatea UE depinde de aplicarea coordonată a politicilor sale și, de aceea, la ora actuală, o strategie pentru o mai bună legiferare este vitală.

2.3 Programul pentru o mai bună legiferare ar trebui să consolideze calitatea, coerența și capacitatea de a da un răspuns legislativ proporționat și bine orientat la disfuncționalitățile pieței, întrucât piețele nu produc întotdeauna rezultatele cele mai bune și adesea nu reflectă toate costurile externe. Alocarea defectuoasă a resurselor rezultate trebuie soluționată printr-o protecție efectivă a intereselor utilizatorilor esențiali (cum ar fi consumatorii, lucrătorii și întreprinderile mici și mijlocii), o gestionare a riscurilor celor mai importante (ce țin de mediu, sănătate, securitate și de nevoile sociale), menținând în același timp pe deplin competitivitatea și spiritul antreprenorial. Astfel, noțiunea „o mai bună legiferare” nu trebuie niciodată considerată echivalentă cu dereglementarea, cea dintâi urmărind adoptarea unor norme mai simple, posibil de pus în practică și mai puțin costisitoare pentru utilizatori și contribuabili. Statul de drept este piatra de temelie a oricărei societăți organizate, însă, dacă este conceput necorespunzător, poate să funcționeze defectuos și să determine un tratament inegal al cetățenilor, lucrătorilor și întreprinderilor.

⁽¹⁾ JO C 175, 28.7.2009, p. 26, punctul 4.4; JO C 24, 31.1.2006, p. 39; JO C 93, 27.4.2007, p. 25.

⁽²⁾ JO C 277, 17.11.2009, p. 6; JO C 24, 31.1.2006, p. 52; JO C 204, 9.8.2008, p. 9; JO C 93, 27.4.2007, p. 25.

⁽³⁾ De exemplu, cele privind ajutoarele de stat sau achizițiile publice aplicabile întreprinderilor.

⁽⁴⁾ JO C 354, 28.12.2010, p. 59.

2.4 O consultare corespunzătoare este esențială. O reglementare bine concepută și bine orientată oferă certitudine, întrucât presupune dispoziții clare și coerente, care facilitează conformarea și controlul aplicării. O astfel de reglementare ar trebui să prezinte obiectivele urmărite, precum și cele mai eficiente, mai directe și mai puțin costisitoare modalități de realizare a acestora. O bază de cunoștințe îmbunătățită, care să se sprijine pe o gamă mai largă de indicatori este utilă, însă majoritatea politicilor nu pot fi analizate doar sub acest aspect. Consultarea extinsă a părților interesate și a experților are un rol vital în stabilirea unui echilibru între urmărirea obiectivelor politice și limitarea poverii administrative pentru întreprinderi și persoanele private. Eșecul în stabilirea acestui echilibru poate genera norme complexe, ale căror utilizare, respectare și control al aplicării sunt dificile și implică costuri disproporționate. O consultare mai bună va crește nivelul de sensibilizare, îmbunătățind astfel punerea în aplicare.

3. Activitățile Comisiei

3.1 Al treilea raport intermediar al Comisiei privind punerea în aplicare a comunicării din 2005 ⁽⁵⁾ trece în revistă progresele înregistrate în ceea ce privește îmbunătățirea legislației existente, reducerea poverii administrative pentru întreprinderi și persoane și ancorarea unor noi inițiative, care să promoveze o cultură a mai bune legiferări.

3.2 Raportul prezintă performanțele realizate, precum și noile obiective ale exercițiului de actualizare, modernizare și simplificare ⁽⁶⁾. În comunicare se estimează că simplificarea în cele 13 domenii prioritare identificate în 2007 va reduce costurile administrative cu 115-130 miliarde EUR, iar exceptarea IMM-urilor de la raportările statistice începând cu 2010 va produce economii de peste 200 miliarde EUR. Înlăturarea obstacolelor în materie de facturare electronică în temeiul Directivei TVA și crearea unui mediu vamal informatizat va genera, de asemenea, economii substanțiale.

3.3 Analiza evidențiază modul în care evaluările de impact integrate îmbunătățesc calitatea și coerența cadrului legislativ al UE. Acest mecanism de evaluare a impactului va continua să fie îmbunătățit și consolidat. Raportul subliniază necesitatea ca programul pentru o mai bună legiferare să devină o prioritate la toate nivelurile în UE, precum și în toate instituțiile și organele. Cooperarea cu statele membre în vederea îmbunătățirii aplicării dreptului comunitar este, de asemenea, esențială, în ciuda progreselor limitate înregistrate până la această dată. Raportul subliniază și necesitatea cooperării mai strânse cu partenerii comerciali ai UE, precum și a convergenței în procesul de elaborare a reglementării la nivel mondial prin structurarea corespunzătoare a agendei G-20 în acest domeniu.

3.4 CESE salută rezultatele Comisiei și noile sale priorități în materie de sporire a eficacității. Angajamentul de punere în aplicare a acestei politici sprijină competitivitatea și crearea de

locuri de muncă, contribuind astfel la redresarea economică; însă Comisia trebuie să îi implice urgent și într-o manieră mai cuprinzătoare pe cei care beneficiază de aceste politici.

4. Programul pentru o mai bună legiferare și procesul de elaborare a politicilor la nivelul UE

4.1 Programul pentru o mai bună legiferare reprezintă o politică propriu-zisă. Acționând în mod cuprinzător și coordonat, scopul acestuia este de a reduce povara din sarcina întreprinderilor și de a transforma procesul legislativ într-un instrument eficace, care să abordeze nevoile societății în mod proporțional și fezabil. Acesta ar trebui să înglobeze un set complet de principii, cum ar fi principiul „a gândi mai întâi la scară mică” cuprins în *Single Business Act*, să stabilească prioritățile în mod transparent, în strânsă cooperare și după consultarea părților interesate, să ia decizii rapide și eficiente și să monitorizeze punerea în aplicare, precum și procedurile pentru asigurarea responsabilizării depline.

4.2 Programul pentru o mai bună legiferare trebuie pus în practică într-o manieră mai coerentă și mai cuprinzătoare, întrucât inițiativele izolate nu adaugă valoare. În comunicare se face o descriere a măsurilor și a planurilor specifice ale acestuia, însă nu se oferă o imagine de ansamblu asupra modului în care aceste planuri interacționează și răspund problemelor identificate în programul inițial ⁽⁷⁾. Dacă se dorește ca programul pentru o mai bună legiferare să fie coerent, aceasta trebuie să fie mai clară cu privire la modul în care programul este conceput. CESE consideră că toate instituțiile UE și mai ales Comisia, în cadrul căreia performanțele pot să difere, trebuie să rezolve această problemă împreună.

4.3 Îmbunătățirea legislației existente implică mai mult decât reducerea numărului de pagini de Jurnal Oficial sau a numărului de acte. De aceea, CESE salută angajamentul Comisiei în direcția unei abordări mai integrate în ceea ce privește suprapunerile, legislația redundantă, vidul legislativ, lipsa de coerență și, mai ales, reducerea poverii administrative ⁽⁸⁾. În acest context, subiectele-cheie sunt reducerea efectivă a cerințelor legate de informare sau de divulgarea informațiilor, mai ales cele adresate IMM-urilor, în domeniul statisticilor, al TVA-ului sau al dreptului societăților comerciale. CESE sprijină dinamica în direcția simplificării, actualizării și îmbunătățirii legislației existente.

4.4 CESE salută analiza desfășurată în cadrul procesului de evaluare a impactului, întrucât permite o evaluare mai de ansamblu a necesității de adoptare a unor reglementări noi. CESE își exprimă, de asemenea, satisfacția cu privire la calitatea rezultatelor activității Comitetului de evaluare a impactului. Evaluarea independentă realizată de acest organism, alături de transparența care îi caracterizează activitatea și de consultarea extinsă a părților interesate, sunt vitale în programul pentru o mai bună legiferare. CESE susține îmbunătățirile avute în vedere prin aceste acțiuni.

4.5 Cu toate acestea, finalizarea procesului de examinare al Comisiei necesită, cu certitudine, o concluzie politică asupra

⁽⁵⁾ COM(2005) 535 final, 25.10.2005.

⁽⁶⁾ Printre acestea se numără programul continuu de simplificare, examinarea *acquis*-ului, codificarea și reformarea, abrogarea actelor caduce.

⁽⁷⁾ COM(2005) 535 final, 25.10.2005; COM(2007) 23 final, 24.1.2007.

⁽⁸⁾ COM(2009) 16 final.

acestei chestiuni ⁽⁹⁾. În comunicare nu se menționează nimic în acest sens, nerezultând clar dacă Comisia consideră că a îndeplinit deja această sarcină.

5. Programul pentru o mai bună legiferare în statele membre

5.1 CESE constată cu oarecare îngrijorare că planurile de coordonare a eforturilor cu statele membre suferă întârzieri, ceea ce cauzează reducerea eficacității inițiativei. Este necesar ca, atunci când este posibil, statele membre să realizeze evaluări ale impactului înainte de adoptarea reglementărilor, ori de câte ori se aduc modificări substanțiale, iar organismele naționale care realizează aceste evaluări ar trebui să fie implicate mai mult în dezbaterile de la nivelul UE. Coordonarea programelor naționale de reducere a birocrăției este esențială, orice întârziere punând în pericol competitivitatea economiei europene. Promovarea acestui program trebuie considerată o chestiune de interes comun.

5.2 Programul pentru o mai bună legiferare nu ar trebui limitat la îmbunătățirea procesului de elaborare a actelor legislative sau la prevenirea inflației legislative. Acesta trebuie să reflecte modalitățile alternative de obținere a unor rezultate similare prin promovarea co-reglementării și prin utilizarea mai largă a codurilor de conduită adoptate prin metode deliberative ⁽¹⁰⁾. Standardizarea cerințelor tehnice reprezintă un bun exemplu de bune practici referitoare la abordarea acestei chestiuni complexe, fără a recurge la directivele de armonizare atât de greoaie, care nu țin pasul cu nevoile consumatorilor și ale întreprinderilor. Rezultatele pozitive în ceea ce privește bunurile industriale ar trebui reproduse și în alte activități, în special în servicii ⁽¹¹⁾.

5.3 În timp ce Comisia nu reușește să promoveze o astfel de activitate complementară, vidul legislativ este umplut de un număr din ce în ce mai mare de reglementări naționale, care subminează coerența pieței interne. Trebuie evitată legislația națională ambiguă. În acest sens, ar trebui încurajate schimbul de bune practici și compararea performanțelor între statele membre. Programul pentru o mai bună legiferare poate aduce beneficii concrete pentru cetățeni numai dacă autoritățile naționale sunt implicate activ în acest proces. Transpunerea ar trebui să păstreze spiritul simplificării și al unui proces legislativ consolidat prin evitarea reintroducerii de obstacole și sarcini administrative suplimentare pe ușa din dos.

5.4 Succesele pieței interne sunt de prea multe ori neutralizate de obstacolele introduse la nivel național. Rezultatele descrierii indică faptul că „o parte foarte importantă a poverii administrative pare să rezulte din practicile administrative publice și private ineficiente (între 30 și 40 %)” ⁽¹²⁾. Cu toate acestea, în comunicare nu se menționează nicio astfel de practică și nici nu sunt preconizate măsuri pentru contrabalansarea acestor tendințe nejustificate. CESE își exprimă îngrijorarea cu privire la faptul că impunerea unor cerințe suplimentare prin trans-

punerea directivelor în dreptul național ar putea submina aplicarea unor norme comune în cadrul pieței interne. CESE consideră că ar trebui să se depună eforturi suplimentare la nivelul UE în vederea reducerii posibilităților de introducere a unor potențiale sarcini administrative de către autoritățile naționale. Pare esențială, în acest context, o abordare mai cuprinzătoare în programul pentru o mai bună legiferare, care să implice îndeaproape autoritățile naționale, organismele și alte părți interesate private. Directivele ar trebui să urmărească nu numai cerințe minime, ci și limitarea libertății statelor membre de a legifera. Normele în domeniul telecomunicațiilor sunt un exemplu de impunere a unor astfel de limite, pentru a îngrădi orice acțiune unilaterală de acest fel.

5.5 De asemenea, CESE consideră că statele membre ar trebui să evite transpunerea acelor norme UE a căror asimilare în dreptul intern nu este necesară, deoarece astfel se creează incertitudine și se poate ajunge la lipsă de coerență. Programul inițial, din 2005, propunea transformarea directivelor în regulamente în măsura în care acest lucru s-ar fi dovedit practic și posibil în conformitate cu tratatul. Ideea nu a fost dezvoltată în continuare, iar comunicarea nu conține nicio mențiune în acest sens. Regulamentele oferă mai multă certitudine, creează condiții egale și pot asigura punerea simultană în aplicare a măsurilor, ceea ce adesea nu este cazul directivelor. În situația în care regulamentele și orientările în materie de ajutor de stat sunt preluate în dreptul intern, însă cu utilizarea unei terminologii diferite sau a unui sens diferit, Comisia ar trebui să ofere îndrumare statelor membre. În unele cazuri, cel de-al 28-lea regim ar trebui considerat o opțiune ⁽¹³⁾.

6. Un rol crescut pentru societatea civilă și partenerii sociali în programul pentru o mai bună legiferare

6.1 CESE a realizat o analiză aprofundată a programului pentru o mai bună legiferare și i-a dedicat mult timp. A adoptat avize generale și specifice cu privire la îmbunătățirea procesului legislativ al UE și a pus în discuție propuneri ale Comisiei. A făcut propuneri concrete de consolidare a cadrului legislativ al UE vizând îmbunătățirea procedurilor legislative ale UE, a legislației și a punerii în aplicare a acesteia ⁽¹⁴⁾. A promovat o abordare integrată a procesului legislativ, subliniind importanța unei abordări proactive, a unei transparențe sporite și a consultărilor, precum și a asumării răspunderii la nivel instituțional ⁽¹⁵⁾. CESE a extins, de asemenea, conceptul „o mai bună legiferare”, astfel încât acesta să se refere și la dreptul intern, ca o completare necesară la exercițiul desfășurat la nivelul UE ⁽¹⁶⁾.

6.2 Observatorul Pieței Unice (OPU) din cadrul CESE a transmis punctele de vedere și inițiativele părților interesate, pentru a ilustra bunele practici în această materie. Ca forum instituțional de exprimare a societății civile organizate, acesta a cooperat îndeaproape cu instituțiile UE, în special cu Comisia, oferind consiliere și sprijin în legătură cu exercițiul

⁽⁹⁾ Secțiunea 6.2 din COM(2009) 17 final.

⁽¹⁰⁾ JO C 175, 28.7.2009, p. 26.

⁽¹¹⁾ COM(2005) 535 final, 25.10.2005, secțiunea 3 punctul (d).

⁽¹²⁾ Secțiunea 2.3 din COM(2009) 16 final.

⁽¹³⁾ CESE 758/2010 (INT/499, nepublicat încă în JO).

⁽¹⁴⁾ JO C 24, 31.1.2006, p.39, JO C 24, 31.1.2006, p.52.

⁽¹⁵⁾ JO C 175, 28.7.2009, p. 26.

⁽¹⁶⁾ JO C 277, 17.11.2009, p. 26.

privind o mai bună legiferare. Prezentul aviz se bazează pe contribuțiile anterioare, pe cooperarea de zi cu zi și pe bunele practici.

6.3 Articolul 11 din TUE recunoaște un rol special pentru CESE în desfășurarea dialogului vertical și orizontal⁽¹⁷⁾. Consultările cu părțile interesate în vederea reducerii poverii administrative nu se situează încă la nivelul dorit. În timp ce Grupul la nivel înalt al părților interesate are o contribuție utilă, ar trebui ca și asociațiile și organizațiile europene care reprezintă principalele părți interesate – angajatori, salariați, consumatori, organizații active în domeniul protecției mediului sau reprezentând alte interese – să fie implicate mai puternic în procesul de consultare. Online s-au depus doar 148 de răspunsuri, iar prin intermediul scrisorilor sau al rapoartelor s-au transmis doar 237 de idei de reducere a birocrăției⁽¹⁸⁾. Grupurile societății civile trebuie să fie implicate mai mult în programul pentru o mai bună legiferare, deoarece se implică mai mult, comunică despre importanța acestuia către cetățeni, întreprinderi și salariați și subliniază angajamentul Europei în sensul conceperii unor politici ușor de înțeles și de utilizat.

6.4 Din acest punct de vedere, Comisia adoptă o abordare prea tehnică în prezentarea sa, care nu transmite suficient beneficiile care decurg din programul pentru o mai bună legiferare pentru cetățeni și întreprinderi. Societatea civilă organizată poate ajuta în această privință, prin diseminarea rezultatelor și prin articularea solicitărilor de adoptare a unei politici care să monitorizeze și să promoveze în același timp principiile programului pentru o mai bună legiferare la nivel național și la nivelul UE⁽¹⁹⁾.

6.5 CESE consideră că, pentru obținerea unei imagini de ansamblu mai echilibrate, ar trebui urmărită o asociere mai strânsă cu societatea civilă și partenerii sociali. De prea multe ori, părțile interesate reprezintă interese punctuale, care trebuie combinate cu interese mai generale, aparținând societății civile în ansamblul său. OPU și Comitetul Regiunilor au deja un rol important în această privință și CESE își reiterează disponibilitatea de a se implica mai mult în producerea unei baze de cunoștințe solide, care să permită decizii documentate.

6.6 CESE susține punctul de vedere conform căruia toate instituțiile UE ar trebui să își coordoneze abordarea în raport cu programul pentru o mai bună legiferare. Este esențial ca organele legislative să adopte rapid măsurile de simplificare,

precum și modificările propunerilor inițiale, care să prezinte în mod explicit costurile de conformare și beneficiile acestora.

6.7 De aceea, evaluările impactului ar trebui realizate urmându-se o abordare globală și comparativă, indiferent de instituțiile care le realizează. Acestea ar trebui să creeze o serie de baze de cunoștințe cu ajutorul cărora să analizeze impactul actelor legislative asupra tuturor intereselor de natură economică, socială și de mediu.

6.8 CESE propune ca programul pentru o mai bună legiferare să apeleze mai mult la învățământul superior, pentru a-și extinde baza de cunoștințe necesară în realizarea evaluărilor impactului. Cadrele universitare desfășoară activități de cercetare și îi învață pe studenți să producă date obiective de înaltă calitate, care sunt de cele mai multe ori validate prin evaluare colegială (*peer review*). Însă acest segment nu este implicat în dezbaterile de la nivel politic. Participarea acestuia ar crește capacitatea de realizare a obiectivelor programului pentru o mai bună legiferare și ar permite implicarea unei părți mai mari a societății europene.

7. Aspecte specifice

7.1 Eficiența în utilizarea fondurilor UE suferă adesea din cauza normelor naționale privind ajutorul de stat sau achizițiile publice, care sunt mult mai stricte decât cerințele de la nivelul UE. Pentru a remedia această problemă, CESE invită Comisia să facă o prioritate din îmbunătățirea cadrului legislativ în domeniul fondurilor UE. Rata scăzută de absorbție și alocarea inadecvată a resurselor demonstrează că fondurile UE sunt afectate de obstacolele impuse de legislația națională.

7.2 CESE salută intenția de formulare a cadrului de reglementare la nivel mondial, menționat în comunicare, precum și măsurile concrete adoptate pentru asigurarea unei cooperări mai bune cu partenerii noștri comerciali. Europa trebuie să joace rolul de lider în acest domeniu și să pună la dispoziție cunoștințele de care dispune, în vederea dezvoltării unui cadru legislativ mondial coerent și mai integrat, deoarece ea are o influență-cheie în formularea reformelor financiare; ar trebui să depună eforturi în toate domeniile, în special facilitând schimburile comerciale prin intermediul standardelor comune și sporind securitatea juridică a întreprinderilor și a investițiilor directe în întreaga lume.

Bruxelles, 15 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

⁽¹⁷⁾ JO C 354, 28.12.2010, p. 59 (art. 11).

⁽¹⁸⁾ Potrivit secțiunii 5.1 din COM(2009) 16 final.

⁽¹⁹⁾ JO C 204, 9.8.2008, p. 9.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – „Pregătiri pentru viitorul nostru: dezvoltarea unei strategii comune pentru tehnologiile generice esențiale în UE”

COM(2009) 512 final

(2011/C 48/20)

Raportor: **dl MORGAN**

La 30 octombrie 2009, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – „Pregătiri pentru viitorul nostru: dezvoltarea unei strategii comune pentru tehnologiile generice esențiale în UE”

COM(2009) 512 final.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 8 iulie 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 15 septembrie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 112 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 1 abținere.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE sprijină propunerea de a ne concentra pe tehnologiile generice esențiale (TGE). De asemenea, subliniază necesitatea existenței, în cadrul universităților și centrelor de cercetare, a unei cercetări și dezvoltări (C&D) puternice, axate pe TGE, în vederea sprijinirii dezvoltării și aplicării acestor tehnologii în industrie și economie.

1.2 Cu toate acestea, propunerea în forma ei actuală pare a reprezenta numai un element din lungul șir de inițiative UE menite să îmbunătățească inovarea și intensitatea C&D în cadrul pieței interne. Mecanismele precedente nu au fost încununate de succes, așa cum reiese din situația actuală prezentată în analiza Comisiei (punctul 3.8 de mai jos) și, prin urmare, se solicită o nouă abordare.

1.3 În comunicare se afirmă că, „deși C&D necesară și aplicațiile sale specifice sunt în principal responsabilitatea întreprinderilor, responsabilii politici trebuie să creeze condițiile-cadru și să ofere instrumentele de sprijin adecvate pentru consolidarea capacităților industriale ale UE în materie de dezvoltare a TGE”. Această responsabilitate le revine statelor membre, însă CESE consideră că această abordare ridică anumite probleme, având în vedere faptul că, așa cum se explică la punctul 5, statele membre nu dispun de suficiente întreprinderi de vârf în domeniile de înaltă tehnologie, care să exploateze în mod eficient TGE.

1.4 Având în vedere că nu există o gamă completă de întreprinderi mari de înaltă tehnologie, IMM-urile se confruntă cu anumite probleme specifice în UE. Unele IMM-uri încep modest și ajung actori importanți pe scena mondială. Majoritatea întreprinderilor

nou-lansate în domeniile de înaltă tehnologie au nevoie de o relație cu o întreprindere mare pentru a-și susține dezvoltarea și supraviețuirea. Multe dintre ele sunt apoi preluate de întreprinderi mari, care fac acest lucru pentru a-și suplimenta propriile eforturi în domeniul C&D. În absența unor astfel de întreprinderi de înaltă tehnologie în UE, întreprinderile din SUA și Asia devin partenerele și proprietarele IMM-urilor din Europa.

1.5 Comunicarea conține în mod implicit premisa că interesele UE sunt bine definite și înțelese, dar de fapt lucrurile nu stau așa. Majoritatea companiilor din domeniul tehnologic sunt multinaționale sau mondiale. Sediul principal și cotarea la bursă pot fi oriunde. Acționarii vor fi entități mondiale. Verigile lanțului de creare a valorii economice care cuprinde cercetarea de bază, proiectarea produsului, fabricarea și asamblarea, pot fi amplasate pe continente diferite. Achizițiile pot fi făcute oriunde este disponibilă tehnologia necesară. Brandingul și vânzările au loc la nivel mondial. Într-adevăr, orice produs poate fi achiziționat în orice parte a globului.

1.6 Unde se află interesul european în cadrul acestei încrângături de interese? Acesta este legat de reușita sau eșecul statelor membre în a stimula întreprinderile. Trebuie să existe mai multe întreprinderi care să exploateze TGE. Este necesar să se încurajeze înființarea de întreprinderi, să se sprijine dezvoltarea acestora și să se atragă investiții străine. Cultura antreprenorială existentă în Europa trebuie supusă unor provocări. De la Tratatul de la Roma și apoi Actul Unic European încoace, UE nu a reușit să țină pasul cu restul lumii pe măsură ce tehnologiile au avansat. TGE oferă Europei probabil ultima șansă în a obține o poziție de frunte în domeniul produselor și serviciilor de înaltă tehnologie.

1.7 Pentru ca această politică să fie încununată de succes, va trebui să crească numărul operațiunilor de producție în Europa și va fi necesară o schimbare a modelului economic. Ideea conform căreia producția poate fi subcontractată în țările în curs de dezvoltare nu mai poate fi susținută. Tehnologia și ingineria producției sunt elementele-cheie pentru inovarea pe care o încorporează produsele de înaltă tehnologie. Această sursă de avantaj competitiv trebuie readusă în Europa și întreprinderile nou-lansate în domeniul noilor tehnologii ar trebui extinse în Europa. În plus, Europa are nevoie de noi locuri de muncă.

1.8 CESE subliniază faptul că este necesar un echilibru corect între cercetarea aplicată și cercetarea în domeniul principiilor fundamentale ale științei. Eforturile de cercetare de bază reprezintă germenii din care se nasc și se dezvoltă, pe termen lung și în mod durabil, inovații și noi tehnologii generice esențiale. Un astfel de echilibru corect este, de asemenea, important pentru a-i atrage pe cercetătorii foarte buni.

1.9 O strategie axată pe UE este dificil de realizat în condițiile unei piețe globale. CESE constată că în comunicare nu există nicio referire la măsurile, obiectivele de performanță sau termenele de realizare a acestora, care să se aplice în vederea cuantificării rezultatelor acestei inițiative. Configurarea acestui program ar trebui să reprezinte sarcina primordială a grupului de experți la nivel înalt.

1.10 La punctul 4, se oferă un răspuns punctual la propunerile privind politica în domeniul TGE. Pe scurt, principalele puncte sunt următoarele:

- confruntarea cu eșecul pieței interne de a încuraja întreprinderile și elaborarea unei strategii sectoriale care să abordeze deficitul considerabil al Europei în materie de întreprinderi de înaltă tehnologie;
- readucerea producției în Europa și extinderea noilor întreprinderi din Europa;
- facilitarea pentru companii a finanțării tehnologiilor inovatoare;
- crearea unor stimulente financiare în vederea transformării UE într-un spațiu favorabil inovării și întreprinderilor din domeniul TGE;
- inițierea unor reforme radicale în domeniul școlar și universitar pentru a asigura competențele necesare;
- încurajarea grupării în jurul universităților și centrelor de cercetare a clusterelor formate din întreprinderi inovatoare, de înaltă tehnologie;
- recunoașterea faptului că lumea s-a schimbat și adoptarea unor politici comerciale agresive la nivel internațional;
- adoptarea unor măsuri pentru ca această inițiativă să fie atotcuprinzătoare, incluzând toate inițiativele aferente din toate DG-uri.

1.11 Comisia își exprimă, pe bună dreptate, îngrijorarea cu privire la faptul că, fără o informare corectă, publicul dezinformat s-ar putea opune, fără temei, introducerii produselor și serviciilor bazate pe TGE. CESE ar sprijini angajamentul societății civile, astfel încât să poată fi realizat progresul necesar. Trebuie să se stimuleze în mod prioritar interesul opiniei publice în general și al tinerilor în special față de aplicațiile uimitoare ale științei și tehnologiei, care ne înconjoară în viața cotidiană, fie că este vorba de extraordinara convergență dintre TMT ⁽¹⁾, reprezentată de produsele din clasa iPhone, sau combinația dintre biologie, chimie, fizică și logistică care ne facilitează prepararea mâncărilor prin intermediul cuptorului cu microunde. Europa are nevoie de mai mulți oameni de știință care să aibă misiunea de a schimba lumea.

1.12 În același timp, CESE insistă asupra adoptării unei abordări precaute în ceea ce privește dezvoltarea TGE, astfel încât, cu toate riscurile, problemele climatice, medicale și sociale să fie atenuate și dezvoltarea să devină durabilă. Dezvoltarea și descoperirile vor fi frânate, dacă nu sunt asumate riscuri în domeniul cercetării, însă, în momentul în care aplicațiile TGE ajung să fie produse în masă, CESE se așteaptă ca nici bunăstarea cetățenilor, nici durabilitatea mediului să nu fie compromise.

2. Introducere

2.1 În prima parte a comunicării se afirmă că „UE are nevoie de performanțe solide în materie de inovare pentru a se dota cu toate mijloacele necesare pentru abordarea principalelor provocări sociale care o așteaptă”. Comisia invită statele membre să cadă de acord asupra importanței utilizării TGE în UE. Acest acord constituie o condiție indispensabilă pentru transformarea UE într-un teren fertil pentru inovare. De asemenea, acesta este necesar pentru a permite Europei să devină un actor internațional esențial, capabil să-și concretizeze propriul angajament într-o creștere a bunăstării atât în interiorul frontierelor sale, cât și în afara acestora.

2.2 Comisia a propus crearea unui grup de experți la nivel înalt, care să abordeze domeniile de acțiune prezentate la punctul 4 de mai jos, ceea ce s-a și realizat. Membrii grupului sunt experți din domeniile industrial și academic din statele membre. Pentru a crea sinergie, acest grup ar trebui să coopereze cu alte grupuri de experți la nivel înalt, grupuri de experți ale Comisiei și alte organisme din domeniul tehnologic.

2.3 Grupul ar trebui:

- să evalueze situația concurențială a tehnologiilor vizate în UE, punând un accent deosebit pe utilizarea industrială și pe relevanța acestora pentru provocările sociale;
- să analizeze în profunzime capacitățile disponibile de cercetare și dezvoltare (C&D) ale sectoarelor public și privat în materie de TGE în UE;

⁽¹⁾ Telecomunicații, media și tehnologia informațiilor.

— să propună recomandări politice specifice pentru o utilizare industrială mai eficientă a TGE în UE.

CESE dorește ca lucrările grupului să aibă la bază previziuni, o concepție și o abordare atotcuprinzătoare.

3. Tehnologiile generice esențiale

3.1 Tehnologiile următoare au fost identificate ca fiind TGE care prezintă cel mai mare interes strategic:

3.2 *Nanotehnologia* reprezintă un termen generic care desemnează proiectarea, caracterizarea, producția și aplicarea structurilor, dispozitivelor și sistemelor prin controlarea formei și dimensiunii la scară nanometrică.

3.3 *Microelectronica și nanoelectronica* se ocupă cu componente semiconductoare și subsisteme electronice extrem de miniaturizate și cu integrarea acestora în produse și sisteme de dimensiuni mai mari.

3.4 *Fotonica* este un domeniu multidisciplinar care cuprinde generarea, detectarea și gestionarea luminii.

3.5 *Tehnologiile materialelor avansate* contribuie la găsirea unor înlocuitori ieftini pentru materialele existente și la crearea de produse și servicii noi cu valoare adăugată crescută. În același timp, acestea vor reduce atât dependența de resurse, cât și riscurile ecologice și deșeurile.

3.6 *Biotehnologia industrială* cuprinde folosirea microorganismelor și a componentelor acestora, precum enzimele, pentru a genera produse utile din punct de vedere industrial, substanțe și componente chimice cu proprietăți pe care procesele petrochimice convenționale nu le pot oferi.

3.7 Obținerea unui acord la nivel comunitar cu privire la selecția de tehnologii generice esențiale reprezintă ideea centrală a comunicării. Alegerea tehnologiilor va determina și alegerea softurilor utilizate pentru aceste tehnologii și pentru aplicațiile lor. CESE este de acord să lase orice îmbunătățire a acestei liste la latitudinea grupului de experți la nivel înalt. CESE sugerează să se ia în considerare High Performance Computing (HPC) și știința simulării (Simulation Science).

3.8 Potrivit Comisiei, UE întâmpină obstacole importante în calea unei utilizări mai extinse a TGE. UE a fost mai puțin eficientă decât SUA și unele țări din Asia în ceea ce privește comercializarea și exploatarea nanotehnologiilor, anumite aspecte ale fotonicii, biotehnologiile și a semiconductorii. Toate acestea sunt domenii în care sectorul public depune eforturi importante de C&D, dar acestea nu se concretizează în mod suficient în câștiguri economice și sociale. Există mai multe motive care explică această situație:

— UE nu profită suficient de pe urma propriilor sale rezultate în materie de C&D;

— adesea, TGE sunt puțin cunoscute și înțelese de către publicul larg;

— există o penurie de mână de lucru calificată adaptată la natura multidisciplinară a tehnologiilor generice esențiale;

— nivelurile finanțării de capital de risc și ale investițiilor private puse la dispoziția TGE rămân relativ reduse;

— fragmentarea eforturilor politice ale UE este adesea cauzată de o lipsă de coordonare și de viziune pe termen lung;

— în anumite țări terțe, TGE pot beneficia de ajutoare de stat, care adesea nu sunt transparente și trebuie să fie mai bine înțelese în UE.

4. Propuneri politice

4.1 Pentru o utilizare eficientă la nivel industrial a TGE, trebuie abordate zece domenii politice. La punctele ce urmează, textul scris cu caractere cursive reprezintă sinteza propunerii Comisiei.

4.2 Importanța crescută acordată tehnologiilor generice esențiale:

— Unul dintre obiectivele esențiale ale ajutorului de stat în favoarea C&D și a inovării ar trebui să fie garantarea menținerii fluxului de inovare și facilitarea adoptării tehnologiilor în special în perioadele de recesiune economică.

4.2.1 CESE sprijină pe deplin propunerea de a consolida programele de ajutor de stat menite să contracareze impactul pe care criza l-ar putea avea asupra dezvoltării tehnologice. Restrângerea câștigurilor companiilor inhibă C&D în cadrul acestora. Punerea accentului pe colaborarea în cadrul sistemelor de finanțare ale UE reprezintă adesea un handicap de nedepășit pentru noile întreprinderi mici din domeniile de înaltă tehnologie, complet dedicate misiunii lor. Finanțarea publică pentru capitalul inițial ar trebui să fie disponibilă fără constrângeri, iar inovatorii și întreprinzătorilor să fie preocupați să demonstreze funcționarea conceptului.

4.3 Importanța crescută acordată transferului de tehnologii și lanțurilor de aprovizionare la nivelul întregii UE:

— Procesul de transfer al tehnologiilor între institutele de cercetare și sectorul industrial ar trebui consolidat⁽²⁾ Pentru a crea și a menține o inovare de talie mondială, este esențial ca IMM-urile să aibă un acces sporit la înalte tehnologii generice concepute în Europa și ca clusterelor și rețelele de inovare regionale să fie promovate.

(2) A se vedea JO C 218 din 11.9.2009, p. 8.

4.3.1 Această politică se referă la relația dintre institutele de cercetare și sector, în special IMM-uri. Ea nu ia în considerare clusterelor industriale din jurul universităților și centrelor de cercetare. Există o diferență majoră între IMM-urile existente din lanțul de aprovizionare al sectorului, care trebuie să aibă acces la ultimele tehnologii relevante pentru poziția pe care o ocupă în cadrul lanțului de aprovizionare, și noile IMM-urile mici care sunt înființate pentru a dezvolta noi științe sau tehnologii care ar putea proveni de la un institut științific, o universitate sau un departament de cercetare al unei întreprinderi. CESE sprijină propunerea politică așa cum a fost ea conturată, dar pledează, în același timp, și pentru depunerea unor eforturi mai hotărâte în vederea îmbunătățirii științelor și tehnologiilor la nivel universitar și a sprijinului sub formă de capital de risc pentru clusterelor relevante de capital de risc din jurul universităților.

4.3.2 Pentru ca această politică să fie încununată de succes, va trebui să crească numărul de operațiuni de producție în Europa și va fi necesară o schimbare a modelului economic. Ideea conform căreia producția poate fi subcontractată în țările în curs de dezvoltare nu mai poate fi susținută. Tehnologia și ingineria producției sunt elementele-cheie pentru inovarea pe care o încorporează produsele de înaltă tehnologie. Această sursă de avantaj competitiv trebuie readusă în Europa. Ea reprezintă, de asemenea, o oportunitate de a crea locuri de muncă. Pe măsură ce se extind, întreprinderile mici ar trebui să beneficieze de stimulente pentru a produce în Europa.

4.4 Importanța crescută acordată programării strategice comune și proiectelor de demonstrație:

- atât Comunitatea, cât și statele membre și regiunile ar trebui să adopte o abordare mai bine coordonată și mai strategică pentru a evita duplicările nerentabile și pentru a exploata mai bine rezultatele cercetării și dezvoltării în materie de TGE;
- programele de inovare finanțate în statele membre ar trebui să ofere stimulente mai puternice în favoarea unor acțiuni de programare comună desfășurate în colaborare între statele membre. Acest lucru ar permite exploatarea avantajelor oferite de economiile de scară și de gamă și facilitarea alianțelor strategice între întreprinderile europene;
- întrucât costurile proiectelor de demonstrație sunt uneori net superioare celor ale C&D în amonte, o mai mare colaborare la nivelul UE și o mai puternică participare a industriei și a utilizatorilor ar putea permite realizarea de progrese în mod eficient și cu un cost abordabil.

4.4.1 Aceasta ar putea reprezenta una din modalitățile de completare a gamei de întreprinderi de înaltă tehnologie din UE. Crearea de produse și servicii destinate pieței și demonstrarea modului în care acestea răspund necesităților reale ale acesteia ar putea fi modalitățile de a transforma întreprinderile mai mici de înaltă tehnologie în întreprinderi mai mari. CESE consideră că această politică este mult mai potrivită în cazul aplicațiilor științei și tehnologiei, decât în cercetarea de bază. CESE și-ar dori ca fondurile din UE și din statele membre să se concentreze asupra concretizării potențialului de piață al tehnologiilor care au figurat în atât de multe documente

politice și strategice. Trebuie depuse eforturi concertate atât pentru stimularea lansării unor afaceri noi, cât și pentru extinderea ulterioară a întreprinderilor care sunt prezente și competitive la nivel global.

4.4.2 Ar putea fi create sinergii suplimentare pe baza inițiativelor Comisiei privind programarea strategică comună în domeniul cercetării și al cooperării macroregionale. Stimulente speciale ar putea fi acordate în mod expres pentru proiectele de cooperare comună în domeniul TGE.

4.5 Politicile în materie de ajutoare de stat:

— Un ajutor de stat bine direcționat și care abordează lacunele pieței reprezintă un instrument adecvat pentru a consolida C&D și pentru a favoriza inovarea în UE. Comisia intenționează să revizuiască Cadrul comunitar pentru ajutoarele de stat în favoarea cercetării, a dezvoltării și a inovării din 2006, pentru a determina dacă este adecvat.

4.5.1 În mod cert, întreprinderile stabilite în UE nu doresc să concureze cu alte companii de aici care beneficiază de ajutoare de stat. Cu toate acestea, din punctul de vedere al CESE, problema cea mai importantă este numărul insuficient de întreprinderi europene mari de înaltă tehnologie așa cum sunt ele descrise la punctul 5. CESE consideră oportună intervenția din partea statului în aceste sectoare, pentru a stimula funcționarea pieței.

4.5.2 Ar putea fi adecvată adoptarea unor măsuri politice specifice pentru a ajuta anumite state din Estul și Sudul Europei să-și accelereze dezvoltarea infrastructurii de înalte tehnologii, alături de infrastructura științifică a universităților. Este posibil ca potențialul de cercetare al acestora să fie neexploatat, datorită lipsei de resurse.

4.5.3 Prioritatea numărul unu a Comisiei ar trebui să fie aceea de a înțelege motivul pentru care gama de întreprinderi de înaltă tehnologie este incompletă și ce măsuri pot fi luate pentru a remedia situația. În toate regiunile importante ale lumii, întreprinderile de înaltă tehnologie apar prin combinarea forțelor pieței cu intervenția din partea statului. Apple, Google, Microsoft și Dell sunt rezultatul strict al forțelor pieței. În UE, prezența puternică a sectorului aerospațial este rezultatul intervenției din partea statului (ESA, EADS). Forțele exercitate pe piețele UE au produs Nokia, dar practic nicio altă întreprindere de anvergură acesteia nu a apărut în UE. Grupul de experți trebuie să găsească o cale care să permită UE să se reafirme în sectorul TIC la nivel global. În plus, dacă UE dorește să aibă succes în domeniul energiei din surse regenerabile, ea trebuie să identifice clar întreprinderile care au capacitatea de a dezvolta și utiliza noi combustibili și surse de energie. Apoi trebuie să sprijine extinderea acestor întreprinderi.

4.6 Combinarea utilizării TGE și a politicii privind schimbările climatice:

— Combinația între promovarea TGE și combaterea schimbărilor climatice ar oferi oportunități economice și sociale importante și ar facilita, de asemenea, în mod considerabil finanțarea contribuției europene la efortul comun care va rezulta în urma acordurilor internaționale.

4.6.1 CESE consideră că dezvoltarea de combustibili alternativi și de tehnologii pentru energia de propulsie, căldură și lumină ar trebui să fie prioritară. Cea mai bună strategie în domeniul schimbărilor climatice este aceea de a diversifica opțiunile în materie de energie ⁽³⁾.

4.7 Piețele-pilot și achizițiile publice:

— UE are nevoie de un mediu favorabil exploatării efective a rezultatelor cercetării pentru a le transforma în produse. Ea trebuie să promoveze cererea prin intermediul achizițiilor publice și al unor mecanisme precum inițiativa privind piețele-pilot. Statele membre ar putea recurge la achizițiile premergătoare comercializării și la achizițiile publice pentru inovații pe scară largă și apropiate de piață, cu scopul de a stimula piețele emergente de tehnologii generice.

4.7.1 CESE sprijină ideea aflată la baza acestei propuneri și se așteaptă ca grupul de experți la nivel înalt să stabilească proiectele prioritare care pot asigura obținerea unor efecte maxime în cazul acestei politici.

4.8 Compararea la nivel internațional a politicilor privind înaltele tehnologii și consolidarea cooperării internaționale:

— Comisia va efectua o comparație la nivel internațional a politicilor în materie de înalte tehnologii desfășurate în alte țări avansate și emergente, precum SUA, Japonia, Rusia, China și India și va studia posibilitățile unei cooperări mai strânse.

4.8.1 CESE sprijină instituirea unui program cuprinzător de analiză comparativă la nivel internațional, care să stea la baza dezvoltării politicii în domeniul TGE ⁽⁴⁾. Cooperarea internațională ar putea fi de folos pentru evoluțiile pe scară largă, în special în domeniul schimbărilor climatice, dar competitivitatea trebuie să se afle pe primul loc. Comisia ar trebui să caute să învețe din strategiile industriale aplicate în alte părți.

4.9 Politica comercială:

— O atenție deosebită ar trebui acordată asigurării de condiții comerciale favorabile pentru TGE, prin mijloace bilaterale și multilaterale, pentru evitarea denaturării pieței internaționale, facilitarea accesului la piețe și a oportunităților de investiții, îmbunătățirea protecției drepturilor de proprietate intelectuală și reducerea utilizării subvențiilor și a barierelor tarifare și netarifare la nivel global.

4.9.1 CESE consideră că UE trebuie să renunțe la paradigma anterioară care făcea distincție între statele dezvoltate și statele în curs de dezvoltare și care i-a determinat pe responsabili politici să tolereze subvențiile și alte denaturări comerciale în țări terțe, în paralel cu derularea unor negocieri multianuale pentru remedierea situației. În cazul multor tehnologii, UE se situează în urma Asiei. CESE consideră că, în prezent, UE ar

trebui să fie pregătită să răspundă subvențiilor și denaturărilor comerciale cu propriile sale subvenții și denaturări comerciale. Desigur, UE ar trebui să fie dispusă să încheie tratate adecvate, dacă celelalte părți sunt dispuse să negocieze. Între timp, UE ar trebui să pună în aplicare o strategie industrială prin care să-și reclădească întreprinderile și să-și recapete poziția de lider în domeniul tehnologiei.

4.10 Instrumentul de finanțare al BEI și finanțarea de capital de risc:

— Comisia va continua să stimuleze investițiile în industriile de înaltă tehnologie și va încuraja BEI să acorde prioritate industriei de înaltă tehnologie atât prin utilizarea mecanismelor existente, cât și prin punerea la punct de instrumente noi pentru a facilita investițiile, ținând cont de criza financiară și economică actuală.

— Fondurile de capital de risc specializate în consolidarea necesității de investiții inițiale: Disponibilitatea unui capital de risc suficient poate fi asigurată prin intermediul parteneriatelor între sectorul public și cel privat, care joacă un rol esențial în crearea și dezvoltarea de întreprinderi cu activitate intensă de C&D.

4.10.1 Finanțarea reprezintă principala forță a pieței. Sursele mai numeroase și mai extinse de finanțare pentru dezvoltare sunt o condiție de bază pentru derularea programelor TGE.

4.10.2 CESE consideră că detaliile tehnice de ordin birocratic cu privire la mecanismele actuale de investiții și finanțare ale UE nu ar trebui să poată devia sau stopa fondurile necesare pentru ca dezvoltarea TGE să-și îndeplinească obiectivul.

4.10.3 Este foarte ușor să pierzi bani investind în tehnologiile de vârf. Comisia trebuie să privească dincolo de formele posibile de capital de risc și bancar. Persoanele cu mari disponibilități financiare trebuie să fie foarte motivate pentru a-și risca banii prin lansarea de întreprinderi în domeniile de înaltă tehnologie într-o etapă timpurie, înainte de implicarea capitalului de risc. C&D în domeniile de înaltă tehnologie ar trebui scutită de taxe și impozite într-o măsură cât mai mare. Impozitul pe profitul de capital obținut din vânzările întreprinderilor nou-înființate ar trebui să primească un tratament preferențial. Răsplata succesului trebuie să compenseze pierderile rezultate din alte investiții. UE este mai puțin favorabilă investitorilor și antreprenorilor decât alte regiuni.

4.11 Competențe, învățământ superior și formare:

— Științele naturii și ingineria trebuie să ocupe locul pe care îl merită în sistemele de educație. Proporția de absolvenți în aceste domenii ar trebui sporită și consolidată în continuare, atrăgând talente internaționale.

⁽³⁾ A se vedea Avizul CESE 766/2010 din 27.5.2010.

⁽⁴⁾ A se vedea JO C 306 din 16.12.2009, p. 13.

4.11.1 Mărimea investițiilor în educație și competențe în Asia este bine-cunoscută. Numărul celor care obțin diploma de doctor la universitățile din Asia îl depășește cu mult pe cel din UE, cele mai bune universități ale Uniunii având un procent ridicat de studenți asiatici. Deși în secolul XXI, în întreaga lume, avuțiile naționale sunt decise în școli, performanțele majorității statelor membre în domeniul educației, atât la nivel școlar, cât și universitar, sunt cu mult în urma standardelor impuse de această situație. Dovada este furnizată de indicatorii performanțelor școlare globale și de clasificarea internațională a universităților.

4.11.2 Creșterea standardelor de predare în școli, în special în domeniile matematicii și științelor, crearea de stimulente pentru ca elevii și studenții să se specializeze în matematică și științe, precum și pentru ca absolvenții talentați în domeniul științelor să aleagă o carieră de profesor, ar trebui să fie prioritare. În plus, trebuie identificat un grup de elită format din universități în cadrul cărora standardele de predare și cercetare să devină competitive la nivel mondial și trebuie dezvoltate infrastructurile de pe lângă universități (parcuri științifice), astfel încât acestea să reprezinte un incubator de IMM-uri în domeniu și să ofere finanțarea necesară pentru capitalul inițial.

4.11.3 În multe state membre, dimensiunea provocării în domeniul educației este atât de mare, iar eșecul politicianilor de a rezolva problema de-a lungul anilor atât de generalizat, încât societatea va trebui să-și utilizeze resursele ca și cum s-ar afla într-o situație de criză, până când vor fi obținute rezultatele necesare.

4.11.4 În plus, condițiile-cadru pentru predare și C&D în cadrul universităților și centrelor de cercetare trebuie să devină mult mai atractive. UE trebuie să atragă cele mai bune creiere din alte regiuni. În condițiile actuale, este valabil opusul, o mare parte din creierele cele mai bune pleacă spre alte regiuni pentru condiții mai bune ⁽⁵⁾. Chiar și în această situație, este importantă facilitarea mobilității internaționale ⁽⁶⁾, deoarece aceasta a devenit o condiție necesară pentru o carieră de succes.

4.11.5 De asemenea, trebuie să se ajungă la un echilibru corect în ceea ce privește promovarea cercetării aplicate și a cercetării în domeniul principiilor fundamentale ale științei. Eforturile de cercetare de bază reprezintă germenii din care se nasc și se dezvoltă, pe termen lung și în mod durabil, inovații și noi tehnologii generice esențiale. Un astfel de echilibru corect este, de asemenea, important pentru a-i atrage pe cercetători foarte buni.

5. Întreprinderile de înaltă tehnologie

5.1 CESE este extrem de îngrijorat de deficitul european în raport cu întreprinderile de înaltă tehnologie de la nivel mondial. Cele două tabele de mai jos au fost întocmite pe baza datelor Financial Times, din 2010, în topul 500 al întreprinderilor de la nivel regional și mondial, în funcție de valoarea de piață a acestora. Acestea conțin date cu privire la sectoarele industriale cele mai potrivite pentru exploatarea TGE.

5.2 Primul tabel este extras din clasamentul Global 500 de la nivel mondial. Această analiză relevă faptul că nu există niciun sector de înaltă tehnologie în care Europa să ocupe poziția de lider, cu excepția sectorului chimiei.

FT Global 500 – Sectoare tehnologice					
Sector	Numărul întreprinderilor				
	Global	SUA	ASIA	EUR	
Farmaceutică & biotehnologie	20	10	3	6	Novartis*, Roche*, GSK, Sanofi-Aventis, Astra Zeneca, Novo Nordisk
Tehnologii hardware	21	13	5	2	Nokia, Ericsson
Software & servicii informatice	12	6	5	1	SAP
Auto & componente	11	2	6	3	Daimler, VW, BMW

⁽⁵⁾ A se vedea JO C 110 din 30.4.2004, p. 3.

⁽⁶⁾ A se vedea JO C 224 din 30.8.2008.

FT Global 500 – Sectoare tehnologice					
Sector	Numărul întreprinderilor				
	Global	SUA	ASIA	EUR	
Sectorul chimiei	13	4	1	5	Bayer, BASF, Air Liquide, Syngenta*, Linde
Echipamente de asistență med.	12	11	0	1	Fresenius
Industrie generală	13	4	6	2	Siemens, ThyssenKrupp
Inginerie industrială	11	3	4	4	ABB*, Volvo, Atlas Copco, Alstom
Sectorul aerospațial & de apărare	10	7	0	3	BAE Systems, Rolls Royce, EADS
Echipamente & servicii petroliere	7	4	0	1	Saipem
Produse destinate timpului liber	4	0	3	1	Phillips Electrical
Produse electronice & electrice	6	2	3	1	Schneider Electric
Energie din surse alternative	1	1	0	0	

Sectoarele industriale care nu au fost cuprinse în analiză sunt: producătorii de petrol și gaze naturale; metalurgia și mineritul; construcțiile și materialele de construcții; precum și producătorii de alimente, băuturi și tutun.

Sectoarele operaționale eliminate din listă sunt următoarele: telecomunicațiile în rețelele fixe și mobile; transportul industrial; serviciile de distribuție de electricitate, gaz, apă și „multiutilități”.

Asia este reprezentată în principal de Japonia, dar include și întreprinderi din Taiwan, Coreea de Sud, Hong Kong, China, India și Australia. Europa include UE și EFTA. Întreprinderile marcate cu (*) sunt elvețiene.

5.3 Cel de-al doilea tabel este extras din clasamentele de top 500 pentru SUA, Japonia și Europa și cuprinde valori de piață pe regiuni pentru fiecare sector. Din cele 13 sectoare de înaltă tehnologie, Europa ocupă poziția de lider în sectorul chimiei, în cel al ingineriei industriale și în cel al energiei din surse alternative, cu toate că cel din urmă este încă un sector nou. De asemenea, Europa ocupă o poziție respectabilă în sectoarele farmaceutic și biotehnologic. Japonia este lider în domeniul automobilelor, al produselor electronice și electrice și al produselor destinate timpului liber. Și alte țări asiatice ocupă poziții importante în aceste sectoare. SUA domină următoarele sectoare: farmaceutică și biotehnologie; tehnologii hardware; software și servicii informatice; echipamente și servicii de asistență medicală; industrie generală; sectorul aerospațial și de apărare; echipamente și servicii petroliere. Toate acestea reprezintă sectoare importante pentru exploatarea TGE.

FT Global 500 – Sectoare tehnologice						
Sector	Numărul întreprinderilor (#) și valoarea de piață (\$ miliarde*)					
	SUA		Japonia		Europa	
	#	\$	#	\$	#	\$
Farmaceutică & biotehnologie	21	843	24	147	18	652
Tehnologii hardware	34	1 049	18	164	8	140
Software & servicii informatice	25	884	12	58	8	98
Auto & componente	5	81	37	398	9	186
Sectorul chimiei	12	182	36	134	18	293
Echipamente de asistență med.	31	511	4	24	11	94
Industrie generală	9	344	8	38	6	127
Inginerie industrială	11	165	36	185	18	210

FT Global 500 – Sectoare tehnologice						
Sector	Numărul întreprinderilor (#) și valoarea de piață (\$ miliarde*)					
	SUA		Japonia		Europa	
	#	\$	#	\$	#	\$
Sectorul aerospațial & de apărare	12	283	—	—	7	84
Echipamente & servicii petroliere	17	271	—	—	9	62
Produse destinate timpului liber	5	42	14	181	1	31
Produse electronice & electrice	10	124	29	159	6	54
Energie din surse alternative	1	10	—	—	2	16

Un miliard* este o mie de milioane. Acest tabel este întocmit pe baza clasamentului primelor 500 de întreprinderi din fiecare din cele trei regiuni. Sectoarele prezente și distribuția acestora în fiecare regiune diferă mult, însă valoarea de piață comparativă pentru fiecare sector din fiecare regiune este o unitate de măsură utilă a intensității tehnologice relative.

5.4 Concluzia acestei analize este aceea că UE are nevoie de o strategie industrială pentru a-și asigura poziția în lumea TGE din 2020 și după aceea.

Bruxelles, 15 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Cartea verde: interconectarea registrelor comerțului

COM(2009) 614 final

(2011/C 48/21)

Raportor: **dna Ana BONTEA**

La 4 noiembrie 2009, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Cartea verde: interconectarea registrelor comerțului

COM(2009)614 final.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 8 iulie 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 16 septembrie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 65 voturi pentru, 13 voturi împotriva și 18 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE își exprimă susținerea pentru dezvoltarea și consolidarea colaborării registrelor comerțului (RC) din toate statele membre ale UE, pe baza principiilor transparenței, celerității, costurilor reduse, simplificării administrative, protecției adecvate a datelor cu caracter personal și interoperativității. Cooperarea transfrontalieră dintre registrele comerțului trebuie să garanteze îmbunătățirea calității și fiabilității informațiilor oficiale destinate creditorilor, partenerilor comerciali, acționarilor și consumatorilor. Aceasta va aduce o mai bună securitate juridică și va accelera funcționarea pieței interne.

1.2 Obiectivele interconectării RC trebuie corelate cu documentele strategice: Europa 2020 ⁽¹⁾ și Small Business Act (SBA) ⁽²⁾. Interconectarea registrelor comerțului (RC) trebuie să asigure creșterea transparenței și să faciliteze cooperare întreprinderilor, precum și să reducă barierele din calea dezvoltării activităților transfrontaliere și povara administrativă, în special pentru IMM-uri, aspecte esențiale pentru consolidarea pieței unice și promovarea unui progres economic și social echilibrat și durabil, astfel cum au fost evidențiate și în Comunicarea CE: „Gândeți mai întâi la scară mică”: Prioritate pentru IMM-uri. Un „Small Business Act” pentru Europa COM(2008) 394 final.

1.3 CESE recomandă completarea obiectivelor Cărții verzi cu noi obiective, vizând:

— realizarea unui instrument obligatoriu de cooperare care să înlesnească și să întărească interconectarea electronică a registrelor centrale ale statelor membre, în mod special cu portalul e-Justiția, devenind astfel principalul acces la informația juridică a UE, pentru a se obține o aplicare mai

eficientă a directivelor în materie de drept al societăților comerciale, precum și

— asigurarea creșterii cooperării transfrontaliere, în special în cadrul fuziunilor transfrontaliere și al sucursalelor în alte state membre, profitând de avantajele pe care le prezintă IMI.

1.4 CESE apreciază liniile generale trasate de Cartea verde, sub rezerva realizării unui studiu de impact aprofundat în domeniu și a neimpunerii unor sarcini suplimentare asupra întreprinderilor.

1.5 CESE consideră că interconectarea RC va avea o valoare adăugată reală numai dacă va cuprinde nu numai registrele centrale, ci și toate registrele locale și regionale din cele 27 de state membre și dacă informațiile transmise prin intermediul rețelei, indiferent de țara de origine, vor fi actualizate, sigure, standardizate, disponibile rapid, printr-o procedură simplă, de preferat în toate limbile oficiale ale UE și cu titlu gratuit (măcar pentru informațiile de bază).

1.6 În cazul aplicării unei măsuri legislative la nivel european, CESE consideră necesară modificarea cu acest prilej a reglementărilor privind publicitatea, în scopul reducerii sarcinii administrative a societăților comerciale, în special a IMM-urilor, fără reducerea transparenței, având în vedere că publicarea în Monitoarele Oficiale naționale atrage costuri suplimentare semnificative pentru întreprinderi, fără a aduce o valoare adăugată reală, în contextul existenței posibilității accesării on-line a informațiilor din RC.

⁽¹⁾ Comunicarea CE Europa 2020 - O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii, COM(2010) 2020 final.

⁽²⁾ Comunicarea CE: „Gândeți mai întâi la scară mică”: Prioritate pentru IMM-uri. Un „Small Business Act” pentru Europa, COM(2008) 394 final.

1.7 Un acord privind guvernanța poate fi o soluție pentru stabilirea detaliilor tehnice ale cooperării între RC.

1.8 Pentru realizarea obiectivelor cuprinse în Cartea verde, CESE propune aplicarea unei soluții care să asigure integrarea și valorificarea tuturor mecanismelor și inițiativelor de cooperare existente în prezent, în special a EBR ⁽³⁾, BRITE ⁽⁴⁾, IMI și e-Justiție, prin extinderea EBR și dezvoltarea sa ca sistem interoperativ avansat și inovator, sub forma unei platforme informatice de servicii și ca instrument eficace și previzional de management, care să asigure interconectarea și interoperabilitatea RC din întreaga UE, creșterea cooperării întreprinderilor și evaluarea evoluției lor, și care să fie integrat în cadrul portalului european e-Justiție.

1.9 Referitor la conectarea rețelei RC cu rețeaua electronică instituită prin Directiva 2004/109/CE, CESE consideră că este necesară realizarea unui studiu de impact, acest obiectiv fiind subsecvent interconectării tuturor RC.

1.10 Pentru sucursalele din străinătate, CESE susține introducerea IMI, dat fiind că acesta este un sistem de informare ce oferă un cadru de cooperare administrativă care se poate utiliza pentru a sprijini aplicarea oricărui act legislativ privind piața internă.

1.11 Stabilirea unei entități responsabile pentru preluarea, extinderea și dezvoltarea EBR – care ar trebui să aibă caracter obligatoriu, și nu voluntar – și asigurarea finanțării corespunzătoare a acestui proiect din fonduri europene vor contribui la accelerarea construcției unei rețele de cooperare transfrontalieră care să cuprindă RC din toate statele membre și realizarea pe termen scurt și mediu a acestor obiective.

1.12 Interconectarea RC trebuie să îndeplinească multiple atribuții și să asigure mai multe instrumente pentru facilitarea comunicării.

1.13 Cooperarea în acest domeniu a instituțiilor naționale și europene cu partenerii sociali și societatea civilă este deosebit de importantă.

2. Context

2.1 În Europa există 27 de RC, care funcționează pe o bază națională sau regională, asigurând înregistrarea, examinarea și stocarea informațiilor relevante privind societățile comerciale înființate în țara sau regiunea care ține de competența lor teritorială, cu respectarea standardelor minime ale serviciilor de bază ale acestora, stabilite de legislația europeană.

⁽³⁾ European Business Register.

⁽⁴⁾ Business Register Interoperability Throughout Europe.

2.2 Informațiile oficiale referitoare la societățile comerciale sunt ușor de accesat în țara în care acestea sunt înregistrate (de la 1 ianuarie 2007, RC fiind electronice în aproape toate statele membre și fiind disponibile on-line), însă accesul la aceleași informații din alt stat membru poate fi împiedicat de obstacole de natură tehnică (condiții de căutare a informațiilor și structuri diferite) sau lingvistică.

2.3 Există o cerere sporită de acces la informațiile referitoare la societățile comerciale în context transfrontalier, fie în scopuri comerciale, fie pentru a facilita accesul la justiție, având în vedere că oportunitățile oferite de piața unică au facilitat extinderea activităților comerciale dincolo de frontierele naționale, că un număr mare de fuziuni sau divizări implică societăți din diferite state membre ale UE, în special după intrarea în vigoare a Directivei 2005/56/CE, care impune cooperarea între registrele comerțului, și că există posibilitatea desfășurării activității comerciale, parțial sau integral, în alt stat membru decât cel de înregistrare.

2.4 Activitatea societăților comerciale în context transfrontalier a făcut necesară cooperarea permanentă a autorităților și/sau a RC naționale, regionale sau locale, fiind aplicate mai multe instrumente și inițiative de cooperare voluntară în acest domeniu.

3. Sinteza Cărții verzi

3.1 *Cartea verde: Interconectarea registrelor comerțului* descrie cadrul existent și analizează modalitățile posibile de ameliorare a accesului la informațiile referitoare la întreprinderi din întreaga UE și de aplicare mai eficientă a directivelor în materie de drept al societăților comerciale.

3.2 Cartea verde evidențiază două obiective distincte, dar interdependente ale interconectării RC:

— facilitarea accesului transfrontalier la informațiile oficiale și fiabile referitoare la societățile comerciale, pentru creșterea transparenței pe piața unică și sporirea protecției acționarilor și a terților și

— consolidarea cooperării RC în cazul procedurilor transfrontaliere, precum fuziunile, transferurile de sedii ori procedurile de insolvență, impusă în mod explicit de directiva privind fuziunile transfrontaliere, de statutul societății europene și de statutul societății cooperative europene.

3.3 Cartea verde prezintă mecanismele și inițiativele de cooperare existente în prezent, și anume:

— EBR, realizat pe bază voluntară de către RC din 18 state membre și 6 state din afara UE, cu sprijin din partea Comisiei Europene, ce reprezintă o rețea de RC constituită în scopul asigurării de informații fiabile cu privire la societățile comerciale, care însă prezintă unele limite privind întinderea sa și cooperarea în cadrul procedurilor transfrontaliere;

— **BRITE**, proiect de cercetare finalizat în martie 2009, finanțat în principal de Comisia Europeană, realizat de unii parteneri ai EBR, care a avut ca obiective dezvoltarea și implementarea unui model de interoperativitate avansat și inovator, a unei platforme informatice de servicii și a unui instrument de management pentru ca RC să interacționeze în întreaga UE, axându-se în special pe cazurile de transfer transfrontalier de sediu, pe fuziuni și pe un mai bun control al sucursalelor societăților înregistrate în alte state membre;

— **Sistemul de informare al pieței interne (IMI)**, înființat în martie 2006, ca aplicație web securizată, administrată de Comisia Europeană, o rețea închisă, care oferă autorităților competente din statele membre un instrument simplu de identificare a interlocutorilor relevanți din alte state membre și de comunicare cu aceștia în mod rapid și eficient, utilizat pentru punerea în aplicare a Directivei privind calificările profesionale și a Directivei privind serviciile;

— **e-Justiție**, inițiativă lansată în iunie 2007, în scopul de a oferi asistență de lucru autorităților judiciare sau profesioniștilor din domeniu și de a facilita accesul cetățenilor la informații de natură juridică și judiciară, care are prevăzut ca rezultat tangibil portalul european e-Justiție, ce va constitui punctul principal de acces la informații juridice, la instituții judiciare și administrative, la registre, baze de date și alte servicii. Planul de acțiune 2009-2013 privind e-justiția europeană abordează aspectele legate de integrarea EBR în cadrul portalului, în etape (ca link în primă etapă, trecând apoi la analiza posibilității integrării lui parțiale).

3.4 Posibilele direcții de dezvoltare viitoare ale mecanismelor de cooperare existente în prezent între RC propuse de Cartea verde sunt în principal:

— opțiunea utilizării rezultatelor proiectului BRITE și desemnarea sau stabilirea unei entități responsabile cu menținerea serviciilor necesare, extinse la nivelul tuturor statelor membre;

— opțiunea utilizării IMI, care este deja funcțional și care are capacitatea de a fi extins, în anii următori, la noi domenii din legislația comunitară;

— o combinație a celor două opțiuni.

4. Observații generale

4.1 CESE își exprimă susținerea pentru dezvoltarea și consolidarea colaborării RC din toate statele membre ale UE, în scopul creșterii accesului la informațiile oficiale și fiabile privind întreprinderile și societățile comerciale și al asigurării transparenței pe piața unică, cu sporirea protecției acționarilor și a terților (creditori, parteneri de afaceri, consumatori etc.), în special în cazul procedurilor transfrontaliere (precum fuziunile, transferurile de sedii ori procedurile de insolvență).

4.2 Inițiativa CE de analizare a modalităților de îmbunătățire a accesului la informațiile privind societățile comerciale din întreaga UE și de aplicare mai eficientă a directivelor în materie de drept societății este laudabilă, CESE apreciind liniile generale trasate de Cartea verde, fiind necesară realizarea unui studiu de impact aprofundat și cu condiția să nu se impună sarcini suplimentare asupra întreprinderilor.

4.3 Obiectivele interconectării RC trebuie corelate cu documentele strategice: Europa 2020 (care prevede „întărirea cooperării transfrontaliere”) și SBA (care stabilește „minimizarea costurilor și sarcinilor întreprinderilor”, pentru a „contribui din plin la succesul și la creșterea economică a IMM-urilor, permițându-le să economisească timp și bani și să consacre resursele astfel degajate pentru inovații și pentru crearea de locuri de muncă”, cu evaluarea în mod riguros a impactului viitoarelor inițiative legislative și administrative).

4.4 Interconectarea RC trebuie să asigure creșterea transparenței și îmbunătățirea accesului la informațiile oficiale cu privire la întreprinderi și a cooperării dintre acestea aspecte esențiale pentru consolidarea pieței unice și promovarea unui progres economic și social echilibrat și durabil.

5. Răspunsuri la întrebările Cărții verzi

5.1 Necesitatea unei rețele îmbunătățite a registrelor comerțului statelor membre

5.1.1 Raportat la situația de fapt, CESE susține necesitatea dezvoltării și consolidării colaborării RC din toate statele membre ale UE, pe baza principiilor transparenței, celerității, costurilor reduse, simplificării administrative, protecției adecvate a datelor cu caracter personal și interoperativității (comunicării automate cu registrele locale și regionale).

5.1.2 CESE consideră că interconectarea RC va avea o valoare adăugată reală numai dacă va cuprinde toate registrele locale și regionale din cele 27 de state membre și dacă informațiile transmise prin intermediul rețelei, indiferent de țara de origine, vor fi actualizate, sigure, standardizate, disponibile rapid, printr-o procedură simplă, de preferat în toate limbile oficiale ale UE și cu titlu gratuit (măcar pentru informațiile de bază).

5.2 Posibilitatea ca detaliile cooperării să fie stabilite printr-un „acord privind guvernanta” între reprezentanții statelor membre și registrele comerțului

5.2.1 Sub rezerva unei analize cost-beneficiu într-un studiu de impact cuprinzător, CESE susține necesitatea extinderii și consolidării cooperării actuale a RC, prin asumarea de către toate statele membre a obligației dezvoltării parteneriatului lor în acest domeniu, cu asigurarea participării lor active la realizarea lui și la luarea deciziilor cu privire la termenii și condițiile acestuia.

5.2.2 În cazul în care studiul de impact susține necesitatea aplicării unei măsuri legislative la nivel european pentru asigurarea obligativității cooperării RC, CESE consideră necesară folosirea acestui prilej pentru modificarea reglementărilor privind publicitatea prin intermediul registrelor, în scopul reducerii sarcinii administrative a societăților comerciale, în special a IMM-urilor, fără reducerea transparenței, având în vedere că publicarea în buletinele naționale de registru atrage costuri suplimentare semnificative pentru întreprinderi, fără a aduce o valoare adăugată reală, în contextul existenței posibilității accesării on-line a informațiilor din RC.

5.2.3 S-ar putea dovedi util să se creeze o bază legală mai fermă pentru anumite elemente ale rețelei, însă detaliile cooperării trebuie stabilite prin intermediul unui acord referitor la guvernanta rețelei electronice a registrelor comerțului. Ar trebui, cel puțin, să includă aspecte cum ar fi condițiile de aderare la rețea, desemnarea unui organ de gestionare a acesteia, aspectele legate de responsabilitate, finanțare, soluționarea litigiilor, menținerea serverului central și garanția accesului în toate limbile oficiale ale UE, precum și standarde minime în materie de securitate și protecție a datelor.

5.3 Existența unei valori adăugate rezultate din conectarea, pe termen lung, a rețelei RC cu rețeaua electronică instituită prin Directiva 2004/109/CE privind transparența

5.3.1 Referitor la conectarea rețelei RC cu rețeaua electronică instituită prin Directiva 2004/109/CE privind transparența, care stochează informații reglementate privind societățile comerciale cotate la bursă, CESE consideră că acest obiectiv este subsecvent definitivării interconectării tuturor RC și că este necesară realizarea unui studiu de impact, privind dificultățile tehnice de interconectare, eficiența măsurii, valoarea adăugată reală, cheltuielile implicate. Poate că ar fi mai oportun să se utilizeze Directiva 2003/58/CE, care a introdus registrele electronice ale comerțului.

5.3.2 Cooperarea sporită dintre RC va fi benefică și în ceea ce privește sinergiile potențiale cu informațiile referitoare la societățile comerciale publicate de diferite organisme (pentru îmbunătățirea transparenței piețelor financiare, sporirea accesibilității informațiilor financiare referitoare la societățile cotate la bursă în întreaga Europă și funcționarea eficace a procedurilor transfrontaliere de insolvență).

5.4 Soluția preferată în vederea facilitării comunicării dintre RC în cazul fuziunilor și al transferurilor de sediu transfrontaliere

5.4.1 Pentru realizarea obiectivelor cuprinse în Cartea verde, CESE propune aplicarea unei soluții care să asigure integrarea și valorificarea tuturor mecanismelor și inițiativelor de cooperare existente în prezent, în special a EBR, BRITE, IMI și e-Justiție, prin extinderea EBR la nivelul tuturor statelor membre și dezvoltarea sa ca sistem interoperativ avansat și inovator, sub forma unei platforme informatice de servicii și ca instrument de management previzional, care să asigure interconectarea și interoperabilitatea RC din întreaga UE, creșterea cooperării întreprinderilor și evaluarea evoluției lor și care să fie integrat în cadrul portalului european e-Justiție.

5.4.2 Soluția propusă de CESE (extinderea rețelei EBR la toate statele membre, concomitent cu îmbunătățirea funcționării acestuia, prin valorificarea rezultatelor proiectului BRITE posibilă utilizare a sistemului IMI, precum și integrarea rețelei în cadrul portalului e-Justiție) va asigura continuarea experienței care a fost deja acumulată în gestionarea și administrarea unor astfel de platforme informatice, menținerea gradului de notorietate și evitarea confuziei care ar putea apărea în cazul înființării unui instrument nou, care oferă informații asemănătoare sau chiar identice cu EBR, precum și multiplicarea rezultatelor investițiilor deja realizate, inclusiv din fonduri europene, cu costuri mai mici de implementare, în special în cazul utilizării IMI sau al integrării rețelei în cadrul portalului e-Justiție.

5.5 Soluția propusă referitoare la sucursale

5.5.1 Cerințele de publicare pentru sucursalele din străinătate, prevăzute în Directiva 89/666/CEE impun în practică cooperarea indispensabilă dintre RC, pentru asigurarea publicității informațiilor și documentelor la deschiderea sucursalei, CESE susținând valorificarea și dezvoltarea rezultatelor proiectului BRITE și soluția notificării automate dintre registre, pentru a se verifica dacă datele relevante sunt corecte și actuale, astfel protejându-se interesele creditorilor și ale consumatorilor care intră în contact cu sucursala.

6. Observații specifice

6.1 Pentru realizarea deplină a interoperativității RC, trebuie identificate cele mai bune soluții în vederea eliminării obstacolelor actuale de natură tehnică (condițiile de căutare și structurile diferite ale RC) sau lingvistică (în cadrul EBR fiind identificată soluția care asigură realizarea căutărilor în toate limbile și furnizarea informațiilor solicitate în limba în care s-a efectuat căutarea).

6.2 Stabilirea unei entități responsabile pentru preluarea, extinderea și dezvoltarea EBR și asigurarea finanțării corespunzătoare a acestui proiect din fonduri europene vor contribui la accelerarea construcției unei rețele care să cuprindă toate statele membre și la realizarea pe termen scurt și mediu a acestor obiective. În viitor, trebuie depășite limitele constând în taxele ridicate de aderare și de utilizare a software-ului ERB sau de abonament și trebuie eliminate barierele de la nivel național din calea participării.

6.3 Interconectarea RC nu trebuie să se limiteze la întreținerea, dezvoltarea, administrarea și actualizarea rețelei și a software-ului, ci trebuie să asigure și gestionarea cu succes a relațiilor dintre participanți, promovarea corespunzătoare la nivelul cetățenilor și întreprinderilor, participarea la programele finanțate de UE, extinderea serviciilor pentru noi țări și chiar realizarea unor servicii comerciale generatoare de venituri care să fie investite exclusiv în dezvoltarea rețelei.

6.4 Interconectarea RC ar trebui să asigure mai multe instrumente pentru facilitarea comunicării: criterii de căutare, un set de proceduri transparente cu privire la primirea cererilor și transmiterea răspunsurilor, convenite cu toate statele membre, posibilitatea primirii unor documente electronice și certificate, instrumente pentru gestionarea cererilor/răspunsurilor și monitorizarea progreselor, proceduri pentru depunerea și rezolvarea contestațiilor, facilități de căutare multilingvă, întrebări și răspunsuri predefinite, dar și deschise, un director cu detalii de contact, etc.

6.5 Interconectarea RC ar trebui să includă toate informațiile a căror publicare este obligatorie, asigurarea accesului la aceste informații din dosarul în format electronic al registrelor naționale și asigurarea reducerii sarcinii administrative a societăților comerciale, fără impunerea unor taxe suplimentare, în special pentru IMM-uri. Se pare că IMI oferă un mediu viabil de facilitare a comunicării între registrele comerțului ale diferitelor state membre.

6.6 La realizarea studiului de impact este recomandabil a se evalua și aspectele privind aplicarea unui:

- punct unic de acces la rețeaua de registre;
- identificator unic pentru societate la nivel european;
- sistem de facturare uniformă;
- certificat constatator european, ca extras din registrul comerțului standardizat la nivel european;
- set minim de date care ar trebui armonizate și aplicate la nivel european, inclusiv servicii de informare de aceeași calitate în fiecare stat membru.

6.7 Cooperarea în acest domeniu a instituțiilor naționale și europene cu partenerii sociali și societatea civilă este deosebit de importantă.

Bruxelles, 16 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

ANEXĂ

la Avizul Comitetului Economic și Social European

Următorul amendament, care a primit cel puțin o pătrime din voturile exprimate, a fost respins în cursul dezbaterilor [articolul 54 alineatul (3) din Regulamentul de procedură]:

Punctul 2.1

Se modifică după cum urmează:

„În Europa există 27 de RC, care funcționează pe o bază națională sau regională, asigurând înregistrând ~~area, examinarea și stocarea informațiilor relevante privind societățile comerciale înființate în țara sau regiunea care ține de competența lor teritorială, cu respectarea standardelor minime ale serviciilor de bază ale acestora, stabilite de~~ înscriserea societăților comerciale și a celorlalte entități stabilite prin lege, auditarea conturilor societăților, numirea experților independenți și a auditorilor, precum și depunerea și publicarea documentelor contabile prezentate în conformitate cu legislația europeană.”

Expunere de motive

Motivele vor fi prezentate verbal.

Rezultatul votării amendamentului:

Pentru: 22
Împotrivă: 24
Abțineri: 2

Următoarele texte ale avizului Secțiunii au fost respinse în favoarea unor amendamente adoptate de către Adunare, dar au obținut cel puțin o pătrime din voturile exprimate:

Punctul 2.2

„Informațiile oficiale referitoare la societățile comerciale sunt ușor de accesat în țara în care acestea sunt înregistrate (de la 1 ianuarie 2007, RC fiind electronice în toate statele membre și fiind disponibile on-line), însă accesul la aceleași informații din alt stat membru poate fi împiedicat de obstacole de natură tehnică (condiții de căutare a informațiilor și structuri diferite) sau lingvistică.”

Rezultatul votării amendamentului:

Pentru: 44
Împotrivă: 29
Abțineri: 2

Punctul 4.1

„CESE își exprimă susținerea pentru dezvoltarea și consolidarea colaborării RC din toate statele membre ale UE, în scopul creșterii accesului la informațiile oficiale și fiabile privind societățile comerciale și al asigurării transparenței pe piața unică, cu sporirea protecției acționarilor și a terților (creditori, parteneri de afaceri, consumatori etc.), în special în cazul procedurilor transfrontaliere (precum fuziunile, transferurile de sedii ori procedurile de insolvență).”

Rezultatul votării amendamentului:

Pentru: 49
Împotrivă: 29
Abțineri: 5

Punctul 4.4

„Interconectarea RC trebuie să asigure creșterea transparenței și a cooperării întreprinderilor, eliminarea barierelor din calea dezvoltării activităților transfrontaliere și reducerea poverii administrative, aspecte esențiale pentru consolidarea pieței unice și promovarea unui progres economic și social echilibrat și durabil.”

Rezultatul votării amendamentului:

Pentru: 50
Împotrivă: 40
Abțineri: 6

Punctul 4.5

„CESE consideră că cele două obiective enunțate de Cartea verde sunt limitate, recomandând completarea lor cu două noi obiective. Obiectivul principal al interconectării RC ar trebui să fie realizarea unui instrument previzional, ca modalitate managerială de evaluare a evoluției și a performanțelor întreprinderilor din UE, care să fundamenteze strategiile și politicile în domeniu, la toate nivelurile (european, regional, local). De asemenea, un alt obiectiv important al interconectării RC ar trebui să îl constituie asigurarea creșterii cooperării întreprinderilor din UE.”

Rezultatul votării amendamentului:

Pentru: 54
Împotrivă: 44
Abțineri: 7

Punctul 5.3.1

„Referitor la conectarea rețelei RC cu rețeaua electronică instituită prin Directiva 2004/109/CE privind transparența, care stochează informații reglementate privind societățile comerciale cotate la bursă, CESE consideră că acest obiectiv este subsecvent definitivării interconectării tuturor RC și că este necesară realizarea unui studiu de impact, privind dificultățile tehnice de interconectare, eficiența măsurii, valoarea adăugată reală, cheltuielile implicate.”

Rezultatul votării amendamentului:

Pentru: 61
Împotrivă: 31
Abțineri: 8

Punctul 5.4.1

„Pentru realizarea obiectivelor cuprinse în Cartea verde, CESE propune aplicarea unei soluții care să asigure integrarea și valorificarea tuturor mecanismelor și inițiativelor de cooperare existente în prezent, în special a EBR, BRITE și e-Justiție, prin extinderea EBR la nivelul tuturor statelor membre și dezvoltarea sa ca sistem interoperativ avansat și inovator, sub forma unei platforme informatice de servicii și ca instrument de management previzional, care să asigure interconectarea și interoperabilitatea RC din întreaga UE, creșterea cooperării întreprinderilor și evaluarea evoluției lor? și care să fie integrat în cadrul portalului european e-Justiție.”

Rezultatul votării amendamentului:

Pentru: 51
Împotrivă: 37
Abțineri: 7

Punctul 5.4.2

„Soluția propusă de CESE (a extinderii rețelei EBR la toate statele membre, concomitent cu îmbunătățirea funcționării acestuia, prin valorificarea rezultatelor proiectului BRITE, cu integrarea ei în cadrul portalului e-Justiție) va asigura continuarea experienței care a fost deja acumulată în gestionarea și administrarea unor astfel de platforme informatice, menținerea gradului de notorietate și evitarea confuziei care ar putea apărea în cazul înființării unui instrument nou, care oferă informații asemănătoare sau chiar identice cu EBR, precum și multiplicarea rezultatelor investițiilor deja realizate, inclusiv din fonduri europene, cu costuri mai mici de implementare.”

Rezultatul votării amendamentului:

Pentru: 55
Împotrivă: 33
Abțineri: 7

Punctul 6.5

„În alegerea soluției finale, trebuie avute în vedere aspectele juridice privind protecția drepturilor de autor, transmiterea de date și protecția datelor cu caracter personal, potrivit reglementărilor în vigoare la nivel național și european.”

Rezultatul votării amendamentului:

Pentru: 53
Împotrivă: 42
Abțineri: 3

Punctul 6.6

„Interconectarea RC ar trebui să aibă în vedere includerea tuturor informațiilor solicitate a fi făcute publice, asigurarea accesului la aceste informații din dosarul în format electronic al societății, inclus în registrele naționale și asigurarea reducerii sarcinii administrative a societăților comerciale, fără impunerea unor taxe suplimentare, în special pentru IMM-uri.”

Rezultatul votării amendamentului:

Pentru: 56
Împotrivă: 33
Abțineri: 3

Punctul 6.7

„Promovarea colaborării și parteneriatului cu întreprinderile care prestează servicii similare cu cele asigurate de noua rețea a RC este recomandabilă.”

Rezultatul votării amendamentului:

Pentru: 53
Împotrivă: 40
Abțineri: 1

Punctul 1.3

„CESE recomandă completarea obiectivelor Cărții verzi cu două noi obiective, vizând:

- realizarea unui instrument previzional, ca modalitate managerială de evaluare a evoluției și a performanțelor întreprinderilor din UE, care să fundamenteze strategiile și politicile în domeniu, la toate nivelurile, precum și;
- asigurarea creșterii cooperării transfrontaliere.”

Rezultatul votării amendamentului:

Pentru: 54
Împotrivă: 38
Abțineri: 1

Punctul 1.8

„Pentru realizarea obiectivelor cuprinse în Cartea verde, CESE propune aplicarea unei soluții care să asigure integrarea și valorificarea tuturor mecanismelor și inițiativelor de cooperare existente în prezent, în special a EBR ⁽¹⁾, BRITE ⁽²⁾ și e-Justiție, prin extinderea EBR și dezvoltarea sa ca sistem interoperativ avansat și inovator, sub forma unei platforme informatice de servicii și ca instrument eficace și previzional de management, care să asigure interconectarea și interoperabilitatea RC din întreaga UE, creșterea cooperării întreprinderilor și evaluarea evoluției lor, și care să fie integrat în cadrul portalului european e-Justiție.

⁽¹⁾ European Business Register.

⁽²⁾ Business Register Interoperability Throughout Europe.”

Rezultatul votării amendamentului:

Pentru: 51
Împotrivă: 37
Abțineri: 7

Punctul 1.10

„Pentru sucursalele din străinătate, CESE susține valorificarea și dezvoltarea rezultatelor proiectului BRITE și soluția notificării automate dintre RC.”

Rezultatul votării amendamentului:

Pentru: 56
Împotrivă: 33
Abțineri: 3

Punctul 1.11

„Stabilirea unei entități responsabile pentru preluarea, extinderea și dezvoltarea EBR și asigurarea finanțării corespunzătoare a acestui proiect din fonduri europene vor contribui la accelerarea construcției unei rețele care să cuprindă RC din toate statele membre și realizarea pe termen scurt și mediu a acestor obiective.”

Rezultatul votării amendamentului:

Pentru: 54
Împotrivă: 38
Abțineri: 1

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea din partea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Simplificarea implementării programelor-cadru de cercetare

COM(2010) 187 final

(2011/C 48/22)

Raportor: **dl Gerd WOLF**

La 29 aprilie 2010, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea din partea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor - Simplificarea implementării programelor-cadru de cercetare

COM (2010) 187 final.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 1 septembrie 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 15 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 114 voturi pentru, și 1 abținere.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Eficiența și atractivitatea programelor-cadru de cercetare ale UE trebuie îmbunătățite. În acest scop este necesară simplificarea implementării lor.

1.2 În consecință, Comitetul salută comunicarea Comisiei și aprobă, în principiu, propunerile prezentate în aceasta.

1.3 De asemenea, Comitetul salută concluziile Consiliului Competitivitate din 26 mai 2010 cu privire la aceeași tematică.

1.4 O problemă centrală a sprijinirii cercetării în UE o constituie diversificarea sporită a diferitelor subprograme și a instrumentelor acestora, care operează cu reguli și proceduri în parte foarte divergente. Pentru solicitanți și beneficiari, aceasta a condus la o complexitate greu de înțeles, amplificată și de regulile diferite ale statelor membre și ale organismelor lor de finanțare.

1.5 De aceea, Comitetul recomandă armonizarea graduală a regulilor și procedurilor respective, într-un prim timp pentru sprijinirea cercetării de către UE, dar și pe termen lung și între statele membre, precum și împreună cu Comisia. Abia atunci se va finaliza spațiul european de cercetare.

1.6 Sprijinirea cercetării de către UE necesită un echilibru îmbunătățit între libertate și control. Aceasta se referă atât la formularea regulilor, cât și la punerea acestora în aplicare. Comitetul recomandă urmărirea unei abordări bazate pe încredere și plasarea acesteia în centrul eforturilor de sprijinire a cercetării europene. În acest context, Comitetul sprijină

propunerea Comisiei privind sporirea riscului admisibil de eroare pentru domeniul cercetării ⁽¹⁾.

1.7 Comitetul recomandă măsuri concrete suplimentare, în mare măsură în spiritul comunicării Comisiei:

— recunoașterea practicilor beneficiarilor care sunt conforme cu ordinea juridică aplicabilă în fiecare stat membru;

— punerea în aplicare adecvată și eficientă a regulilor;

— considerarea sumelor forfetare ca opțiune, însă nu ca pretext pentru un sprijin redus; utilizarea costurilor reale ca bază de calcul;

— garantarea unui maximum de coerență și transparență a procedurilor;

— garantarea unui maximum de continuitate și stabilitate a dispozițiilor juridice și a procedurilor;

— recurgerea la experți cu experiență și recunoscuți la nivel internațional ca funcționari cu rol de coordonare și cu suficientă libertate de decizie;

— adoptarea unei strategii de audit coerente și definite prin proceduri transparente;

— dezvoltarea în continuare a instrumentelor informatice;

— recunoașterea eligibilității TVA;

⁽¹⁾ A se vedea în acest sens și COM (2010) 261 final.

- adoptarea unor simplificări speciale pentru IMM-uri;
- elaborarea de orientări (sub forma unui ghid de utilizare) fiabile, clare și disponibile la timp pentru programele și instrumentele de sprijinire.

1.8 Comitetul are, în principiu, o poziție sceptică față de propunerea Comisiei privind luarea în considerare a „finanțării bazate pe rezultate” ca metodă de sprijin alternativă pentru următorul program-cadru, atâta vreme cât nu poate aprecia în mod obiectiv, pe baza unei prezentări detaliate și informative a Comisiei, ce ar trebui sau ce ar putea însemna aceasta la nivel procedural etc. Indiferent de aceasta, misiunea și funcția principală a oricărui program de sprijinire a cercetării ar trebui în mod evident să fie aceea de a obține cunoștințe inovatoare și importante, alegând în același timp metoda cea mai bună și cea mai eficientă, iar regulile și aplicarea acestora ar trebui subordonate acestui obiectiv.

1.9 Pe lângă simplificarea regulilor și a procedurilor juridice, administrative și financiare, la fel de importantă este însă și simplificarea procedurilor științifice și tematiche de solicitare, avizare și monitorizare, pentru a reduce și armoniza reglementările excesive și multitudinea obligațiilor de raportare, a procedurilor de solicitare, avizare, respectiv evaluare și aprobare de la nivel european, național, regional și instituțional.

2. Comunicarea Comisiei

2.1 Comunicarea Comisiei are drept scop simplificarea suplimentară a implementării programului-cadru de cercetare european. Comunicarea tratează în primul rând chestiuni de finanțare.

2.2 Posibilitățile de simplificare suplimentară prezentate în comunicare se împart în trei componente:

- componenta 1: fluidizarea gestionării propunerilor și granturilor în cadrul regulilor existente;
- componenta 2: adaptarea regulilor din cadrul sistemului actual bazat pe costuri;
- componenta 3: favorizarea finanțării bazate pe rezultate în locul finanțării bazate pe costuri.

2.3 În cadrul primei componente, sunt prezentate îmbunătățiri concrete ale proceselor și instrumentelor pe care Comisia a început deja să le implementeze.

2.3.1 A doua componentă vizează modificarea regulilor actuale, prin care se va permite o acceptare mai largă a practicilor contabile uzuale (de exemplu costurile medii cu personalul), reducerea dispozițiilor pentru diferitele tipuri de activități și participanți, prevederea unei dispoziții referitoare la proprietarii manageri de IMM-uri și modificarea procesului de selecție a granturilor. Cele mai multe propuneri din cadrul

acestei componente se referă la structura viitoarelor programe-cadru.

2.3.2 În cadrul celei de-a treia componente sunt prezentate opțiuni pentru favorizarea finanțării bazate pe rezultate în locul finanțării bazate pe costuri. Prin aceasta trebuie să se asigure un transfer considerabil al obligațiilor de raportare și al măsurilor de control din domeniul financiar către cel tehnico-științific.

3. Observații generale

3.1 **Importanța, eficiența și atractivitatea programului-cadru de cercetare-dezvoltare.** Programul-cadru de cercetare-dezvoltare reprezintă unul dintre cele mai importante instrumente de care dispune Uniunea pentru a asigura și consolida competitivitatea și bunăstarea Europei, pentru a îndeplini obiectivele noii Strategii Europa 2020 și pentru a construi spațiul european de cercetare. De aceea, este necesar ca programul-cadru de cercetare să fie implementat cât mai eficient. Programul-cadru trebuie să fie atractiv pentru cei mai buni oameni de știință și cele mai bune institute de cercetare, dar și pentru industrie și IMM-uri: participarea la acesta trebuie să fie rentabilă și să reprezinte o distincție. În acest sens, condițiile-cadru administrative și financiare atractive și eficiente sunt indispensabile pentru beneficiari.

3.2 **Simplificarea necesară.** În ansamblu, a existat și există o nevoie clară de îmbunătățiri și simplificări esențiale ale procedurilor și regulilor. Din acest motiv, Comitetul a avertizat de mai multe ori că trebuie simplificate procedurile legate de utilizarea programului-cadru de cercetare și a constatat, de asemenea, cu satisfacție că primele măsuri în acest sens sunt implementate în cadrul celui de-al 7-lea Program-cadru.

3.3 **Concluziile Consiliului.** Comitetul salută, de asemenea, concluziile Consiliului din 28 mai 2010 ⁽²⁾. Explicațiile și recomandările de mai jos ale Comitetului trebuie să servească și aprofundării și sprijinirii punctelor de vedere abordate în acel document.

3.4 **Acord de principiu.** În principiu, Comitetul salută și sprijină așadar inițiativa Comisiei și intențiile și opțiunile prezentate în comunicare. Numeroase măsuri propuse sunt potrivite pentru a realiza îmbunătățiri clare și, prin urmare, sunt sprijinite pe deplin de Comitet. Este cazul, de exemplu, al fluidizării gestionării propunerilor și granturilor în cadrul regulilor existente sau al acceptării mai largi a procedurilor contabile și de audit uzuale și recunoscute la nivel național ale beneficiarilor. Prin aceasta, cauzele centrale ale complexității existente nu sunt încă eliminate, ci doar atenuate. De aceea, eforturile pe termen lung trebuie să urmărească și eliminarea cauzelor centrale ale problemelor, în beneficiul pieței interne comune și al spațiului european de cercetare.

⁽²⁾ Consiliul Uniunii Europene din 28 mai 2010 - Concluziile Consiliului - Programe simplificate și mai eficiente în sprijinul cercetării și inovării europene 10268/10.

3.5 Cauza centrală a complexității existente. O problemă centrală a finanțării UE pentru cercetare o reprezintă diversificarea sporită a programelor și instrumentelor UE. Instrumentele și programele de finanțare create conțin reguli și proceduri de finanțare în parte proprii și foarte diferite (precum inițiativele tehnologice comune conform art. 187, inițiativele conform art. 185, EIT, ERA-NET, PPP etc.). Aceasta conduce la o complexitate sporită pentru beneficiari, care nu diminuează doar eficiența mijloacelor utilizate, ci și atractivitatea programului-cadru pentru cei mai buni oameni de știință, afectând succesul acestuia.

3.5.1 Reguli diferite ale statelor membre. Această complexitate este sporită și mai mult prin regulile în parte extrem de diferite ale diverselor state membre și ale organismelor lor naționale de finanțare, care joacă un rol esențial, adesea decisiv, în cadrul proiectelor de finanțare. Pentru a înțelege semnificația deplină a problemei, trebuie reamintit că, în cazul aproape tuturor proiectelor finanțate de Comisie (excepție făcând cele ale Consiliului European pentru Cercetare - ERC), este necesară participarea cercetătorilor și organismelor de finanțare **din cel puțin trei state membre (!)**.

3.6 Armonizarea regulilor. Prin urmare, Comitetul recomandă tuturor actorilor responsabili de construcția spațiului european de cercetare să reducă această diversitate și multitudinea de reguli juridice, administrative și financiare în programul-cadru de cercetare-dezvoltare: avem nevoie de **armonizare/simplificarea și reducerea regulilor privind programele-cadru de cercetare-dezvoltare**. Instrumentele de finanțare confirmate din cadrul programului-cadru trebuie identificate și implementate în continuare în mod corespunzător. Trebuie pus în aplicare un cadru juridic unitar pentru toate măsurile europene de finanțare a cercetării-dezvoltării din programele-cadru.

3.7 Obiectivul următor. Obiectivul următor ar consta însă în simplificarea instrumentelor de finanțare și a procedurilor contabile (a se vedea în acest sens și punctul 4.1), nu doar în cadrul programului-cadru de cercetare-dezvoltare însuși, ci și între diferitele state membre și împreună cu Comisia. În acest mod ar putea fi eliminate și unele dintre obstacolele cunoscute din calea mobilității sporite a oamenilor de știință. În general, acesta ar fi un pas important către finalizarea spațiului european de cercetare. Chiar dacă acest obiectiv ar putea fi considerat în prezent încă drept utopic, el ar trebui totuși urmărit cu răbdare și perseverență, eventual chiar și în mod gradual. **Îndeplinirea acestui obiectiv ar reprezenta pasul decisiv către finalizarea spațiului european de cercetare.**

3.7.1 Pluralismul în cadrul cercetării. Astfel de simplificări nu trebuie în niciun caz să conducă la limitarea pluralismului metodelor, abordărilor și alegerii temelor de cercetare ⁽³⁾, pe care

Comitetul îl consideră necesar. „Pluralismul (în cercetare) nu înseamnă risipă, ci un mijloc necesar pentru optimizare și progres, pentru obținerea de noi cunoștințe și abilități, și constituie o condiție sine qua non a progresului științific.”

3.8 Echilibrul între libertate și control. În principiu, este necesar un echilibru adecvat între libertate și control. Aceasta se referă atât la formularea regulilor înseși, cât și la punerea lor în aplicare. Atâta timp cât regulile nu sunt simplificate, **punerea în aplicare** pragmatică și flexibilă a acestora devine cu atât mai urgentă. La punerea în aplicare și interpretarea regulilor, derularea eficientă a proiectului și utilizarea eficientă a resurselor trebuie să aibă întâietate față de evitarea oricărui risc de eroare. Formularea abstractă a regulilor de participare și a normelor Regulamentului financiar permite o libertate de apreciere în acest sens. Aceasta ar trebui utilizată consecvent în scopul finanțării optime a cercetării și al gestionării eficiente a resurselor. De aceea, Comitetul reamintește recomandările sale anterioare privind permiterea, în principiu, a unei marje mai mari de decizie pentru factorii de decizie individuali din cadrul Comisiei și, în legătură cu aceasta, garantarea unei toleranțe mai ridicate față de riscurile de eroare. „Teama de greșeli individuale nu trebuie să ducă la reguli excesive și la paralizarea activității tuturor. Aceasta se referă, în egală măsură, la modul în care își desfășoară activitatea organizațiile de finanțare și cercetătorii”.

3.9 Abordarea bazată pe încredere. Greșelile sau erorile constatate în calcularea costurilor sunt cauzate mai frecvent de complexitatea criteriilor de finanțare, nefiind de obicei comise în scopuri frauduloase. De aceea, ar trebui să se facă o distincție mai clară între greșeli, erori și fraudă. Comitetul recomandă prin urmare Consiliului, Parlamentului și Comisiei urmărirea unei abordări bazate pe încredere și plasarea acesteia în centrul eforturilor de promovare a cercetării europene. În acest context, Comitetul sprijină propunerea Comisiei privind sporirea riscului admisibil de eroare în domeniul cercetării ⁽⁴⁾.

3.10 Funcționari specializați și care dau dovadă de angajament. Pentru sarcinile sale legate de implementarea programului-cadru de cercetare-dezvoltare, Comisia are nevoie de funcționari specializați, a căror competență științifică să fie recunoscută de comunitatea științifică internațională ⁽⁵⁾. Angajamentul acestora în favoarea unor rezultate optime și a execuției eficiente a programului nu trebuie afectat peste măsură de îngrijorarea legată de posibile greșeli procedurale și de consecințele acestora, îngrijorare care este absolut normală, dată fiind complexitatea greu de înțeles. Aceasta presupune însă ca răspunderea pentru greșelile produse să nu fie excesivă. Din acest motiv, este nevoie de simplificare, flexibilitate și de mai multă claritate.

⁽⁴⁾ Cf. în acest sens și COM (2010) 261 final.

⁽⁵⁾ Comitetul face trimitere la Avizul JO C 44, 16.2.2008, p. 1, în care, la punctul 1.12, a făcut deja următoarea recomandare: „Comitetul consideră necesar ca organismele de finanțare a cercetării, și în special Comisia, să dispună de funcționari cu experiență științifică deosebită, care să cunoască foarte bine și de mult timp sectoarele în care își desfășoară activitatea, cu particularitățile acestora, și care să rămână la curent cu noutățile științifice ale «comunității» din care fac parte (din acest motiv, rotația periodică a cadrelor este contraproductivă).”

⁽³⁾ JO C 44, 16.2.2008, p. 1, punctele 1.10 și 3.14.1.

3.11 Transparența ca mecanism de control suplimentar. Marja mai mare de decizie a factorilor de decizie din cadrul Comisiei, recomandată de Comitet în vederea îmbunătățirii eficienței, ascunde inevitabil și un potențial de erori sau de favorizări suplimentare. Deoarece Comitetul a subliniat întotdeauna faptul că deschiderea și transparența depline sunt necesare și în cadrul finanțării cercetării, informarea comunității utilizatorilor și reacțiile acestora servesc drept un factor de corecție suplimentar împotriva potențialelor erori.

3.12 Importanța continuității și a stabilității. Abordarea unor astfel de sisteme complexe necesită un proces de învățare dificil și formarea rutinei, acest lucru fiind valabil atât pentru funcționarii Comisiei, cât și pentru potențialii beneficiari, și în special pentru IMM-uri, care nu își permit să înființeze departamente juridice proprii doar pentru aceste chestiuni. De aceea, continuitatea previzibilă a abordării nu numai că sporește certitudinea juridică, ci simplifică în mod inerent alte procese din cadrul sistemului. Prin urmare, toate modificările intenționate, chiar dacă sunt destinate să servească simplificării, trebuie evaluate în raport cu pierderea continuității și a stabilității: **simplificarea intenționată trebuie să producă o valoare adăugată clară în comparație cu pierderea continuității și a stabilității.**

3.13 Simplificarea procedurilor științifice de solicitare și de avizare. Pe lângă simplificarea regulilor și procedurilor juridice, administrative și financiare (punctele 3.6 și 3.7), la fel de importantă este și simplificarea procedurilor științifice și tematiche de solicitare, avizare și monitorizare, „pentru simplificarea și reducerea la ceea ce este absolut necesar a reglementărilor excesive, a multitudinii de obligații de raportare, a procedurilor de solicitare, expertizare, evaluare și aprobare etc. de la nivel european, național, regional și instituțional”. Comitetul regretă faptul că acest aspect nu este deloc menționat în comunicarea Comisiei. De aceea, Comitetul recomandă din nou Comisiei să facă eforturi, de comun acord cu statele membre și reprezentanții acestora, „pentru a armoniza și a sintetiza diversele proceduri de solicitare, monitorizare și evaluare de la nivel instituțional, național și european, care adesea se suprapun”. Prin aceasta s-ar combate uzura inutilă a cercetătorilor cu înaltă calificare și în general a capitalului uman. Deși în cadrul celui de-al 7-lea Program-cadru s-au obținut deja progrese, această sarcină este încă în cea mai mare parte nerezolvată. Atunci când se caută soluții posibile, trebuie avut grijă să se asigure o participare adecvată a statelor membre, în cadrul comisiilor și comitetelor, la procesul de decizie privind finanțarea.

4. Observații specifice

4.1 Practicile contabile ale statelor membre. În opinia Comitetului, „acceptarea mai largă a practicilor contabile uzuale” propusă de Comisie ar conduce cu adevărat la o simplificare considerabilă. Acest lucru este însă valabil doar dacă prin aceasta se urmărește cu adevărat – și cu asentimentul Curții de Conturi Europene – să se permită, și în programele-cadru de cercetare-dezvoltare, utilizarea procedurilor și a practicilor contabile din fiecare stat membru, în conformitate cu regulile de finanțare valabile la nivel național pentru finanțarea

cercetării. Comitetul este conștient că astfel se poate ajunge la anumite tratamente inegale, care însă ar trebui acceptate pentru a asigura simplificarea. De aceea, Comitetul recomandă cu tărie punerea în aplicare a acestei propuneri a Comisiei în mod efectiv, eficient și fără restricții pentru toate categoriile de costuri, în conformitate cu clarificarea oferită aici.

4.1.1 Eligibilitatea TVA. În cazul anumitor proiecte de cercetare, și taxa pe valoare adăugată face parte din costurile aferente. Regulamentul financiar european permite, în anumite condiții, și recunoașterea eligibilității TVA. Această reglementare este deja pusă în aplicare în cadrul celor mai multe programe europene de finanțare. De aceea, Comitetul recomandă ca, pe viitor, TVA să fie recunoscută drept cost eligibil și în cadrul programelor-cadru de cercetare-dezvoltare.

4.2 Limitarea diversității regulilor. Limitarea diversității regulilor în diferitele programe și instrumente este imperios necesară (a se vedea și punctul 3.6). Cu toate acestea, o soluție unică pentru toți beneficiarii nu este de dorit, deoarece o astfel de abordare, chiar dacă aduce simplificări sub anumite aspecte, nu poate ține seama de interesele diversilor participanți la programele-cadru de cercetare-dezvoltare. De aceea, ar trebui menținută cel puțin împărțirea existentă a organizațiilor. Prin urmare, Comitetul recomandă să nu se introducă pentru toate tipurile de organizații și de activități rata unică de finanțare propusă de Comisie la acest capitol.

4.3 Testarea. Limitarea diversității regulilor și solicitarea privind continuitatea și stabilitatea regulilor (a se vedea și punctul 3.12) nu pot duce totuși la rigidizarea sistemului. Noile instrumente ar trebuie însă testate și verificate, înainte să se decidă asupra modului de transpunere a acestora în reguli propriu-zise.

4.4 Definiții și orientări clare – ghid de utilizare. Tocmai în sistemele complexe, o definiție clară și neechivocă a conceptelor, regulilor, procedurilor și proceselor este decisivă, pentru a permite actorilor să procedeze în mod eficient. Acest lucru este valabil și pentru punerea la dispoziție la timp a unor orientări și a unui „ghid de utilizare” fiabile, elaborate de Comisie. Pe de o parte, orientările trebuie să asigure suficientă marjă de manevră, pentru a ține seama în mod corespunzător de diferitele condiții-cadru ale beneficiarilor. Pe de altă parte, beneficiarii trebuie să se poată baza pe aceste orientări. Această cerință nu contravine flexibilității necesare, ci permite utilizarea ei deplină. Tocmai în această privință însă, Comitetul consideră că există probleme speciale cu partea finală și – se poate spune – revoluționară a propunerilor Comisiei (a se vedea și punctul 4.8).

4.5 Strategii de audit coerente. Viitoarea strategie de audit a Comisiei reprezintă un element esențial al procesului de simplificare (a se vedea și punctele 3.9 și 4.1). De aceea, Comitetul recomandă redefinirea strategiei de audit, în scopul sporirii eficienței programului-cadru de cercetare-dezvoltare și al simplificării procedurilor administrative. În acest context, ar trebui definite clar și condițiile în care trebuie verificate practicile contabile existente, aplicabile în statele membre, inclusiv luarea posibilă în calcul a costurilor medii de personal.

4.6 Mai multe sume forfetare în abordarea actuală bazată pe costuri. Comitetul este în principiu de acord cu această propunere a Comisiei, care se poate referi la tipuri de costuri foarte diferite. Comisia consideră că aceasta oferă și posibilitatea îmbunătățirii **condițiilor de participare pentru IMM-uri**. Comitetul este de acord cu această propunere, însă doar cu condiția ca sumele forfetare care trebuie să acopere cheltuielile propriu-zise să nu poată constitui un pretext pentru reducerea volumului finanțării și să fie oferite întotdeauna doar în mod opțional.

4.6.1 Costurile reale ca bază pentru calcularea sumelor forfetare. În principiu, volumul contribuției financiare – deci și sumele forfetare oferite – trebuie să se orienteze în funcție de costurile reale ale beneficiarilor. Doar dacă finanțarea prin intermediul programului-cadru de cercetare-dezvoltare atinge un volum adecvat, participarea la programele de cercetare europene este atractivă și pentru cele mai performante organizații, în ciuda cheltuielilor administrative și de altă natură. Și doar în acest caz pot fi îndeplinite obiectivele stabilite în materie de competitivitate și inovare.

4.7 Instrumente informatice robuste pentru gestionarea proiectelor. Utilizarea unor sisteme bazate pe internet pentru întreaga derulare a proiectului, de la depunerea cererii până la încheierea proiectului, oferă un mare potențial de reducere considerabilă a cheltuielilor administrative atât pentru Comisie, cât și pentru solicitanți. În consecință, trebuie salutate în mod expres eforturile Comisiei în această direcție. Cu toate acestea, instrumentele elaborate de Comisie și utilizate de solicitanți trebuie să funcționeze ireproșabil. Însă, chiar dacă noile instrumente informatice dezvoltate în cadrul celui de-al 7-lea Program-cadru ușurează procedurile în cadrul Comisiei, acest lucru nu trebuie să se facă pe spezele solicitanților. Programele informatice dezvoltate insuficient (de exemplu NEF) și incoerențele din structura documentelor (de exemplu, între diferitele faze ale unui proiect) generează eforturi suplimentare și inutile din partea tuturor solicitanților. Comitetul recomandă să se țină seama de acest punct de vedere în toate etapele și la toate nivelurile proiectelor și să se investească pe viitor și mai multe resurse în dezvoltarea în continuare a instrumentelor informatice.

4.8 Favorizarea finanțării bazate pe rezultate, în locul finanțării bazate pe costuri. Comisia propune să se ia deja în considerare în cel de-al 8-lea Program-cadru de cercetare favorizarea finanțării bazate pe rezultate în locul finanțării

bazate pe costuri ca o simplificare inovatoare și ca o abordare alternativă a finanțării. Întrucât misiunea și funcția principală a oricărui program de sprijinire a cercetării trebuie să fie de a obține cunoștințe și rezultate inovatoare, alegând în același timp metoda cea mai bună și cea mai eficientă, această propunere pare la prima vedere deosebit de atractivă. Este de la sine înțeles că regulile și aplicarea acestora ar trebui să servească tocmai acestei sarcini și să îi fie subordonate.

4.8.1 Scepticism inițial. Un acord prealabil cu privire la rezultate concrete într-un proiect de cercetare pare cu siguranță problematic, dând impresia cercetării la comandă. Aceasta creează nu doar probleme legate de legislația privind achizițiile publice și de cea fiscală, ci ridică și întrebări privind înțelegerea cercetării înseși: care este rezultatul cercetării fundamentale? De aceea, Comitetul este sceptic față de această propunere până ce va putea aprecia în mod obiectiv, cu ajutorul unei prezentări detaliate și clare a Comisiei, ce trebuie înțeles în mod concret prin cercetarea bazată pe rezultate și ce instrumente trebuie utilizate. Comitetul consideră că scepticismul său este confirmat de însăși poziția prudentă a Comisiei, care afirmă în acest sens: „Abordările bazate pe rezultate necesită o definire clară a rezultatului la nivelul fiecărui proiect individual și o analiză detaliată pentru stabilirea sumelor forfetare...”. Prin urmare, Comitetul recomandă o discuție foarte atentă și aprofundată între toți participanții potențiali, din care să rezulte mai întâi și o nouă comunicare clară privind finanțarea cercetării pe baza rezultatelor, înainte de a se iniția demersuri concrete în acest sens.

4.8.2 Studii de fezabilitate și definiții. Din motivele expuse, Comitetul ar saluta un studiu de fezabilitate (a se vedea și punctul 4.3) privind finanțarea bazată pe rezultate, pentru a putea aprecia în mod obiectiv șansele concrete, riscurile, problemele și potențialul de simplificare al acesteia. În locul noțiunii de *finanțare a cercetării pe baza rezultatelor*, ar fi, poate, mai potrivite concepte precum *finanțarea proiectelor pe baza cercetării* ⁽⁶⁾ („TRANS E science-based funding”) sau *finanțarea cercetării pe baza programelor*.

4.8.3 Luarea în considerare a nevoilor speciale ale IMM-urilor. Condiționarea contribuției financiare de rezultatele incerte ale proiectului, care urmează să fie obținute în viitor, ar putea fi problematică în special pentru IMM-uri. În cazul în care acordarea finanțării de către Comisie ar avea un grad ridicat de incertitudine, finanțarea adițională necesară ar putea fi greu de obținut.

Bruxelles, 15 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

⁽⁶⁾ Propunerea Grupului de lucru informal „Punerea în aplicare a PC7”, sub președinția dlui Herbert Reul (MPE).

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 97/68/CE în ceea ce privește dispozițiile aplicabile motoarelor introduse pe piață în cadrul mecanismului de flexibilitate

COM(2010) 362 final – 2010/0195 (COD)

(2011/C 48/23)

Raportor unic: **dl PEZZINI**

La 7 septembrie 2010, în conformitate cu articolul 114 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Consiliul și Parlamentul European au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 97/68/CE în ceea ce privește dispozițiile aplicabile motoarelor introduse pe piață în cadrul mecanismului de flexibilitate

COM(2010) 362 final – 2010/0195 (COD).

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 1 septembrie 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 16 septembrie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu unanimitate de voturi.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul nutrește convingerea că obiectivul introducerii pe piața europeană a **motoarelor mobile fără destinație rutieră** (NRMM) cu emisii de *monoxid de carbon, oxizi de azot, hidrocarburi și particule* ⁽¹⁾ din ce în ce mai reduse, care să protejeze mediul în tot mai mare măsură, nu poate fi ocolit și răspunde obiectivelor pe care UE și-a propus să le îndeplinească până în 2020 în materie de reducere a emisiilor ce pun în pericol sănătatea și duc la schimbări climatice.

1.2 De asemenea, Comitetul este convins că, mai ales într-o perioadă de criză globală, în domeniul financiar, economic și al ocupării forței de muncă trebuie asigurate pentru industria europeană producătoare de NRMM:

- niveluri corespunzătoare de competitivitate,
- posibilități și timp pentru cercetare și dezvoltare tehnologică și
- niveluri corespunzătoare de flexibilitate pentru aplicațiile inovatoare în materie de producție și pentru modificările care trebuie aduse instalațiilor ⁽²⁾, care să permită, fără a antrena riscul unor crize de ocupare a forței de muncă, atingerea și respectarea valorilor-limită de emisii prevăzute.

1.3 Comitetul sprijină propunerea Comisiei de a crește la 50 % gradul de flexibilitate pentru sectoarele prevăzute de

Directiva NRMM ⁽³⁾, deja vizate de mecanismul de flexibilitate, de a adapta numărul total de motoare care trebuie introduse pe piață la mecanismele prevăzute și de a include în mecanismul de flexibilitate drezinele și locomotivele, acestora fiindu-le rezervat un procent de flexibilitate de 20 %.

1.4 Conform celor subliniate anterior de Comitet ⁽⁴⁾, „omologarea de tip a motoarelor care funcționează cu combustibil de referință garantează conformitatea acestora cu valorile-limită ale etapei III B. Emisiile vor corespunde însă acestor valori doar dacă se vor găsi efectiv pe piață combustibilii adecvați”.

1.4.1 Având în vedere tehnologia necesară pentru atingerea valorilor-limită prevăzute de etapa III B ⁽⁵⁾ pentru emisiile de particule și de oxizi de azot (NO_x) ⁽⁶⁾, în numeroase state membre conținutul de sulf din combustibil trebuie să scadă sub nivelurile actuale și devine necesară definirea caracteristicilor combustibilului de referință.

1.5 Pentru o definire precisă a obiectivelor, Comitetul consideră că sunt necesare nu doar stabilirea unor valori-limită riguroase, ci și proceduri de testare raportate la situații concrete, limitându-se utilizarea probelor de laborator, care produc doar rezultate teoretice, și a metodelor contradictorii de control al emisiilor. Se constată, de asemenea, nevoia de a se determina cu precizie comportamentul gazelor de eșapament ale utilajelor mobile fără destinație rutieră, în momentul utilizării lor efective, și nu doar comportamentul și emisiile motoarelor testate la bancul de probă.

⁽¹⁾ CO; NO_x; HC; PM.

⁽²⁾ Constructorii de mașini trebuie să revizuiască în totalitate proiectul structurilor care trebuie să includă motoare noi.

⁽³⁾ Directiva 97/68/CE

⁽⁴⁾ JO C 220, 16.9.2003, p. 16

⁽⁵⁾ Începând cu 1.1.2011.

⁽⁶⁾ A se vedea nota de subsol nr.1.

1.6 Comitetul atrage atenția asupra motivelor sale de îngrijorare în ceea ce privește respectarea datelor prevăzute pentru intrarea în vigoare a etapei III B și a etapei IV și a procedurilor de omologare de tip respective, punându-și întrebarea dacă nu ar fi cazul să se întârzie cu doi ani data de realizare a etapei III B și cu trei ani cea prevăzută pentru etapa IV, pentru a se garanta respectarea întocmai și efectivă a prevederilor.

1.7 Comitetul consideră că mecanismele flexibile de conformitate și termenele de realizare a tranziției între diferitele etape sunt foarte împovărătoare și solicitante pentru IMM-uri, dat fiind faptul că costurile prevăzute, atât pentru echipamente și pentru motoare cât și, mai ales, cele necesare pentru CDT și pentru evaluarea conformității se dovedesc, bineînțeles, cu mult mai greu de suportat pentru o întreprindere mică decât pentru marile complexe industriale.

1.8 În opinia Comitetului, dat fiind că „uzura mecanică a utilajelor mobile fără destinație rutieră riscă să fie mai rapidă decât a motoarelor respective”⁽⁷⁾, este important să se ia în considerare emisiile de pe întreaga durată de exploatare a motoarelor, inclusiv după înlocuirea componentelor mecanice ale utilajului, și să se introducă cerințe tehnice unanim acceptate privind durata lor de viață, prin care să se evite înrăutățirea situației în ceea ce privește nivelurile de emisii, ce survine odată cu trecerea timpului.

1.9 Comitetul consideră că fișele de omologare prevăzute la anexa I ar trebui să cuprindă nu numai un eșantion din etichetele de introducere pe piață în cadrul mecanismului de flexibilitate și un eșantion din eticheta suplimentară, ci și o descriere amănunțită a dispozitivelor obligatorii ce permit respectarea valorilor-limită prevăzute de dispoziții, pe baza cărora au fost omologate.

1.10 Comitetul consideră că este esențial ca, la nivel european și internațional, să se depună eforturi conjugate pentru elaborarea unor norme tehnice clare și unanim acceptate, pentru promovarea schimburilor la nivel global în acest sector, printr-o permanentă armonizare a valorilor-limită ale emisiilor în vigoare în cadrul Comunității cu cele aplicate sau prevăzute în țările terțe.

1.11 CESE recomandă redactarea unor orientări de aplicare actualizate, în vederea facilitării implementării dispozițiilor prevăzute pentru diferitele faze, nu doar de către producătorii de motoare, ci și – mai ales – de către producătorii de echipamente, alături de un exercițiu de perspectivă participativă în legătură cu perspectivele pe care le oferă motoarele NRMM în domeniul protecției mediului și cu posibilitățile de promovare a utilizării etichetelor ecologice în domeniu.

1.11.1 Campania de informare trebuie să-i determine nu numai pe producătorii de motoare mobile fără destinație rutieră (NRMM) și de echipamente în care sunt încorporate motoare modificate, ci și pe consumatorii finali să înțeleagă că este necesară aplicarea corectă a dispozițiilor prevăzute pentru diversele faze de dezvoltare a unor activități cu

conținut scăzut de emisii, deschizându-se drumul pentru noi profiluri profesionale și de utilizatori ecologice, datorită – în special – unui sistem european de certificare a noilor competențe și unor mecanisme adecvate de sprijinire și beneficiind de ajutorul partenerilor sociali și al autorităților publice.

2. Introducere

2.1 Directiva 97/68/CE (NRMM – *Non-Road Mobile Machinery*) se referă la motoarele cu aprindere prin compresie cu o putere cuprinsă între 18 kW și 560 kW. Ea stabilește valorile-limită pentru emisiile de monoxid de carbon, oxizi de azot, hidrocarburi și particule. Directiva stabilește valori-limită din ce în ce mai stricte pentru diverse etape (corespunzând unor date diferite), prevăzute pentru aplicarea unor niveluri maxime de emisii de gaze de eșapament provenind de la:

- motoare Diesel instalate pe utilaje pentru construcții,
- utilaje folosite în agricultură și silvicultură,
- drezine și locomotive,
- vase de navigație interioară,
- motoare cu viteză constantă și
- motoare mici pe benzină folosite pe diferite tipuri de utilaje.

2.2 De-a lungul timpului, normele NRMM, cu privire la care Comitetul a avut posibilitatea de a se pronunța în repetate rânduri⁽⁸⁾, au făcut obiectul mai multor modificări, prin Directiva 2001/63/CE, Directiva 2002/88/CE și Directiva 2004/26/CE. Cea din urmă a introdus mecanisme de flexibilitate, pentru a înlesni tranziția către diferitele niveluri de emisii permise.

2.3 Cel mai recent, Directiva 2010/26/UE a Comisiei, din 31 martie 2010, a prelungit perioada de derogare prevăzută pentru motoare pe benzină (AS) folosite în anumite echipamente portabile până la 31 iulie 2013 și a clarificat unele mecanisme tehnice de omologare necesare pentru a se atinge obiectivele etapei III B. Aceasta a simplificat, de asemenea, procedura administrativă pentru solicitări în temeiul flexibilității.

2.4 Norme similare există în Statele Unite și, în mai mică măsură, în Japonia, însă alte zone economice importante, precum China, India, Rusia sau Brazilia, nu au elaborat dispoziții în acest domeniu.

2.5 Mecanismele de flexibilitate introduse răspund exigențelor privind posibilitatea întreprinderilor de a se alinia la noile norme, atâta timp cât soluțiile tehnice ce permit motoarelor respectarea valorilor-limită pentru etapa III B „în general, nu sunt încă finalizate” iar „constructorii de echipamente originale au nevoie de cercetări și dezvoltări tehnologice suplimentare pentru a asigura posibilitatea introducerii pe piață a utilajelor cu motoare conforme III B” la termenele stabilite⁽⁹⁾.

⁽⁷⁾ A se vedea nota de subsol nr.4.

⁽⁸⁾ JO C 407, 28.12.1998, JO C 260, 17.9.2001, p. 1, JO C 220, 16.9.2003, p. 16.

⁽⁹⁾ SEC(2010) 828, din 7.7.2010, care însoțește propunerea COM(2010) 362 final.

2.6 În plus, din toamna lui 2008, industria europeană producătoare de NRMM a fost serios afectată de repercusiunile crizei economice și financiare globale, mai ales în sectorul utilajelor pentru construcții ⁽¹⁰⁾ și în cel al utilajelor agricole.

2.6.1 Pentru dezvoltarea în continuare a industriei, cu respectarea protecției mediului, sunt necesare:

- menținerea competitivității industriei europene a NRMM, prin atenuarea presiunilor imediate ale crizei economice;
- posibilitatea industriei de a finanța în continuare activitățile de CDT, pentru toate tipurile de produse, în cursul etapei III B;
- reducerea emisiilor prin înlocuirea NRMM vechi cu motoare mai ecologice.

2.7 Apropierea legislațiilor statelor membre referitoare la dispozițiile care trebuie adoptate pentru combaterea emisiilor de poluanți gazoși și de particule poluante provenind de la motoarele cu ardere internă destinate echipamentelor mobile fără destinație rutieră este reglementată prin dispoziții comunitare, incluzând mecanisme de flexibilitate reduse, care stabilesc valori-limită ale emisiilor din ce în ce mai mici, în termenele deja stabilite pentru adaptarea la norme.

2.8 În măsura posibilului, Comisia și-a propus să atenueze constrângerile introduse, pentru a se ține cont de impactul crizei economice și de imperativul depunerii unor eforturi sporite, necesare pentru cercetarea și dezvoltarea tehnologică, pentru aplicațiile inovatoare și pentru standardizarea tehnică.

3. Propunerea de modificare a directivei

3.1 Prezenta propunere prevede următoarele modificări ale Directivei 97/68/CE:

3.1.1 O creștere a procentajului de motoare introduse pe piață, din fiecare categorie, din numărul celor folosite pentru aplicații pe utilaje cu bază terestră, conform mecanismului de flexibilitate; o creștere de la 20 % la 50 % a vânzărilor anuale de echipamente ale constructorilor de echipamente originale, precum și, ca alternativă, adaptarea numărului maxim de motoare care pot fi introduse pe piață, conform mecanismului de flexibilitate, în perioada dintre etapele de emisii III A și III B.

3.1.2 Posibilitatea de a include în mecanismul de flexibilitate și motoarele folosite la propulsia drezinelor și locomotivelor oferă astfel constructorilor de echipamente originale posibilitatea de a introduce pe piață un număr limitat de motoare în cadrul mecanismului de flexibilitate.

3.1.3 Aceste măsuri expiră la data de 31 decembrie 2013.

3.2 Opțiunea propusă prevede așadar consolidarea mecanismului de flexibilitate existent și extinderea lui la sectoare pe care încă nu le acoperă. Această soluție este considerată

cea mai potrivită, din punct de vedere al echilibrului dintre impactul asupra mediului și beneficiile economice obținute, datorită reducerii costurilor necesare pentru ca piața să se conformeze noilor valori-limită ale emisiilor.

4. Observații generale

4.1 Comitetul Economic și Social European (CESE) susține orientarea Comisiei, de asigurare a unei flexibilități sporite în punerea în aplicare a diferitelor etape de implementare a valorilor-limită admise pentru NRMM, în materie de emisii de monoxid de carbon, oxizi de azot, hidrocarburi și particule.

4.2 CESE împărtășește îngrijorarea Comisiei cu privire la menținerea nivelului competitivității și al ocupării forței de muncă în industria europeană a NRMM, date fiind repercusiunile crizei financiare și economice internaționale, dar, în același timp, subliniază necesitatea atingerii unui nivel ridicat de protecție a mediului și de bunăstare a cetățenilor europeni.

4.3 Ca și în avizele sale precedente privind propunerile legislative ale Comisiei referitoare la reducerea emisiilor, Comitetul își reafirmă sprijinul pentru toate inițiativele comunitare care urmăresc atingerea unor obiective concrete de reducere a gazelor cu efect de seră, un aspect fundamental al combaterii schimbărilor climatice, al protecției mediului și al sănătății.

4.4 Prin urmare, Comitetul sprijină propunerea Comisiei, de creștere la 50 % a gradului de flexibilitate pentru sectoarele deja acoperite de mecanismul de flexibilitate, prevăzute de Directiva NRMM din 1997 și de modificările ulterioare, precum și propunerea de includere în mecanismul de flexibilitate a drezinelor și locomotivelor, cu un procentaj de flexibilitate de 20 % din vânzările anuale de echipamente dotate cu motoare care fac parte din categoria prevăzută.

4.5 CESE subliniază încă o dată ⁽¹¹⁾ că emisiile vor corespunde acestor valori doar dacă combustibilii prevăzuți se vor afla efectiv pe piață și atrage atenția asupra faptului că, dată fiind tehnologia necesară pentru respectarea limitelor de emisii de particule și oxizi de azot pentru etapele III B și IV, conținutul de sulf din combustibil trebuie, în numeroase state membre, să scadă sub nivelurile actuale, devenind necesară definirea unui combustibil de referință unic, care să corespundă realității de pe piața de combustibili ⁽¹²⁾.

4.6 De asemenea, Comitetul subliniază complexitatea și delicatetea acestei revizui care, pe de o parte, trebuie să vizeze, din motive întemeiate, o reducere mai substanțială a emisiilor de monoxid de carbon, oxizi de azot, hidrocarburi și particule iar, pe de altă parte, trebuie să evite scăderea competitivității sectoarelor implicate, acestea operând pe o piață globală caracterizată de o concurență acerbă și care trece printr-o criză de dimensiuni impresionante.

⁽¹¹⁾ A se vedea nota nr. 4.

⁽¹²⁾ Directiva 2003/17/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 martie 2003 privind calitatea benzinei și a motorinei.

⁽¹⁰⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/mechanical/non-road-mobile-machinery/publications-studies/index_en.htm

4.7 În această privință, Comitetul consideră că este esențial ca, la nivel european și internațional, să se depună eforturi conjugate pentru elaborarea unor norme tehnice clare și unanim acceptate pentru promovarea schimburilor globale, în vederea unei armonizări progresive a valorilor-limită ale emisiilor în vigoare în cadrul Comunității cu cele aplicate sau prevăzute în țările terțe.

4.8 CESE împărtășește îngrijorarea celor care își exprimă temerile legate de impactul deosebit de puternic al dispozițiilor asupra costurilor industriale, din domeniul cercetării și dezvoltării tehnologice și asupra costurilor de evaluare a conformității NRMM. Dacă nu sunt anticipate și eşalonate în timp, aceste costuri riscă să pună în pericol nivelul de ocupare a forței de muncă din sectoarele respective.

4.9 CESE subliniază că, pentru o definiție precisă a obiectivelor, sunt necesare nu doar stabilirea unor valori-limită riguroase, ci și proceduri de testare raportate la situații concrete, cu evitarea utilizării rezultatelor obținute doar în laborator sau a strategiilor contradictorii de control al emisiilor, scopul fiind evidențierea, cu precizie și fără echivoc, a comportamentului gazelor de eşapament ale utilajelor mobile fără destinație rutieră, chiar în momentul utilizării lor, și nu doar la bancul de probă ⁽¹³⁾.

4.10 Trebuie acordată o atenție specială IMM-urilor din sector, pentru care, în opinia CESE, mecanismele flexibile de conformitate, termenele de realizare și cele prevăzute pentru tranziția de la o etapă la alta sunt foarte împovărătoare, dat fiind faptul că costurile prevăzute pentru adaptarea echipamentelor și motoarelor, mai ales cele necesare pentru CDT și pentru evaluarea conformității, sunt totdeauna cu mult mai greu de suportat de către o întreprindere mică decât de marile complexe industriale.

4.10.1 CESE recomandă redactarea unor orientări de aplicare actualizate, în vederea facilitării implementării dispozițiilor

prevăzute pentru diferitele faze de realizare, nu doar de către producătorii de motoare OEM, ci și – mai ales – de către producătorii de echipamente în care aceste motoare vor trebui să fie integrate, alături de manuale de bune practici și de un exercițiu de perspectivă participativă în legătură cu perspectivele pe care le oferă motoarele NRMM în domeniul protecției mediului și cu posibilitățile de promovare a utilizării etichetelor ecologice în domeniu.

5. Observații specifice

5.1 Comitetul își exprimă îngrijorarea cu privire la respectarea datelor prevăzute pentru intrarea în vigoare a etapelor III B și IV, precum și la respectarea procedurilor respective de omologare de tip.

5.1.1 CESE își pune întrebarea dacă nu ar fi oportună o amânare cu doi ani a datei de implementare pentru etapa III B și cu trei ani a datei pentru etapa IV, astfel încât să se asigure respectarea efectivă și deplină a măsurilor stabilite.

5.2 În ceea ce privește anexa I, Comitetul consideră că fișele de omologare prevăzute ar trebui să cuprindă nu numai un eşantion din etichetele de introducere pe piață în cadrul mecanismului de flexibilitate și un eşantion din eticheta suplimentară, ci și o descriere amănunțită a dispozitivelor obligatorii privind respectarea valorilor-limită prevăzute de dispoziții, pe baza cărora au fost omologate.

5.3 În sfârșit, Comitetul consideră bine-venită prezentarea de către Comisie a unui raport adresat Parlamentului European, Consiliului și Comitetului însuși, în care, pe baza datelor puse la dispoziție de întreprinderile producătoare, de utilizatori și de statele membre, să se prezinte stadiul de aplicare a directivei propuse și impactul acesteia în ceea ce privește atât adecvarea la piața muncii, cât și reducerea efectivă a emisiilor și contribuția motoarelor NRMM la protecția mediului și la îndeplinirea obiectivelor 20-20-20 ale UE.

Bruxelles, 16 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

⁽¹³⁾ Cf. în special lucrările Comisiei economice pentru Europa a Națiunilor Unite (UNECE): „Protocol de studiu pentru măsurarea emisiilor motoarelor mobile fără destinație rutieră (NRMM) – Propunere de regulament tehnic global privind procedura de testare a motoarelor cu aprindere prin compresie destinate tractoarelor agricole și forestiere, precum și a motoarelor mobile fără destinație rutieră, în ceea ce privește emisiile poluanților produși de motor”.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile, de abrogare a Deciziei-cadru 2004/68/JAI

COM(2010) 94 final – 2010/0064 (COD)

(2011/C 48/24)

Raportor: **dna SHARMA**

La 22 iulie 2010, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile, de abrogare a Deciziei-cadru 2004/68/JAI

COM(2010) 94 final – 2010/0064 (COD).

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 2 septembrie 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 15 septembrie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 110 voturi pentru și 7 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE condamnă cu fermitate toate formele de abuz sexual și de exploatare sexuală a copiilor și salută propunerea Comisiei de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI cu o nouă directivă, mai obiectivă, contribuind astfel la consolidarea angajamentului Uniunii Europene de a combate abuzurile asupra copiilor. Gravitatea acestor infracțiuni, gradul de vătămare și nivelul de risc și de vulnerabilitate al copiilor din întreaga lume nu trebuie niciodată subestimate. Protejarea copiilor trebuie să constituie o prioritate la toate nivelurile, acordându-se atât victimelor, cât și făptașilor nivelul maxim de asistență necesară procesului de recuperare, în vederea promovării viitorului sistem de protecție socială.

1.2 CESE reiterează solicitarea ca toate statele membre care nu au făcut-o încă, precum și Uniunea Europeană, să semneze și să ratifice de urgență atât Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale, cât și Protocolul opțional la Convenția ONU cu privire la drepturile copilului referitor la vânzarea, prostituția copiilor și pornografia infantilă, pentru ca Europa să poată revizui eficient tratamentul rezervat cetățenilor europeni care comit abuzuri sexuale asupra copiilor⁽¹⁾. Uniunea Europeană și-ar putea exercita influența, în contextul acordurilor bilaterale, pentru a convinge celelalte țări europene (de exemplu, Rusia, Bosnia și Herțegovina) să semneze această convenție. **Includerea dispozițiilor Convenției în legislația UE va fi mai eficientă decât**

procedurile naționale de ratificare pentru a facilita adoptarea rapidă de măsuri la nivel național și va asigura o mai bună monitorizare a punerii în aplicare.

1.3 Este importantă instituirea unui cadru legal de urmărire penală și condamnare a persoanelor care comit acte de abuz sexual și de exploatare sexuală. Cu toate acestea, **la nivel european, trebuie ca prevenirea acestor acte să devină primordială și să fie abordată în paralel cu aspectele legislative**. Această necesitate este insuficient abordată în directivă, deși este prezentată ca unul din principalele sale obiective. CESE ar putea elabora un aviz care să examineze măsurile preventive și care să pună accentul pe cele mai bune practici adoptate de societatea civilă și de autoritățile administrative din întreaga lume în domeniul mecanismelor de prevenire.

1.4 CESE recomandă instituirea unei platforme de schimb al celor mai bune practici în materie de combatere a acestor infracțiuni, care să recurgă la mecanismele atât legislative, cât și nelegislative în scopul dezvoltării de instrumente metodologice și de acțiuni de formare. În acest scop, ar trebui consolidată cooperarea cu organizațiile societății civile, partenerii sociali și ONG-urile pentru a sprijini educația și a mări gradul de conștientizare la nivel local.

1.5 CESE solicită instituțiilor europene (Comisia Europeană, Consiliul și Parlamentul), care dispun de autoritate și de o poziție privilegiată, ca împreună să exercite presiuni asupra unor țări terțe, în special din regiuni dezvoltate ale lumii (de exemplu, SUA, Canada, Japonia, Australia, Rusia), pentru a solicita **eliminarea** site-urilor internet care publică pagini cu astfel de conținut. UE trebuie să solicite mai energic adoptarea măsurilor convenite de către ICANN⁽²⁾.

⁽¹⁾ A se vedea Avizul CESE din JO C 317, 23.12.2009, p. 43. Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale, 25.10.2007, <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/treaties/Html/201.htm>. Următoarele state membre nu au semnat această convenție: Republica Cehă, Ungaria, Letonia și Malta (<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=201&CM=&DF=&CL=ENG>). Protocolul opțional la Convenția cu privire la drepturile copilului referitor la vânzarea, prostituția copiilor și pornografia infantilă, adoptat în mai 2000, intrat în vigoare în ianuarie 2002. Acesta este disponibil la <http://www2.ohchr.org/english/law/crc-sale.htm>. Următoarele state membre nu au ratificat încă Protocolul CRC opțional: Republica Cehă, Finlanda, Irlanda, Luxemburg și Malta (http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtidsg_no=IV-11-c&chapter=4&lang=en).

⁽²⁾ Internet Corporation for Assigned Names and Numbers.

1.6 CESE dorește ca eliminarea site-urilor internet care conțin materiale cu abuzuri sexuale asupra copiilor să constituie măsura prioritară, blocarea acestora fiind a doua opțiune, atunci când eliminarea nu este posibilă. În acest context și în urma unor consultări cu părțile interesate și cu societatea civilă, CESE ar putea să elaboreze un aviz privind implicațiile măsurilor de eliminare și blocare.

1.7 CESE încurajează statele membre să utilizeze ocazia oferită de această nouă directivă pentru a lansa o dezbatere privind stabilirea vârstei minime a consimțământului sexual în Europa. În contextul mobilității, imigrației și al evoluției valorilor sociale pe plan european, ar trebui lansate dezbateri și consultări privind impactul „tradițiilor” asupra acestei chestiuni.

1.8 CESE recomandă Comisiei să formuleze definiții clare pentru anumiți termeni care ar putea genera ambiguități la transpunerea în legislațiile naționale.

1.9 CESE solicită ca directiva să uniformizeze „termenul de prescripție” în toate statele membre. Mai mult decât atât, acolo unde este cazul, CESE sugerează ca termenul de prescripție să fie calculat din momentul în care victima împlinește vârsta de 18 ani.

1.10 CESE a fost sprijinit, în activitatea sa, de multe ONG-uri și de experți care lucrează în domeniul protecției copilului; recomandările acestora privind noua directivă pot fi consultate pe site-urile internet respective⁽³⁾. CESE recunoaște eforturile laudabile ale ONG-urilor din întreaga lume în domeniul protecției copiilor și salută instituțiile europene, Consiliul Europei și ONU pentru efortul de a pune la dispoziție mecanismele juridice necesare combaterii exploatarei sexuale a copiilor.

2. Contextul și obiectivele noii directive

2.1 UE recunoaște drepturile copilului în articolul 3 (TUE) din Tratatul de la Lisabona și în Carta drepturilor fundamentale, în special în articolul 24. Temeiul juridic al acestuia prevede obligația pozitivă de a acționa în scopul asigurării protecției necesare copiilor. Acest articol prevede că, în toate acțiunile referitoare la copii, **interesul superior al copilului trebuie să fie considerat primordial**, în conformitate cu Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului. Acest principiu a fost transpus într-o politică de promovare, protecție și respectare deplină a drepturilor copilului, în cadrul politicilor interne și internaționale ale UE, inclusiv strategia UE pentru tineret.

2.2 În conformitate cu propunerile privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor, precum și cu programul „Un internet mai sigur”, noua directivă urmărește introducerea, în statele membre, a unor norme mai concrete de procedură și de drept penal în ceea ce privește protecția copiilor. Eficacitatea măsurilor preventive în cadrul UE se va îmbunătăți, ceea ce va permite evitarea situațiilor în care infractorii aleg să se deplaseze în state membre cu o legislație mai laxă pentru a comite faptele. Stabilirea unor

definiții comune ar favoriza promovarea schimbului de date comune utile, ar îmbunătăți compararea datelor și ar facilita cooperarea internațională.

2.3 Noua directivă va acoperi:

— noile infracțiuni penale în domeniul IT, inclusiv **noua infracțiune de „ademenire”**;

— **acordarea de asistență în investigarea infracțiunilor și depunerea plângerilor**;

— punerea sub urmărire penală în cazul infracțiunilor comise în străinătate atât a resortisanților UE, cât și a rezidenților din țările acestea, **care trebuie să răspundă în fața justiției chiar dacă săvârșesc infracțiuni în afara UE**;

— noi dispoziții privind protejarea victimelor pentru a garanta că acestea au ușor **acces la căile de atac legale și nu au de suferit de pe urma participării la urmărirea penală**;

— prevenirea infracțiunilor prin acțiuni care să vizeze persoanele care au săvârșit în trecut infracțiuni, pentru a preveni recidiva și pentru a **restricționa accesul la pornografie infantilă pe internet**.

3. Comentarii generale privind memorandumul explicativ

3.1 Având în vedere că **„interesul superior al copilului trebuie să constituie elementul de bază în derularea oricăror măsuri de combatere a acestor infracțiuni în conformitate cu Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și cu Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului”**, CESE sprijină decizia de respectare a principiului subsidiarității, concomitent cu actualizarea, extinderea și consolidarea legislației naționale. Statele membre trebuie să aibă posibilitatea de a exclude cerința referitoare la dubla incriminare pentru stabilirea competenței jurisdicționale extrateritoriale în privința infracțiunilor. **Statele membre ar trebui să dispună de autoritatea de a aduce în fața justiției toate formele de abuz sexual împotriva copiilor.**

3.2 **Legislația existentă și noua legislație trebuie puse în aplicare mai bine** și necesită monitorizarea de către Comisie, asistată de Europol și de autoritățile de aplicare a legii, pentru a garanta că protecția copilului constituie o prioritate. Trebuie stabilite principii și criterii comune de determinare a gradului de gravitate a infracțiunilor de abuz sexual și de exploatare sexuală. În scopul dezvoltării de instrumente metodologice și de acțiuni de formare, CESE recomandă instituirea unei platforme de schimb de bune practici în materie de combatere a acestor infracțiuni, care să recurgă la mecanisme atât legislative, cât și nelegislative. Aceasta ar putea include o cooperare mai strânsă cu organizațiile societății civile, partenerii sociali și ONG-urile pentru a sprijini educația și a crește gradul de conștientizare la nivel local.

⁽³⁾ IWF (www.iwf.org.uk), ECPAT International (<http://www.ecpat.com>), Save the Children (www.savethechildren.org), Missing Children Europe (www.missingchildreneurope.eu), Amnesty International (www.amnesty.org).

3.3 Cazurile cele mai mediatizate, în special cele cu presupuse implicații politice, religioase sau cazurile de abuz multiplu, trebuie monitorizate în mod transparent la nivelul UE, pentru a se evita repetarea unor astfel de situații ⁽⁴⁾.

3.4 În vederea îmbunătățirii mecanismelor preventive și a reducerii vulnerabilității victimelor, directiva ar trebui să fie coerentă și cu alte politici europene, precum cele privind securitatea socială, educația, familia, ocuparea forței de muncă și agenda digitală. Grupurile extrem de vulnerabile de copii expuși unui risc ridicat sunt formate din: imigranți, solicitanți de azil, copii neînsoțiți, dezavantajați social, victime ale excluziunii, cei cu handicap, cei aflați sub tutelă și cei care trăiesc în familie în care au existat acte de violență sau manifestări abuzive.

3.5 Datele de care dispun autoritățile de aplicare a legii din SUA și Europa evidențiază existența unor corelații strânse între descărcarea pe calculator a unor materiale care prezintă cazuri de abuzuri sexuale comise asupra unor sugari și comiterea efectivă de infracțiuni de acest tip. Se pare că aplicarea de pedepse numai în cazul contactului fizic înseamnă a expune un număr tot mai mare de copii (în special sugari) riscului de a cădea victime unor grave abuzuri.

3.6 92 % din materialele online care conțin abuzuri sexuale asupra copiilor sunt găzduite în America de Nord, Europa și Rusia ⁽⁵⁾. CESE consideră că Parlamentul, Comisia Europeană și Consiliul dispun de autoritate și de o poziție privilegiată pentru a exercita presiuni asupra unor țări din afara UE, în special în regiuni dezvoltate ale lumii, pentru a solicita **eliminarea** site-urilor internet care conțin materiale cu abuzuri comise asupra copiilor.

3.7 Este necesară o promovare mai intensă în rândul cetățenilor a unei „culturi a securității cibernetice” și a Agendei digitale europene ⁽⁶⁾. Ca urmare a propagării schimbului „peer to peer” de imagini ⁽⁷⁾ ce înfățișează abuzuri asupra copiilor, precum și a acțiunilor de ademenire pe calea rețelelor de socializare, se impun măsuri urgente de identificare și punere sub urmărire penală a autorilor acestor acte, a celor care consultă aceste site-uri sau privesc aceste imagini și a furnizorilor care găzduiesc aceste site-uri și măsuri de identificare și stopare a fluxului de tranzacții financiare efectuate în vederea accesării imaginilor de abuzuri asupra copiilor. Există tehnologia necesară identificării tuturor componentelor din lanțul comiterii actelor de abuz și UE trebuie să solicite mai energic ICANN ⁽⁸⁾ să adopte măsurile necesare.

⁽⁴⁾ Numeroase cazuri recent denunțate de abuzuri, unele descoperite datorită intervenției statului, demonstrează abuzurile de proporții, sistematice, comise în interiorul instituțiilor religioase, al cluburilor pedofile și al școlilor/orfelinatelor, multe dintre ele fiind mușamalizate timp de decenii pentru protejarea imaginii sau a reputației unor persoane și instituții.

⁽⁵⁾ http://www.iwf.org.uk/documents/20100511_iwf_2009_annual_and_charity_report.pdf

⁽⁶⁾ http://ec.europa.eu/information_society/digital-agenda/index_en.htm

⁽⁷⁾ Proiectul (ISIS) a constatat că, în rețelele „peer to peer”, se schimbă, pe minut, mii de fișiere conținând imagini cu abuzuri sexuale asupra copiilor. „Supporting Law Enforcement in Digital Communities through Natural Language Analysis”, International Workshop on Computational Forensics, Springer Lecture Notes in Computer Science 5158 (2008), p. 122-134.

⁽⁸⁾ Internet Corporation for Assigned Names and Numbers.

3.8 Directiva este în mod clar centrată pe „interesul superior al copilului” și pe „protecția copiilor”. Cu toate acestea, din directivă lipsesc detaliile privind măsurile „preventive” care trebuie puse în aplicare. **Prevenirea acestor acte trebuie să devină primordială la nivel european și să fie abordată în paralel cu aspectele legislative.** Deși competențele Comisiei sunt limitate în ceea ce privește prevenirea, aceasta ar trebui, în cadrul prezentei directive, să promoveze și să creeze mecanisme care să le permită altor actori să întreprindă acțiuni preventive.

3.9 Din perspectiva măsurilor de prevenire, ar putea fi solicitate mai multe fonduri pentru extinderea anumitor programe ale Comisiei (de exemplu, DAPHNE și programul-cadru) și pentru dezvoltarea de noi programe care să fie puse în aplicare de parteneri din cadrul societății civile. CESE consideră că educarea cetățenilor în legătură cu existența unei legislații specifice de pedepsire a unor acte de agresiune comise împotriva copiilor ar putea constitui un mecanism de prevenire eficient.

3.10 Este crucial să se intervină în vederea prevenirii abuzurilor sexuale asupra copiilor, întotdeauna în paralel cu aplicarea sancțiunilor legale. Prin urmare, CESE sugerează ca, sub titlul „**Motivele și obiectivele propunerii**”, în continuarea frazei: „**obiectivele specifice ar fi urmărirea penală eficientă a infracțiunii, protecția drepturilor victimelor, și prevenirea exploatarei sexuale a copilului și a abuzului sexual asupra copilului**” să se adauge: „**inclusiv prin identificarea rapidă a victimelor copii de către persoane calificate și prin acțiuni destinate victimelor și infractorilor centrate pe protecția copilului**”.

3.11 Trebuie să se acorde o atenție specială acțiunii preventive de identificare și de urmărire penală în ceea ce privește abuzurile de tip „**peer to peer**” și comerțul cu imagini. Ca urmare a propagării schimburilor de fișiere și a acțiunilor de ademenire pe calea rețelelor de socializare, se impun măsuri urgente de identificare și condamnare a infractorilor, a celor care consultă aceste pagini și a furnizorilor de servicii care le găzduiesc.

3.12 Propunerea („**Motivele și obiectivele propunerii**”) subliniază faptul că o „**este posibil ca o minoritate semnificativă de copii din Europa să fie abuzată sexual pe durata copilăriei**”. De asemenea, **trebuie avute în vedere pericolele care îi amenință pe copiii din afara Europei**: un copil rămâne un copil oriunde în lume și are nevoie de protecție împotriva delinvențelor sexuali itineranți europeni care comit abuzuri asupra unor copii europeni sau din afara Europei.

3.13 Termenul „pornografia infantilă” (în titlu, definiție și în cuprinsul textului) ar trebui înlocuit prin „**imagini sau materiale ce conțin abuzuri sexuale asupra copiilor**”. Pornografia este asociată cu erotismul.

3.14 **„Turism”**: directiva (considerentul 9) utilizează frecvent termenul „*turism sexual*”. În prezent, sintagma utilizată în domeniu de experți și ONG-uri este „*delicvenți sexuali itineranți*”⁽⁹⁾. Cuvântul „turism” este asociat cu plăcerile vacanțelor, după cum se subliniază într-un aviz anterior al CESE privind protejarea copiilor împotriva delincvențelor sexuali itineranți⁽¹⁰⁾.

3.15 **„Tradiții”** (considerentul 7): „*Prezenta directivă nu reglementează politicile statelor membre cu privire la activitățile sexuale reciproc consimțite (...) în cursul dezvoltării umane, avându-se în vedere tradițiile culturale și juridice diverse.*” CESE recomandă ca, în contextul mobilității, al imigrației și al schimbării valorilor sociale pe plan european, să se lanseze dezbateri și consultări privind impactul „tradițiilor” asupra acestor chestiuni. Această dezbateră, cu toate implicațiile juridice, ar trebui să privească și practicile culturale, de exemplu mutilarea genitală a femeilor, care ar trebui considerată o formă de abuz sexual asupra copiilor.

3.16 **„Accesibil publicului”** (considerentul 13): „*Pornografia infantilă (...) reprezintă un tip specific de conținut care nu poate fi considerat ca exprimare a unei opinii. Pentru combaterea acesteia, este necesară reducerea circulației materialelor conținând abuzuri asupra copiilor, îngreunând astfel încărcarea de către infractori a unui astfel de conținut pe site-urile internet accesibile publicului.*” **Directiva trebuie să prevină difuzarea pe orice cale**⁽¹¹⁾ **și sub orice formă a materialelor care conțin abuzuri sexuale asupra copiilor.** Termenul „vizual” nu acoperă toate materialele disponibile, iar directiva ar trebui să acopere și celelalte tipuri de materiale care conțin abuzuri sexuale asupra copiilor. În plus, directiva ar trebui să ia în considerare conceptul de „libertate artistică”, precum și pe cel de „exprimare a unei opinii”, pentru a evita orice interpretare greșită a acestora în cazul materialelor ce conțin abuzuri sexuale asupra copiilor. Prin urmare, textul articolului 2 litera (b), care enunță definiția „pornografiei infantile” ar trebui modificat după cum urmează: (i) **„orice material care prezintă un copil [...]”,** (ii) **„orice prezentare a organelor genitale [...]”** și (iii) **„orice material înfățișând o persoană care pare a fi un copil [...]”**.

3.17 În contextul: „*stimularea furnizorilor de servicii internet de a dezvolta, pe bază de voluntariat, coduri de conduită și orientări privind blocarea accesului la astfel de pagini internet*” (considerentul 13), CESE dorește să sublinieze necesitatea de a se recurge cu prioritate la eliminarea conținutului la sursă și numai în cazul în care nu este posibil (în afara Europei) la blocarea site-ului respectiv. Acest principiu ar trebui să devină o obligație legală în Europa, dacă industria, furnizorii de servicii internet, actorii economici și financiari precum și societățile care emit carduri de credit se angajează cu seriozitate în combaterea acestor acte.

4. Elemente specifice privind articolele directivei

4.1 Articolul 1 („Obiect”) ar trebui să includă sancțiuni atât „*în domeniul abuzului sexual asupra copiilor și al exploataării sexuale a copiilor, cât și în cazul prezentării de materiale care conțin abuzuri sexuale asupra copiilor*”.

4.2 Articolul 2 litera (b) punctul (iv): „*imagini cu caracter real ale unui copil implicat [...]*” ar trebui să includă „*sau reprezentat ca și cum ar fi implicat*”.

4.3 Articolul 2 litera (b): termenul „în principal” ar trebui eliminat peste tot, întrucât diminuează importanța elementului esențial „cu scop sexual”.

4.4 Articolul 2 litera (e): se elimină excepțiile („cu excepția statelor sau organismelor publice în exercitarea prerogativelor de putere publică și a organizațiilor internaționale publice”). În situația unei persoane juridice, nu poate fi vorba de impunitate în cazul comiterii de abuzuri sexuale asupra copiilor

4.5 Articolele 3 alineatele (3) și (8) privind „consimțământul sexual” – în ceea ce privește fraza: „*practicarea unor activități sexuale cu un copil care nu a împlinit vârsta consimțământului sexual conform dreptului intern*”, trebuie subliniat că definiția Convenției Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului (CNUDC) și definiția europeană a copilului se referă la „orice persoană sub 18 ani”, prin urmare această terminologie este contradictorie. Acest aspect este parțial abordat în articolul 8 („*Activități sexuale reciproc consimțite între minori*”). În plus, articolele 3, 4, 5 și 8 nu conțin prevederi referitoare la activitățile sexuale reciproc consimțite între minori aflați la vârsta consimțământului sexual sau care depășesc această vârstă. CESE consideră că acest aspect necesită dezbateri și clarificări suplimentare. CESE încurajează statele membre să profite de ocazia oferită de elaborarea acestei directive pentru a stabili vârsta minimă a consimțământului sexual în Europa. De asemenea, sunt necesare clarificări suplimentare ale mențiunii „*apropiate ca vârstă*”.

Articolul 3 alineatul (4) punctul (i): având în vedere numărul de cazuri apărute în cadrul familiei, „*responsabilitatea parentală*” ar trebui specificată ca o poziție de încredere. Această modificare ar fi în conformitate cu articolul 5 din CNUDC. În plus, ar trebui eliminat cuvântul „*recunoscută*” cu referire la „*o poziție de încredere, autoritate sau influență asupra copilului*”. Acest aspect a căpătat o reală importanță în contextul evenimentelor petrecute în Europa nu numai în cercurile pedofile, ci și în cadrul familiei, al instituțiilor religioase, de educație sau de îngrijire alternativă. Este esențial să nu existe imunitate în ceea ce privește urmărirea penală, interogarea sau accesul la dosare în cazul niciunei persoane care deține o autoritate de ordin politic sau religios.

⁽⁹⁾ Child Exploitation and Online Protection Centre - CEOP.

⁽¹⁰⁾ A se vedea nota de subsol nr. 1.

⁽¹¹⁾ JO C 224, 30.8.2008, p. 26.

4.6 Articolul 3 alineatul (5): infracțiunile privind abuzurile sexuale ar trebui să cuprindă și „exhibiționismul” în lista practicilor vizate, după stabilirea de către Comisie a unei definiții acceptabile a termenului „exhibiționism” ⁽¹²⁾.

4.7 Articolul 4 alineatele (2), (3), (4) și (5) se referă la „spectacole pornografice” și privesc implicarea directă a unui copil real. S-ar putea crea confuzii cu articolul 5, care privește „infracțiunile referitoare la pornografia infantilă”. Pentru evitarea acestora, ar trebui introdusă o notă explicativă.

4.8 Articolele 4-8: directiva trebuie să definească cu claritate termenii „în cunoștință de cauză” și „deliberat”.

4.9 Articolul 4 alineatul (1): termenul „deliberat” ar trebui eliminat, întrucât le-ar oferi infractorilor posibilitatea de a susține că nu au cunoscut vârsta victimei pentru a se sustrage urmăririi penale ⁽¹³⁾.

4.10 Articolul 4 alineatul (8): „Practicarea unor activități sexuale [...]” ar trebui completat cu „sau care consimte la practicarea acestora” și ar trebui să permită urmărirea penală „indiferent dacă actul sexual a fost comis sau nu”.

4.11 Articolul 6 („Ademenirea copiilor în scopuri sexuale”) ar trebui extins prin recunoașterea diferitelor forme de ademenire, inclusiv ademenirea de către adulți care au un rol protector sau ademenirea „offline”.

4.12 Articolele 7 și 9: în conformitate cu restul directivei, și în aceste articole ar trebui prevăzută o perioadă de condamnare sau de pedeapsă corespunzătoare infracțiunii comise.

4.13 Articolul 7 alineatul (3) litera (b): unii infractori itineranți sunt ocazionali, profitând de o anumită ocazie care li se oferă pentru a comite un abuz sexual. Ca urmare, CESE recomandă să se aplice pedepse „organizațiilor de turism și/sau altor forme de organizare care au legătură cu comiterea oricăreia dintre infracțiunile menționate în articolele 3-7”.

4.14 Articolul 8: formularea „în măsura în care faptele nu implică niciun abuz” ar trebui înlocuită cu „în măsura în care faptele nu implică nicio constrângere”.

4.15 Articolul 9 („Circumstanțe agravante”) ar putea fi modificat astfel: „(i) infracțiunea a fost săvârșită prin recurgerea la violențe sau amenințări grave, a cauzat sau era susceptibilă să cauzeze vătămarea gravă a copilului”.

4.16 Dat fiind modul în care aceste infracțiuni afectează copiii care le cad victime, chiar și la vârsta adultă, CESE sugerează ca aceste infracțiuni să nu aibă termen de prescripție, sau ca acesta să nu fie limitat la perioada minimă.

4.17 Articolele 10 și 12 nu iau în considerare infractorii care se mută dintr-o țară în alta și nu prevăd suficiente măsuri pentru a-i împiedica pe cei care călătoresc să comită astfel de acte. Într-un aviz anterior ⁽¹⁴⁾, CESE a conlucrat cu ECPAT ⁽¹⁵⁾ și a recomandat:

- control prealabil și interdicție;
- acorduri de cooperare bilaterală;
- acorduri privind expulzarea delincvenților condamnați;
- utilizarea eficace a Ordinelor de călătorie în străinătate (Foreign Travel Orders – FTO).

4.18 Articolul 11 („Răspunderea persoanelor juridice”): persoanele juridice ar trebui trase la răspundere în cazul în care au făcut posibil comportamentul infractorilor, indiferent dacă acest lucru le aduce sau nu vreun beneficiu. Prin urmare, ar trebui eliminată mențiunea „săvârșite spre folosul lor” (de către orice persoană).

4.19 Articolul 12 litera (b) („Sancțiuni în cazul persoanelor juridice”) ar trebui modificat astfel încât infractorului să i se impună nu numai interdicția de a desfășura o activitate comercială, ci și „orice tip de activitate” care presupune contactul cu copiii.

4.20 Articolul 13 („Neînceperea urmăririi penale”) ar trebui să „garanteze” și nu numai să „prevadă posibilitatea” de a nu urmări penal sau a sancționa copiii implicați în activități ilegale ca o consecință directă a faptului că au făcut obiectul acelor infracțiuni.

4.21 Articolul 14 privește „cercetarea și urmărirea penală”. Pentru ca cercetarea și urmărirea penală să fie concrete și eficace, sunt necesare dispoziții care să asigure accesul la fonduri pentru pregătire, consiliere și cercetare în domeniul noilor tehnologii emergente. Procesul de investigare trebuie să fie complet transparent. De asemenea, articolul ar trebui să permită ca anumite infracțiuni să nu beneficieze de termen de prescripție.

4.22 Articolul 14 alineatul (2): în ceea ce privește „o perioadă de timp suficientă”, statele membre ar trebui să aibă posibilitatea de a aplica în mod flexibil termenele de prescripție, astfel încât acestea să se poată adapta la gravitatea impactului asupra vieții, sănătății și/sau bunăstării victimei.

4.23 CESE recomandă ca directiva să prevadă ca termenele de prescripție prevăzute în legislațiile naționale să se calculeze începând din momentul în care victima atinge vârsta majoratului. În plus, sugerează Comisiei să depună eforturi în vederea armonizării termenelor de prescripție naționale, pentru a se evita eventualele confuzii sau greșeli atunci când agențiile de aplicare a legii întreprind cercetări transfrontaliere.

⁽¹²⁾ Această problemă a ieșit recent în evidență în cadrul unui caz din Portugalia.

⁽¹³⁾ ECPAT recomandă introducerea unor dispoziții specifice care să inverseze sarcina probei referitoare la vârsta persoanei în cazul materialelor prezentând abuzuri sexuale asupra copiilor, astfel încât aceasta să revină persoanelor care produc, difuzează și/sau posedă aceste materiale. Țările de Jos au făcut deja acest pas.

⁽¹⁴⁾ A se vedea nota de subsol nr. 1.

⁽¹⁵⁾ ECPAT - End Child Prostitution, Child Pornography and the Trafficking of Children for Sexual Purposes (Eliminarea prostituției în rândul copiilor, a pornografiei infantile și a traficului de copii în scopuri sexuale) are un statut consultativ pe lângă Consiliul Economic și Social al Națiunilor Unite (ECOSOC).

4.24 În articolul 14 alineatul (3), în ceea ce privește „[...]disponibilitatea unor instrumente de investigare eficace [...]” este esențial ca, pe lângă aceste instrumente, să existe și personal calificat care să le utilizeze.

4.25 Articolul 15 prevede „raportarea”, dar nu oferă elemente specifice privind mecanismul sau fondurile necesare pentru a sprijini efectiv intervenția rapidă a persoanelor calificate pentru a lucra cu copiii. Având în vedere raportarea insuficientă a infracțiunilor sexuale comise asupra copiilor, ar trebui instituite mecanisme de raportare eficace și accesibile în toate statele membre.

4.26 Pentru a încuraja raportarea la timp a suspectilor sau a cazurilor efective de abuz sexual sau exploatare sexuală, este important să se garanteze că persoanelor calificate care semnalează aceste cazuri cu bună credință beneficiază de protecție împotriva acțiunilor penale sau civile, a sesizărilor la nivelul comitetelor pentru etică sau a punerii sub urmărire penală pentru încălcarea clauzelor de confidențialitate.

4.27 Articolul 16 alineatul (1) litera (d) („Competența și coordonarea urmăririi penale”) nu are în vedere niciun aspect referitor la extrădarea suspectilor. Aceasta este abordată în articolul 5 din protocolul opțional la CNUDC și ar trebui luată în considerare în directiva Comisiei. La același punct, fraza „[...] unei persoane juridice având sediul pe teritoriul [...]” ar trebui extinsă la „[...] având sediul sau acționând de [...]”.

4.28 Articolul 16 alineatul (2): CESE sugerează ca referința din fraza „[...] în competența lor într-acele situații [...] menționată la [...] la articolele 3 și 7” să cuprindă articolele 3, 4, 5, 6 și 7.

4.29 Articolul 16 alineatul (3): nu pot fi admise excepții în condițiile în care statele membre trebuie să abordeze cu seriozitate problema protecției copiilor. Prin urmare, ar trebui eliminată derogarea „Un stat membru poate decide că nu va aplica sau va aplica doar în cazuri sau condiții specifice (...) când infracțiunea în cauză este săvârșită în afara teritoriului său”.

4.30 Articolul 17 alineatul (1): în ceea ce privește prevederea „li se acordă asistență [...]”, CESE le recomandă statelor membre să garanteze că toți copiii care au devenit victime ale infracțiunilor menționate la articolele 3-7 beneficiază de asistență adecvată și specializată, inclusiv cazare într-un loc sigur, de asistență medicală și psihosocială și de educație. Statele membre trebuie să garanteze că aceste servicii sunt asigurate de persoane calificate, care respectă identitatea/originea culturală a copilului, sexul și vârsta acestuia⁽¹⁶⁾. Aceste măsuri vor reduce vulnerabilitatea și, în consecință, vor consolida prevenirea acestor acte.

4.31 Prevederile articolului 19 privind „cercetarea penală” sunt abordate în articolul 8 din Protocolul opțional al CNUDC, care ar trebui luat în considerare în directiva Comisiei.

⁽¹⁶⁾ Declarația și Planul de acțiune de la Rio de Janeiro privind prevenirea și eradicarea exploatarei sexuale a copiilor și a adolescenților.

4.32 În plus, CESE recomandă să se facă referire la liniile directoare cuprinse în Rezoluția 2005/20 a ECOSOC al ONU privind măsurile de protecție a copiilor care cad victime sau sunt martori ai unor infracțiuni⁽¹⁷⁾.

4.33 Mulți copii supuși unor abuzuri, vânduți de proprii lor părinți, de traficanți sau de persoane implicate în rețele de prostituție și-au pierdut încrederea în adulți, ceea ce înseamnă că, înainte de efectuarea cercetărilor, este necesar să se clădească o bază de încredere între adult și copil. Prin urmare, pentru a sprijini punerea în aplicare a legislației privind punerea sub urmărire penală a acestor infracțiuni, statele membre trebuie să-i identifice pe copiii care au căzut victime și să îi ajute să-și reconstruiască viața, de exemplu, oferindu-le cazare, îngrijire, protecție și servicii specializate de asistență psihologică.

4.34 Articolul 19 litera (e) ar trebui completat după cum urmează: „numărul audierilor este cât mai redus posibil, iar audierile au loc numai atunci când este strict necesar în scopul procedurii penale, sau al asigurării protecției și bunăstării copilului”.

4.35 Articolul 21 („Blocarea accesului la site-urile internet”) ar trebui reformulat⁽¹⁸⁾. Măsura de eliminare a site-urilor internet trebuie să capete prioritate față de blocarea acestora, care constituie o soluție secundară, în cazul în care eliminarea este imposibilă. Blocarea se poate asocia măsurii de eliminare ca o metodă pe termen scurt pentru întreruperea accesului și protejarea utilizatorilor inocenți de contactul cu materiale ce conțin abuzuri sexuale asupra copiilor⁽¹⁹⁾. Acest articol ar trebui să solicite statelor membre să elimine rapid site-ul respectiv.

4.36 În cazul în care suprimarea nu este posibilă, trebuie să se facă eforturi în vederea urmăririi mișcărilor și activităților site-urilor de internet implicate în difuzarea de material pornografic cu minori, pentru a oferi informații organelor autorizate și organelor internaționale care asigură aplicarea legii, în vederea suprimării ulterioare efective a acestor materiale și anchetării autorilor. CESE recomandă următoarele:

— eforturi la nivel internațional din partea instanțelor de gestionare a registrelor de nume de domenii și a autorităților competente pentru a invalida domeniile asociate cu abuzuri sexuale asupra minorilor;

— eforturi sporite de investigare a activității de schimb de fișiere, inclusiv „peer to peer”.

4.37 Articolul 21 alineatul (2): trebuie depuse eforturi pentru a mandata instituțiile financiare sau pentru a garanta că acestea întreprind acțiuni de urmărire și stopare a fluxului de tranzacții financiare efectuate în cadrul unor servicii pe care acestea le oferă și care facilitează accesul la materiale cu abuzuri sexuale asupra copiilor.

⁽¹⁷⁾ <http://www.un.org/docs/ecosoc/documents/2005/resolutions/Resolution%202005-20.pdf>.

⁽¹⁸⁾ A se vedea raportul Internet Watch Foundation privind blocarea și eliminarea paginilor internet.

⁽¹⁹⁾ <http://www.iwf.org.uk/public/page.148.htm>

5. Elemente suplimentare de examinat în vederea includerii în directivă

5.1 Directiva nu face nicio mențiune cu privire la protecția datelor: în anumite circumstanțe, clar definite, protecția copilului ar trebui să prevaleze asupra protecției datelor și a libertății de exprimare, în conformitate cu Convenția europeană a drepturilor omului.

5.2 La nivelul UE, trebuie asigurate o cooperare sporită în ceea ce privește aplicarea legii, sistemele de gestionare a infracțiilor la nivel național și internațional, precum și un „sistem de alertă privind copii dispăruți”.

5.3 Nu există nicio mențiune cu privire la situația de abuz asupra unui copil când fapta este comisă tot de copii. Această situație trebuie avută în vedere ca un caz special și ar putea fi inclusă în articolul 9. Ea este abordată pe scurt în cadrul articolului 20 ⁽²⁰⁾, într-un comentariu privind programele de intervenție.

5.4 CESE solicită statelor membre să aibă în vedere adoptarea de măsuri care să asigure mecanismele de supraveghere și de asistență psihologică necesare persoanele care lucrează în domeniul protecției victimelor, pentru a se evita degradarea stării de sănătate mentală a acestora, cu respectarea deplină a principiului subsidiarității. Din punctul de vedere al resurselor umane, acest lucru ar trebui să constituie o cerință obligatorie, nu o opțiune.

5.5 CESE salută recunoașterea de către Comisie a nevoii din ce în ce mai mari de „schimb de informații și experiență în ceea ce privește urmărirea penală, protecția sau prevenirea, creșterea gradului de conștientizare, cooperarea cu sectorul privat și încurajarea autoreglementării”. În această privință, CESE subliniază necesitatea luării în considerare a locului de muncă. Aceasta le-ar permite angajatorilor și angajaților să devină conștienți de responsabilitățile care le revin în ceea ce privește raportarea activităților ilegale, care s-ar putea manifesta mai întâi la locul de muncă sau în rândul clienților/furnizorilor ⁽²¹⁾.

5.6 CESE constată că nu vor exista costuri suplimentare pentru punerea în aplicare a noii directive. Cu toate acestea, sunt necesare resurse suplimentare, inclusiv pentru cercetări, publicitate, acțiuni de formare, servicii de consiliere și de asistență juridică, pentru a garanta eradicarea acestor abuzuri în cel mai scurt timp.

5.7 În final, CESE dorește să promoveze instituirea unui **organism internațional de aplicare a legii** care să urmărească investigarea în întreaga lume a cazurilor de abuz sexual asupra copiilor, identificarea și punerea sub urmărire penală a distribuitorilor de materiale de acest tip și salvarea copiilor în suferință. Există un număr de metode ⁽²²⁾ care ar putea contribui eficient la reducerea la minimum a disponibilității acestor materiale și care, adoptate la scară globală, ar putea asigura combaterea mai eficace, mai rapidă și cu un efect sporit de descurajare a acestor infracțiuni, la nivel internațional.

Bruxelles, 15 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

⁽²⁰⁾ Conform estimărilor, aproximativ o treime dintre persoanele care comit infracțiunea de abuz asupra copiilor au sub 18 ani (May-Chahal and Herzog, 2003).

⁽²¹⁾ CESE a propus lansarea unui proiect european „Europa SPUNE NU exploatarea sexuală a copiilor!” A se vedea avizul menționat în nota de subsol 1.

⁽²²⁾ A se vedea raportul Internet Watch Foundation.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: „Îmbunătățirea funcționării lanțului de aprovizionare cu alimente în Europa”

COM(2009) 591 final

(2011/C 48/25)

Raportor: **dl Pedro NARRO**

Coraportor: **dl József KAPUVÁRI**

La 28 octombrie 2009, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei Europene către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: „Îmbunătățirea funcționării lanțului de aprovizionare cu alimente în Europa”

COM(2009) 591 final.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 31 august 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 15 septembrie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 121 de voturi pentru, 0 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Rapoartele și comunicările elaborate de Comisia Europeană în ultimii ani prezintă o analiză care arată fragilitatea și disfuncțiile lanțului de creare a valorii economice. Volatilitatea prețurilor, specula, vânzarea la prețuri inferioare costurilor, lipsa de transparență, generalizarea practicilor neloiale și anticoncurențiale sau disparitățile în ceea ce privește puterea de negociere a părților implicate constituie probleme care afectează viitorul întregului sector alimentar și pun în pericol supraviețuirea așa-numitului „model agricol european”.

1.2 În comunicarea sa intitulată „Îmbunătățirea funcționării lanțului de aprovizionare cu alimente în Europa”, Comisia identifică, în mod adecvat, domeniile de acțiune prioritare. Cu toate acestea, CESE regretă ritmul lent în care se adoptă propunerile și invită Comisia să accelereze luarea de decizii într-un domeniu care necesită măsuri urgente, concrete și tangibile. În noua sa formă, Grupul la nivel înalt pentru competitivitatea industriei agroalimentare ar trebui să își reia activitatea cât mai curând posibil și să devină un pilon al noilor politici emergente în sectorul agroalimentar.

1.3 Succesul va depinde în mare parte de gradul de implicare a Comisiei Europene, a statelor membre și a tuturor actorilor din lanțul de creare a valorii economice. În acest sens, este indispensabil să se realizeze un efort coordonat și comun într-un domeniu în care diferențele dintre diversele piețe naționale și diversele produse sunt substanțiale. Uniunea Europeană trebuie să ghideze cu hotărâre eforturile în acest

domeniu și să promoveze atât adaptarea instrumentelor disponibile, cât și noi măsuri care să înlesnească dezvoltarea mai echilibrată a lanțului și îmbunătățirea competitivității.

1.4 Examinarea inițiativelor lansate până în prezent în ceea ce privește lanțul de aprovizionare cu alimente demonstrează eficiența limitată a autoreglementării și a acordurilor voluntare. CESE sprijină dezvoltarea de mecanisme voluntare, însă constată că fără organisme de control și sancționare eficiente nu se va putea pune capăt încălcării sistematice a acestor mecanisme de către verigile mai puternice ale lanțului.

1.5 Schimbările de comportament ale actorilor economici ar trebui să fie însoțite de o reglementare a piețelor care să pună bazele unei noi orientări pentru sectorul agroalimentar. Pentru a se promova transparența sistemului, este necesar să se consolideze încheierea de contracte și să se studieze, pe sectoare, posibilitatea de a insera clauze obligatorii sau obligativitatea de a impune contracte scrise. Multe dintre obiectivele semnalate de Comisie în comunicarea sa vor putea fi realizate doar prin măsuri legislative proporționale și adecvate.

1.6 În materie de coduri ale bunelor practici, UE trebuie să se inspire din inițiative naționale și să elaboreze un mecanism eficient de control și sancționare, prin crearea unui mediator european. Pe lângă elementele pe care trebuie să le conțină codurile bunelor practici, este esențial să se asigure eficiența și un nivel ridicat de respectare a acestora.

1.7 Dreptul concurenței, național sau comunitar, trebuie adaptat în mod substanțial pentru a favoriza o organizare solidă a sectorului, pentru a garanta o funcționare flexibilă a lanțurilor de aprovizionare și pentru a le asigura securitate juridică operatorilor, în avantajul consumatorilor. Concluziile Grupului la nivel înalt pentru sectorul laptelui⁽¹⁾ și concluziile Președinției spaniole cu privire la Comunicarea privind lanțul aprovizionării cu alimente⁽²⁾ coincid cu punctul de vedere adoptat de CESE în ceea ce privește flexibilizarea aplicării dreptului concurenței, având în vedere particularitățile sectorului agricol.

1.8 CESE constată, cu precădere în sectorul mării distribuții, o concentrare puternică a cererii, care intră în opoziție cu fragmentarea ofertei și condiționează funcționarea corectă a lanțului de creare a valorii economice. Dezvoltarea și accentuarea rolului organizațiilor interprofesionale pot contribui la atenuarea deficiențelor organizării sectorului de producție. Având în vedere această provocare, este necesară o reflecție aprofundată, nu în ceea ce privește amploarea organizațiilor de producători, ci modul în care acestea pot fi transformate în instrumente eficiente de comercializare în mâinile agricultorilor. Organizațiile de producători nu pot fi unicul instrument valid pentru îmbunătățirea organizării economice a ofertei agricole.

1.9 CESE invită Comisia Europeană nu numai să reflecteze asupra modului de a concentra oferta, ci și să acționeze cu hotărâre în sectorul cererii, controlând abuzurile de poziție dominantă și anumite practici neloiale și anticoncurențiale care, în mod frecvent, nu fac obiectul unui control eficient din partea autorităților naționale și comunitare.

1.10 Consumatorii europeni necesită prețuri și structuri de prețuri adecvate, previzibile și stabile. Măsurile propuse în comunicare ar putea fi și mai eficiente dacă ar fi amplu difuzate și dacă s-ar evita distorsionarea alegerii pe care o efectuează consumatorul. Observatoarele prețurilor ar constitui instrumente utile doar dacă, în loc să se limiteze la a constata nivelul prețurilor, ar putea reacționa rapid în situația unor posibile denaturări ale evoluției acestora.

2. Rezumatul Comunicării Comisiei

2.1 Comisia Europeană recunoaște rolul deosebit de important pe care îl joacă lanțul de aprovizionare cu alimente – agricultori, industrie și distribuție – în economia europeană⁽³⁾. Într-adevăr, supravegherea funcționării lanțului de aprovizionare cu alimente a devenit una dintre prioritățile politice ale agendei comunitare. Publicația Comisiei „Îmbunătățirea funcționării lanțului de aprovizionare cu alimente în Europa” este o

consecință a acestei preocupări legitime a legiuitorului european, iar obiectivul pe care îl urmărește este acela de a prezenta măsuri concrete la nivel național și comunitar, care să contribuie la îmbunătățirea situației lanțului alimentar.

2.2 În textul comunicării se formulează o serie de propuneri concrete cu privire la fiecare dintre cele trei provocări cu care se confruntă lanțul de aprovizionare cu alimente care sunt abordate în acest document. Pentru a promova relații durabile, Comisia intenționează să lupte împotriva practicilor neloiale și să analizeze problemele legate de concurență. Chestiunea mereu prioritară a sporirii transparenței în cadrul acestui lanț este abordată prin intermediul luptei împotriva speculei și al instituirii instrumentului european de monitorizare a prețurilor produselor alimentare. În sfârșit, în ceea ce privește promovarea competitivității, Comisia este hotărâtă să revizuiască etichetarea și normele în materie de mediu, să limiteze practicile de aprovizionare teritorială și să consolideze puterea de negociere a agricultorilor, prin intermediul unor instrumente cum ar fi organizațiile de producători.

2.3 În noiembrie 2010, Comisia ar trebui să publice un raport de monitorizare cu privire la gradul de punere în aplicare a principalelor măsuri propuse, care va fi însoțit de o nouă comunicare cu privire la supravegherea pieței cu amănuntul. De asemenea, Comisia a hotărât să extindă mandatul și componența Grupului la nivel înalt pentru competitivitatea industriei agroalimentare și să îl transforme într-un adevărat forum de dezbateră cu privire la lanțul de aprovizionare cu alimente.

3. Observații generale

3.1 În ultimii ani, prin această comunicare și prin alte inițiative, UE a demonstrat că situația lanțului de aprovizionare cu alimente a devenit una dintre chestiunile prioritare ale agendei sale politice. Volatilitatea prețurilor și dezechilibrul de forțe din interiorul acestui lanț au avut repercusiuni negative asupra consumatorilor și asupra sectorului de producție. În pofida multiplelor analize și propuneri formulate în ultimii ani, continuă să existe numeroase denaturări care pun puternic sub semnul întrebării durabilitatea dorită a modelului agricol european.

3.2 Alături de asigurarea unei aprovizionări adecvate cu alimente, calitatea este o chestiune de importanță strategică; de aceea, este indispensabil ca producțiilor care se află sub semnul calității să li se acorde o protecție adecvată. Un lanț de aprovizionare cu alimente care prezintă probleme în ceea ce privește eficiența poate reduce varietatea de produse pe piața unică, modelul agricol european fiind astfel supus riscului. Comisia a scos în evidență, în numeroase documente, contradicțiile ce caracterizează funcționarea lanțului de aprovizionare cu alimente din Uniunea Europeană, însă în comunicare nu se face nicio referire în acest sens.

⁽¹⁾ Concluziile Grupului la nivel înalt pentru sectorul laptelui, adoptate la 15 iunie 2010.

⁽²⁾ Concluziile Președinției, adoptate cu majoritate de voturi în cadrul Consiliului miniștrilor agriculturii din 29 martie 2010.

⁽³⁾ Sectorul agroalimentar ocupă 7 % din forța de muncă în UE și reprezintă 5 % din valoarea sa adăugată.

3.3 Dezechilibrele ce caracterizează lanțul de aprovizionare cu alimente din Europa reprezintă, de asemenea, o amenințare gravă pentru interesele cetățenilor europeni. Diferențele dintre costurile materiei prime și prețurile bunurilor de consum au dat naștere unor structuri de prețuri nerealiste, care amenință perspectivele pe termen lung ale verigilor lanțului de creare a valorii economice și ale întregii ordini economice și sociale a UE. Sectorul vânzării cu amănuntul este foarte concentrat și bine organizat și menține prețurile la consum ale alimentelor sub o presiune constantă. Marile lanțuri de comerț alimentar își pot permite acest lucru, având în vedere că, grație anumitor practici comerciale pe care le aplică, marjele lor de profit provin nu numai de la consumatori, ci și de la furnizori, după cum a demonstrat explozia prețurilor la produsele agricole în 2007 și 2008. Politicile comerciale bazate pe tehnica „dublei marje de profit” cauzează probleme grave consumatorilor și furnizorilor.

3.4 Tensiunea tot mai mare ce caracterizează relațiile dintre actorii lanțului de aprovizionare cu alimente generează diferite dinamici economice, deosebit de negative în cazul unui sector agricol care suferă o criză fără precedent, în contextul unei crize economice generale profunde.

3.5 CESE și Comisia împărtășesc același punct de vedere în ceea ce privește domeniile de intervenție prioritare și necesitatea elaborării, de urgență, a unor noi măsuri și instrumente concrete care să îmbunătățească funcționarea lanțului de aprovizionare cu alimente în Europa. Sunt necesare schimbări substanțiale, care să permită o nouă orientare. CESE consideră că, pentru a se putea face față cu succes principalelor provocări cu care se confruntă sectorul agroalimentar, sunt necesare o mai mare diversificare productivă și reducerea costurilor prin intermediul sporirii dimensiunii exploatațiilor agricole și al îmbunătățirii strategiilor de comercializare.

3.6 CESE este de acord cu principalele concluzii ale Grupului la nivel înalt pentru competitivitatea industriei agroalimentare, care sunt în concordanță cu recente lucrări elaborate de Comitet în ceea ce privește chestiunile agricole ⁽⁴⁾:

„În prezent, piața este singura care reglementează – întru totul în spiritul liberalismului comercial – întrebarea decisivă cine ce cota primește în lanțul de valori. Acest lucru nu poate decât să îi nemulțumească pe țărani, care se confruntă frecvent cu prețuri de producător în descreștere continuă, în timp ce costurile unitare sunt adesea mai mari, și care trebuie să reacționeze adesea cu măsuri care contravin obiectivelor modelului agricol european. Deoarece, în UE-27, doar 15 lanțuri comerciale controlează 77 % din piața produselor alimentare, CESE sprijină ideea de a se examina, așa cum se întâmplă în prezent în SUA, dacă legislația în materie de concurență este suficientă pentru a împiedica apariția unor structuri care domină piața și a unor practici contractuale nefavorabile. Este important ca toate părțile interesate să participe la această examinare.”

3.7 Succesul tuturor acestor inițiative va depinde în mare parte de gradul de implicare a Comisiei Europene, a statelor membre și a tuturor actorilor din cadrul lanțului de aprovizionare cu alimente. În acest sens, este indispensabil să se realizeze un efort coordonat la nivelul diverselor instituții și revizuirea aplicării dreptului concurenței. Majoritatea măsurilor propuse de Comisia Europeană au fost aplicate anterior la nivel național ⁽⁵⁾. Prin urmare, ar trebui să se analizeze diferitele perspective naționale adoptate pentru a se rezolva aceeași problemă și rezultatul final – adesea nesemnificativ – al multora dintre inițiativele puse în practică de statele membre; acest lucru este valabil, de exemplu, în cazul înființării unor observatoare ale prețurilor sau al elaborării unor coduri ale bunelor practici, care nu au fost capabile să limiteze abuzurile, având în vedere lipsa unor instrumente eficiente de control și de punere în aplicare.

3.8 Comunicarea abordează în mod general anumite aspecte ale lanțului de aprovizionare cu alimente care au fost analizate în amănunt la nivel național sau sectorial. Eforturile depuse de Franța pentru a reechilibra lanțul de aprovizionare cu alimente reprezintă un punct de referință pentru alte state membre. Legea franceză privind modernizarea agriculturii merge dincolo de propunerile formulate în comunicare, dat fiind că definește un cadru contractual obligatoriu în termeni de volume și prețuri, impune inserarea unor clauze obligatorii, extinde funcțiile organizațiilor interprofesionale și instituie un sistem de mediere și de sancțiuni pentru soluționarea eventualelor conflicte.

3.9 La nivel sectorial, Comisia a recunoscut că sectorul laptelui reprezintă „un caz care necesită măsuri urgente”. Din acest motiv, reflecțiile Grupului la nivel înalt pentru sectorul laptelui, creat în octombrie 2009, au depășit conținutul comunicării și s-au concentrat asupra fixării unui cadru contractual tip, asupra posibilităților de dezvoltare a organizațiilor interprofesionale și de producători și asupra implementării pieței bursiere a contractelor la termen (*futures*) în sectorul laptelui. În contextul unei asemenea multitudini de inițiative comunitare, naționale și sectoriale, CESE, conștient de complexitatea și amploarea acestor chestiuni, subliniază necesitatea creării unui cadru comunitar de bază solid, promovează schimbul de experiență și solicită o mai mare coordonare a autorităților competente.

3.10 CESE a semnalat în numeroase rânduri necesitatea adaptării legislației la situația actuală a lanțului de aprovizionare cu alimente. Schimbările profunde care trebuie aduse legislației naționale și comunitare trebuie să fie însoțite de crearea unui nou cadru al relațiilor în interiorul acestui lanț, care să favorizeze cooperarea, transparența și o repartizare echitabilă a beneficiilor de-a lungul întregului lanț de creare a valorii economice. În același timp cu autoreglementarea sectorului, trebuie promovată și introducerea de instrumente cu caracter obligatoriu. Punerea în aplicare efectivă a sistemului implică urmărirea în mod hotărât a obiectivului transparenței, prin mecanisme de control care să garanteze respectarea eventualelor acorduri voluntare încheiate între diversele verigi ale lanțului.

⁽⁵⁾ În acest sens, Spania a fost pionieră, prin înființarea observatorului prețurilor produselor alimentare. Franța și-a aprofundat reflecția cu privire la contractele obligatorii, iar Regatul Unit a optat pentru un mediator, cu scopul de a controla respectarea codurilor bunelor practici.

⁽⁴⁾ Reforma PAC în 2013, JO C 354, 28.12.2010, p. 35.

3.11 Prin intermediul textului comunicării și al documentelor de lucru care o însoțesc, Comisia prezintă o analiză adecvată a volatilității prețurilor. Cu toate acestea, ar fi necesar să se analizeze în mod critic impactul ultimelor modificări ale PAC, menționate în evaluarea „stării de sănătate” a PAC, asupra echilibrului lanțului de aprovizionare cu alimente. Suprimarea instrumentelor de reglementare a piețelor agricole (cote, intervenție, depozitare) a avut un impact negativ asupra volatilității prețurilor și asupra gestionării pieței, impact de care ar trebui să se țină seama în cadrul analizei realizate de executivul Comunității.

4. Observații specifice

4.1 Promovarea unor relații de piață durabile

4.1.1 În analiza sa, Comisia constată asimetria existentă între diversele verigi ale lanțului. Aceste dezechilibre se traduc prin practici comerciale neloiale și practici contrare concurenței. În cazul produselor perisabile, care se caracterizează printr-o marjă mai mică de negociere, dezechilibrele se multiplică. CESE sprijină abordarea exprimată în comunicare, care prevede consolidarea practicilor contractuale prin intermediul unor norme comune, definite la nivel european. Cu toate că elaborarea contractelor se poate realiza în mod voluntar, ar fi necesar să se analizeze anumite cazuri în care ar fi oportun să se introducă obligația juridică de a prezenta un contract și anumite clauze contractuale specifice.

4.1.2 În orice caz, Comisia ar trebui să ia măsuri astfel încât tranzacțiile comerciale cu produse agricole să nu poată avea loc în absența unor documente care dovedesc realizarea operațiunii. Astfel, s-ar elimina practici răspândite și dăunătoare cum ar fi „prețurile deschise”, în cazul cărora prețul de achiziție la producător se stabilește ulterior, în funcție de prețul de vânzare obținut de intermediar. Pe lângă prevederile contractuale, CESE consideră necesară crearea unui cod al bunelor practici⁽⁶⁾ și a unui comitet de monitorizare care să verifice respectarea acestuia. Codul bunelor practici comerciale ar trebui să garanteze calitatea negocierii dintre toate verigile lanțului de creare a valorii economice, în beneficiul consumatorului. Legiuitorul european ar trebui să pună capăt vânzărilor în pierdere ca strategie comună utilizată pentru a-i atrage pe consumatori și ar trebui să analizeze impactul dezvoltării tot mai mari a mărcilor distribuitorilor asupra concurenței, asupra alegerii efectuate de consumatori și asupra promovării produselor europene de calitate.

4.1.3 Există diferențe mari în ceea ce privește punerea în aplicare a normelor în materie de concurență la nivel național. Aceleași inițiative întreprinse de o organizație interprofesională i se acordă un tratament diferențiat în funcție de autoritatea națională de concurență care examinează chestiunea într-un stat anume. În numeroase țări, se tinde să se penalizeze orice inițiativă a sectorului de producție menită să îmbunătățească gestionarea ofertei. Această situație nu este nouă: în pofida eforturilor de a consolida colaborarea cu Rețeaua Europeană de Concurență, nu s-a putut realiza o coordonare eficientă a acțiunilor întreprinse de autoritățile de concurență.

4.1.4 CESE pledează în favoarea unui nou model al relațiilor dintre consumator și producător, care să privilegieze piețele locale (cu posibilitatea de a introduce cote minime obligatorii) și care să urmărească eliminarea intermediarilor prin intermediul circuitelor scurte de transport sau al produselor „cu 0 kilometri”. Comisia Europeană trebuie să încurajeze producătorii să ia inițiative pentru a se apropia de dorințele consumatorilor, propunându-și să creeze o mai mare valoare adăugată pentru producțiile lor și menținând componenta culturală și de identitate regională a produselor lor alimentare.

4.1.5 Revizuirea Directivei privind întârzierea efectuării plăților a deschis la nivel european o dezbatere interesantă în ceea ce privește oportunitatea reducerii perioadei de plată în cazul produselor agroalimentare. În cazul produselor perisabile, ar fi util să se stabilească o limită de 30 de zile de la predarea mărfii către client, și nu de la emiterea facturii. Pe lângă un control sporit al întârzierilor, trebuie să se includă o definiție clară a practicilor și clauzelor abuzive, precum și instrumente eficiente pentru eliminarea acestora din relațiile comerciale.

4.2 Transparența lanțului de aprovizionare cu alimente

4.2.1 În opinia CESE, transparența prețurilor reprezintă o necesitate majoră⁽⁷⁾. Crearea unui nou instrument comunitar de supraveghere a prețului alimentelor trebuie să fie însoțită de noi competențe în materie de control și sancționare. CESE consideră că trebuie să se treacă de la supraveghere la acțiune, astfel încât organismele competente să poată reacționa cu rapiditate și eficiență la denaturările evoluției prețurilor.

4.2.2 CESE nu este de acord cu ideea că, dacă s-ar pune la dispoziție mai multe comparații între prețurile la consumator, acest element ar fi suficient pentru a conferi mai multă transparență lanțului de aprovizionare cu alimente. O mai mare transparență și previzibilitate a prețurilor constituie doar unul dintre numeroșii factori care influențează tendințele și procesele de formare a prețurilor.

4.2.3 În absența unei uniformizări a bazelor de referință pentru transmiterea prețurilor, eforturile laudabile ale Comisiei de a armoniza și coordona diversele instrumente naționale de monitorizare a prețurilor sunt sortite eșecului. Se utilizează aceeași bază de referință atunci când se colectează datele? Există orientări comune pentru înființarea și funcționarea observatoarelor prețurilor? UE dispune de organisme care să fie capabile să intervină atunci când se constată necorelări, anomalii sau fluctuații nejustificate ale prețurilor? Adesea, datele pe care statele membre le comunică Comisiei Europene nu corespund aceluiași criterii. De exemplu, în cazul citricelor, s-a constatat că datele publicate de Comisie sub titlul de prețuri la producător corespund, de fapt, prețurilor la ieșirea din depozit și nu includ, prin urmare, costurile de comercializare. Această diferență la nivel de date poate oferi o imagine denaturată a realității, care îngreunează realizarea obiectivului de transparență.

⁽⁶⁾ J.O. C 175, 28.7.2009.

⁽⁷⁾ JO C 128, 18.5.2010, p. 111.

4.2.4 Măsurile propuse în comunicare vor funcționa doar dacă vor fi difuzate în mod adecvat. Această condiție este esențială, având în vedere necesitatea de a le oferi informații precise consumatorilor. În prezent, având în vedere concentrarea tot mai mare a industriei agroalimentare și a sectorului distribuției, și reputația mărcilor este mai vulnerabilă, cu toate riscurile pe care acest lucru le implică pentru întreprinderi.

4.3 Îmbunătățirea competitivității și a integrării în interiorul lanțului de aprovizionare cu alimente

4.3.1 Comisia desfășoară lucrări foarte importante în vederea creării unei piețe unice a produselor alimentare. Cu toate acestea, marile diferențe de preț înregistrate între țări sunt legate în mod direct de nivelurile diferite de putere de cumpărare. Nu numai că noile state membre (UE-12) nu se aliniază la nivelul celorlalte țări, ci diferențele devin din ce în ce mai mari. Din acest motiv, este necesar ca Comisia Europeană să sprijine noile state, în vederea reducerii acestor diferențe și a optimizării funcționării pieței unice. Dacă această tendință nu se inversează, produsele care provin din UE-15 vor pierde treptat cote de piață în noile state membre.

4.3.2 Lanțul de aprovizionare cu alimente se caracterizează printr-o mare fragmentare a sectorului de producție și printr-o concentrare puternică a sectorului comerțului cu amănuntul, fapt care duce la dezechilibre grave în relațiile dintre acestea. CESE consideră că multe dintre problemele care pun în pericol buna funcționare a lanțului de aprovizionare cu alimente sunt consecința dezvoltării mai rapide, constante și concentrate a

întreprinderilor care se află la sfârșitul lanțului. Comisia Europeană, conștientă de această problematică, dorește să dezvolte organizațiile de producători (inspirându-se din organizarea comună a pieței în sectorul fructelor și legumelor), în scopul de a reduce fragmentarea ofertei. Cu toate acestea, CESE subliniază că important este nu să se creeze mai multe organizații de producători, de dimensiuni mai mari, ci să se îmbunătățească gestionarea acestora și capacitatea lor de comercializare, astfel încât ele să devină un instrument util pentru agricultori. CESE solicită Comisiei Europene să introducă noi măsuri de combatere a crizei și de stabilizare, cum ar fi de exemplu un instrument de garantare a veniturilor. Experiențele pozitive ale Canadei și ale SUA în acest domeniu pledează în favoarea aplicării, la nivel european, a unei măsuri a cărei legitimitate a fost confirmată de OMC.

4.3.3 Organizațiile interprofesionale trebuie consolidate și trebuie să devină mai dinamice, prin intermediul unui cadru comun de acțiune. Este necesară o legislație europeană care să armonizeze și să dezvolte organizațiile interprofesionale conform aceluiași reguli în fiecare stat membru, astfel încât acestea să nu constituie doar mese rotunde sectoriale însărcinate cu promovarea cu caracter general. Este indispensabil să se elimine obstacolele normative care subminează securitatea juridică a acestor organizații în realizarea sarcinii lor de stabilizare a piețelor, acordându-li-se mai multe prerogative în momentul adoptării de acorduri intersectoriale, astfel încât să nu fie supuse deciziilor arbitrare ale autorităților naționale de concurență.

Bruxelles, 15 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Opțiuni pentru o perspectivă și un obiectiv post-2010 în materie de biodiversitate la nivelul UE”

COM(2010) 4 final

(2011/C 48/26)

Raportor: **dl Lutz RIBBE**

La 19 ianuarie 2010, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Opțiuni pentru o perspectivă și un obiectiv post-2010 în materie de biodiversitate la nivelul UE”

COM(2010) 4 final.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 7 iulie 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 15 septembrie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 112 voturi pentru, 11 voturi împotriva și 11 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul și-ar fi dorit ca responsabilii politici să fi transpus în practică promisiunea făcută în 2001 privind stoparea pierderii biodiversității până în 2010 și asigurarea refacerii habitatelor pierdute, făcând astfel inutilă redactarea unei comunicări pe această temă. Însă atingerea acestui obiectiv a eșuat.

1.2 CESE observă două mari deficiențe. Pe de o parte, conservarea biodiversității nu s-a situat până în prezent în prim-planul acțiunilor politice. Pe de altă parte, se poate constata că, deși societatea manifestă o atitudine în general pozitivă față de conservarea naturii, există în același timp lacune majore în înțelegerea interdependențelor ecologice. Cele două deficiențe sunt corelate și trebuie remediate prin intermediul noii perspective în materie de biodiversitate.

1.3 Trebuie pusă întrebarea dacă terminologia de care fac uz atât specialiștii în această politică, cât și organizațiile se situează la nivelul de înțelegere al oamenilor. „Biodiversitate”, „specie” sau „servicii ecosistemice” reprezintă doar pentru un număr redus de persoane termeni ușor de înțeles și interesanți.

1.4 CESE sprijină obiectivele ambițioase formulate în opțiunea 4 din comunicarea Comisiei, care a fost adoptată și de Consiliul de miniștri ai mediului și de Consiliul European. Pentru a îndeplini aceste obiective, este nevoie să se facă eforturi sporite și să se stabilească în prealabil ce resurse financiare și ce schimbări politice vor fi necesare ⁽¹⁾.

1.5 În consecință, Comitetul solicită Comisiei și Consiliului European să nu se limiteze doar la adăugarea unor noi date la

vechile obiective, ci să elaboreze în sfârșit pentru toate serviciile Comisiei un plan de acțiune cu caracter obligatoriu, bazat pe un calendar clar, prevăzut cu obiective intermediare și susținut prin suficiente mijloace financiare, precum și să ofere orientări privind modificările care se consideră a fi necesare la nivelul statelor membre.

1.6 Conservarea biodiversității nu este o sarcină ce ține strict de domeniul politicii de mediu. Ea reprezintă și o chestiune economică pe termen lung, motiv pentru care și miniștrii economiei și finanțelor ar trebui, în cele din urmă, să se ocupe de această temă.

1.7 Având în vedere lacunele îngrijorătoare pe care le prezintă societatea noastră în ceea ce privește înțelegerea interdependențelor ecologice, sunt necesare măsuri pentru dezvoltarea politicii de educație în ceea ce privește mediul natural.

1.8 Reforma bugetară, precum și reorientarea politicii agricole comune și a politicii comune în domeniul pescuitului, a fondurilor structurale, precum și a altor domenii politice relevante vor pune la încercare în mod corespunzător seriozitatea politicii UE privind protecția biodiversității.

1.9 Conținutul actual al noii Strategii Europa 2020 nu se ridică la nivelul provocărilor implicate de conservarea biodiversității. Noua perspectivă în materie de biodiversitate trebuie să completeze aceste curențe, pentru a deveni ulterior parte integrantă a acestei strategii.

⁽¹⁾ JO C 277 din 17.11.2009, p. 62, punctele 1.4 și 1.5.

1.10 CESE consideră că, la nivelul UE, următoarele domenii de acțiune sunt deosebit de importante:

- revizuirea politicii agricole și în domeniul pescuitului;
- asigurarea și dezvoltarea rețelei Natura 2000;
- crearea și extinderea unei „infrastructuri verzi”, prin intermediul unei rețele transeuropene a biodiversității;
- integrarea problemei biodiversității în toate celelalte domenii politice ale UE;
- lansarea unei campanii de educare la nivelul UE.

1.11 Este important să se găsească modalități de a corela mai bine agricultura cu conservarea speciilor; în anumite state membre există abordări pozitive care trebuie valorificate și extinse la scară largă. Agricultorii trebuie să primească stimulente pentru a presta serviciile relevante.

1.12 CESE se așteaptă ca UE să se pregătească temeinic pentru cea de-a zecea conferință a părților la Convenția privind diversitatea biologică și să-și aducă o contribuție semnificativă la noul plan strategic pentru Convenția privind diversitatea biologică post-2010.

2. Comunicarea Comisiei Europene

2.1 Comunicarea Comisiei a trebuit redactată sub această formă, deoarece Uniunea Europeană nu a reușit să atingă unul dintre obiectivele sale centrale în materie de mediu din ultimul deceniu: în anul 2001, Consiliul European a formulat la Göteborg - în cadrul strategiei de dezvoltare durabilă - obiectivul de a stopa, până în 2010, pierderea biodiversității în UE și de a asigura refacerea habitatelor pierdute. Însă, în pofida Planului de acțiune al UE pentru biodiversitate adoptat în 2006 și în pofida progreselor incontestabile înregistrate prin instituirea rețelei Natura 2000, realizarea acestui obiectiv a eșuat.

2.2 Comunicarea Comisiei care face obiectul prezentului aviz trebuie privită ca fiind un prim pas în direcția îndeplinirii acestui obiectiv. În comunicare sunt prezentate opțiunile pentru elaborarea perspectivei și a obiectivelor perioadei post-2010.

2.3 Argumentele pentru protejarea biodiversității sunt descrise, evidențiate și evaluate în detaliu. Un deosebit accent se pune pe costurile/pierderile economice care vor rezulta la nivel global odată cu pierderea biodiversității și implicit a serviciilor ecosistemice: în Raportul TEEB (*The Economics of Ecosystems and Biodiversity* - Economia ecosistemelor și a biodiversității), se

estimează că acestea se vor ridica la circa 50 de miliarde EUR (!) anual, în timp ce pierderile cumulate în materie de bunăstare ar putea atinge 7 % din PIB (!) în 2050.

2.4 Comisia arată că atât protejarea biodiversității, cât și atenuarea schimbărilor climatice reprezintă o sarcină pe termen lung. Prin urmare, perspectiva în materie de biodiversitate ce urmează a fi elaborată trebuie concepută pe termen lung (până în 2050), iar UE ar trebui să-și impună – ca și nivelul internațional – pentru anul 2020 un obiectiv propriu (intermediar).

2.5 În ceea ce privește „obiectivul principal pentru 2020”, sunt aduse în atenția responsabililor politici 4 opțiuni cu niveluri de ambiție diferite, după cum urmează:

- opțiunea 1: reducerea semnificativă a ratei de pierdere a biodiversității și de deteriorare a serviciilor ecosistemice în UE până în 2020;
- opțiunea 2: stoparea pierderii biodiversității și a deteriorării serviciilor ecosistemice în UE până în 2020;
- opțiunea 3: stoparea pierderii biodiversității și a deteriorării serviciilor ecosistemice în UE până în 2020 și refacerea acestora pe cât posibil;
- opțiunea 4: stoparea pierderii biodiversității și a deteriorării serviciilor ecosistemice în UE până în 2020 și refacerea acestora pe cât posibil, precum și creșterea contribuției UE la combaterea pierderii biodiversității la nivel mondial.

3. Observații generale privind politica în domeniul biodiversității practică până în prezent de UE

3.1 Evaluarea politicii în domeniul biodiversității practicate până în prezent de UE are rezultate descurajante.

3.2 În urmă cu circa 10 ani, s-a formulat promisiunea de a stopa pierderea biodiversității în decursul unui deceniu și de a asigura refacerea habitatelor și a sistemelor naturale.

3.3 Cu toate că serviciile Comisiei, comisarii sau Agenția Europeană de Mediu au atras aproape în fiecare an atenția asupra faptului că, dincolo de măsurile adoptate până în prezent, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a atinge obiectivul stabilit, aceste eforturi nu au fost întreprinse.

3.4 Anul trecut am fost informați că obiectivul propus nu va fi atins – o veste care nu a fost surprinzătoare pentru CESE. Comitetul atrăsese deja atenția în diferite avize asupra faptului că, în opinia sa, măsurile politice inițiate sunt absolut insuficiente⁽²⁾.

⁽²⁾ JO C 195 din 18.8.2006, p. 88 și 96, JO C 161 din 13.9. 2007, p. 53 și JO C 97 din 28.4.2007, p. 6-11, punctul 1.3.

3.5 Neîndeplinirea de către UE a obiectivelor în materie de biodiversitate nu își are cauza în faptul că nu se știe ce măsuri trebuie luate, respectiv că societatea civilă nu este dispusă să participe la parcurgerea etapelor necesare. În esență, această situație se explică prin faptul că politica acordă intereselor economice pe termen scurt o mai mare prioritate decât efectelor pe termen lung generate de serviciile ecosistemice. Faptul că sistemul nostru economic nu este durabil, ci se bazează pe utilizarea excesivă a resurselor naturale este reflectat și de biodiversitate.

3.6 Prin urmare, CESE salută faptul că Comisia a analizat în detaliu Raportul TEEB și că aduce astfel argumente solide în favoarea importanței economice a biodiversității. Cu toate acestea, Comitetul dorește să avertizeze cu privire la pericolul de a pune accentul în principal pe tratarea biodiversității în termeni financiari, deoarece:

- există multe motive importante în favoarea conservării biodiversității care nu pot sau nu ar trebui să fie exprimate în termeni financiari, ca, de exemplu, „drepturile naturii”, ideea de creație, însemnătatea culturală a diversității sau simpla identificare cu natura;
- nu trebuie în niciun caz să se ajungă la o situație în care stabilirea necesității conservării unei anumite specii să aibă la bază calculul valorii sale economice.

3.7 În plus, CESE își exprimă temerea că Raportul TEEB ar putea împărtăși soarta Raportului Stern privind schimbările climatice, ale cărui avertizări privind efectele economice pe termen lung generate de schimbările climatice au fost, de asemenea, în mare parte ignorate în cercurile politice. Este simptomatic faptul că, până în prezent, miniștrii economiei și finanțelor nici măcar nu au început să se ocupe de Raportul TEEB.

3.8 CESE este de părere că, în această situație, nu trebuie să se recurgă la o reciclare a vechilor obiective din 2001, deci la transferarea obiectivului vizat de fapt pentru 2010 asupra anului 2020 și la descrierea unor noi viziuni pentru 2050, oricât de importante ar fi aceste viziuni pe termen lung. Este mai degrabă indicată o evaluare a politicilor și instrumentelor aplicate până în prezent, precum și elaborarea și punerea în practică, în sfârșit, a unor măsuri cu eficiență sporită în teritoriu. Prin urmare, noua strategie UE privind biodiversitatea pentru 2020 trebuie să conțină nu numai obiective finale și obiective intermediare concrete, cuantificate, ci trebuie, în special, să prezinte și un plan de punere în aplicare concret, cu caracter obligatoriu, precum și să atribuie responsabilități clare. Trebuie să se asigure o finanțare corespunzătoare.

4. Observații generale privind comunicarea

4.1 CESE apreciază că prezenta comunicare a Comisiei urmărește lansarea unei noi dezbateri între responsabili politici ai UE, care trebuie să se finalizeze cu lansarea unui semnal explicit adresat societății și cu trasarea unor sarcini clare pentru serviciile responsabile. Comitetul este de acord cu această abordare.

4.2 Comitetul salută rezoluția din 15 martie 2010 a Consiliului de miniștri ai mediului, care sprijină în esență opțiunea 4. Cu toate acestea, avertizează să nu se treacă la ordinea de zi fără să se fi tras cu adevărat concluziile – așa cum s-a întâmplat în 2001 – deoarece, în acest caz, și acest nou obiectiv riscă să împărtășească soarta celui din 2001.

4.3 Comitetul consideră că nu este suficient ca această temă să fie tratată „doar” de Consiliul Mediu și solicită ca de aceasta să se ocupe și celelalte formațiuni relevante ale Consiliului. În comunicarea Comisiei, este prezentat în mod foarte clar faptul că, pe lângă dimensiunea ecologică și etică a pierderii biodiversității, există și implicații economice. În consecință, CESE așteaptă, în primul rând, ca și miniștrii economiei și finanțelor să se aplece asupra acestei problematice, să se stabilească ce tipuri de resurse financiare trebuie alocate în planurile de buget pentru următorii ani și care sunt reformele necesare de ordin economic și politic, legate de acestea.

4.4 Comitetul este dezamăgit mai ales de lipsa unor semnale reale din partea Consiliului European, o situație care se prezenta altfel în anul 2001. În noua Strategie Europa 2020, care are ca obiectiv promovarea unei Europe „verzi”, termenii „biodiversitate”, „habitate”, „protejarea naturii” sau „protejarea speciilor”, precum și „protejarea diversității resurselor genetice” nu sunt menționați nici măcar o singură dată. „Diversitatea speciilor” (*) este menționată numai de două ori, în trecut, în cadrul temei „eficiența utilizării resurselor”. Nici în concluziile Consiliului European din martie 2010, acestei teme centrale nu i se dedică un capitol propriu. Abordarea temei se rezumă la confirmarea rezoluției Consiliului Mediu din 15 martie în contextul unor chestiuni de politică de mediu.

4.5 Devine evident faptul că importanța conservării biodiversității nu a ajuns în prim-planul dezbaterii și acțiunii politice. Acesta este un semnal periculos și inacceptabil transmis opiniei publice europene, care manifestă la rândul ei carențe semnificative în ceea ce privește cunoștințele și disponibilitatea de a acționa.

4.6 Noua perspectivă în materie de biodiversitate trebuie să traseze mai clar responsabilitățile, de exemplu raporturile dintre UE, statele membre, regiuni și localități, între economie, organizații și societate, dar chiar și din cadrul serviciilor Comisiei.

4.7 CESE împărtășește aprecierea Comisiei Europene, conform căreia biodiversitatea reprezintă o sarcină transversală interdisciplinară. Tocmai de aceea, este necesar ca noua strategie privind biodiversitatea 1) să fie obligatoriu integrată în Strategia Europa 2020 și 2) să fie discutată, tratată cu seriozitate și urmată cu hotărâre de către toate serviciile Comisiei, de exemplu, și de sectorul agricol, energetic, al transporturilor etc. Odată cu adoptarea Strategiei Europa 2020, inclusiv a perspectivei integrate în materie de biodiversitate, toate serviciile Comisiei trebuie să se angajeze să colaboreze la punerea în aplicare a acesteia. Aceasta presupune, de asemenea, ca serviciile să participe la analizarea programelor de finanțare și a regulamentelor în privința conformității cu normele de protejare a naturii, precum și adaptarea acestora în mod corespunzător.

(*) Nota traducătorului: se referă la versiunea în limba germană a strategiei. Termenul folosit în versiunea în limba germană a strategiei este „Artenvielfalt” – „diversitatea speciilor”, iar în limba română este folosit termenul „biodiversitate”.

4.8 Prin urmare, CESE se așteaptă ca, în toamna anului 2010, Comisia să publice o listă detaliată care să evidențieze în ce domenii politice sunt prezente concret deficiențele de integrare a obiectivelor în materie de biodiversitate, abordate doar foarte vag în cadrul comunicării. În același timp, ar trebui cercetat și motivul pentru care strategia privind biodiversitatea din 2006, care cuprindea totuși aproximativ 160 de măsuri diferite, nu a fost suficientă pentru obținerea de rezultate.

4.9 Noua perspectivă în materie de biodiversitate elaborată pe baza acestei analize trebuie să precizeze instrumentele și schimbările politice prin care se intenționează remedierea deficiențelor analizate.

4.10 Reforma bugetară iminentă și reorientarea politicii agricole și în domeniul pescuitului și a fondurilor structurale, ca domenii politice centrale ale UE, vor reprezenta astfel, într-o anumită măsură, și un test pentru politica în materie de biodiversitate a UE, atât în ceea ce privește integrarea acesteia și în alte domenii politice, solicitată de ani de zile, cât și în ceea ce privește resursele financiare necesare (cheltuielile UE pentru menținerea biodiversității reprezintă 0,1 % din bugetul acesteia; pe de altă parte, există o multitudine de cheltuieli care au consecințe negative asupra biodiversității).

4.11 În acest context, CESE atrage atenția asupra rolului decisiv pe care îl joacă agricultura în conservarea biodiversității. O mare parte a biodiversității a luat naștere în contextul unor forme tradiționale de exploatare agricolă, care însă, în prezent, din cauza unor considerente preponderent economice, sunt în totalitate depășite.

4.12 Din acest motiv este important să se găsească modalități de a corela mai bine agricultura cu conservarea speciilor; în anumite state membre există abordări pozitive care trebuie valorificate și extinse la scară largă. Agricultorii trebuie să primească stimulente pentru a presta serviciile relevante ⁽³⁾.

4.13 O importanță deosebită revine protecției diversității speciilor marine. În cele mai multe state membre, cunoștințele de ecologie marină nu sunt foarte dezvoltate, iar presiunea asupra guvernelor și asupra instituțiilor răspunzătoare de protecția mediului marin este relativ slabă. Ar trebui evaluată eficiența măsurilor actuale privind protecția mediului marin și ar trebui depuse eforturi pentru a se acorda o mai mare importanță acestor măsuri de protecție în programele educaționale și în domeniul economic.

4.14 CESE se așteaptă ca UE să se pregătească temeinic pentru cea de-a zecea conferință a părților la Convenția privind diversitatea biologică și să-și aducă o contribuție semnificativă la noul plan strategic pentru Convenția privind diversitatea biologică post-2010.

5. Observații specifice

5.1 Legile, reglementările și măsurile existente nu sunt, în mod evident, suficiente pentru asigurarea biodiversității sau, altfel spus, pierderea biodiversității nu se produce prin încălcarea

permanentă a legislației actuale, ci, în mare măsură, în cadrul acesteia. Astfel, acțiunile care respectă mediul se dovedesc a fi, în multe cazuri, dezavantajoase sub aspect concurențial. Pe de altă parte, relevanța economică a biodiversității este discutată tot mai mult în cercurile de specialitate, deși importanța ei nu este încă acceptată sau recunoscută cu adevărat. CESE se așteaptă ca atât Comisia, cât și Consiliul să se ocupe în mod deosebit de analiza acestei situații și să elaboreze o modalitate de abordare a acesteia. Internalizarea costurilor externe, adesea solicitată, însă aflată doar într-o formă incipientă, ar putea fi de ajutor în acest context.

5.2 În special în cadrul politicii agricole comune (PAC), conservarea biodiversității trebuie să joace un rol mai important. Odată cu reforma politicii agricole comune după 2013, criteriile pentru conservarea biodiversității trebuie să devină un element important al PAC, pentru a putea rezolva actualul conflict dintre modalitățile rentabile de producție și conservarea naturii.

5.3 Conceptul de „infrastructură verde”, prezentat în comunicarea Comisiei, ar trebui dezvoltat în continuare, în mod hotărât. În vederea atingerii obiectivelor privind biodiversitatea, este necesar nu numai un sistem de zone protejate individuale, așa cum este cel aflat momentan în curs de realizare prin intermediul rețelei Natura 2000, ci și un sistem european liniar de biotopuri conectate sau, pentru a rămâne în registrul lingvistic european, o rețea transeuropeană pentru natură. Aceasta ar putea include:

- coridoare de migrație pentru speciile de animale migratoare terestre, precum lupul, linxul, ursul, pisica sălbatică, constând, de exemplu, în structuri liniare pentru speciile care își au habitatul în păduri;
- o legătură între malurile apelor și biotopurile umede în cadrul aplicării Directivei-cadru privind apa, care ar fi utilă pentru speciile care trăiesc în zone umede și pe malurile apelor (o structură de spații deschise), însă și
- răzoare, fâșii pe marginile ogoarelor, crânguri, pajiști bogate în specii (zone de câmpie), alei pentru speciile care trăiesc în spații deschise (corelare cu promovarea agriculturii).

5.4 O astfel de rețea transeuropeană „Natura” ar servi la interconectarea zonelor Natura 2000 și la aplicarea Directivei-cadru privind apa, reprezentând parțial și o reacție la efectele schimbărilor climatice. Aceasta ar oferi speciilor de animale terestre posibilitatea de a reacționa la efectele schimbărilor climatice prin mișcări migratoare. Însă cel puțin la fel de important este faptul că o astfel de rețea ar permite interacțiuni între populații care au fost până în prezent izolate, ceea ce reprezintă o condiție fundamentală pentru asigurarea supraviețuirii acestora.

5.5 În vederea menținerii și dezvoltării în continuare a zonelor Natura 2000, care reprezintă până la momentul actual componenta centrală a politicii UE în materie de biodiversitate, UE trebuie să creeze în sfârșit o sursă suficientă de finanțare pentru dezvoltarea și protejarea acestor zone.

⁽³⁾ JO C 354, 28.12.2010, p. 35.

5.6 Observația Comisiei privind distribuția inegală a „biodiversității” este corectă. Există regiuni care prezintă încă o mare biodiversitate, dar și altele în care diversitatea a fost redusă în mare măsură, mai ales prin intervenții umane. Însă această observație nu trebuie să ducă la o concluzie greșită: măsurile politice, inclusiv infuziile de capital, nu trebuie să se concentreze numai asupra zonelor celor mai problematice din punctul de vedere al biodiversității. Aplicarea unor instrumente politice cu un spectru larg este necesară mai ales în regiunile cu o biodiversitate redusă, în vederea conservării, respectiv refacerii serviciilor ecosistemice. Pe de altă parte, statele membre care dispun încă de un nivel sau de un potențial ridicat de protejare nu trebuie „pedepsite”, ci trebuie răsplătite.

5.7 Conservarea biodiversității nu trebuie să urmărească doar o abordare cu rază mare de acțiune. Noua perspectivă a UE în materie de biodiversitate ar trebui să evidențieze și corelarea pozitivă dintre atenuarea schimbărilor climatice și protejarea speciilor și să îmbunătățească, prin urmare, în special conservarea și dezvoltarea zonelor mlăștinoase, a zonelor umede și a zonelor de pajiști, precum și a ecosistemelor forestiere durabile. Politica de utilizare a biomasei în scopul

generării de energie nu trebuie să contravină acestei abordări. Pentru a preveni acest lucru, trebuie introduse criterii de durabilitate care să fie utilizate și în alte domenii (ca de exemplu în cel al hranei animalelor).

5.8 CESE subliniază încă o dată cât de important va fi să se producă o reală conștientizare a problematicii conservării biodiversității în cadrul societății și al sectorului economic. Suntem încă foarte departe de atingerea acestui obiectiv, în ciuda tuturor programelor existente și în ciuda muncii depuse de organizațiile de protecție a mediului.

5.9 Ar trebui să se înceapă cu o analiză a terminologiei de care face uz politica în acest domeniu: ce asociază cetățeanul de rând cu termenul „biodiversitate”, îi spun ceva termenii „specie” sau „servicii ecosistemice”? Multe sondaje arată că există carențe majore în cunoștințele privind interdependențele ecologice. Încă o dată devine evident faptul că conservarea naturii nu este o sarcină care intră exclusiv în competența miniștrilor mediului, ci reprezintă o sarcină și pentru politica educațională, care trebuie să asigure transmiterea cunoștințelor fundamentale necesare.

Bruxelles, 15 septembrie 2010

*Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI*

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Cartea verde privind protecția pădurilor și informarea în domeniul forestier în UE: Pregătirea pădurilor pentru schimbările climatice

COM(2010) 66 final

(2011/C 48/27)

Raportor: **dl Seppo KALLIO**

Coraportor: **dl Brendan BURNS**

La 17 mai 2010, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Cartea verde privind protecția pădurilor și informarea în domeniul forestier în UE: Pregătirea pădurilor pentru schimbările climatice

COM(2010) 66 final.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la data de 31 august 2010.

În cea de-a 456-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 15 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 121 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE menționează că:

— în următoarele câteva decenii este de așteptat să crească importanța pădurilor ca resursă naturală regenerabilă, furnizor de diverse servicii ecosistemice și condiție prealabilă a bunăstării oamenilor;

— este de așteptat ca schimbările climatice să afecteze funcțiile de bază ale ecosistemului și, prin urmare, serviciile ecologice pe care le furnizează pădurile;

— este de așteptat ca schimbările climatice să multiplice incertitudinile și să mărească riscul de apariție a unor fenomene diverse, cu efecte negative asupra mediului și care depășesc frontierele naționale (dăunători, boli, secetă, inundații, furtuni și incendii forestiere);

— în contextul adaptării gestionării pădurilor și al cercetărilor din sfera procesului decizional în domeniul forestier, rolul unor informații actualizate în domeniul forestier devine din ce în ce mai important.

1.2 CESE subliniază că:

— este necesar să existe o abordare echilibrată în susținerea diferitelor funcții ale pădurilor, care să nu se concentreze exclusiv pe protecția pădurilor;

— menținerea ecosistemului și a serviciilor ecologice bazate pe acesta, precum și asigurarea furnizării altor bunuri publice necesită stimulente financiare și transmiterea de informații către proprietarii de păduri și alți operatori, cum ar fi contractorii din sectorul forestier și utilizatorii lemnului (cei responsabili în practică pentru deciziile privitoare la păduri);

— efectele în lanț și efectele multiplicatoare ale schimbărilor climatice pot fi atenuate prin prevenirea riscurilor și pregătirea din timp pentru situații de criză;

— cooperarea dintre state și operatori reprezintă o modalitate importantă de control al fenomenelor transfrontaliere și de îmbunătățire a metodei de generare a informațiilor despre păduri.

1.3 CESE propune ca în diferitele politici ale UE să fie luat în considerare rolul crucial pe care îl joacă pădurile și sectorul forestier într-o economie ecologică și coerentă cu Strategia UE 2020, după cum urmează:

— politicile UE din domeniu, inclusiv Strategia UE în domeniul forestier și planul de acțiune, ar trebui să sprijine gestionarea și utilizarea activă a pădurilor, precum și competitivitatea unui mod durabil și ecologic de utilizare a lemnului și a produselor din lemn;

- coordonarea activităților legate de silvicultură cu alte sectoare și politici care afectează pădurile ar trebui abordată, printre altele, prin consolidarea rolului ⁽¹⁾ care revine, în procesul decizional din UE, Comitetului forestier permanent și altor grupuri și comitete consultative din domeniu;
- în politica de dezvoltare rurală a UE ar trebui să se ia în considerare stabilirea prețurilor pentru diferite servicii ecosistemice și bunuri publice.

1.4 CESE recomandă Comisiei următoarele:

- să dea un exemplu statelor membre în ceea ce privește coordonarea activităților legate de silvicultură cu alte sectoare, politici, state învecinate și cu alți operatori, în materie de anticipare a evoluțiilor și riscurilor și de gestionare a crizelor;
- să sprijine generarea de informații obiective despre sectorul forestier, de exemplu în cadrul evenimentului „2011 – Anul internațional al pădurilor”, pentru a spori măsura în care proprietarii de păduri, consumatorii și publicul larg înțeleg sectorul forestier;
- să sprijine generarea de informații despre proprietățile lemnului și ale produselor din lemn, de exemplu beneficiile climatice, pentru a promova consumul și producția durabile;
- să comande un studiu privind diferiții operatori implicați în colectarea de informații asupra pădurilor și informațiile colectate;
- să elaboreze sisteme de informații și planificare în domeniu, precum și bune practici bazate pe acestea, în parteneriat cu platforma tehnologică forestieră, centrele de cercetare, organizațiile naționale și diferiții operatori din sectoarele de activitate legate de păduri (*forest-based industries* - FBI), astfel încât să faciliteze localizarea și reacția la schimbări bruște de situație, cum sunt dezastrelor;
- să asigure mai mult sprijin statelor membre și altor operatori în aplicarea și monitorizarea silviculturii durabile și în generarea de informații necesare în acest scop, precum și în armonizarea metodelor de generare a acestor informații.

⁽¹⁾ Comitetul consultativ pentru păduri și lemnul de plută, Comitetul consultativ pentru politica Comunității în domeniul forestier și FBI (*forest-based industries*), sectoarele de activitate legate de păduri; Decizia Comisiei 97/837/CE din 9.12.1997 de modificare a Deciziei 83/247/CEE, JO L 346, 17.12.1997, pp 95-96.

2. Contextul și obiectivul avizului

2.1 Scopul Cărții verzi este de a încuraja o dezbatere publică la nivelul UE și de a obține mai multe puncte de vedere asupra viitorului politicii de protecție a pădurilor și de colectare a informațiilor, precum și de a furniza elemente pentru o posibilă actualizare a Strategiei UE în domeniul forestier, în special în legătură cu aspectele climatice. Subiectele propuse de Cartea verde le continuă pe cele din Cartea albă a Comisiei intitulată „Adaptarea la schimbările climatice: către un cadru de acțiune la nivel european” ⁽²⁾.

2.2 Cartea verde scoate în evidență situația generală și semnificația pădurilor din UE, prezentând caracteristicile și funcțiile specifice acestora și identificând marile provocări cu care se confruntă. De asemenea, examinează amenințările pe care le reprezintă schimbările climatice pentru funcționarea pădurilor și descrie instrumentele disponibile pentru protecția lor și sistemele de informații din domeniu.

2.3 Competența în chestiuni legate de politica forestieră revine în primul rând statelor membre, în conformitate cu principiul subsidiarității. Sarcina principală a UE este de a crea valoare adăugată pentru proiectele și programele naționale de silvicultură, de exemplu prin sensibilizarea statelor membre în legătură cu viitoarele provocări și prin elaborarea de recomandări pentru intervenții în timp util la nivelul UE.

2.4 Reflecțiile din prezentul aviz se concentrează asupra modului în care schimbările climatice vor modifica silvicultura europeană și protecția pădurilor și a modului în care ar trebui elaborate politicile UE, astfel încât să sprijine mai bine inițiativele statelor membre din domeniu. De asemenea, avizul examinează modul în care UE ar putea facilita gestionarea provocărilor viitoare, precum și natura informațiilor suplimentare necesare. În acest context, scopul protecției pădurilor în UE ar trebui să fie acela de a asigura existența unor păduri care să-și îndeplinească și în viitor toate funcțiile productive, socio-economice și ecologice.

3. Menținerea, echilibrarea și consolidarea diferitelor funcții ale pădurilor (întrebarea 1)

3.1 Convențiile ONU recunosc importanța pădurilor în combaterea schimbărilor climatice ⁽³⁾ și menținerea biodiversității ⁽⁴⁾. La nivel european și în consens cu Strategia UE în domeniul forestier, statele membre s-au angajat să adopte o abordare care să echilibreze diferitele funcții ale silviculturii pe baza gestionării durabile a pădurilor și a multifuncționalității ⁽⁵⁾. La nivelul UE, Strategia UE în domeniul forestier, planul de acțiune al UE privind pădurile și comunicarea privind sectoarele de activitate legate de păduri au luat în considerare diferitele

⁽²⁾ COM(2009) 147 final.

⁽³⁾ Convenția-cadru a Națiunilor Unite privind schimbările climatice (UNFCC).

⁽⁴⁾ Convenția privind diversitatea biologică (CBD);

⁽⁵⁾ Pădurea Europa (*Forest Europe*), Conferință ministerială privind protecția pădurilor din Europa (MCPFE).

funcții ale acestora ⁽⁶⁾. La nivel național și regional, funcțiile pădurilor sunt gestionate, între altele, prin programe de silvicultură. Astfel, însuși cadrul politicilor din sectorul forestier susține eficient întreținerea, echilibrarea și consolidarea diferitelor funcții ale pădurilor. În schimb, sunt necesare eforturi suplimentare pentru coordonarea activităților din domeniul forestier cu alte sectoare și politici care afectează pădurile. De exemplu, Comitetul permanent forestier (SFC), alte grupuri și comitete consultative din domeniu ⁽⁷⁾ și Grupul inter-servicii pentru păduri al Comisiei au capacitatea de a întreprinde aceste eforturi și ar trebui consolidat rolul comitetului (SFC) în luarea deciziilor legate de chestiunile din domeniu. Și la nivelul național ar trebui să existe o coordonare mai eficientă între sectoare în privința acestor chestiuni. Pentru operatorii de la nivel național este important exemplul pe care îl dă Comisia prin modul în care urmărește o abordare transsectorială și de prevenție.

3.2 În următoarele câteva decenii este de așteptat să crească importanța pădurilor ca resursă naturală regenerabilă, furnizor de diverse servicii ecosistemice și condiție prealabilă a bunăstării oamenilor. De exemplu, consumatorii responsabili ⁽⁸⁾ reprezintă deja o cotă de piață substanțială în multe țări europene. Utilizarea diversificată și durabilă a pădurilor și a serviciilor și produselor forestiere, precum și activitatea administrativă necesară în acest sens generează, în multe regiuni, locuri de muncă, venituri și prosperitate la diferite niveluri. Pădurile, exploatarea forestieră și producția de lemn, produsele forestiere altele decât cele din lemn și turismul forestier sunt deosebit de importante pentru comunitățile locale. În conformitate cu Strategia UE 2020, este important să se asigure condiții de operare corespunzătoare pentru proprietarii și contractorii din sectorul forestier și pentru sectoarele consumatoare de lemn, deoarece există o concurență tot mai intensă pentru terenurile care au condiții propice pentru producerea lemnului, precum și pentru prelucrarea și utilizarea acestuia drept combustibil. De asemenea, devine important și rolul capacității de informare. „2011-Anul internațional al pădurilor” oferă ocazia de a spori măsura în care consumatorii și publicul larg înțeleg sectorul forestier și de a susține consumul și producția durabile prin demonstrarea avantajelor pe care le oferă, comparativ cu alte materiale, lemnul și produsele din lemn în atenuarea schimbărilor climatice (de exemplu stocarea dioxidului de carbon, intensitatea energetică redusă, eficiența termică etc.).

3.3 Activitățile de protejare și conservare a pădurilor și care au dimensiune ecologică au fost în mod tradițional realizate prin obiective strategice și prin norme, orientările și recomandările concepute în scopul atingerii lor. În ultimii ani, responsabilitatea pentru servicii ecosistemice și alte bunuri publice a trecut, într-o măsură din ce în ce mai mare, asupra proprietarilor și contracturilor din sectorul forestier. Pentru a face față aspectelor de mediu, aceștia au nevoie de cunoștințe și informații noi despre diversele posibilități de intervenție, cum

ar fi proiectele comune de îmbunătățire a raportului cost-eficiență, și de stimulente financiare. Printre provocări se numără atribuirea unei valori economice pentru protecția biodiversității și a bazinelor râurilor, utilizarea mediului în scopuri recreaționale sau stocarea dioxidului de carbon.

3.4 Pădurilor, lemnului și produselor din lemn le revine un rol-cheie în normalizarea regimului climatic. Capacitatea lor de a stoca dioxidul de carbon este deosebit de importantă. Produsele pe bază de lemn pot înlocui produse din alte materiale, care sunt mai puțin eficiente din perspectiva schimbărilor climatice. De exemplu, materialele pe bază de lemn utilizate în construcții, amenajări interioare și la fabricarea mobilei funcționează pe termen relativ lung ca un puț absorbant pentru dioxidul de carbon. Într-o anumită măsură, bioenergia eliberată prin arderea lemnului poate fi folosită spre a înlocui energia din combustibili fosili. Ca parte a combaterii schimbărilor climatice, pot fi utilizate obiective și instrumente politice pentru a oferi stimulente celor care folosesc materiale ecologice, cum ar fi lemnul și produsele din lemn.

3.5 În ultimii ani, daunele provocate de furtunile care s-au extins pe arii largi și de incendiile forestiere au condus la intensificarea dezbaterilor asupra efectelor pe care le au schimbările climatice asupra ecosistemului forestier și, în consecință, asupra activităților din domeniu. Importanța pădurilor în normalizarea climatică locală și regională variază de la o zonă la alta. Conștientizarea acestui rol crucial a crescut în ultimii ani, pe măsură ce a crescut gradul de înțelegere a circuitului apei în natură și a problemelor pe care le pun zonele aride.

4. Efectele schimbărilor climatice asupra pădurilor și a sectorului forestier (întrebarea 2)

4.1 Este de așteptat ca schimbările climatice să multiplice incertitudinile și să mărească riscul de apariție a diverselor efecte asupra mediului, cum ar fi dăunătorii, bolile, seceta, inundațiile, furtunile și incendiile forestiere. O altă provocare o reprezintă globalizarea, căreia i se asociază transportul de produse din lemn și material forestier reproductiv, care accelerează, de exemplu, răspândirea dăunătorilor dincolo de aria lor naturală. Dacă riscurile de mediu care afectează pădurile și sectorul forestier se materializează, vor apărea multe consecințe economice și sociale. Efectele economice decurg din variația valorii activelor și a condițiilor de operare a întreprinderilor. Efectele sociale pot fi directe, cum ar fi deteriorarea condițiilor de viață în urma daunelor aduse pădurilor, sau indirecte, cum ar fi efectele sociale în lanț ale schimbărilor înregistrate de situația economică a operatorilor din zona afectată. Rapiditatea cu care se materializează riscurile de mediu generează provocări specifice, de exemplu cele legate de piețe și logistică. Sunt necesare mai multe informații despre potențialele cauze și efecte, pentru a reduce incertitudinea și a gestiona riscurile în contextul schimbărilor climatice.

⁽⁶⁾ COM(2008) 113 final.

⁽⁷⁾ A se vedea nota de subsol nr. 1.

⁽⁸⁾ Lifestyles of Health and Sustainability (LOHAS) (Stiluri de viață sănătoase și durabile).

4.2 Abundența resurselor forestiere și eficiența gestionării fac ca pădurile Europei să se poată adapta la diferite schimbări. Cu toate acestea, există diferențe regionale substanțiale în interiorul Europei, care provin din diferențele legate de mediul natural și factorii sociali. De exemplu, este de așteptat ca riscul incendiilor de pădure în regiunile aride din zona mediteraneeană să crească semnificativ în urma impactului combinat al schimbărilor climatice și activității umane. Dacă seceta avansează în alte părți ale Europei, vor avea de suferit zonele dominate de conifere. Dacă iernile devin blânde și fără îngheț la sol, logistica unora din exploatarea forestieră va ridica probleme. De asemenea, crește riscul de infestare cu ciuperci și dăunători. În zonele în care potențialul de tăieri a scăzut, daunele pot fi provocate de furtuni și de invazia ulterioară a dăunătorilor. Implicațiile economice pentru proprietarii de păduri și pentru economiile locale pot fi substanțiale, iar diversitatea forestieră se poate diminua. Un mediu de afaceri aflat în schimbare poate conduce la schimbări în distribuția avantajelor comparative ale diferitelor regiuni și, astfel, în diviziunea muncii între regiuni și în societate.

4.3 Efectele în lanț ale schimbărilor climatice pot fi evitate prin planificarea pentru situații de urgență. Previziunea sistematică este utilă atât pentru evitarea efectelor indesezirabile, cât și pentru anticiparea schimbărilor bruște și a dezastrului natural. Devine tot mai importantă conceperea unor măsuri de adaptare și prevenție bazate pe previziuni la diferite niveluri. De asemenea, este important ca politicile UE și organismele din domeniul forestier, cum ar fi platforma tehnologică forestieră, să sprijine gestionarea și utilizarea activă a pădurilor și să amelioreze competitivitatea utilizării durabile a materialelor cu impact minim asupra climei, așa cum este lemnul.

4.4 Reacțiile în lanț și efectele multiplicatoare ale schimbărilor climatice pot fi atenuate prin pregătirea din timp pentru situații de criză, de exemplu elaborând mecanisme de reacție, cum ar fi planuri de gestionare, echipamente și bune practici pentru situații de criză. Este deosebit de important, în situații de tranziție și criză, să se răspundă problemelor de siguranță, inclusiv celor legate de siguranța locurilor de muncă.

5. Instrumente disponibile pentru protecția pădurilor (întrebarea 3)

5.1 Pentru protecția pădurilor există un temei juridic solid și o gamă de instrumente, atât la nivel național, cât și comunitar. În afară de protecția tradițională a siturilor, se folosesc diferite restricții de exploatare și un regim de acordare de permise. Problema sectorului forestier este că normele și instrumentele existente sunt fragmentate, ceea ce conduce la suprapuneri și potențiale contradicții.

5.2 Măsurile de protecție bazate pe mecanisme voluntare s-au dovedit rentabile, în special în cazul micilor proprietăți forestiere. Dar punerea în aplicare a unor astfel de abordări

înseamnă transmiterea de competențe și informații proprietarilor de păduri și acoperirea integrală a costurilor legate de protecția voluntară și a pierderilor de venit.

5.3 În prezent, cea mai mare incertitudine este legată de diversitatea din pădurile aflate în afara zonelor protejate, deoarece nu există suficiente informații în acest sens. În plus, obiectivele în materie de intensificare a utilizării biomasei pentru energie din surse regenerabile pot să aibă consecințe asupra gestionării pădurilor și a practicilor de tăiere, dar și asupra diversității.

6. Gestionarea și utilizarea pădurilor (întrebarea 4)

6.1 Sectorul forestier european se caracterizează printr-un ciclu de rotație îndelungat, astfel încât, de exemplu, impactul unor noi tehnici de gestionare devine vizibil numai după mai multe decenii. Condițiile economice și sociale impun noi tehnici silvice și de colectare a lemnului în pădurile de uz comercial, cum ar fi cultivarea lemnului cu durată scurtă de rotație, pentru combustibili, sau rădirea pădurilor mature. Condițiile ecologice de tipul schimbărilor climatice pot accelera ele însele impactul de mediu al noilor tehnici de gestionare a pădurilor. Starea pădurilor și schimbările pe care le suferă acestea sunt monitorizate permanent în contextul adaptării modului de gestionare, astfel încât acesta să poată fi ajustat după necesități, pentru a putea atinge obiectivele cât mai bine. Deciziile legate de gestionarea și utilizarea pădurilor sunt luate de proprietarii de păduri, care au deci nevoie de informații despre opțiunile de gestionare existente și despre potențialele efecte ale fiecăreia dintre ele. O evoluție posibilă o reprezintă planificarea forestieră de către proprietarii de păduri.

6.2 O cale de a sprijini eforturile de conservare a diversității genetice a materialului forestier de reproducere și de a asigura adaptarea acestuia la schimbările climatice o reprezintă modelarea în acest scop a unui sistem de criterii și indicatori pentru o silvicultură durabilă.

7. Gradul de adecvare a informațiilor despre păduri (întrebarea 5)

7.1 Generarea de informații despre pădurile Europei este distribuită între trei actori principali:

- Comisia, agențiile și proiectele finanțate de aceasta;
- organismele naționale de cercetare și de statistică;
- întreprinderile și operatorii din sectorul forestier.

7.2 În temeiul principiului subsidiarității, statele membre au, în general, competență în chestiuni care le privesc, iar rolul UE este de a genera valoare adăugată prin acțiuni comune. Organismele naționale de cercetare și statistică, cum ar fi birourile de inventariere forestieră și de statistică gestionează generarea informațiilor despre păduri, necesare pentru planificarea și implementarea politicii naționale de silvicultură. Informațiile actuale din UE acoperă situația pădurilor, inclusiv incendiile forestiere și, în unele cazuri, producția de lemn și utilizările finale (cum ar fi datele privind produsele pe bază de lemn). Aceste organisme naționale au, de asemenea, responsabilități și în relația cu sistemul statistic internațional. Eurostat răspunde de statisticile UE privind resursele forestiere și producția de lemn și de contribuția UE la statisticile internaționale, cum ar fi compilarea și armonizarea datelor naționale⁽⁹⁾. Comisia a sprijinit, totodată, organismele naționale în vederea armonizării datelor în contextul angajamentelor internaționale⁽¹⁰⁾. La armonizarea statisticilor trebuie să se țină seama atât de cerințele armonizării statistice, cât și de diferențele naționale și regionale de conținut al datelor, cum ar fi indicatorii care se referă la diversitate. Comisia a instituit sisteme de monitorizare pentru fenomenele cu efect transfrontalier, cum ar fi sănătatea pădurii⁽¹¹⁾ și incendiile forestiere⁽¹²⁾, precum și sisteme europene comune de informare și comunicare⁽¹³⁾.

7.3 În general, proprietarii de păduri și alte părți interesate din sectorul forestier obțin informațiile legate de activitatea lor sau care vin în sprijinul acestora de la organizațiile naționale de cercetare și statistică sau din sectorul privat. De asemenea, proprietarii de păduri și alți operatori forestieri produc și stochează informații în propriile lor sisteme de informații în timp real. Actualizarea acestor informații devine tot mai

importantă în contextul schimbărilor din mediul de afaceri și al ajustărilor pe care le cunoaște gestionarea pădurilor.

7.4 Informațiile despre păduri diferă de la țară la țară, unele fiind mai complete, mai precise și mai actuale decât altele. Cele mai multe țări pot să prezinte volumul de masă lemnoasă pe picior al pădurilor la nivel național pe baze aproape anuale. De asemenea, unele organisme naționale pot să furnizeze rapoarte anuale detaliate și exacte cu privire la sănătatea și starea pădurilor, la capacitatea de producție, bilanțul emisiilor de dioxid de carbon, funcțiile de protecție ale silviculturii, la serviciile forestiere și la viabilitatea pădurilor din țările respective⁽¹⁴⁾. În unele țări ale UE persistă deficiențe în materie de conținut, precizie și actualizare a informațiilor. În vederea armonizării statisticilor internaționale, Comisia finanțează proiecte de cercetare și rețele menite să dezvolte cooperarea în acest sens⁽¹⁵⁾. Principalele lacune în materie de protecție a pădurilor și de schimbări climatice sunt aspectele legate de diversitatea pădurilor din afara zonelor protejate, utilizarea durabilă a resurselor bioenergetice, depozitele și puțurile absorbante de dioxid de carbon, includerea produselor de lemn și localizarea rapidă a zonelor deteriorate. Trebuie să crească și să se armonizeze în continuare sprijinul acordat operatorilor naționali în ceea ce privește colectarea de informații privind pădurile și armonizarea acestora.

7.5 Generarea de informații armonizate la nivelul UE reprezintă o provocare, dat fiind numărul mare de organisme implicate în colectarea datelor. Prin urmare, este important să se efectueze un studiu cuprinzător, care să identifice în mod clar ce entitate colectează datele și ce date colectează.

Bruxelles, 15 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

⁽⁹⁾ De exemplu, chestionarul anual *Joint Forest Sector Questionnaire* (JFSQ), în cooperare cu FAO, Organizația internațională a pădurilor tropicale (ITTO) și CEE a ONU.

⁽¹⁰⁾ De exemplu, COST E43 (*Harmonisation of National Forest Inventories in Europe: Techniques for Common Reporting* – Armonizarea inventarelor forestiere naționale în Europa: tehnici de raportare comună).

⁽¹¹⁾ *Forest Focus Community Scheme* (Inițiativa comunitară Forest Focus) 2003-2006/7.

⁽¹²⁾ *European Forest Fire Information System* (EFFIS – Sistemul european de informații privind incendiile forestiere)

⁽¹³⁾ *European Forest Data Centre* (EFDAC – Centrul european de date privind pădurile) și *European Forest Information and Communication Platform* (EFICP – Platforma europeană de informare și comunicare în domeniul forestier).

⁽¹⁴⁾ Contribuția Forest Europe sau cea regională la Evaluarea resurselor forestiere globale (GFRA).

⁽¹⁵⁾ FUTMON, un proiect cofinanțat de LIFE+ menit să aprofundeze concepția și aplicarea unui sistem de supraveghere a pădurilor la scară europeană (*Further Development and Implementation of an EU-level Forest Monitoring System – FUTMON*); contract-cadru al Centrului comun de cercetare pentru platforma E-forest; proiectul USEWOOD al rețelei COST: „Îmbunătățirea datelor și informațiilor asupra rezervelor potențiale de lemn: o abordare europeană a inventarelor forestiere naționale multisursă” (*Improving Data and Information on the Potential Supply of Wood Resources: A European Approach from Multisource National Forest Inventories*).

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament (Euratom) al Consiliului de stabilire a nivelurilor maxime permise de contaminare radioactivă a produselor alimentare și a furajelor după un accident nuclear sau altă situație de urgență radiologică (reformare)

COM(2010) 184 final – 2010/0098 (CNS)

(2011/C 48/28)

Raportor: **dna Pirkko RAUNEMAA**

La 27 aprilie 2010, în conformitate cu articolul 31 din Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament (EURATOM) al Consiliului de stabilire a nivelurilor maxime permise de contaminare radioactivă a produselor alimentare și a furajelor după un accident nuclear sau altă situație de urgență radiologică (reformare)

COM(2010)184 final – 2010/0098 (CNS).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 31 august 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 15 septembrie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 127 de voturi pentru, 1 vot împotrivă și 1 abținere.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Aproape întotdeauna, *precipitațiile* radioactive sunt fenomene transfrontaliere. Acestea cauzează eliberarea prelungită de substanțe radioactive, care se răspândesc pe distanțe mari și afectează suprafețe întinse. Astfel, acest tip de accident reprezintă un potențial dezastru de dimensiuni internaționale.

1.2 Este necesară o legislație clară și actualizată, pe care instituțiile UE și statele membre să o poată aplica cu ușurință în cazul unor *precipitații* radioactive. De aceea, revizuirea legislației este oportună și necesară.

1.3 După accidentul nuclear de la Cernobîl din 1986, Comunitatea a elaborat standarde privind nivelurile maxime de contaminare a produselor alimentare și a furajelor după un accident nuclear⁽¹⁾; de asemenea, a instituit proceduri pentru schimbul rapid de informații în cazul unei urgențe radiologice⁽²⁾. Valabilitatea nivelurilor permise a fost revizuită ultima dată în 1995, de grupul de experți menționat la articolul 31 din Tratatul Euratom. De aceea, nivelurile permise trebuie supuse din nou examinării.

1.4 UE a creat un organism de evaluare a riscului, eficient și respectat la nivel internațional, Autoritatea Europeană pentru Siguranța Alimentară (EFSA) [Regulamentul (CE) nr. 178/2002

din 28 ianuarie 2002]. Sarcinile EFSA ar trebui extinse la evaluarea riscului pentru sănătate al reziduurilor radioactive prezente în produsele alimentare și furaje, iar Comisia ar trebui să revizuiască procedurile existente.

1.5 În vederea asigurării unui control de înaltă calitate al nivelurilor de radiații din produsele alimentare și furaje, autoritățile naționale în domeniul produselor alimentare, alături de agențiile naționale de protecție împotriva radiațiilor, ar trebui împuternicite legal să supravegheze nivelurile maxime permise și să controleze importul de produse alimentare și furaje, atunci când nivelurile maxime permise sunt depășite, fără a fi nevoie să obțină confirmarea din partea autorității de monitorizare a radiațiilor.

1.6 De asemenea, Comisia ar trebui să încerce să se asigure, în limitele standardelor și orientărilor sale din Codex Alimentarius, că se elaborează reglementări internaționale privind prezența *precipitațiilor* radioactive și efectele acestora asupra produselor alimentare și furajelor și să determine care sunt instituțiile ce au ca responsabilitate principală controlul importurilor și exporturilor din Uniunea Europeană în cazul unui accident.

1.7 Dat fiind că apa constituie unul dintre componentele principale ale produselor alimentare și furajelor, ar trebui să fie inclusă în anexele la regulament. De asemenea, prevederile trebuie să aibă în vedere toate tipurile de apă potabilă, nu numai apa destinată producției de alimente și furaje.

⁽¹⁾ Regulamentul (Euratom) al Consiliului nr. 3954/87 din 22 decembrie 1987, cu modificările ulterioare.

⁽²⁾ Decizia (Euratom) a Consiliului nr. 87/600 din 14 decembrie 1987.

1.8 Când se produc accidente, este important să se încerce să se influențeze comportamentul oamenilor și să se încurajeze alegerea unor produse alimentare și băuturi sigure sau mai puțin periculoase. Autoritățile naționale și organizațiile sectoriale au răspunderea de a oferi îndrumare și de a sensibiliza publicul.

2. Introducere

2.1 Context

2.1.1 După producerea accidentului de la centrala nucleară de la Cernobîl la 26 aprilie 1986, au fost eliberate în atmosferă cantități foarte mari de substanțe radioactive, care au contaminat produsele alimentare și furajele din câteva țări europene la niveluri semnificative din punctul de vedere al sănătății.

2.1.2 Pentru prima dată, s-au luat măsuri la nivel comunitar în vederea gestionării acestui tip de accident nuclear, care cauzează *eliberarea prelungită* de compuși radioactivi ce se răspândesc pe distanțe mari și pot afecta suprafețe întinse.

2.1.3 A mai existat doar o singură ocazie în care Comitetul și-a exprimat punctul de vedere privind contaminarea radioactivă a produselor alimentare și a furajelor în urma unui accident nuclear sau a oricărei alte situații de urgență radiologică⁽³⁾. Cu toate acestea, avizul a fost doar un punct de vedere inițial, întrucât Comisia urma încă să propună niveluri maxime permise de radioactivitate. Prin urmare, actuala consultare dă Comitetului posibilitatea de a prezenta un aviz actualizat pe această temă.

2.2 Cadrul legislativ

2.2.1 Regulamentul (Euratom) nr. 3954/87 al Consiliului din 22 decembrie 1987 a stabilit procedura de adoptare a nivelurilor maxime permise de contaminare radioactivă a produselor alimentare și a furajelor după un accident nuclear sau altă situație de urgență radiologică. De-a lungul anilor, acesta a fost modificat în mare măsură⁽⁴⁾. Cu ocazia celei de-a doua modificări a regulamentului, s-au stabilit în anexe separate nivelurile maxime permise „de referință”.

2.2.2 În cazul în care Comisia este informată cu privire la producerea unui accident sau cu privire la o situație de urgență radiologică în timpul căreia este foarte probabil să se atingă sau au fost atinse nivelurile maxime permise, aceasta adoptă un regulament care să determine aplicabilitatea acelor niveluri maxime permise. Perioada de valabilitate a unui astfel de regulament va fi cât mai scurtă posibil și nu poate depăși trei luni.

2.2.3 Comisia prezintă Consiliului o propunere de regulament de adaptare sau confirmare a prevederilor primului regulament în decurs de o lună de la adoptare și după consultarea grupului de experți menționat la articolul 31 din Tratatul Euratom. Și perioada de valabilitate a celui de-al doilea regulament este limitată. Pe termen lung, și anume după accidentul nuclear sau situația de urgență radiologică, se pot aplica alte instrumente legale sau o altă bază legală în scopul controlării produselor alimentare sau a furajelor care sunt introduse pe piață.

2.2.4 Nivelurile maxime permise stabilite în anexele la regulament pot fi revizuite sau completate în funcție de avizul experților, în temeiul articolului 31. Valabilitatea nivelurilor maxime permise a fost examinată ultima dată în 1995 de către grupul de experți menționat la articolul 31, ținând seama de prevederile Directivei 96/29/Euratom a Consiliului care solicită statelor membre să stabilească nivelurile de intervenție în cazul unor accidente⁽⁵⁾.

2.2.5 În ceea ce privește importurile, UE a adoptat măsuri prin care să se asigure că produsele agricole sunt importate în Uniune numai în conformitate cu regimul comun prin care se protejează sănătatea populației, menținând în același timp caracterul unitar al pieței și evitând perturbarea comerțului.

2.2.6 În cazul unei situații de urgență radiologică, statele membre trebuie să schimbe informații prin sistemul Ecurie⁽⁶⁾. Prin acest sistem se solicită statelor membre să informeze Comisia și statele membre afectate sau care ar putea fi afectate ori de câte ori un stat membru decide să ia măsuri de anvergură pentru a proteja populația în cazul unei urgențe radiologice. Informațiile trebuie să includă natura și momentul producerii evenimentului, locul exact și natura instalațiilor sau activităților implicate, cauza, evoluția previzibilă și măsurile de protecție luate sau planificate, precum și nivelurile de radioactivitate măsurate de instalațiile de monitorizare în produsele alimentare, furaje, apa potabilă și mediu.

2.3 Documentul Comisiei

2.3.1 Comisia a inițiat codificarea Regulamentului (Euratom) nr. 3954/87 al Consiliului și a amendamentelor ulterioare.

2.3.2 Cu toate acestea, pe parcursul procedurii legislative, s-a constatat că o dispoziție care apare în propunerea de codificare a textului prevede rezervarea de către Consiliu a competențelor de executare, care nu a fost motivată în considerentele Regulamentului (Euratom) nr. 3954/87.

⁽³⁾ CES 480/1987, JO C 180 din 8.7.1987, p. 20-25.

⁽⁴⁾ Regulamentul (Euratom) nr. 944/89 al Comisiei și Regulamentul (Euratom) nr. 770/90 al Comisiei.

⁽⁵⁾ Articolul 50 alineatul (2) din Directiva 96/29/Euratom a Consiliului din 13 mai 1996 de stabilire a normelor de securitate de bază privind protecția sănătății lucrătorilor și a populației împotriva pericolelor prezentate de radiațiile ionizante.

⁽⁶⁾ A se vedea nota de subsol 2.

2.3.3 Întrucât inserarea unui astfel de considerent ar presupune o modificare de fond și, prin urmare, ar depăși limitele unei codificări propriu-zise, s-a considerat oportună transformarea codificării în reformare pentru a încorpora modificarea necesară.

2.3.4 Clauza suplimentară nr. 15 din preambulul propunerii se referă la posibilitatea ca, în anumite situații, Consiliul, și nu Comisia, să adopte imediat măsuri adaptate privind aplicabilitatea, într-o perioadă foarte scurtă, a nivelurilor maxime permise prestabilite de contaminare radioactivă.

3. Evaluare

3.1 Este într-adevăr necesară o legislație clară și actualizată, pe care instituțiile UE și statele membre să o poată aplica cu ușurință în cazul unor *precipitații* radioactive. De aceea, revizuirea legislației este oportună și necesară. Probabilitatea unor accidente la centrale nucleare și a altor *precipitații* radioactive în UE poate crește, printre altele, din cauza uzurii centralelor nucleare existente, a construirii de numeroase noi centrale și a riscului altor accidente neașteptate.

3.2 *Precipitațiile* radioactive sunt aproape întotdeauna larg răspândite și nu scad în intensitate în mod semnificativ chiar dacă sunt purtate pe distanțe mari. Așadar, avem de-a face cu un potențial dezastru ecologic și pentru sănătate la nivel internațional.

3.3 În comparație cu 1986, în prezent, UE dispune de un organism de evaluare a riscului, eficient și respectat la nivel internațional, Autoritatea Europeană pentru Siguranța Alimentară (EFSA) [Regulamentul (CE) nr. 178/2002]. Rezi-duurile radioactive prezente în produsele alimentare și furaje sunt comparabile cu contaminanții alimentari. De aceea, ar fi fost de așteptat să se încredințeze Autorității Europene pentru

Siguranța Alimentară sarcina de a evalua riscul pentru sănătate al acestor reziduuri. Cu toate acestea, în propunerea sa, Comisia menține procedurile existente, unele vechi de decenii, fără alte considerații sau justificări.

3.4 Când se produc accidente, este important să se încerce să se influențeze comportamentul oamenilor și să se încurajeze alegerea unor produse alimentare și băuturi sigure sau mai puțin periculoase. De asemenea, în cursul unei situații de criză, producătorii agricoli trebuie neapărat să aibă cunoștință de nivelurile de contaminare radioactivă a produselor alimentare și a furajelor. În acest sens, autoritățile naționale și organizațiile sectoriale pot juca un rol de promotor, oferind îndrumare și sensibilizând publicul.

3.5 Este esențial ca prevederile privind *precipitațiile* radioactive și nivelurile de radioactivitate să fie reformate, astfel încât aplicarea lor la nivelul UE și în statele membre să devină mai simplă și mai clară.

3.6 Nivelurile maxime permise de radioactivitate trebuie adaptate nevoilor grupurilor deosebit de expuse ale populației: ar trebui să existe niveluri mai stricte pentru alimentele pentru copii, în comparație cu cele aplicabile produselor alimentare destinate consumului populației în ansamblu.

3.7 Substanțele radioactive se pot infiltra în apa de suprafață, fie în urma testelor nucleare și utilizării energiei nucleare, fie în urma utilizării materialelor radioactive în domeniul sănătății, în industrie și cercetare. Chiar dacă în condiții normale cantitățile sunt nesemnificative, situația se poate schimba în cazul unui accident nuclear. De aceea, dat fiind că apa constituie unul dintre componentele principale ale produselor alimentare și furajelor, nu ar fi trebuit să fie exclusă din anexele la regulament.

Bruxelles, 15 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament (UE) nr. .../2010 al Parlamentului European și al Consiliului din ... de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1234/2007 al Consiliului (Regulamentul unic OCP) în ceea ce privește ajutoarele acordate în cadrul monopolului german al alcoolului

COM(2010) 336 final – 2010/0183 (COD)

(2011/C 48/29)

Raportor: **dl Adalbert KIENTLE**

La 7 iulie 2010, respectiv la 8 iulie 2010, în conformitate cu articolul 43 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Parlamentul European și Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament (UE) nr. xxxx/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din ... de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1234/2007 al Consiliului (Regulamentul unic OCP) în ceea ce privește ajutoarele acordate în cadrul monopolului german al alcoolului

COM(2010) 336 final - 2010/0183 (COD).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 31 august 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 15 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 114 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 6 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută măsurile propuse privind prelungirea, pentru o perioadă limitată, a ajutoarelor acordate în cadrul monopolului german al alcoolului, data expirării definitive a acestora fiind stabilită pentru finele anului 2017, mai ales în contextul în care nu s-a înregistrat nicio perturbare a pieței și în care propunerea nu are nicio implicație asupra bugetului comunitar.

1.2 CESE recomandă utilizarea perioadei de tranziție pentru a le permite familiilor implicate în activitatea agricolă tradițională de distilare să se reorienteze într-un mod viabil din punct de vedere social și, în special, să mențină livezile, care sunt prețioase din punct de vedere ecologic.

2. Introducere

2.1 Comisia Europeană propune suprimarea, începând de la 1 ianuarie 2018, a monopolului german al alcoolului etilic de origine agricolă, aflat în vigoare din anul 1918. Până în prezent, autoritatea națională a acordat drepturile de distilare și a stabilit un preț de achiziționare care să acopere costurile de producție ale distileriei.

2.2 Producția și vânzările monopolului vor fi reduse în mod treptat:

— distileriile agricole sub sigiliu, care prelucrează în principal cereale și cartofi, trebuie să se retragă din monopol până la sfârșitul lui 2013 și, în această perioadă de 3 ani, trebuie să

și reducă treptat producția la o treime (de la un total de 540 000 hl în 2011 la 180 000 hl în 2013);

— distileriile de mici dimensiuni în regim forfetar, utilizatorii de distilerii și distileriile de fructe în regim de cooperativă, care sunt orientate local și produc volume foarte mici de alcool din fructe, pot încă produce în total până la 60 000 hl anual până la sfârșitul lui 2017.

2.3 Propunerea nu are nicio implicație pentru bugetul comunitar.

3. Observații

3.1 CESE salută planul propus pentru retragerea monopolului german al alcoolului, care prevede o clauză de derogare temporară și o limitare diferențiată a producției permise de alcool etilic de origine agricolă.

3.2 În anul 2008, în statele membre ale UE-27 s-au produs în jur de 40,5 mil. hl de alcool etilic de origine agricolă, în special din cereale, sfeclă de zahăr/melasă, vin, cartofi, fructe și alte produse. Principalii producători de alcool agricol sunt Franța (15,4 mil. hl), Germania (5,9 mil. hl), Spania (5,4 mil. hl) și Polonia (1,9 mil. hl). În același an, statele membre ale UE au importat în jur de 13 mil. hl de alcool etilic din țări terțe. Alcoolul etilic de origine agricolă este utilizat pentru consumul uman (în băuturi și sub formă de oțet), în sectorul biocarburanților și pentru alte aplicații industriale. În ultimul timp, utilizarea sa în sectorul combustibililor a crescut puternic.

3.3 Cu toate acestea, numai 10 % din producția germană de alcool agricol este realizată în cadrul monopolului german al alcoolului și beneficiază de ajutor de stat. Conform datelor celor mai recente, 674 de distilării agricole au produs un volum mediu de 800 hl pentru monopol. Cele aproximativ 28 000 de distilării de mici dimensiuni în regim forfetar – dintre care în jur de 20 000 sunt active în fiecare an – sunt autorizate să producă doar un maximum de 300 l de alcool pe an în cadrul monopolului.

3.4 Până acum, monopolul a permis subzistența acestei producții tradiționale și extrem de descentralizate în distileriile agricole mici și foarte mici. Această producție are însă consecințe importante la nivel regional, spre exemplu în vecinătatea zonelor montane joase, cum ar fi Pădurea Neagră. Economia circulară ecologică practică de distileriile agricole

și contribuția distileriilor mici și a distileriilor de fructe la stabilizarea venitului, conservarea peisajelor culturale și menținerea biodiversității se bucură, în general, de o înaltă recunoaștere politică și socială.

3.5 CESE consideră că, după încetarea monopolului alcoolului și liberalizarea pieței alcoolului agricol, producția industrială de alcool nu va reprezenta o alternativă pentru (micile) distilării agricole tradiționale. Prin urmare, în decursul perioadei de tranziție, pe de o parte vor trebui căutate modalități de a ajuta aceste familii de agricultori să își reorienteze activitatea către domenii care le oferă perspective, într-un mod viabil din punct de vedere social, iar pe de altă parte vor trebui menținute terenurile de fâneță și livezile, care au o înaltă valoare ecologică.

Bruxelles, 15 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 663/2009 de stabilire a unui program de ajutor pentru redresare economică prin acordarea de asistență financiară comunitară pentru proiecte în domeniul energiei

COM(2010) 283 final – 2010/0150 (COD)

(2011/C 48/30)

Raportor: **dl Stéphane BUFFETAUT**

În conformitate cu articolele 194 alineatul (1) litera c și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, la 15 iunie 2010, Parlamentul European și la 23 iunie 2010, Consiliul Uniunii Europene au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 663/2009 de stabilire a unui program de ajutor pentru redresare economică prin acordarea de asistență financiară comunitară pentru proiecte în domeniul energiei

COM(2010) 283 final - 2010/0150 (COD).

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 6 septembrie 2010.

În cea de-a 465-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 15 septembrie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 133 de voturi pentru, 2 voturi împotriva și 1 abținere.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE este de acord cu economia generală a textului și cu obiectivele Comisiei. Acesta aprobă, în special, ideea unei utilizări a fondurilor europene cu efect multiplicator, în vederea accelerării punerii în practică a investițiilor din domeniul eficienței energetice și al energiei din surse regenerabile. CESE dorește ca repartizarea asistenței financiare între asistență tehnică, împrumuturi cu dobânzi preferențiale și garanții bancare ale instituțiilor financiare să fie mai bine justificată. CESE dorește să se precizeze ce acoperă termenul „asistență tehnică”.

1.2 Comitetul speră că modalitățile explicate pe larg de Comisie vor fi puse efectiv în aplicare, și anume: toți intermediarii financiari interesați ar trebui să fie abilitați să gestioneze instrumentul financiar, selecția proiectelor fiind efectuată de gestionarii de fonduri sub controlul Comisiei.

1.3 Cu toate acestea, CESE consideră că ar fi necesar sau util să se clarifice aspectele menționate mai jos.

1.3.1 Necesitatea de a cunoaște cât mai repede, până la sfârșitul anului 2010, suma totală (sau, cel puțin, estimările cu privire la aceasta) a pachetului financiar disponibil în plus față de cele 114 milioane de euro anunțate: împărțite la 27 de state membre, această sumă reprezintă o contribuție relativ limitată, dar trebuie să avem în vedere efectul multiplicator datorat contribuției complementare a investitorilor privați și impulsului pe care îl primesc proiectele și investițiile propriu-zise, dat fiind că faza de asistență tehnică beneficiază de un sprijin important.

1.3.2 Definiția termenului „proiecte rentabile”: izolarea clădirilor, de exemplu, foarte utilă din perspectiva eficienței energetice, este rentabilă pe termen lung în ceea ce privește economia de energie, în special în cazul clădirilor vechi. Prin mențiunea „proiect rentabil” trebuie să se înțeleagă un proiect finanțabil, dar care nu s-ar putea realiza fără ajutor european. Termenul „proiect rentabil” ar putea fi explicat în regulament prin mențiunea: „proiect care își dobândește echilibrul financiar datorită ajutorului furnizat de instrumentele europene”.

1.3.3 Criteriile de eligibilitate:

— CESE înțelege și acceptă totodată că nu există priorități în ceea ce privește diferitele sectoare implicate și că se vor aplica criteriile privind realizarea de investiții și respectarea obiectivelor europene în domeniul eficienței energetice și al energiei din surse regenerabile. Vor fi considerate eligibile proiectele care se înscriu în cadrul contractelor din domeniul performanței energetice, precum și proiectele care beneficiază deja de subvenții prin fonduri europene. CESE subliniază că acest instrument vizează înlesnirea sinergiilor cu fondurile structurale și cu fondurile de coeziune;

— în lipsa unei liste de proiecte preselecționate (ca în cadrul Regulamentului 663/2009), CESE va acorda atenție modului în care fondurile alocate se repartizează între finanțarea proiectelor și asistența tehnică; acesta consideră că finanțările ar trebui alocate, în cea mai mare parte, pentru investiții sau proiecte concrete;

— Comitetul atrage atenția asupra faptului că regulamentul în sine nu va conține o listă de proiecte preselecționate și că fondul va selecționa proiectele pe baza criteriilor incluse în regulament. Proiectele finanțate vor face obiectul unui raport;

- CESE precizează că asistența financiară acordată proiectelor de investiții trebuie să respecte principiul neutralității de tratament față de operatorul public sau privat. Astfel, aceste proiecte trebuie să poată fi realizate în cadrul parteneriatelor public-privat;
- în general, Comitetul insistă asupra faptului că criteriile de atribuire ar trebui să aibă în vedere, în primul rând, fiabilitatea tehnică, securitatea financiară a proiectelor, precum și rezultatele concrete așteptate în domeniul eficienței energetice și al energiei din surse regenerabile;
- CESE dorește o clarificare a criteriului de eligibilitate privind „măsurile care au un impact rapid, măsurabil și substanțial.

1.4 Deși înțelege dorința Comisiei ca autoritățile locale și regionale să își asume „angajamentul politic de a combate schimbările climatice, stabilindu-și ținte concrete”, Comitetul își exprimă îngrijorarea cu privire la riscul de a trata cu prea mare încredere atitudini care țin mai curând de un mod de gândire și de o comunicare politic corectă decât de acțiuni concrete, bazate pe tehnici solide și inovatoare sau de sisteme de gestiune eficace și aprobate în domeniul eficienței energetice și al energiei din surse regenerabile.

2. Originea și principiile regulamentului privind un program de ajutor economic prin acordarea de asistență financiară comunitară pentru proiecte în domeniul energiei

2.1 Programul energetic pentru redresarea economică a Europei (PEER) dispunea de un pachet de 3,98 miliarde EUR. Cvasitotalitatea acestui pachet trebuia să facă obiectul unui angajament începând din 2010. Cu toate acestea, în cadrul PEER nu se va angaja un buget de 114 milioane EUR, sumă care, în final, ar putea fi mai ridicată, în cazul în care anumite proiecte nu ar răspunde cerințelor juridice, financiare sau tehnice.

2.2 Fondurile nealocate în conformitate cu capitolul II din regulamentul PEER vor fi utilizate pentru crearea unui instrument financiar special, destinat promovării eficienței energetice și inițiativelor în materie de energie din surse regenerabile, în cadrul propunerii de finanțare destinată energiei din surse regenerabile.

3. Principii generale

3.1 Acest instrument financiar va trebui să permită sprijinirea dezvoltării de proiecte RENTABILE în domeniul eficienței energetice și al energiei din surse regenerabile și să faciliteze finanțarea de investiții în aceste domenii, în special în mediul urban.

3.2 În vederea promovării unui număr cât mai mare de investiții descentralizate, beneficiarii acestuia vor fi autoritățile publice de la nivel local și regional, inclusiv în cadrul PPP-urilor.

3.3 Proiectele care trebuie finanțate în materie de energie durabilă privesc, printre altele, clădirile publice și private, producția combinată de energie termică și electrică și rețelele urbane de încălzire/răcire cu un mare randament energetic, sursele de energie regenerabile descentralizate și integrate în mediul local, infrastructurile de transport urban și local nepoluant, precum și rețelele inteligente, iluminatul public eficient și contoarele inteligente.

4. Criterii de selecție și de eligibilitate

4.1 Măsurile finanțabile trebuie să aibă un impact rapid, măsurabil și substanțial asupra redresării economice în Uniunea Europeană, asupra creșterii siguranței energetice și asupra reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră.

4.2 Scopul urmărit este ca finanțarea comunitară să creeze un efect de pârgie față de celelalte contribuții ale autorităților locale sau ale întreprinderilor implicate, în funcție de criterii clare, privind, pe de o parte, politicile autorităților publice locale, și, pe de altă parte, caracteristicile tehnice și financiare ale proiectelor.

4.3 Normele privind autoritățile se referă la angajamentul acestora în combaterea schimbărilor climatice, obiectivele clare anunțate, natura strategiilor dezvoltate, acțiunile de monitorizare și publicitate privind punerea în aplicare și rezultatele obținute.

4.4 Normele de natură tehnică și financiară privesc asigurarea unei abordări pertinente și adecvate din punct de vedere tehnic, soluții financiare solide, măsura în care contribuția europeană stimulează celelalte surse de finanțare publică și/sau privată, efectele economice și sociale, impactul asupra mediului, echilibrul geografic între proiecte și maturitatea acestora pentru atingerea rapidă a fazei concrete de investiții.

Bruxelles, 15 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2008/9/CE de stabilire a normelor detaliate privind rambursarea taxei pe valoare adăugată, prevăzută în Directiva 2006/112/CE, către persoane impozabile stabilite în alt stat membru decât statul membru de rambursare

COM(2010) 381 final – 2010/0205 (CNS)

(2011/C 48/31)

La 4 august 2010, în conformitate cu articolul 113 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2008/9/CE de stabilire a normelor detaliate privind rambursarea taxei pe valoare adăugată, prevăzută în Directiva 2006/112/CE, către persoane impozabile stabilite în alt stat membru decât statul membru de rambursare

COM(2010) 381 final – 2010/0205 CNS.

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul nici unei observații din partea sa, în cea de-a 465-a sesiune plenară din 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 15 septembrie 2010), Comitetul a hotărât în unanimitate să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus.

Bruxelles, 15 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2187/2005 al Consiliului în ceea ce privește interzicerea respingerii selective și restricțiile la pescuitul de cambulă și de calcan în Marea Baltică și în strâmtorile Belts și Sound

COM(2010) 325 *final* – 2010/0175 (COD)

(2011/C 48/32)

La 6 iulie 2010, respectiv la 8 iulie 2010, în conformitate cu articolul 43 alineatul (2) și articolul 304 din Tratatul privind funcționarea UE, Parlamentul European și Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2187/2005 al Consiliului în ceea ce privește interzicerea respingerii selective și restricțiile la pescuitul de cambulă și de calcan în Marea Baltică și în strâmtorile Belts și Sound

COM(2010) 325 *fin* – 2010/0175 (COD).

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de-a 465-a sesiune plenară din 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 15 septembrie), Comitetul a hotărât în unanimitate să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus.

Bruxelles, 15 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind comercializarea materialului pentru înmulțirea vegetativă a viței de vie

COM(2010) 359 final – 2010/0194 (COD)

(2011/C 48/33)

La 8 iulie 2010, respectiv la 7 septembrie 2010, în conformitate cu articolul 43 alineatul (2) și articolul 304 din Tratatul privind funcționarea UE, Parlamentul European și Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind comercializarea materialului pentru înmulțirea vegetativă a viței de vie (reformare)

COM(2010)359 final-2010/0194 (COD).

Întrucât susține fără rezerve conținutul propunerii și și-a exprimat deja punctul de vedere pe această temă în Avizul CESE 807/2000, adoptat la 13 iulie 2000 (*), și Avizul CESE 1360/2002, adoptat la 11 decembrie 2002 (**), Comitetul a hotărât în unanimitate, în cea de-a 465-a sesiune plenară din 15 și 16 septembrie 2010 (ședința din 15 septembrie), să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus și să facă trimitere la poziția adoptată în documentele menționate anterior.

Bruxelles, 15 septembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

(*) Avizul CESE privind propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 68/193/CEE privind comercializarea materialelor de înmulțire vegetativă a viței de vie, JO C 268, p. 42 din 19.9.2000.

(**) Avizul CESE privind propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 66/401/CEE privind comercializarea semințelor de plante furajere, 66/402/CEE privind comercializarea semințelor de cereale, 68/193/CEE privind comercializarea materialelor de înmulțire vegetativă a viței de vie, 92/33/CEE privind comercializarea răsadurilor de legume și a materialelor de înmulțire a legumelor, altele decât semințele, 92/34/CEE privind comercializarea materialelor de înmulțire a plantelor fructifere și a plantelor fructifere destinate producției de fructe, 98/56/CE privind comercializarea materialelor de înmulțire a plantelor ornamentale, 2002/54/CE privind comercializarea semințelor de sfeclă, 2002/55/CE privind comercializarea semințelor de legume, 2002/56/CE privind comercializarea cartofilor de sămânță și 2002/57/CE privind comercializarea semințelor de plante oleaginoase și de plante pentru fibre, în ceea ce privește efectuarea testelor și verificărilor comparative comunitare, JO C 85, p. 43-44 din 8.4.2003.

III Acte pregătitoare

Comitetul Economic și Social European**A 465-a sesiune plenară din 15 și 16 septembrie 2010**

2011/C 48/19	Avizul Comitetului Economic și Social European privind: Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – A treia analiză strategică a programului pentru o mai bună legiferare în Uniunea Europeană – COM(2009) 15 <i>final</i> – Documentul de lucru al Comisiei – Reducerea poverii administrative în Uniunea Europeană – Anexa la cea de-a treia revizuire strategică a programului privind o mai bună legiferare – COM(2009) 16 <i>final</i> – Documentul de lucru al Comisiei – Al treilea raport de activitate privind strategia de simplificare a cadrului legislativ – COM(2009) 17 <i>final</i>	107
2011/C 48/20	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – „Pregătiri pentru viitorul nostru: dezvoltarea unei strategii comune pentru tehnologiile generice esențiale în UE” – COM(2009) 512 <i>final</i>	112
2011/C 48/21	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Cartea verde: interconectarea registrelor comerțului – COM(2009) 614 <i>final</i>	120
2011/C 48/22	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea din partea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Simplificarea implementării programelor-cadru de cercetare – COM(2010) 187 <i>final</i>	129
2011/C 48/23	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 97/68/CE în ceea ce privește dispozițiile aplicabile motoarelor introduse pe piață în cadrul mecanismului de flexibilitate – COM(2010) 362 <i>final</i> – 2010/0195 (COD)	134
2011/C 48/24	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatare sexuale a copiilor și a pornografiei infantile, de abrogare a Deciziei-cadru 2004/68/JAI – COM(2010) 94 <i>final</i> – 2010/0064 (COD)	138
2011/C 48/25	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: „Îmbunătățirea funcționării lanțului de aprovizionare cu alimente în Europa” COM(2009) 591 <i>final</i>	145
2011/C 48/26	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Opțiuni pentru o perspectivă și un obiectiv post-2010 în materie de biodiversitate la nivelul UE” – COM(2010) 4 <i>final</i>	150

2011/C 48/27	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Cartea verde privind protecția pădurilor și informarea în domeniul forestier în UE: Pregătirea pădurilor pentru schimbările climatice COM(2010) 66 <i>final</i>	155
2011/C 48/28	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament (Euratom) al Consiliului de stabilire a nivelurilor maxime permise de contaminare radioactivă a produselor alimentare și a furajelor după un accident nuclear sau altă situație de urgență radiologică (reformare) – COM(2010) 184 <i>final</i> – 2010/0098 (CNS)	160
2011/C 48/29	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament (UE) nr. .../2010 al Parlamentului European și al Consiliului din ... de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1234/2007 al Consiliului (Regulamentul unic OCP) în ceea ce privește ajutoarele acordate în cadrul monopolului german al alcoolului – COM(2010) 336 <i>final</i> – 2010/0183 (COD)	163
2011/C 48/30	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 663/2009 de stabilire a unui program de ajutor pentru redresare economică prin acordarea de asistență financiară comunitară pentru proiecte în domeniul energiei – COM(2010) 283 <i>final</i> – 2010/0150 (COD)	165
2011/C 48/31	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2008/9/CE de stabilire a normelor detaliate privind rambursarea taxei pe valoare adăugată, prevăzută în Directiva 2006/112/CE, către persoane impozabile stabilite în alt stat membru decât statul membru de rambursare – COM(2010) 381 <i>final</i> – 2010/0205 (CNS)	167
2011/C 48/32	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2187/2005 al Consiliului în ceea ce privește interzicerea respingerii selective și restricțiile la pescuitul de cambulă și de calcan în Marea Baltică și în strâmtorile Belts și Sound – COM(2010) 325 <i>final</i> – 2010/0175 (COD)	168
2011/C 48/33	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind comercializarea materialului pentru înmulțirea vegetativă a viței de vie – COM(2010) 359 <i>final</i> – 2010/0194 (COD)	169

Prețul abonamentelor în 2011
(fără TVA, inclusiv cheltuieli de transport pentru expediere simplă)

Jurnalul Oficial al UE, seriile L + C, numai versiunea tipărită	22 de limbi oficiale ale UE	1 100 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seriile L + C, versiunea tipărită + DVD, ediție anuală	22 de limbi oficiale ale UE	1 200 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seria L, numai versiunea tipărită	22 de limbi oficiale ale UE	770 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seriile L + C, DVD, ediție lunară (cumulat)	22 de limbi oficiale ale UE	400 EUR pe an
Supliment la Jurnalul Oficial (seria S – Anunțuri de achiziții publice), DVD, ediție săptămânală	Multilingv: 23 de limbi oficiale ale UE	300 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seria C – Anunțuri de concurs	Limbă (limbi) în funcție de concurs	50 EUR pe an

Abonamentul la *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, care apare în limbile oficiale ale Uniunii Europene, este disponibil în 22 de versiuni lingvistice. Jurnalul Oficial cuprinde seriile L (Legislație) și C (Comunicări și informări).

Pentru fiecare versiune lingvistică se încheie un abonament separat.

În conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 920/2005 al Consiliului, publicat în Jurnalul Oficial L 156 din 18 iunie 2005, care prevede că, temporar, instituțiile Uniunii Europene nu au obligația de a redacta toate actele în irlandeză și nici de a le publica în această limbă, Jurnalele Oficiale publicate în limba irlandeză se comercializează separat.

Abonamentul la Suplimentul Jurnalului Oficial (seria S – Anunțuri de achiziții publice) cuprinde toate cele 23 de versiuni lingvistice oficiale într-un singur DVD multilingv.

La cerere, abonamentul la *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* conferă dreptul de a primi diverse anexe ale Jurnalului Oficial. Abonaților li se semnalează apariția anexelor printr-un aviz către cititorii inclus în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.

Distribuire și abonamente

Abonamente la diverse periodice destinate vânzării, precum abonamentul la *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, pot fi contractate prin agențiile noastre de vânzări.

Lista agențiilor de vânzări este disponibilă la adresa:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_ro.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) oferă acces direct și gratuit la dreptul Uniunii Europene. Acest site permite consultarea *Jurnalului Oficial al Uniunii Europene*, inclusiv a tratatelor, a legislației, a jurisprudenței și a actelor pregătitoare ale legislației.

Pentru mai multe informații despre Uniunea Europeană, consultați: <http://europa.eu>

Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

RO